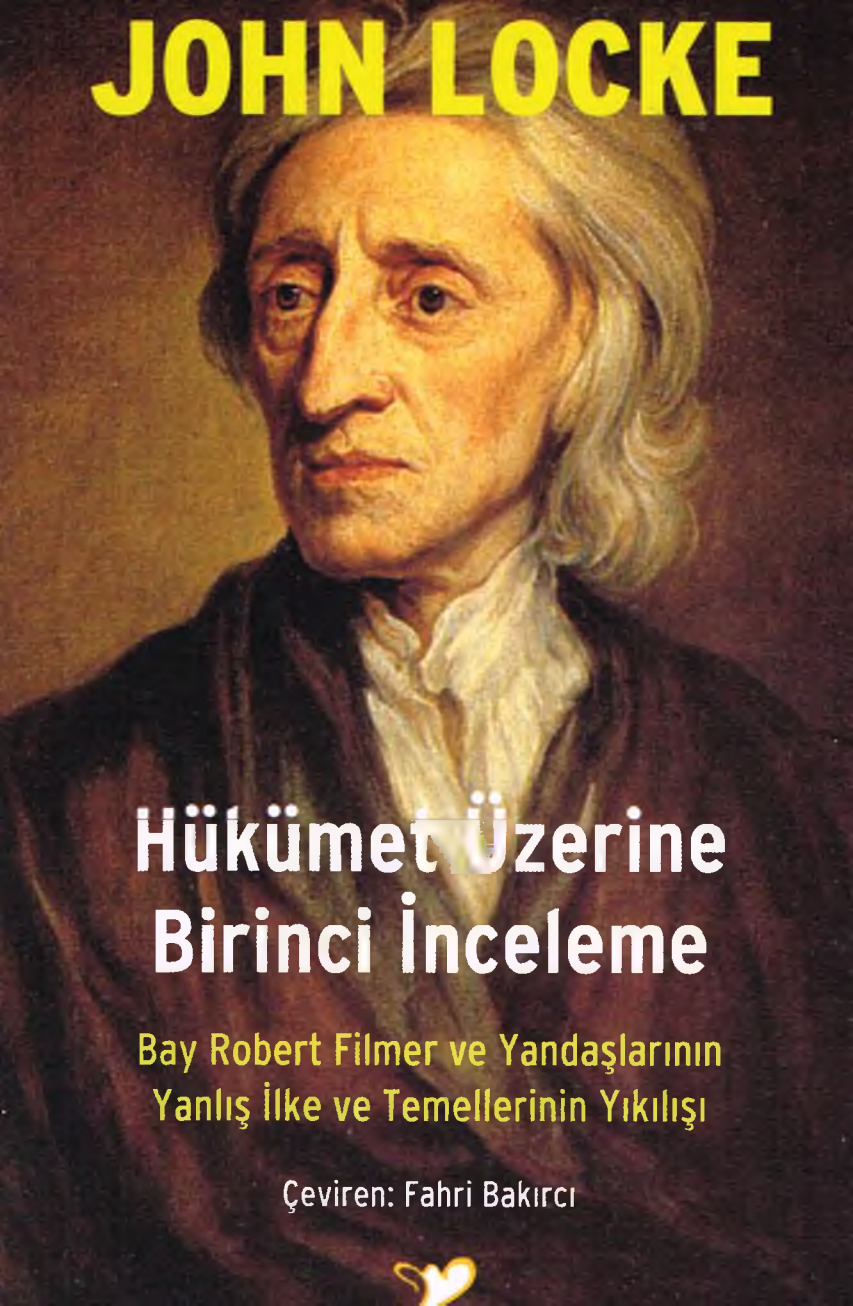

Hükümet Üzerine Birinci İnceleme

Bay Robert Filmer ve Yandaşlarının Yanlış İlke ve Temellerinin Yıkılışı

Çeviren: Fahri Bakırcı

HÜKÜMET ÜZERİNE BİRİNCİ İNCELEME

Bay Robert Filmer ve Yandaşlarının Yanlış İlke ve Temellerinin Keşfi ve Yıkılışı

Çeviren
Fahri BAKIRCI

Ankara - 2007

© : Kırlangıç Yayınevi
Ankara, Ekim 2007

ISBN 978-975-8752-49-2

KIRLANGIÇ KİTABEVİ
Fakülteler Mahallesi
Yeni Acun Sokak 5/A-B
Cebeci/ANKARA
Tel: (0312) 319 32 25 - 0312 363 54 14 – 0312 363 17 15

KIRLANGIÇ YAYINEVİ
Fakülteler Mahallesi
Dirim Sk. 23/1
Cebeci/ANKARA
Tel: (0312) 319 32 25 - (0312) 363 54 14
Fax: (0312) 363 09 91
web: www.imajyayinevi.com
e-mail: bilgi@imajyayinevi.com
e-mail: imajyayinevi@ttnet.net.tr

Baskıya Hazırlık : Kırlangıç Yayınevi
Baskı : Form Ofset

Çevirenin Önsözü

John Locke'un sivil toplum ve yönetim üzerine yazmış olduğu temel kitabının adı **Hükümet Üzerine İki Deneme (Two Treatises Of Government)**'dir. Adından da anlaşılacağı gibi, Kitap iki ayrı incelemeden oluşmaktadır ve her incelemenin ayrı bir başlığı bulunmaktadır. Birinci incelemenin başlığı **Bay Robert Filmer ve Yandaşlarının Yanlış İlke ve Temellerinin Keşfi ve Yıkılışı (The False Principles and Foundation of Sir Robert Filmer and His Followers Are Detected and Overthrown)**' dır. İkinci incelemenin başlığı **Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni, Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme (An Essay Concerning The True Original, Extent, and End of Civil Government)**'dir.

İkinci İnceleme, Locke'un sivil-siyasal toplumunun oluşumunu içeren ve dolayısıyla topluma, devlete, hükümete, yönetime ilişkin düşüncelerinin yer aldığı temel kaynaktır. Siyasal düşünceler tarihi ile ilgili literatüre bakıldığında daha çok **İkinci İnceleme**'ye gönderi yapıldığı, **Birinci İnceleme** ile ilgili olarak son derece yüzeysel bilgiler verildiği görülmektedir. Bu nedenle, çoğu kişinin **Birinci İnceleme** ile ilgili bilgisinin incelemenin geneliyle sınırlı olduğu ve **Birinci İnceleme**'nin en azından **İkinci İnceleme** ile karşılaştırıldığında daha az okunduğu sonucu çıkarılabilir. Ancak bu, **Birinci İnceleme**'nin önemsiz bir eser olduğu anlamına gelmez. Aslında **Birinci İnceleme** ve **İkinci İnceleme** birbirinin tamamlayıcısıdır. Birinci incelemedeki düşünceler özümsenmeden ikinci incelemeden sağlıklı sonuçlar üretmek güç görünmektedir. **Birinci İnceleme** sadece **İkinci İnceleme**'nin anlaşılması bakımından değil ama aynı zamanda tüm iktidar ilişkilerinin kökenini anlamak bakımından da büyük önem taşımaktadır. Locke bu eserinde, aile içi iktidar ilişkilerinden

başlayarak toplumdaki iktidar ilişkilerini değişik açılardan incelemekte ve siyasal iktidarı insanların anlaşması üzerine dayandırabilmek için, siyasal iktidarın varsayılan diğer temellerini yıkmaktadır. Siyasal iktidarın kökeninin babalık iktidarı ya da Kutsal Kitap olamayacağını ikna edici biçimde ortaya koyabilmek için bu iktidarın kökeninin Kutsal Kitaptan türetmeye çalışan Robert Filmer'le polemiğe girmekte ve Filmer'in düşüncelerini çürütmektedir. Locke'un Filmer'le bu polemiğe girmesinin asıl nedeni, siyasal iktidarın, Kutsal Kitapta herhangi bir dayanağının olmadığını ortaya koymaktır. Locke, Filmer'i yanıtlarken Kutsal Kitapta siyasal iktidarın dayanağı olarak yorumlanabilecek kanıtları çürütmekte ve Kutsal Kitapta siyasal iktidara dayanak bulunabileceğini savunanların iddialarını temelsiz bırakmaktadır. Siyasal iktidarın temelsiz kalmasıyla birlikte, bu iktidara Kutsal Kitap dışında meşru bir temel aramak zorunlu hale gelmektedir. İşte Locke **İkinci İnceleme**'de temelsiz olduğunu ispatladığı siyasal iktidara meşru bir temel kazandırmaktadır. İnsanların uzlaşmasına dayanan bu temel toplum sözleşmesidir. Bu nedenle **Birinci İnceleme**'ye temelin temizlenmesi, **İkinci İnceleme**'ye siyasal iktidarın sözleşme temeli üzerine kurulması olarak bakılabilir.

Son olarak şunu belirtmekte yarar vardır ki, Locke'un bu eseri, çevrilmesi son derece güç bir eserdir. Bunun birinci nedeni metnin felsefi bir metin olmasıdır. İkinci olarak metnin Kutsal Kitap metinlerine gönderide bulunmuş olması ve tüm kutsal kitap metinlerinin herkes tarafından biliniyor olduğu varsayımı, metnin anlaşılmasını engelleyen bir başka nedendir. Bu nedenle, çeviride, olanaklı olduğunca Kutsal Kitap'ta gönderi yapılan öyküler dipnotlarda aktarılmaya çalışılmıştır. Üçüncü olarak Locke gibi, dilini son derece ustaca kullanan birinin kullandığı söz sanatları; yaptığı ince alaylar çeviriyi bir kat daha güçleştirmiştir. Bütün bu sorunlara ve her çeviride rastlanabilecek diğer sorunlara rağmen, metnin özüne bağlı kalınarak anlaşılabilir bir çeviri metni oluşturulmaya çalışılmıştır.

Yazarın Önsözü

Okuyucu;

Burada hükümet üzerine bir söylevin başlangıcına ve sonuna sahipsin; bu ikisinin arasını doldurmuş olması gereken ve sayıca bunlardan daha fazla olan diğer kağıtların başına ne geldiğini ise anlatma zahmetine girmeye değmez. Diliyorum ki mevcut kalan bu kağıtlar, büyük kurucumuz, halihazırdaki kralımız *William*'ın tahtını kanıtlamada; onun yetkilerini, tüm hükümet biçimleri içinde tek meşru hükümet biçimi olan "yönetilenlerin rızası" üzerine kurarak sağlamlaştırmada –ki William bu yönetim biçimine *Hıristiyan Alem*indeki diğer herhangi bir prensten daha açık ve daha tümüyle sahiptir- ve İngiliz Halkının, adalete ve doğal haklara olan tutkusunun ve bunları korumadaki kararlılığının, ulusu kölelik ve yıkımın eşiğinden kurtardığını dünyaya kanıtlamada yeterli olsun. Eğer bu kağıtlarda benim kendimle övündüğüme ilişkin kanıt bulunabilirse, kaybolan kağıtlar büyük bir kayıp olmayacaktır ve okuyucu bunlar olmadan kalan kağıtlarla yetinebilir. Çünkü acılarımı yinelemek ve yanıtımın eksik kalan bölümünü, onun hayret verici sisteminin pek çok dalında karşılaşılabilecek döngüler ve belirsizlikler arasından yeniden Bay Robert'i izleyerek doldurmak için ne zamanım ne de niyetim olduğunu düşünüyorum. Kral ve ulusun bütünü, onun hipotezini öylesine tümüyle çürütmüş bulunmaktadır ki, zannederim bundan sonra hiç kimse ortak güvenliğimize karşı görünmeye ya da yeniden köleliğin ya da popüler kılığa bürünmüş ve iyi zamanlanmış çelişkilerle aldatılacak zayıflıkların savunucusu olmaya cesaret edemeyecektir. Çünkü eğer birileri, burada dokunulma-

mış bölümlerine ilişkin olarak Bay Robert'ın kuşkulu ifadelerini süslü söylemlerinden soyma ve sözlerini doğrudan, pozitif, akla uygun önermelere indirgeme ve ardından onları birbirleriyle karşılaştırma zahmetine katlanırsa, kulağa hoş gelen *İngilizce*'de, hiçbir zaman bu kadar düşüncesiz saçmalığın bir araya getirilmediğine çabucak ikna olacaktır. Bu kişi eğer Bay Robert'in çalışmalarının tümünü incelemeyi zahmete değer görmezse bırakalım gaspı incelediği bölüm üzerine bir deney yapsın ve bırakalım bütün yeteneklerini kullanarak Bay Robert'i sağduyu ile ve kendi kendisi ile akla uygun ve tutarlı hale getirmeye çalışsın. Bir minberi olmamakla birlikte doktrini kamusal olarak sahiplenilmiş ve görüşünü zamanların geçerli Tanrısallığı haline getirmiş bir beyefendi hakkında, çoktan beridir varolan eski görüşüne son yılların görüşüyle yanıt verirken bu kadar dobra konuşmamam gerekir. *İngiliz* bir saray adamından daha iyi bir yazarları olmamasına rağmen öğretmenlik görevini üstlenerek diğer insanları çok tehlikeli yönlere yönlendirmiş olan kişiler, ya insanların dayandıkları zayıf ve sürdürülemez temellerden desteklerini çeksinler diye körü körüne peşinden gittikleri bu patriarklarının otoritesinin ne olduğunu açıkça göstermelidirler ya da İncil uğruna vazettikleri ilkeleri meşrulaştırmalıdırlar. Benim Bay Robert'e karşı yazmamam ve Bay Robert'in hatalarını, çelişkilerini ve (Bay Robert'in çok fazla övünç duyduğu ve tümüyle onlar üzerine dayandığını iddia ettiği) Kutsal Kitaptaki kanıtların eksikliğini gösterme zahmetine katlanmamam için, aramızda, beni ölü bir muhalife karşı yazma ayıbından kurtaracak, onun kitaplarını göklere çıkaran ve onun görüşünü benimsemiş insanlardan kimse olmamıştır. Onlar bu konuda öylesine gayretli olmuşlardır ki, herhangi bir hata yapmış olsaydım, beni sağ bırakacaklarını bekleyemezdim. Dilerdim ki onların doğru ve kamusal yanlışlar yaptıkları yerlerde bu yanlışları düzeltmeye hazır olsunlar ve bunun meşru değerinin şu düşünüşe göre oluşmasına izin versinler: prense ve halka, hükümete ilişkin yanlış kavramlar geliştirmekten daha büyük bir kötülük yapılamaz; böylece en azından insanlar her zaman "*Kili-*

se Kürsüsü"nden şikayet etmeye neden bulamayabilirler. Eğer gerçekten doğrularla ilgilenen birileri benim hipotezimin çürütülmesi işini üstlenirse, adaletli biçimde ikna edilmem halinde, hatalarımdan döneceğime ya da onun sorularına yanıt vereceğime söz veriyorum. Ancak bu kişinin iki şeyi hatırlaması gerekir:

İlk olarak söylevimin şurasındaki ve burasındaki bazı ifadeler ya da küçük, önemsiz ayrıntılar üzerinde bahane aramak Kitabıma bir yanıt değildir.

İkinci olarak kendimi her zaman için, konu hakkında, vicdanen, vicdani ilkelere bağlı görünen birini tatminle yükümlü saymama rağmen ve bu kişinin kendi vicdani ilkelerinin meşru zeminini gösterecek olması halinde bile argümanlarımdan dolayı küfür yememeliyim, bu küfürler tarafımdan dikkate alınmayacaktır.

Burada okuyucuya şunlardan başka bildireceğim daha fazla bir şey yoktur: A(Author) harfi Yazarımız için kullanılmıştır[1]. O (Observations) harfi Filmer'in **Hobbes, Milton ve Diğerleri Üzerinde Gözlemler** kitabını ifade etmektedir.[2] Tek başına sayfa numaralarının verildiği durumlarda, sayfa numarası verilen eser Filmer'in 1680 yılında basılan **Patriarcha**'sıdır.

[1] A harfi Yazarımız biçiminde çevrilmiştir.

[2] Çeviride ***Gözlemler*** biçiminde kısaltılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

1. Kölelik, insanın öylesine kötü ve alçaltıcı bir durumu ve Ulusumuzun cömert karakterine ve cesaretine öylesine taban tabana zıttır ki, bırakınız bir İngiliz Asilzadesini, sıradan bir İngiliz'in bile köleliği savunduğu düşünülemez. Aslında sayın Robert Filmer'in **Patriarcha'** sını, tıpkı onun gibi başka bir zeka ürünü olan, bütün insanların sadece köle olduğunu ve öyle olması gerektiğini ikna etmeye çalışan, **Neron'un Kahramanlıkları**nı[1] da yazmış olan kişinin yazdığı başka herhangi bir deneme gibi, ciddiyetle yazılmaya çalışılmış bir deneme olmaktan çok, başlığın ve önsözün; kitabın kapağındaki resmin ve arkasından gelen övgünün, beni yazarın ve yayıncının her ikisinin de ciddiyet içinde olduğuna inandıramamış olduğu bir deneme olarak almış olmalıydım. Dolayısıyla bu kitabı dışarıdan yaptığı gürültü nedeniyle yarattığı tüm beklentilerle birlikte elime aldım ve baştan sona bütün dikkatimle okudum. Ancak son derece şaşırarak, kendime, insanoğlu için zincirler getiren bu denemede, becerileri ve işleri bir toz bulutu yaratmak ve insanları köreltmek, belki de insanları yanlış yönlendirmek isteyenler için daha yararlı olabilecek kumdan yapılmış bir halattan başka bir şey bulamadığımı; gerçekte gözlerini açık tutan ve bir o kadar da algılaması olduğundan törpülemek ve cilalamak için ne kadar özen gösterilmiş olursa olsun, bu zincirlerin kötü giysiler olduğundan başka bir şey düşünemeyen insanları kölelik bağları içine çekebilecek her-

[1] **Encomium of Nero**

hangi bir güç göremediğimi itiraf etmekten başka şey yapamadım.

2. Herhangi biri, mutlak iktidarın büyük savunucusu ve kendisine tapanların idolü olan bu adam hakkında bu kadar özgürce konuşmamdan dolayı aşırı bir özgürlük kullandığımı düşünürse, sayın Robert'in kitabını okuduktan sonra, yasaların izin vermesine rağmen artık kendisini özgür bir adam olarak düşünemeyecek olan bu kişiye (bana, ç.n.), bir kerecik bu küçük izni vermesi için yalvarıyorum ve oldukça uzun süre uykuda kalan bu denemenin kaderi konusunda benden daha deneyimli olan birine, dünyada ortaya çıktığında, argümanlarının gücüyle bütün özgürlükleri dışladığının ve bu andan itibaren Yazarımızın kısa modelinin dağdaki örnekler[2] ve siyasetin gelecekteki tam standardı olacağının vahiy edilmemiş olması halinde bunu yapmanın hata olmadığını biliyorum. Filmer'in sistemi, küçük bir alana sıkışır ve bu alan da aşağıdakinden ibarettir:

"Bütün hükümetler mutlak monarşidir."

Bu önermenin üzerine inşa edildiği temel ise şudur:

"Hiçbir insan özgür doğmaz."

---

[2] *"Dağdaki örnekler"*ibaresi ***Eski Ahit***'in ***Çıkış*** Kitabının, 25. bölümünün 40. ayetinde geçmektedir. Sözkonusu ayet şöyledir: *"Bak ve dağda sana gösterilen örneklerine göre yap."* Aynı ibare ***Yeni Ahit'in İbranilere*** Kitabının 8. bölümünün beşinci ayetine de buradan aktarılmıştır. Sözkonusu beşinci ayet şöyledir: *"çadırı yapmak üzere iken Musa'ya Tanrı tarafından ihtar olunduğu gibi, bunlar semaviyatın örneğine ve gölgesine hizmet ediyorlar; çünkü diyor: Bak her şeyi dağda sana gösterilen örneklerine göre yapacaksın."*Locke burada, Filmer'in modelinin Eski ve Yeni Ahitte belirtilen Tanrı tarafından gönderilmiş örneklerden oluşmadığını göstermeye çalışmaktadır. Tanrı Musa'ya dünyevi işlerle ilgili talimatlar verirken, dağdaki örneklerden esinlenmesini salık vermektedir. Diğer bir anlatımla Tanrı hem vahiy yoluyla seslenmekte ve hem de fiziksel örnekler vermektedir. Locke Filmer'in modelinin bu fiziksel örneklerden biri olamayacağını söylemektedir, çünkü modelin "dağdaki örnekler"den olması için bu konuda bir vahiy zorunludur ve bu yönde bir vahiy bulunmamaktadır.

3. Bu son çağda, aramızda, prenslerin mutlak iktidara ilişkin Tanrısal bir hakka sahip olduklarını ve prenslerin varlık nedeni olan ve yönetmelerine olanak tanıyan yasalar ile otoritelerinin hangi koşullara bağlı kılınacağının prenslerin iradesine bırakılması gerektiğini; prenslerin yasalara uyma yükümlülüğünün resmi sözler verilmesi ve yeminler yapılması yoluyla hiçbir zaman onaylanmamış olduğu görüşünü savunarak prenslere dalkavukluk yapan bir insan kuşağı türemiş bulunmaktadır. Bu kişiler, bu görüşe yol açabilmek için insanoğlunun doğal özgürlüğe ilişkin bir hakkı olduğunu inkar etmektedirler. Bu yolla, kendilerini olduğu kadar bütün uyrukları da sadece tiranlığın en üst düzeydeki sefaletine ve baskısına maruz bırakmamakta, ama aynı zamanda, hakları belirsiz hale getirmekte ve prenslerin tahtlarını sallamaktadırlar (Çünkü bu adamların sistemine göre, prenslerin de biri dışında tümü, köle olarak doğarlar ve Tanrısal hak nedeniyle, Adem'in meşru varisine tabidirler.): Bu adamlar, sanki, kendi duruşlarına hizmet etsin diye bütün hükümetlere karşı savaş açma ve insan toplumunun temellerini yıkma planı yapmıştılar.

4. Bize, hepimizin köle olarak doğduğunu ve böyle devam etmek zorunda olduğumuzu, bunun bir çaresi bulunmadığını; yaşam ve köleliğin her ikisine birlikte girdiğimizi ve bunlardan birini terk etmediğimiz sürece diğerini asla terk edemeyeceğimizi söylediklerinde yine de onların bu boş sözlerine inanmak zorunda mıyız? Şuna eminim ki Kutsal Kitap ya da akıl, Tanrısal doğrunun sesine rağmen, herhangi bir yerde, Tanrısal otoritenin bizi başkalarının sınırsız iradesine tabi kıldığına ilişkin herhangi bir şey söylememektedir. İnsanoğlunun takdire şayan ve bu son çağa kadar öğrenmek için yeterli zekaya sahip olmadığı bir durum! Çünkü, Bay Robert Filmer karşıt görüşün yeniliğini suçlar gibi görünmesine rağmen (**Patriarşi** s. 3) şuna inanıyorum ki, onun için, monarşinin "*Jure Divino*" (*Tanrısal Kaynaklı)* olduğunun ileri sürülmüş olduğu bu çağ ve bu ülkeden başka, dünyanın herhangi bir başka ülkesini ya da çağını bulmak son derece güç ola-

caktır. Ayrıca Filmer şunu itiraf eder ki (**Patriarşi** s. 4), "*kralların haklarını birçok bakımdan cesurca savunmuş olan Heyward, Blackwood, Barclay ve diğerleri, hiçbir zaman, insanoğlunun doğal özgürlüğü ve eşitliğinin kabulünü onaylamak dışında bir düşüncede olmamışlardır.*"

5. Bu görüşün ilk olarak kim tarafından ortaya atıldığını ve aramıza moda olarak sokulduğunu; ne tür üzücü sonuçların doğmasına neden olduğunu ilgilenmeleri için tarihçilere ya da derlenmeleri için Sibthorp ve Manwering[3]'in çağdaşlarına bırakıyorum. Benim şimdiki işim, sadece, bu argümanı en uç noktasına götürmesine izin verilen ve bu argümanı mükemmelleştirdiği varsayılan Bay Robert Filmer'in bu argümanın içinde ne söylediğini incelemektir. Çünkü, Sarayda bir Fransız kadar modaya uyabilen herhangi biri, siyasetin şu kısa sistemini ondan öğrenmiş bulunmaktadır ve halen de kullanır: "*İnsanlar özgür doğmamıştır ve dolayısıyla hiç bir zaman hükümet edenleri ya da hükümet biçimlerini seçme özgürlüğüne sahip olamamışlardır. Prensler iktidarlarına mutlak biçimde ve Tanrısal bir hakla sahiptirler, çünkü köleler hiçbir zaman anlaşma yapma ya da uzlaşma hakkına sahip olmamışlardır. Adem mutlak bir monarktı ve bütün prensler Adem'dem beri mutlak monarktırlar.*

[3] Locke burada kralların ayrıcalıklarını yücelten Robert Sibthorp (**Of Apostolique Obedience**) ile Roger Manwaring (**Religion and Allegiance**) adlı papazların meşhur vaazlarını kastetmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

Ataerkil (Paternal) İktidar ve Krallık İktidarı Üzerine

6. Bay Robert Filmer'in temel duruşu şudur: "*İnsanlar doğal olarak özgür değildirler.*" Bu, Filmer'in mutlak monarşisinin üzerinde durduğu temeldir ve mutlak monarşi, buradan hareketle iktidarını diğer bütün iktidarların üstündeki bir yüksekliğe kurar: *Caput inter nubilia*[1]. Monarşi yeryüzüne ve insana ilişkin şeylerin öylesine yükseğindedir ki, düşünce bile ona güçlükle ulaşabilir; öylesine yüksektir ki, sonsuz Tanrıya bağ kuran söz vermeler ve andiçmeler bile onu sınırlayamaz. Ancak bu temel çökerse, Filmer'in kurduğu bütün doku da bununla birlikte çöker ve hükümetler, yeniden insanların buluşu ve onayı(*'Avθpwπivn* κτίσις)[2] üzerine kurulma; yani toplumda birleşmek için akıllarını kullanma biçimindeki eski yönteme bırakılmak zorunda kalınır. Filmer bu heybetli duruşunu ispatlamak için bize şunları söyler(s. 12): "*İnsanlar ebeveynlerine tabiyet içinde doğarlar*" ve dolayısıyla özgür olamazlar. Filmer bu ebeveyn otoritesini "*krallık otoritesi*"(s. 12, 14), "*babalık otoritesi*", "*babalık hakkı*" (s. 12, 20) biçiminde adlandırır. Birileri, prenslerin otoritesinin ve uyrukların itaatinin babalık otoritesi üzerine dayalı olduğu bu tür bir çalışmanın başlangıcında, Filmer'in bize bu babalık otoritesinin ne olduğunu; -kendisine ait bazı başka incelemelerde bize babalık otoritesinin sınırsız ve sınırlanamaz olduğunu söylediğinden*[3]- bu otoriteyi sınırlamamış olsa bile, bu otoriteyi nasıl

---

[1] Bulutların başı, reisi

[2] Kendinizi insanların her kuralına tabi hale getiriniz.

* Tıpkı babanın iktidarı gibi, insanlara sunulan bütün hediyeler ve bağışlar kökenlerini Tanrıdan ya da doğadan aldıklarından, hiçbir ast insan iktidarı,

tanımlamış olduğunu açıkça anlatması gerektiğini düşünmüş olacaktır; karşımıza çıktığında, bu tür bir babalık otoritesi ya da babaya ait otorite nosyonuna tam olarak sahip olabilmemiz için, Filmer'in, yazdıklarında en azından bu otoritenin bir açıklamasını vermesi gerekirdi. Ben bunu onun **Patriarcha (Ataerki)** adlı eserinin ilk bölümünde bulmayı umdum. Ancak burada bunun yerine şunu yapmıştır:

1. Sırası geldiğinde ***Arcana Imperii***[4]ye olan saygısını göstermiştir (s. 5).

2. Yakın zamanda geçersiz kılacağı ve yıkacağı, *bu ulusun ya da diğer herhangi bir ulusun haklarına ve özgürlüklerine* övgüler yapmıştır (s. 6).

3. Konuya kendisi kadar derin bakamayan bilgili insanlara çelme takmıştır(s. 7).

Daha sonra *Bellarmine*[5]'e saldırıya geçer ve ona karşı kazandığı bir zafer üzerine babalık otoritesini herhangi bir kuşkuya yer kalmayacak biçimde kurumsallaştırır (s. 8). *Bellarmine* kendi itirafları ile yola getirildiğinden (s. 11) her şey yeterince açıktır ve başka herhangi bir gücün yardımına da gerek duyulmamıştır. Filmer'in bunu yapmak için soru sorduğunu ya da görüşünü desteklemek için argümanlar topladığını görmedim. Bunun yerine, bize, ele geçirenin imparatorluğu ve sınırsız mutlak iktidarı

---

bu iktidarları sınırlayamadığı gibi, bunlara karşı emredici bir yasa da yapamaz. (**Gözlemler**, 158)

Kutsal Kitap şunu öğretir ki egemen güç başlangıçta herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın babadaydı. (***Gözlemler***, 245)

[3] Yazarın tek dipnotudur. Bu nedenle çevirenin dipnotlarından ayırmak için rakamla değil * işareti ile gösterilmiştir.

[4] Gizli Mutlak İktidar

[5] İtalyan kardinal ve din bilgini; Protestan Reformasyon doktrininin karşıtıdır. Filmer saldırılarının çoğunu Bellarmine'a yöneltir. Kardinal Bellarmine **De Potestate Summi Pontifici** adlı eserinde seküler iktidarı papalığa tabi kılmaya çalışmaktadır.

da ele geçirmiş olacağı *babalık* olarak adlandırılan tuhaf yönetim hayaleti türünün, kendisince uygun görülen hikayesini anlatmaktadır. Filmer, bu babalık olgusunun Adem'de nasıl başladığını; kendi akışında nasıl sürdüğünü ve tufanın, Nuh'un oğulları ile birlikte Nuh'un gemisiyle kaçmasına neden oluncaya kadar, patriarklar zamanında, dünyayı nasıl düzen içinde tuttuğunu; İsrailoğulları'nın Mısır'da esir düşmelerine kadar yeryüzünün krallarını nasıl yarattığını ve desteklediğini ve bundan sonra, *Tanrının İsrailoğullarına krallar vererek, paternal hükümette doğrudan soydan gelen, antik ve başlangıçtaki ardıllık hakkını yeniden kurmasına kadar* zayıf *babalık* olgusunun ince çizgileri altında kaldığını bize bildirmektedir. Bu, 12. sayfadan 19. sayfaya kadar yapmaya çalıştığı iştir. Ardından, "*doğal krallık iktidarı hakkını doğrulamak için*" bir itirazın üstesinden gelerek ve bir güçlüğü gidererek ya da ikiyi bir biçimindeki yarım nedenle yer değiştirerek (s. 23) birinci bölümü bitirir. Umarım yarım bir alıntıyı yarım neden olarak adlandırmamda herhangi bir sakınca yoktur, çünkü Tanrı şunu demiştir: "*Babaya ve anneye saygı gösteriniz.*" Oysa Yazarımız amacına az da olsa hizmet edebilmesi için *anne*yi tümüyle dışarıda bırakarak yarımla yetinir. Ancak bunun daha fazlasını başka bir yerde anlatacağım.

7. Bu nitelikteki bir söylevde Yazarımızın bu kadar az becerikli ya da elimizdeki konuda bu kadar dikkatsiz olacağını zannetmiyorum. Çünkü kendisi, Bay Hunton'a, "***Karma bir Monarşinin Anarşizmi***[6]" adlı eserinde (s. 239) Bay Hunton'un yaptığı bir hatayı bularak şu sözlerle itiraz eder: *Orada ilk olarak yazarı monarşinin herhangi bir tanımını ya da betimlemesini vermemiş olmakla suçladım, çünkü yöntem kuralları gereği yazarın ilk*

[6] Filmer'in bu kitabının tam adı "**Bay Hunton'un Monarşi Denemesi Üzerine Gözlemler ya da Monarşi ya da Karma ya da Sınırlı bir Monarşinin Anarşizmi Üzerine Deneme**" "**Observations upon Mr. Hunton's Treatise of Monarchy, or, the Anarchy of limited or Mixed Monarchy**" dir. Hunton tarafından yazılan eleştiri konusu kitabın adı ise "**Monarşi Denemesi**" "**Treatise of Monarchie**"dir.

olarak tanımı yapmış olması gerekirdi." Aynı yöntem kuralı gereği Bay Robert'in de bu otoritenin kimde bulunabileceğini söylemeden ve hakkında bu kadar çok konuşmadan önce, *babalık* ya da *babalık otoritesinin* ne olduğunu söylemiş olması gerekirdi. Ancak Bay Robert bu babalık otoritesi, babalara ait bu iktidar ile kralların iktidarını aynı anlamda kullandığından (s. 24) muhtemelen, kendi fantezilerine göre boyamış olduğu bu kocaman şekil içinde bu iki akımı birlikte verirse, bunun oldukça tuhaf ve korkunç bir figür yaratacağını ve çocukların ebeveynlerini imgelemeleri ile ya da uyrukların krallarını imgelemeleri ile çelişeceğini düşünmüştür. Dolayısıyla tıpkı temkinli bir hekimin hastasına acı ve aşındırıcı bir sıvıyı yutturuken, parçacıkların daha az hissedilerek aşağı inmesi ve daha az tiksintiye neden olması için bunu sulandıracak bol miktarda sıvıyla karıştırması gibi davranmıştır.

8. Şu halde, şimdi, yazdıklarının birkaç bölümünde parçacıklar halinde dağınık bulunan bu babalık otoritesi hakkında bize hangi açıklamayı yaptığını bulmaya çalışalım. İlk olarak, babalık otoritesinin Adem'e "*verilmiş olmasından sadece Adem'in değil, onun ardından gelen patriarkların da babalık hakkı sayesinde, çocukları üzerinde krallık otoritesine sahip olduklarını*" söylemektedir (s. 12). *Adem'in bütün dünya üzerinde Tanrısal emirle sahip olduğu ve ondan türeyerek aşağı intikal eden bir hakla patriarkların kullandığı bu lortluk, yaratılıştan beri varolan herhangi bir monarkın mutlak hükümranlığı kadar geniş ve kapsamlıydı (s. 15): Yaşam ve ölüme ilişkin hükümranlık, savaş yapma ve anlaşmaya varma (s.13). Adem ve patriarklar yaşama ve ölüme ilişkin mutlak iktidara sahiptiler (s. 35). Ebeveyn haklarına sahip olan krallar yüksek hükümet yetkisini ardıl olarak kullandılar (s.19). Krallık iktidarı, Tanrı yasasının emri olduğundan, bu iktidarı sınırlayacak alt düzeyde bir yasa olmamıştır; Adem herkesin lorduydu (s. 40). Bir ailenin babası, kendi iradesinden başka bir yasayla yönetmez (s. 78). Prenslerin üstünlüğü yasaların üstündedir (s. 79). Kralların sınırsız hükümet etme*

yetkisi Samuel tarafından son derece kapsamlı tanımlanmıştır (s. 80). Krallar yasaların üstündedir (s. 93)." Bu amaçla Yazarımızın Bodin'in şu sözlerine ne büyük bir önem verdiğine bakınız: "*Şu kesindir ki, prenslerin koyduklar yasalar, verdikleri ayrıcalıklar ve bağışlar, özellikle ayrıcalıkla yaşamları süresi dışında geçerli değildirler; prenslerin yaşamları süresi içinde geçerli olmaları içinde prenslerin açık onayı ya da sonradan göz yummalarıyla onaylanmaları gerekir.*" (**Gözlemler,** s. 279). *Yasaların da krallar tarafından yapılmış olmasının nedeni şudur: Krallar savaşlarla meşgul olduklarında ya da ilgilerini kamusal işlere verdiklerinde, her özel kişi kralların iradelerini ve isteklerini öğrenebilmek için krallara ulaşma olanağına sahip olamazdı. O zaman zorunluluk yasaları keşfedildi. Bu sayede her özel kişi prensinin yasalar tablosundaki yasaların kendisine anlaşılır kılınmasıyla prensinin isteklerini öğrenebilecekti* (s. 92). *Bir monarşide Kral zorunlu olarak yasaların üstünde olmalıdır* (s. 100). *Mükemmel bir krallık, kralın her şeyi kendi iradesine göre yönettiği yerdir* (s. 100). *Ne örfi yasaları ne de yazılı yasalar, kralların babalık hakkı sayesinde halkları üzerinde sahip oldukları bu genel iktidarda herhangi bir azalmaya yol açar ya da açabilir* (s. 115). Başlangıçta Adem *ailesi üzerinde baba, kral ve lort idi; bir çocuk, bir uyruk ve bir hizmetli ya da köle bir ve aynı şey idiler. Baba çocuklarını ya da hizmetlilerini satma veya üzerlerinde tasarrufta bulunma iktidarına sahipti ki bu kuralın geldiği Kutsal Kitapta malların ilk sayıldığı yerde, erkek hizmetli ile kadın hizmetlinin diğer mallar gibi sahibin serveti ve varlıkları arasında sayıldığını öğreniyoruz* (**Gözlemler,** Önsöz). *Tanrı ayrıca babaya çocuğu üzerindeki iktidarını bir başkasına devretme hakkı ya da özgürlüğünü vermiş bulunmaktadır. Bu yüzden dünyanın başlangıcından beri, insanların tıpkı diğer mallar gibi servet ya da miras olarak hizmetlilere sahip oldukları zamanlarda, çocukların satılmalarının ya da hediye edilmelerinin çok sayıda uygulamasını buluyoruz. Bundan dolayı da eski zamanlarda kısırlaştırma ve hadım etme iktidarının çok defa kullanıldı-*

ğını görüyoruz (**Gözlemler,** 155). *Yasa, üstün babalık iktidarına sahip olanın iradesinden başka bir şey değildir* (**Gözlemler** , 223). *Adem'in üstünlüğünün sınırsız olması; aynı şekilde Adem'in iradesine dayalı eylemlerin olabildiğince geniş olması Tanrının buyruğuydu ve tıpkı O'nda olduğu gibi, üstün iktidara sahip olan diğer herkeste de aynı sınırsızlığın olması Tanrının buyruğu idi* (**Gözlemler,** 245)."

9. Yazarımızdan kendi sözcükleriyle yaptığım bu birkaç alıntıyla okuyucumu isteyerek sıkıntıya sokmuş bulunmaktayım. Bunu şunun için yaptım: bu alıntılarda, yazdıklarının içinde değişik yerlere dağılmış biçimde, başlangıçta Ademe verildiğini ve daha sonra hak yoluyla şimdiye kadar varolmuş bütün prenslere ait olduğunu varsaydığı babalık otoritesine ilişkin olarak O'nun kendi betimlemesi görülebilir. Orada, Yazarımızın anlayışıyla, *babalık otoritesi* ya da *babalık hakkı*, değiştirilemez Tanrısal bir egemenlik hakkıdır ki, bu otoriteyle, bir baba ya da prens çocuklarının ve uyruklarının yaşamları, özgürlükleri ve servetleri üzerinde mutlak, keyfi, sınırsız ve sınırlanamaz bir iktidara sahiptir. Bu nedenle baba ya da prens çocuklarının ya da uyruklarının malvarlıklarına el koyabilir, onları devredebilir, kişilerini dilediği gibi kullanabilir, satabilir, kısırlaştırabilir. Çünkü hepsi onun kölesidirler ve o da her şeyin lordu ya da sahibidir ve onun sınırsız iradesi, onların yasasıdır.

10. Yazarımız bu tür kudretli bir iktidarı Adem'e vermiş ve bütün hükümetler ile prenslerin tüm iktidarlarını bu varsayım üzerine temellendirmiş olduğundan, bu varsayımı, amacın ağırlığına uygun, açık ve belli argümanlarla ispatlamış olduğunu beklemek akla uygundur. Bu yönetimde, insanlara bırakılmış hiçbir şey kalmadığından, kölelik içindeki insanların, köleliğin zorunluluğuna ilişkin reddedilemez kanıtlara sahip olmaları gerekir ki vicdanları ikna edilebilsin ve yöneticilerinin, onlar üzerinde uygulama hakkı olduğu bu mutlak tahakküme onları barışçıl biçimde itaat etmeye zorlasın. Yazarımız, bu tür sınırsız bir iktidarı

kurarken, bu ispatı yapmadan, herhangi bir güç sahipliğini geliştirmeye ve artırmaya kendiliğinden eğilimli olan insanın ihtirasını ve kendini beğenmişliğini de pohpohlayarak neyi iyi yapmış olabilir ya da yapmış olduğunu ileri sürebilirdi ki? Birilerini, vatandaşlarının onayıyla büyük ama sınırlı bir iktidara doğru ilerlediklerine; onlara verilen bu iktidar parçasıyla bütün herkesin sahip olmadığı bir hakka sahip olduklarına ve dolayısıyla başkalarının sahip olduğu otoriteden daha fazlasına sahip olmalarından ötürü istedikleri şeyleri yapabileceklerine ikna ederek ne kendi yararına ne de gözetimleri altında olanların yararına olan şeyleri yapmaları amacıyla şeytana uydurmayı, büyük kötülüklerden başka şey izlemez.

11. Adem'in egemenliği varsayımı, Yazarımızın heybetli mutlak monarşisinin sağlam bir temeli olduğundan, **Patriarşi**'sinde bu ana varsayımının ispatlanmış olacağını; argümanların bu tür temel bir ilkenin gerektirdiği açıklıkta kurulacağını ve sözkonusu işin temel vurgusunun üzerine dayalı olduğu bu varsayımın içerdiği sanılan sırrın yeterli nedenlerle meşrulaştırılmış olacağını umuyordum. Ancak bu **Deneme**'nin tümünde bu yola çok az eğilim gösterildiğini görebildim. **Deneme**'de şeyler herhangi bir delile dayanmadan öylesine olmuş gibi kabul edilmiştir ki, dikkatli bir okumadan sonra, bu tür heybetli bir yapının bu çıplak temel varsayım üzerine yükseldiğine güçlükle inanabildim. Çünkü insanın *doğal özgürlüğü* biçimindeki hatalı ilkeyi çürüteceğini iddia ettiği bir söylevde, bunu sadece Adem'in otoritesi varsayımını kullanarak, ancak bu otoriteye ilişkin herhangi bir kanıt sunmaksızın yapacağını söylemesi güçlükle inanılabilir bir şeydir. Gerçekten de Filmer güvenle şunu söylemektedir ki Adem "*krallık otoritesine sahipti* (s. 12-13). *Mutlak lortluğa ve yaşam ile ölüm üzerinde hükümranlığa sahipti* (s. 13). *Evrensel bir monarşi* idi (s. 83). *Yaşam ve ölüm üzerinde mutlak iktidar*'ı vardı (s. 35)." Filmer bu tür iddiaları sıkça ileri sürmektedir. Ancak onun **Patriarşi**'sinin tümünde tuhaf olan şey şudur ki, bu eserde bu hükümetin büyük temeli varsayımını kur-

maya yarayacak bir neden bulabilmiş değilim. Keza bu eserde, şu sözcükler dışında, bir argümana benzeyen herhangi bir şey de bulabilmiş değilim: "*Krallık iktidarına ilişkin bu doğal hakkı doğrulamak için On Emirde şunu buluruz ki, krallara itaati emreden yasa, sanki bütün iktidarlar kökeninde babaya aitmiş gibi, babaya saygı gösteriniz sözcükleriyle gönderilmiştir.*" Şu halde, tıpkı bunun gibi, On Emirde kraliçelere itaati emreden yasa, sanki bütün iktidarlar kökeninde anaya aitmiş gibi "*Anneye saygı gösteriniz* " sözcükleriyle gönderilmiştir çıkarsamasını niye ekleyemeyeyim? Böylece argüman, Bay Robert'in ortaya koyduğu biçimiyle, biri için olduğu kadar diğeri için de geçerli olacaktır, ancak bu konu üzerine uygun yerde daha çok şey söyleyeceğim.

12. Burada dikkat ettiğim tek şey, Yazarımızın temel ilkesi olan Adem'in mutlak iktidarını ispatlamak için, ilk ya da sonraki bölümlerde söylediğinin sadece bu olduğudur ve dahası, sanki orada bunu kesin kanıtlarla ispatlamış gibi ikinci bölümde şu sözcüklerle başlar: " *Kutsal Kitap otoritesinden çıkarılmış olan bu kanıtlar ve nedenlere dayanarak,*". İtiraf etmeliyim ki, yukarıda aktarılan, *babayı onurlandırınız* biçimindeki indirgemeyle[7] sunulan kanıt dışında, Adem'in egemenliğine ilişkin bu kanıtlar ve delillerin nerede olduğunu bulamadım: "*Bu sözcüklerle*" yani Bellarmine'nin sözcükleriyle, "*açık bir itirafa sahibiz*" ki "*yaratılış, insanı, zürriyetinin prensi yapmıştır*" dendiğinde, bunlar, Kutsal Kitaptan çıkarılmış kanıtlar ve nedenler ya da herhangi bir tür kanıt olarak algılanmazsa tabi. Filmer, buradan da yeni bir çıkarsama yöntemiyle, hemen ardından gelen sözcüklerle, Adem'in krallık otoritesinin, tatmin edici biçimde, Adem'de kurulduğu sonucuna ulaşmaktadır.

13. Filmer bu bölümde ya da **Deneme**'nin tümünün herhangi bir yerinde, Adem'in krallık otoritesini tekrar etmek dışında, bu otoriteye ilişkin herhangi bir kanıt sunmuşsa, kusurlarımı kabul

---

[7] Çünkü bu emrin doğrusu "*babayı ve anneyi onurlandırınız*"dır.

etmem ve hatalı olduğum konusunda ikna olmam için, bu konudaki kanıtlar peşinde koşan insanlar arasından birilerinin, onun adına, bana bu kanıtın yerini ve sayfasını göstermesini rica ediyorum. Eğer bu tür kanıtlar bulunamazsa, bu Kitabı bu kadar çok göklere çıkaran bu insanlara, dünyaya mutlak monarşi için sunduklarının aklın ve argümanın gücü olmadığına ilişkin kuşkuya neden olup olmadıklarını; diğer bazılarının ise çıkarları nedeniyle, bu görüş lehine yazmış olan herhangi bir yazarı, bu yazar ister görüşünü akılla desteklemiş olsun ister olmasın, alkışlamaya karar vermiş olduklarını düşünmeleri için yalvarıyorum. Ancak şunu diliyorum ki bu kişiler, ussal ve tarafsız insanların onların görüşlerinin tarafına geçeceklerini ummuyorlardır; çünkü, bu görüşün büyük doktoru, insanoğlunun doğal özgürlüğüne karşıt olarak Adem'in mutlak monarşik iktidarını kurmak amacıyla yaptığı bir söylevde, bunu ispatlamak için çok az şey söylemiştir ve bundan da son derece doğal olarak şu sonuç çıkarılabilir ki, bu konuda söylenebilecek çok az şey vardır.

14. Ancak Yazarımızı tam anlamıyla anlamak konusunda özen göstermemiş olmaktan kaçınmak amacıyla, Yazarımızın, diğerleriyle tartışırken, çok sevdiği *Adem'in Egemenliği* İlkesine ilişkin herhangi bir argümanı kullanıp kullanmadığını görmek için **Aristo, Hobbes ve Diğerleri Üzerine Gözlemler** adlı eserine başvurdum; çünkü, **Kralların Doğal İktidarı**[8] adlı incelemesinde, bu yazarları son derece kısıtlı kullanmıştır. Bay Hobbes'un **Leviathan**'ı üzerine **Gözlemler**inde, zannederim bu ilke için gerekli olan ve diğer yazdıklarının herhangi bir yerinde kullandığını görmediğim argümanların tümünü özetle bir araya getirmiştir. Bu konuda şunları söylemektedir: "*Tanrı sadece Adem'i yarattıysa ve onun bir parçasından kadını yaptıysa ve onların ikisinin üremesinden onların parçası olarak tüm insanoğlu ürüyorsa; ve eğer Tanrı Adem'e sadece kadın ve onlardan türeyen çocuklar üzerinde değil, fakat aynı zamanda itaat ettirmesi için bütün*

[8] Kralların Doğal İktidarı ***Patriarşi*** adlı kitabın bir alt başlığıdır.

yeryüzü üzerinde ve yeryüzü üzerindeki bütün yaratıklar üzerinde hükümranlık verdiyse, Adem yaşadığı sürece, hiçbir insan, Adem'in bağışlaması, devri ya da izni olmaksızın herhangi bir şeyi kullanamayacak ya da şeye ilişkin talepte bulunamayacak mıdır, merak ediyorum"(**Aristo, Hobbes ve Diğerleri Üzerine Gözlemler** s. 165). Burada Filmer'in diğer incelemelerinin değişik yerlerinde bulduğum Adem'in egemenliğine ilişkin olan ve doğal özgürlüğe karşı olan argümanlarının tümünün özetine sahibiz. Şunlar da ardından gelenlerdir: *"Tanrının Adem'i yaratması, O'na Havva üzerinde verdiği hükümranlık ve Adem'in çocukları üzerinde baba olarak sahip olduğu hükümranlık"* üzerinde özellikle duracağım konulardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Adem'in Yaratılıştan Gelen Egemenlik Hakkı Üzerine

15. Bay Robert **Aristo'nun Siyaseti Üzerine Gözlemler**'in önsözünde bize şunu söylemektedir: *"Adem'in yaratılışını inkar etmeden insanoğlunun doğal özgürlüğü varsayımı yapılamaz."* Ancak doğrudan doğruya Kadir-i Mutlaklıktan ve Tanrının ellerinden bir varlık elde etmekten başka bir şey olmayan Adem'in yaratılışının, Adem'e her şey üzerinde nasıl egemenlik hakkı verdiğini kavrayamıyorum. Dolayısıyla doğal özgürlük varsayımının nasıl Adem'in yaratılışının reddi anlamına geldiğini de anlayamıyorum ve başka birisi O'nun adına bunun nasıl olduğunu anlatırsa (çünkü Yazarımız bu yardımı yapma lütfünde bulunmadı) memnun olurum. Çünkü ben Adem'in yaratılışına her zaman inanmış olmama rağmen, insanoğlunun özgür olduğu varsayımını yapmakta herhangi bir güçlük çekmiyorum. Tanrı ne zaman ki Adem'in varolmasını istemiştir, işte Adem o zaman, ebeveynlerinin müdahalesi ya da kendisini doğuran aynı türdeki herhangi birinin kendisini önceleyen varlığı olmadan Tanrının doğrudan gücüyle yaratılmış ya da varolmaya başlamıştır. Hayvanların kralı aslan da, aynı biçimde, kendisinden önceki Tanrının aynı yaratma gücü tarafından yaratılmış ya da varolmaya başlamıştır: Eğer sadece bu yaratıcı güç tarafından ve bu yolla varoluş, başkaca bir yorucu işleme gerek kalmadan hükümranlık hakkı veriyorsa, Yazarımız, bu argüman yoluyla, aslanın ve tabi ki aslanın atalarının da Adem kadar bir yetkiye sahip olmalarına olanak tanıyacaktır. Yazarımız bir başka yerde "*Hayır*" diyor, Adem bu yetkiye "*Tanrının görevlendirmesiyle*" sahip olmuştur.

Şu durumda sade yaratılış hükümranlık yetkisi vermemiştir ve bu durumda, Adem'in yaratılışı reddedilmeden de insanoğlunun özgür olduğu varsayımı yapılabilir demektir. Çünkü Adem'i monark yapan Tanrının görevlendirmesidir.

16. Ancak izin verirseniz *yaratma* ve bu *görevlendirmeyi* nasıl bir araya getirdiğini görelim. Bay Robert şunları söylemektedir: "*Adem yaratılır yaratılmaz, Tanrının görevlendirmesiyle, henüz uyrukları olmamasına rağmen dünyanın monarkıydı. Uyruklar varoluncaya kadar gerçek bir hükümet olamamasına rağmen, yine de doğanın verdiği hakla, soyunun yöneticisi olması Adem'in hakkıydı: Adem eylemsel olarak olmasa bile en azından yaratılışı gereği yaratılışından itibaren bir kraldı.*" Burada bize *Tanrının görevlendirmesi*nin ne anlama geldiğini söylemiş olmasını dilerdim. Çünkü ilahi takdirin buyurduğu, doğa yasasının yönlendirdiği ya da pozitif vahyin açıkladığı şeylerin hepsinin Tanrısal görevlendirmeyle yapıldığı söylenebilir. Ancak buradaki görevlendirmenin ilk anlamdaki, yani ilahi takdirin buyruğu ile görevlendirme anlamına geldiğini zannetmiyorum. Çünkü bu, "*adem yaratılır yaratılmaz de facto (fiili) olarak kraldı, çünkü doğal hak sayesinde, kendi soyunun yöneticisi olması Adem'in hakkıydı*" demekten daha öteye bir anlam taşımaz. Ancak Yazarımızın burada itiraf ettiği gibi gerçek anlamda bir hükümetin olmadığı, yönetilecek uyrukların olmadığı bir zamanda, Adem, ilahi takdirin buyruğuyla, *de facto (fiili) olarak* dünyanın yöneticisi olarak atanmış olamazdı. Dünyanın monarkı kavramı da Yazarımız tarafından farklı anlamlarda kullanılır: Yazarımız dünyanın monarkı kavramıyla bazen, insanoğlunun geriye kalanını dışlayacak biçimde bütün dünyanın bir sahibini ifade etmektedir. Dolayısıyla önsözünün aynı sayfasında daha önce değindiği şu alıntıyı yapar: "*Adem'e yeryüzünü nüfusunu çoğaltmak ve yeryüzüne boyun eğdirmek emredildiğinden ve bütün yaratıklar üzerinde hükümranlık hakkı verildiğinden, bütün dünyanın monarkıydı. Dolayısıyla Adem'in soyundan hiçkimse, onun ba-*

ğışlaması ya da izni ya da ondan gelen ardıllık hakkı olmaksızın herhangi bir şeye sahip olma hakkına sahip olamazdı ."

2[1]. Şu halde şimdi Bay Robert'in paralel yerde yaptığı gibi, dünyanın sahibi anlamındaki monark ile Tanrının fiili bağışı biçimindeki görevlendirme ve Adem'e vahyedilen pozitif bağıştan (**Tekvin** i. 28) ne anlaşılması gerektiğini anlamamıza izin verin. O zaman Bay Robert'in argümanı şu biçimi alacaktır: "*Tanrının pozitif bağışlaması: Adem yaratılır yaratılmaz dünyanın sahibi idi, çünkü, doğal hak sayesinde, soyunun yöneticisi olması Adem'in hakkıydı.*" Bu tartışma yönteminde iki açık yalan vardır: İlk olarak Adem yaratılır yaratılmaz, Tanrının Adem'e bu tür bir bağış yapmış olduğu yalandır. Çünkü her ne kadar bu bağış Adem'in yaratılmasından hemen sonra kutsal metinde yer almışsa da, şu açıktır ki Havva'nın yaratılmasından ve Adem'e getirilmesinden sonrasına kadar bunun Adem'e söylenmiş olması olanaksızdı. Şu halde, Adem yaratılır yaratılmaz nasıl görevlendirme yoluyla monark olabilirdi ki? Özellikle Tanrının Havva'ya eğer, yanılmıyorsam **Tekvin**'in iii. 16[2] ayetinde söylediği ve düşüşten sonrasına kadar söylenmiş olma olasılığı olmayan ya da en iyi olasılıkla düşüş anında söylenmiş olan hükümetin kökenine ilişkin bağışlama yapıldığında Adem her durumda yaratılışının oldukça uzağındaki konumda bulunuyordu. Yazarımızın buna rağmen nasıl oluyor da "*Adem yaratılır yaratılmaz Tanrının görevlendirmesiyle dünyanın monarkıydı*" dediğini anlayamıyorum. İkinci olarak, Tanrının fiili bağışı, "*Adem'i, yaratılır yaratılmaz dünyanın monarkı olarak görevlendirmiş olsaydı*" bile burada verilmiş olan neden bunu kanıtlayamayacaktı. Tam tersine, *doğal hak sayesinde soyunun yöneticisi olmasının Adem'in*

---

[1] 16. paragrafta (1) numarasıyla verilmiş bir açıklama bulunmamaktadır. Aynı paragrafın ikinci bölümüne (2) numarasıyla başlamış olması aynı düşüncenin farklı bir bakış açısıyla verileceği izlenimini yaratmaktadır.

[2] Sözkonusu ayet şöyledir: "*Kadına dedi: Zahmetini ve gebeliğini ziyadesiyle çoğaltacağım; ağrı ile evlat doğuracaksın ve arzun kocana olacak, o da sana hakim olacaktır.*"

hakkı olması" nedeniyle, Tanrının pozitif bir bağışlamayla, *"Adem'i, dünyanın monarkı olarak görevlendirmiş olmasını"* çıkarsamak her zaman için yanlış bir çıkarsama olacaktı. Çünkü Tanrı Adem'e bu tür bir doğal yönetim hakkı vermiş olsaydı, bu tür bir pozitif bağışa gerek olmazdı; en azından bu hak hiçbir zaman bu tür bir pozitif bağışın kanıtı olmayacaktır.

17. Diğer taraftan, *Tanrının görevlendirmesi* kavramından doğa yasasını (ki burada Tanrının görevlendirmesi için sözkonusu ifadenin kullanılmış olması oldukça acımasız olacaktır) ve dünyanın monarkı kavramından insanoğlunun egemen yöneticisini anlayacak olursak da sorun pek çözülmüş olmayacaktır. Çünkü bu durumda sözkonusu cümle şu biçimde işlemek zorundadır: *"Adem doğa yasası sayesinde yaratılır yaratılmaz insanoğlunun yöneticisiydi, çünkü doğal hak sayesinde, soyunun yöneticisi olması Adem'in hakkıydı."* demek, *"Adem doğal hak sayesinde yöneticiydi"*, çünkü *"Adem doğal hak sayesinde yönetici kılınmıştı"* demeye varır. Ancak bir insanın doğa tarafından çocuklarının yöneticisi kılındığını kabul ettiğimizi varsaysak bile, Adem yaratılır yaratılmaz bu yolla kral olamazdı, çünkü bu doğal hak kişinin baba olması üzerine kuruludur. Adem baba olmadan önce, nasıl yönetici olmaya ilişkin doğal bir hak sahibi olabilirdi ki? İnsan sadece baba olduğunda bu hakka sahip olduğundan, Adem, baba olmadan önce, Filmer Adem'i baba yapmamışsa ve baba olmadan önce bu tür bir hak sahibi olarak görmemişse, Adem'in yönetici olmasını kavramak galiba zordur.

18. Önceden görülmüş olan bu itiraza Yazarımız oldukça mantıklı yanıt verir: " *Adem, eylemde değil, yaratılışta yöneticiydi:*" Oldukça hoş bir yönetim olmadan bir yönetici olma, çocuklar olmadan bir baba olma ve uyruklar olmadan bir kral olma yöntemi. Ve dolayısıyla şurası gerçek ki Bay Robert kitabını yazmadan önce, eylemde değil ama, yaratılışta bir yazardı. Çünkü Bay Robert bu kitabı bir kez yayınladığında, doğal hak tarafından bir yazar olması O'na hak kılınmıştı: tıpkı Adem'in ço-

cuklarını doğurttuğunda çocuklarının yöneticisi olması gibi. Eğer eylemde değil de yaratılışta bir mutlak monark, bu tür bir dünya monarkı olma, işi görecekse, Bay Robert'in, monarklığı, nazikçe uygun olduğunu düşündüğü bir arkadaşına bağışlamasını çok fazla kıskanmayacağım. Ancak bu eylemde ve yaratılışta ayrımı Yazarımızın ayrım yapmadaki becerisini göstermeden başka bir şey yapmasa da, burada Yazarımızın amacına da uygun düşmemektedir. Çünkü buradaki sorun Adem'in fiili olarak nasıl hükümet ettiği değil, fiili olarak yönetici olmaya yetkisinin olup olmadığıdır. Yazarımız demektedir ki, hükümet, "*doğal hak sayesinde Adem'in hakkıdır:*" Bu doğal hak nedir? Yazarımız, Grotius'tan hareket ederek (O. 223) babaların çocuklarını doğurtmakla onlar üzerinde sahip olduğu hak, *Generations jus acquiritur parentibus in liberus* tanımını yapar. Dolayısıyla bu hak doğurtmadan doğduğu için doğurtmanın ardından gelir. Bu yüzden Yazarımızın bu, "*Adem* doğar doğmaz *eylemde değil sadece yaratılışta yönetim hakkı vardı,*" biçimindeki bu uslamlamasının ya da ayrımının İngilizce'deki açık anlamı, Adem'in gerçekte hiçbir yetkisinin olmadığıdır.

19. Daha az bilgece ve daha anlaşılır biçimde söylenirse, birileri, Adem'e ilişkin olarak, O'nun bir yönetici olma olasılığı içinde olduğunu söyleyebilir. Çünkü Adem'in çocuk doğurtması olanaklı idi. Dolayısıyla bu doğal hakkı elde ederek, olması gerektiği biçimde doğum anından itibaren doğumdan üreyenleri yönetebilirdi. Ancak, Adem'in bu yaratılışı ile Yazarımızın, "*Adem yaratılır yaratılmaz dünyanın monarkı idi*" demesi arasında nasıl bir ilişki vardır? Çünkü kendi altsoyu dışında, tüm insanoğlundan daha fazla yaşama olasılığı olduğundan (bu olasılık Yazarımızın anlayışına göre birini monark; "*yaratılışta monark*" yapmaya yeterlidir.) Nuh için de, pekala, doğar doğmaz dünyanın monarkıydı, denebilir. Adem'in yaratılışı ile yönetmeye ilişkin hakkı arasında ne gibi zorunlu bir bağ vardır ki, "*Adem'in yaratılışı reddedilmeden insanoğlunun doğal özgürlüğüne ilişkin bir varsayım*" yapılamamaktadır: itiraf etmeliyim ki kendi açım-

dan zorunlu bir bağ göremiyorum. Keza açıklanmış olmasına rağmen "*görevlendirmeyle*" (**Gözlemler**, 254) bu sözcüklerin, makul bir anlam üretmeleri; en azından, amaçladıkları konumu kurumsallaştırabilmeleri amacıyla nasıl bir araya getirildiklerini de anlayamıyorum: Yani "*görevlendirme*" sözcüğü ile "*Adem yaratılışından beri kraldı*"; Yazarımızın dediği gibi, "*eylemde değil ama yaratılışta*" bir kraldı, -yani fiili olarak kral filan değildi- sözcüklerinin bir araya nasıl getirildiklerini anlayamıyorum.

20. Korkarım ki, bu bölüm üzerinde, herhangi bir argümanın gerektirdiği ağırlıktan daha fazla durarak okuyucumun sabrını taşırdım. Ancak Yazarımızın yazım yöntemi nedeniyle bu bölümle kaçınılmaz olarak uğraştım. Çünkü Yazarımız birkaç varsayımı bir araya sıkıştırmakta; kuşkulu ve genel terimlerle öylesine karmaşa ve kafa karışıklığı yaratmaktadır ki, sözcüklerinin alabileceği değişik anlamlar incelenmeden ve bu değişik anlamlarda bu sözcüklerin nasıl bir arada durduklarını görmeden, hatalarını ve herhangi bir doğru taşımadıklarını bulmak olanaksızlaşmaktadır. Önümüzde bulunan bu bölüm için, birileri O'nun, "*Adem yaratılışından itibaren kraldı*" biçimindeki duruşunu, "*yaratılışından itibaren*" sözcüklerinin hükümetinin başlangıcı olup olmadığını; tıpkı yukarıda aktardığı daha önceki sözlerden,"*Adem yaratılır yaratılmaz kraldı*" ya da 11. sayfada bunun nedeni olarak gösterdiği "*yaratılış, insanı soyunun prensi yaptı*" biçimindeki sözlerini incelemeksizin nasıl tartışabilirdi? Kralın, Yazarımızın bu bölümün başlangıcındaki sözlerinin ikna etmeye çalıştığı pozitif hükümranlık varsayımı üzerine kurulu, Tanrının pozitif bağışı yoluyla, "*görevlendirmeyle dünyanın monarkı olmak*" olup olmadığı incelenmediği sürece, bu biçimde kral olmanın doğruluğu ya da alt soy üzerinde babalık iktidarı varsayımı üzerine kurulu, doğa yoluyla "*doğal hakka uygun olarak*" kral olmanın doğruluğu nasıl yargılanabilir? Ben diyorum ki kral olmak için her iki koşul da gerekebilir ya da bu iki anlamdan biri yeterlidir ya da her iki koşul da gereksizdir çünkü yaratılış burada verilen iki nedenden daha farklı bir nedenle prens olma hakkı

vermiştir. "*Adem yaratılışından itibaren kraldı*" biçimindeki iddia hiçbir anlamda doğru olmamasına rağmen, burada sanki daha önceki sözcüklerden türetilmiş apaçık bir sonuçmuş gibi karşımızda durmaktadır. Oysa ki gerçekte belirsiz ve soyut anlamdaki sözcüklerle, kendinden emin biçimde bir araya getirilen aynı türdeki diğer iddialara katılmış çıplak bir iddiadan başka bir şey olmayan bu iddia, bir kanıtlama türü gibi görünmektedir. Gerçekteyse ne bir kanıt ne de bir bağlantı bulunmaktadır. Okuyucuya da burada biraz tattırılmış olan bu yöntem Yazarımızın oldukça bilinen bir özelliğidir. Burada bundan sonra argümanın izin verdiği ölçüde bu yönteme değinmekten kaçınacağım.Bu yöntem, akla uygun usulle ve güzel sözcüklerle cömertçe bir araya getirilmiş tutarsızlıkların ve kanıtsız varsayımların güçlü akıl ve sağduyu olarak sunulma eğiliminde olduklarını dünyanın görmesine izin vermemezlik etmeseydi, araştırmanın dikkati içine girmedikleri sürece bu yönteme değinmemeliydim.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Adem'in Bağışlamayla Gelen Egemenlik Hakkı Üzerine Tekvin, Birinci Bölüm, 28. Ayet

21. Argümanların ve aksi görüşün gücünden değil ama sözcüklerin karmaşıklığı ve anlamların belirsizliği yüzünden bu kadar uzun süre alıkonduğumuz önceki bölümü nihayet bitirdikten sonra, Adem'in egemenliğiyle ilgili öteki argümana geçmeme izin verin. Yazarımız, Bay Selden'in sözcükleriyle bize şunları söyler: "*Adem,* **Tekvin**'in *28. ayetinde Tanrının bağışlamasıyla, sadece kendisine herhangi bir özel hükümranlık verilmemesi nedeniyle değil, kendi bağışı olmadan çocuklarının dışlanması nedeniyle her şeyin genel lordu yapılmıştı.*" Yazarımız demektedir ki Bay Selden'in bu saptaması "*Kutsal Kitabın tarihiyle ve doğal akılla uyumludur*" (**Gözlemler**, 210.). Yazarımız, **Aristo Üzerine Gözlemler**'inin önsözünde şunları söyler: "*Dünyadaki ilk hükümet bütün insanoğlunun babasında bulunan monarşik hükümetti. Ademe yeryüzünü doldurmak ve çoğalmak ve yeryüzüne itaat ettirmek emredildiğinden ve bütün yaratıklar üzerinde hükümranlık hakkı verilmiş olduğundan, bütün dünyanın monarkıydı. Adem'in bağışı ya da izni olmaksızın ya da ondan miras kalmaksızın onun soyundan hiç kimsenin hiçbir şeyi sahiplenme hakkı yoktu. İlahi Yazarı, Tanrının yeryüzünü insanın çocuklarına verdiğini söylemiştir ki, bu da hakkın babadan geldiğini gösterir.*"

22. Bu argümanı ve bu argümanın üzerine temellendiği metni incelemeden önce okuyucudan şunu gözlemlemesini dilemek bir zorunluluktur: Genel yöntemine uygun olarak Yazarımız, bir

anlamdan başlamakta ve sonuç olarak başka bir anlam çıkarmaktadır. Yazarımız burada bağışlama yoluyla Adem'in mülkiyeti ya da özel hükümranlığı ile başlamakta ve şu sonuca ulaşmaktadır: "*Bu, yetkinin babalıktan geldiğini göstermektedir.*"

23. Ancak önce argümanı görmemize izin verin. Metnin sözcükleri şöyledir: "*Tanrı onları kutsadı ve onlara, verimli olun ve çoğalın; yeryüzünü doldurun ve itaat ettirin; denizin balıklarına, göklerin kuşlarına ve yeryüzü üzerinde hareket eden her canlı varlık üzerinde hükümranlık kurun dedi*" (**Tekvin** i 28). Yazarımız bu metinden şu sonuca ulaşmaktadır: "*Burada Adem'e bütün yaratıklar üzerinde hükümranlık hakkı verildiğinden Adem bütün dünyanın monarkıydı.*" Bu argümanla Tanrının bu bağışlamasıyla Adem'e mülkiyet verildiği ya da Yazarımızın ifadesiyle Adem'e yeryüzü ve bütün ast ve ussal olmayan yaratıklar üzerinde özel hükümranlık hakkı verildiği ve dolayısıyla Adem'in monark olduğu ya da (2) bu argümanla Adem'e yeryüzü üzerindeki bütün yaratıklar üzerinde ve dolayısıyla çocukları üzerinde yönetim ve hükümranlık hakkı verilmiş olduğundan dolayı Adem'in monark olduğu anlatılmış olmalıdır. Bay Selden, argümanı tam anlamıyla "*Adem, tüm şeylerin genel lordu kılınmıştı.*" cümlesiyle ifade ettiğinden, herhangi birisi, açıklıkla Selden'i anlayabilir ki, Bay Selden, Adem'e mülkiyet dışında bir şey bağışlanmadığını anlatmaya çalışmaktadır ve bundan dolayı Bay Selden Adem'in monarşisine ilişkin tek bir sözcük söylememektedir. Ancak Yazarımız "*Adem bundan dolayı dünyanın monarkıydı*" der ki, bundan, tam anlamıyla söylenecek olursa Adem'in dünyadaki bütün insanların egemen yöneticisi olduğu anlamı çıkar ki Adem bu bağışla bir tür yönetici olarak kurumsallaştırılmak zorundadır. Eğer Yazarımız başka şey kastetmiş olsaydı, daha büyük açıklıkla "*Adem, bundan dolayı bütün dünyanın sahibiydi*" demiş olmalıydı. Ancak Yazarımız bu noktada özür diler: Açıkça belirgin konuşmak, her yerde amacına hizmet etmediğinden, Bay Selden'in ya da benzeri diğer yazarların çalışmalarındaki açıklık ve belirginliği onun çalışmalarında beklememelisiniz.

24. Şu halde Yazarımızın burada oluşturulan "*Adem bütün dünyanın monarkıydı.*" biçimindeki görüşüne karşıt olarak şunları göstermeliyim:

1. Tanrının **Tekvin** i. 28'de yaptığı bağış, Ademe insanlar üzerinde insanların çocukları üzerinde, kendi türünden olan diğer yaratıklar üzerinde doğrudan bir iktidar vermemiştir ve dolayısıyla Adem bu beratla yönetici ya da monark yapılmamıştır.

2. Tanrı bu bağışlama ile Adem'e verdiği ast düzeydeki yaratıklar üzerinde özel hükümranlık hakkı değil, insanoğlu ile ortaklaşa olan bir haktır. Dolayısıyla Adem burada kendisine verilen mülkiyet nedeniyle de monark olma hakkına sahip olmamıştır.

25. 1[1]. **Tekvin** i. 28'deki sözcükleri düşünecek olursak, buradaki bağışlamanın Adem'e insanlar üzerinde iktidar vermediği ortaya çıkacaktır: Bütün pozitif bağışlar, vasiyetnamenin içinde barındırdığı sözcüklerin ifade ettiğinden daha fazlasını taşımadığından, izin veriniz burada bu sözcüklerden hangilerinin insanoğlunu ya da Adem'in soyunu kapsadığını görelim. Bu sözcükler-eğer sözcük seçmek gerekiyorsa- zannediyorum ki şunlar olmalıdır: "*hareket eden her canlı varlık*". Bu sözcüklerin İbranice'deki karşılıkları şunlardır: תשמרה היח yani *bestiam reptantem*, ki bu sözcükler konusunda Kutsal Kitap en iyi yorumlayıcıdır: Tanrı beşinci günde balıkları ve kuşları yarattı, altıncı günün başlangıcında kuru toprağın ussal olmayan yerleşiklerini yarattı. **Tekvin'**de bunlar şu biçimde betimlenmektedir (Ayet 24): "*Yeryüzü kendi cinslerine göre canlı yaratıkları, sığırları ve sürünen şeyleri ve cinslerine göre yerin hayvanlarını çıkarsın ve ikinci ayette ve Tanrı yerin hayvanlarını cinslerine göre ve sığırları cinslerine göre ve yeryüzü üzerinde sürünen her şeyi cinsine göre yaptı:*" Tanrı burada yeryüzünün hayvani yerle-

[1] Buradaki (1) sayısından hareketle paragraf içinde (2) sayısı aranmaktadır. Ancak paragrafta (2) bulunmamaktadır. 29. paragraf ise (2) ile başlamaktadır. Dolayısıyla 25-28. paragrafların (1) sayısının kapsamında aktarılan düşüncenin devamı olduğunu kabul etmek gerekir.

şiklerinin yaratılışından söz ederken, önce hepsinden, tek bir genel ad altında söz etmektedir: *Canlı yaratıklar*. Ardından bunları üç dereceye ayırmaktadır:

1. Sığırlar ya da evcilleştirilmiş olan ya da evcilleştirilebilir olan ve dolayısıyla özel kişilerin özel edinimi olabilecek türdeki yaratıklar;

2. היח Kutsal Kitabımızın 24 ve 25 ayetlerinde hayvanlar olarak çevrilen ve Septuagint[2] θηρια çevirisinde *vahşi hayvanlar* olarak çevrilen yaratıklar. Buradaki sözcük Adem'e büyük imtiyazın verildiği metnimizin 28. ayetinde *canlı varlıklar* olarak söz edilen sözcükle aynıdır. Aynı sözcük, aynı bağışlamanın Nuh için yenilendiği **Tekvin** ix. 2'de de kullanılmıştır ve bu da diğerleri gibi *hayvanlar* olarak çevrilmiştir.

3. Üçüncü derece yaratıklar, sürünen hayvanlardır. Bunlar 24 ve 25. ayetlerde תשמרה sözcüğü altında kapsanmaktadır. Aynısı önümüzdeki 28. ayette de kullanılır ve *hareket eden* olarak çevrilir. Ancak daha önceki ayetlerde *sürünen* olarak ve Septuagint çevirisinin her yerinde ἑρπετά ya da *sürüngenler* olarak çevrilmiştir. Burada da şu ortaya çıkar ki, 28. ayetteki Tanrının bağışlamasında "*hareket eden canlı yaratıklar*", 24 ve 25 inci ayetlerdeki yaratılış tarihinde işaret edilen iki düzey yeryüzüne ait yaratık, yani *vahşi hayvanlar* ve *sürüngenler* ile aynı şeylerdir. Septuagint çevirisinden de aynı şey anlaşılır.

26. Tanrı ussal olmayan hayvanları yaptığında, onları yerleşim yerlerine göre üç türe böldü: Denizin balıkları, göklerin kuşları ve yeryüzünün canlı yaratıkları. Tanrı yeryüzünün canlı yaratıklarını da üçe böldü: Sığırlar, vahşi hayvanlar ve sürüngenler. Tanrı 26. ayette insanın yapımı ve insanın, yeryüzü biçimindeki dünya üzerinde sahip olacağı hükümranlığı üzerine düşünür. Ardından bu üç krallığın yerleşiklerini sayar. Yeryüzüne ait o-

[2] **Eski Ahit**'in MÖ. 270'te 70 kişi tarafından başlanılan Yunanca çevirisi.

lanlarından ikinci düzeydeki היח ya da vahşi hayvanları ayırır: Ancak belirtilen düzeni fiili olarak uyguladığı ve insana hükümranlık verdiği sözkonusu 28. ayetin metni, *denizin balıkları, gökyüzünün kuşları* ve *yeryüzüne ait yaratıklar*dan söz eder ki *yeryüzüne ait yaratıklar* sözcükleri burada *vahşi hayvanlar ile sürüngenleri* işaret eder. Bu sözcükler *hareket eden canlı varlıklar* biçiminde de çevrilse sığırları dışarıda bırakmaktadır. Yukarıda sözü edilen iki yerin birinde *vahşi hayvanları* ifade eden sözcüğün çıkarılmış olmasına ve diğerinde *sığırları* ifade eden sözcüğün çıkarılmış olmasına rağmen, Tanrı bir yerde planlamış olduğunu başka bir yerde açıklayarak her ikisini de aynı yerde uyguladığından her iki yerden de kesinlikle aynı şeyi anlamak zorundayız: Tanrı burada henüz yaratılmış bulunan ve yaratılışları sırasında sığırlar, vahşi hayvanlar ve sürüngenler biçiminde üç belirgin sınıfa ayrılmış olan ussal olmayan yeryüzüne ait hayvanların (ayet 28), 26 ayette planlandığı gibi insanın hükümranlığı altına nasıl konduğunu anlatmaktadır. Bu sözcüklerde, Tanrının bir insana başka bir insan üzerinde; Ademe, soyu üzerinde hükümranlık hakkı verdiği anlamına gelen en küçük bir görüntü bulunmamaktadır.

27. Bu durum, daha sonra aynı imtiyazın Nuh ve oğullarına verildiği **Tekvin**'in dokuzuncu bölümünün ikinci ayetinin başlangıcında da görülmektedir. Tanrı burada Nuh ve oğullarına gökyüzünün kuşları, denizin balıkları ve yeryüzüne ait yaratıklar üzerinde hükümranlık hakkı vermektedir. Bu תשמרה ve היח sözcükleriyle ifade edilen *vahşi hayvanlar* ve *sürüngenler,* daha önceden **Tekvin**'in önümüzdeki birinci bölümünün 28. ayetinde *"yeryüzünde hareket halindeki hareket eden her şey"* sözcükleriyle ifade edilir ki bu sözcükler hiçbir biçimde insanı kapsayamaz. Buradaki bağışlama Nuh ve oğullarına; o zaman yaşayan bütün insanlara yapılmıştır ve insanların bir bölümünün diğer bölümü üzerinde verilmiş bir bağış değildir. **Tekvin**'in dokuzuncu bölümünün hemen izleyen üçüncü ayetinin sözcüklerinde daha açık hale gelmektedir ki, Tanrı, **Tekvin**'in birinci kitabının

28. ayetinin sözcükleriyle her שמר yi, yani *"hareket eden her şeyi"* onlara yiyecek olarak vermiştir. Bütün bunlardan şu açık hale gelmektedir ki, Tanrının Adem'e birinci bölümün 28. ayetindeki bağışı; 26. ayetteki Tanrının insanı planlayışı ve Tanrının Nuh ve Oğullarına yaptığı bağış, beşinci gündeki ve altıncı günün başlangıcındaki yaratılıştan başka bir şeyi ifade etmez ve bundan daha fazla ya da daha az bir şeyi içermez. Bunlar münhasıran birinci bölümün 20. ayetten 26. ayete kadar olan kısmından indirildiği ve dolayısıyla *su ve karadan ibaret olan yerkürenin* ussal olmayan tüm hayvan türlerini kapsadığı için, bazı sözcükler bazı ayetlerde diğer bazıları başka ayetlerde çıkarılmış olsa da, hayvan türlerinin yaratılış tarihini ifade eden bu sözcükler, hiçbir yerde aşağıda aktarılan bağışlama anlamında kullanılmamıştır. Şuna inanıyorum ki, bu açıklamalardan sonra, insanın bu bağışlamanın kapsamına alınamayacağı ve keza Adem'e kendi türü olan bu insanlar üzerinde herhangi bir hükümranlık hakkı aktarılamayacağı konusunda bütün kuşkular bitecektir. Yeryüzüne ait ussal olmayan bütün yaratıklar, yaratılışları sırasında, *"yeryüzünün hayvanları, sığırlar ve sürünen varlıklar"* (ayet 25) adları altında tek tek sayılmışlardır. Ancak insan bu zamanda henüz yaratılmamış olduğundan bu isimlerin herhangi birinin altında içerilmemiştir ve dolayısıyla İbrani sözcüklerini ister doğru anlayalım, ister anlamayalım, bu sözcüklerin aynı tarihsel anlamda ve aşağıdaki ayetler anlamında insanı kapsadığı varsayılamaz. Çünkü **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetinde Adem'e yapılan bağışta, özellikle שמר biçimindeki İbranice sözcükte herhangi bir yön insanları kapsamalıysa, **Tekvin** 6. bölüm 20. ayet; 7. bölüm 14, 21, 23. ayetler; **Tekvin** 8. bölüm 17, 19. ayetler çok açık biçimde Filmer'le zıtlık halindedir: Ve eğer **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetinde Adem'e *"yeryüzünde hareket eden her canlı varlık"* üzerinde hükümranlık hakkı verildiğinden dolayı Tanrı bütün insanoğlunu Adem'in ve ardıllarının kölesi yaptıysa, zannederim, Bay Robert'in, monarşik iktidarının bir adım daha yukarıya taşınmasına izin vermesi ve dünyayı prenslerin uyrukla-

rını yiyebilecekleri konusunda da tatmin etmesi gerekirdi. Çünkü Tanrı Adem'e *hareket eden her canlı varlık* üzerinde hükümran olma hakkı verdiği gibi, **Tekvin**'in 9. bölümünün ikinci ayetinde Nuh ve oğullarına *hareket eden her canlı varlığı* yeme konusunda tam bir iktidar vermiştir ve İbranice sözcükler her iki yerde de aynıdır.

28. Bu metindeki Tanrısal bağışı ve keza kralların haklarını Yazarımız kadar anladığı varsayılması gereken Davut bu konudaki 8. ilahideki yorumunda, bilgili ve mantıklı Ainsworth[3]'un dediği gibi, monarşik iktidara ilişkin herhangi bir imtiyaz bulmamıştır. Davut şöyle demektedir: "*Onu,* yani insanı, insanın oğlunu, *meleklerden pek de aşağı olmayan bir seviyede yarattın; insanı senin ellerinin işleri üzerinde hükümran olması için yarattın; her şeyi, bütün koyunları ve öküzleri, yerin hayvanlarını, gökyüzünün kuşlarını, denizin balıklarını ve denizde kıpraşan bütün canlıları onun ayakları altına koydun.*" Birileri bu sözcüklerde, insanoğlunun tümünün daha alt düzeydeki yaratıklar üzerindeki hükümranlığı dışında, bir insanın diğer bir insan üzerinde monarşik iktidarının kastedildiğini bulabiliyorsa, yanılmıyorsam, bu keşfin kıtlığı nedeniyle, Bay Robert'in *yaratılışta monarklarından* biri olmayı hak eder. Şu ana kadar umuyorum şu açık hale gelmiştir ki, "*yeryüzü üzerinde hareket eden her canlı varlık üzerinde hükümranlık*" veren Tanrı, Adem'e kendi türünden olanlar üzerinde herhangi bir monarşik iktidar vermemiştir. Bu, aşağıda göstermek üzere olduğum şeyde daha bütünsel olarak görünecektir.

29. 2[4].Tanrının **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetinin sözcükleriyle yaptığı bağış, diğer bütün insanları dışlayacak biçimde münhasıran Adem'e yapılmış değildir: Adem'in bu bağış

---

[3] Henry Ainsworth, bir teolog ve İbrani bilginidir.

[4] Paragraf (1) sayısı olmadan (2) ile başlamaktadır. Dolayısıyla bu paragrafın diğer paragraflarla bağlantılı olduğunu ve 25. paragraftaki (1) in devamı olduğunu kabul etmek gerekir.

sayesinde elde ettiği hükümranlık özel bir hükümranlık değil fakat insanoğlunun geriye kalanıyla birlikte elde ettiği ortaklaşa bir hükümranlıktır. Bu bağışlamanın münhasıran Adem'e yapılmadığı metindeki sözcüklerden de açıkça görülmektedir. Çoğul bir hitap tarzı kullanıldığından bağışlamanın birden çok sayıda insana yapıldığı anlaşılmaktadır: Tanrı *onları* kutsadı ve *onlara* hükümranlık kurun dedi. Yazarımız, Tanrı, Adem ile Havva'ya hükümranlık kurun demiştir ve dolayısıyla *Adem dünyanın monarkıydı* demektedir: Birçok yorumcunun haklı olarak düşündüğü gibi, bu bağışlama *onlara* yapıldığından, yani aynı zamanda Havva'ya da yapıldığından, bu sözcükler Adem bir eş sahibi oluncaya kadar sarf edilmemiş demektir. Bu durumda Adem'in dünyanın Lord'u olması gibi, Havva neden dünyanın Leydi'si olmasın? Eğer Havva'nın Adem'e tabi olduğu söylenecekse, Havva'nın yaratıklar üzerinde hükümranlık kurması ya da bunlarda mülkiyet sahibi olmasını engelleyecek düzeyde Adem'e tabi kılınmadığı görüldüğünden, o zaman, Tanrının iki kişiye birden müşterek bağış yaptığını ve bu bağıştan sadece bir kişinin yararlanma hakkı olduğunu mu söyleyeceğiz?

30. Ancak belki de Havva'nın bu biçimde bir bağış yapılmasının sonrasına kadar yaratılmamış olduğu söylenecektir. Bununla Yazarımız ne elde edecektir? Bu durumda metin sadece daha doğrudan doğruya ona karşı hale gelecektir ve şunu gösterecektir ki, Tanrı, bu bağışla, dünyayı münhasıran Adem'e değil, insanoğluna ortaklaşa biçimde vermiştir. Metindeki *onlar* sözcüğünün insan türünü içermesi zorunludur. Çünkü *onlar* sözcüğü hiçbir anlamda sadece Ademi işaret edemez. Tanrının bu hükümranlığı vereceği konusundaki amacını açıkladığı 26. ayette, bu yerkürenin diğer türleri üzerinde hükümranlık hakkına sahip olacak yaratıklar türünü yaratacağını kastettiği açıktır. 26. ayetinin sözcükleri şöyledir: "*Ve Tanrı dedi ki, kendi suretimizde, bize benzeyen insan yapalım ve onlara balıklar vs. üzerinde hükümranlık kurma izni verelim.*" Şu halde, hükümranlık hakkı sahibi olacaklar *onlar*dır. *Onlar* kimlerdir? *Onlar* Tanrının suretinde

olan ve Tanrının yaratacağı insan türünün bireyleridir. Dolayısıyla *onların* sadece Adem'i işaret etmesi ve geriye kalanların dünyada onunla birlikte olmaları hem Kutsal Kitaba hem de akla tümüyle aykırıdır: Ayetlerin daha önceki bölümlerinde *insan* sözcüğü ayetlerin daha sonraki bölümlerindeki *onlar* sözcüğü ile aynı şeyi ifade etmiyorsa bunun anlamlı olması olanak dışıdır; olağan olanı sadece *insan* sözcüğünün türü ifade etmesi ve *onları* sözcüğünün bu türün bireylerini ifade etmesidir: Bunun bir nedenini metnin kendi sorumluluğuna bırakıyoruz. Tanrı insanı "*kendi suretinde, kendisine benzer yaptı, onu entelektüel bir yaratık olarak ve dolayısıyla hükümranlık yeteneğine sahip olarak yaptı:*" Çünkü Tanrının sureti başka şeylerden de oluşuyorsa, entelektüel doğa kesinlikle bu suretin bir parçasıdır ve bu doğa bütün türe aittir. Dolayısıyla bu doğa onların daha alt düzeydeki yaratıklar üzerinde hükümranlık kurmalarına olanak tanır. Bundan dolayı Davut yukarıda anılan 8. ilahide şunları söyler: " *İnsanı meleklerden pek aşağı olmayan bir seviyede yaptın; insanı hükümranlık sahibi olacak biçimde yaptın.*" Davut'un burada sözünü ettiği Kral Adem değildir; çünkü şu açıktır ki 8. ilahinin dördüncü ayeti, insandan; insan oğlundan ve insanoğlu türünden söz etmektedir.

31. Adem'e yapıldığı söylenen bağışın insan türünün tümüne yapıldığı, Yazarımızın, ilahi yazarlarından gösterdiği kanıtlarla da açık hale gelmektedir: "*İlahi yazarı şunu söylemektedir: Tanrı yeryüzünü insanların çocuklarına vermiş bulunmaktadır ki bu da yetkinin babalıktan geldiğini göstermektedir.*" Bunlar Bay Robert'in önsözden daha önce aktarılan sözcükleridir ve Bay Robert'in burada yaptığı tuhaf bir çıkarsamadır: "*Tanrı yeryüzünü insanların çocuklarına vermiş bulunmaktadır; dolayısıyla yetki babalıktan gelmektedir.*" İnsanoğlunu ifade etmek için, *insanların çocukları* kavramı yerine, *insanların babaları* kavramının kullanılmamış olması İbrani dilinin acınacak özelliğidir: O zaman, Yazarımız gerçekten de, sözcüklerin ses dizilişini, babalıktaki yetkiyi belirlemiş unsur olarak almış olacaktı. Ancak Tan-

rının yeryüzünü insanların çocuklarına vermiş olmasından dolayı, babalığın yeryüzüne ilişkin hakka yol açtığı sonucuna ulaşmak Yazarımıza özgü bir tartışma yöntemidir. Ve bir insanın sözcükleri aydınlatmadan önce, sözcüklerin anlamı kadar seslerine de karşı gelebilmesi için büyük bir beyne sahip olması gereklidir. Ancak anlam Yazarımızın amacı bakımından daha güç ve daha uzaktır. *"Tanrı yeryüzünü insanların çocuklarına verdi, dolayısıyla Adem dünyanın monarkıydı."*cümlesi Bay Robert'in önsözünde, Adem'in monark oluşunu ispatlamaya çalışan bir cümle olarak durduğundan ve mantık yürütme yöntemi buna dayandığından, en açık saçmalıktan bağışık kılınamayan bu sonuçtan daha mutlu bir sonuç çıkarmaya çalışan herhangi birine, *insanların çocukları* ifadesinden babası olmayan Adem'in işaret edildiği ispat edilmediği sürece başkaldırıyorum. Ancak Yazarımızın yaptığı her ne ise de, Kutsal Kitap zırvalardan söz etmemektedir.

32. Yazarımız, Adem'in mülkiyetine ve özel hükümranlığına ilişkin bu iddiayı desteklemek için, sonraki sayfada, **Tekvin**'in dokuzuncu bölümünün 1, 2 ve 3. ayetlerine paralel yerde, Nuh ve oğullarına bağışlanan topluluğu yok etme konusunda emek harcar. Bunu iki yolla yapmaya kalkışır.

1. Bay Robert, Kutsal Kitabın açık sözlerine rağmen, burada Nuh'a bağışlanan şeylerin Nuh ile evlatlarına ortaklaşa biçimde bağışlanmadığına bizi ikna etmeye çalışacaktır. Kendi sözleriyle şöyle demektedir: *"Bay Selden'in **Tekvin**'in dokuzuncu bölümünün ikinci ayetine dayanarak söylediği bağışlamanın Nuh ile evlatları arasında kurulan genel topluluğa yapılmış olacağı iddiasını ise metin garantilememektedir."* Tümüyle Kutsal Kitaba dayanacağını iddia eden Yazarımızın, Kutsal Kitabın başka bir anlama gelmesi olanaklı olmayan kesin, açık sözlerinin onu tatmin etmeyecek olması halinde ne tür bir garantiye sahip olacağını tahmin etmek kolay değildir. Metin şunu demektedir: *"Tanrı Nuh'u ve evlatlarını kutsayıp onlara"* yani Yazarımızın anladığı

biçimiyle *"ona" şunları söyledi:"* Yazarımız demektedir ki, *"Çünkü, evlatlar kutsama sırasında Nuh ile birlikte anılmış olmalarına rağmen, bu kutsamayı, en iyi biçimde anlaşılabilmesi için, bir tabiyet ya da ardıllıkta takdis ilişkisi ile birlikte ele almak gerekir* (**Gözlemler** s. 211)*"*. Yazarımızın amacına en iyi biçimde hizmet eden bu yöntem, gerçekten de, Yazarımızın *en iyi biçimde anlaşılması için* en uygun yöntemdir. Ancak bu, gerçek anlamında, sözcüklerin açık biçimde yorumlanması ve bağlamın açık anlamından kaynaklanması yöntemini benimseyen başka biri tarafından *en iyi biçimde* anlaşılabilir: İşte o zaman Tanrının bir bağışı, *tabiyet ve ardıllık ilişkileri*yle birlikte *en iyi biçimde anlaşılmış* olmayacaktır, çünkü Tanrının kendisi bu bağışın içine *tabiyet ve ardıllık* ilişkilerini koymadığı gibi herhangi bir sınırlamadan da söz etmez. Ancak Yazarımız halen niçin bu biçimde *en iyi anlaşılacağı* konusunda nedenlere sahiptir: Yazarımız ardından gelen sözlerinde demektedir ki, *"Kutsama, babanın hükümranlığı altındaki ya da babanın ardılı evlatlar tarafından özel bir hükümranlık kullanılırsa, gereği doğru biçimde yerine getirilecektir*(**Gözlemler** s. 211)." Bu demektir ki, mevcut durumda açık sözcükleriyle müşterek bir hak veren (çünkü metin demektedir ki bu haklar sizin ellerinize teslim edilmiştir) bir bağış, *en iyi biçimde bir tabiyet ya da ardıllık ilişkisi* ile birlikte anlaşılabilir. Çünkü bu hakkın, *tabiyet ilişkisi ya da ardıllık ilişkisi içinde* kullanılabilmesi olanaklıdır. Bütün bunları söylemek sadece şunu demektir ki, mevcut durumda sahiplenilmiş herhangi bir şeyin bağışlanması *en iyi biçimde* veraset kavramıyla anlaşılabilir, çünkü birisi, bu bağışı, veraset yoluyla kullanarak yaşayabilir. Bağış, gerçekten de, halihazırda bu bağışı çocuklarıyla ortaklaşa kullanmaya izin verecek düzeyde nazik bir babaya ve onun ardılları olan evlatlarına yapılmış olsaydı, birileri olaya bakarak doğru bir biçimde birinin diğeri kadar iyi olacağını söyleyebilirdi. Ancak, edinime ilişkin olan ve ortaklaşa yapılmış olan bağışa ilişkin açık sözcükler ne olursa olsun bağışın ancak verasetle *en iyi biçimde* anlaşılabileceği kesinlikle doğru olamaz.

Bay Robert'in bütün usavurumu şu sonuca ulaşır: Tanrı dünyayı Nuh'un çocuklarına babalarıyla birlikte ortaklaşa biçimde vermemiştir; çünkü, çocukların, babalarının hükümranlığı altında ya da babalarından sonra da dünyayı kullanmaları olanaklıdır. Kutsal Kitabın açık bir metnine rağmen oldukça iyi bir argüman türü! Ancak Tanrı Bay Robert'in hipoteziyle uyuşmayacak olan herhangi bir şey yaptığını söylediğinde, bizzat Tanrının kendisi de söylemiş olsa, Tanrıya inanılmamalıdır!

33. Yazarımız Nuh'un oğullarının kutsanmasını ardıllık ilişkisi içine yerleştirdiğinden onları sözkonusu kutsamanın bu bölümünden dışlamasına rağmen, kutsamanın sadece Nuh'un kendisini değil Nuh'un oğullarını da kastetmek zorunda olduğu açıktır. Tanrı bu kutsamada, "*verimli olun ve çoğalın; yeryüzünü doldurun,*" der. Kutsamanın bu bölümü, devamında da görüldüğü gibi, sadece Nuh'un kendisini ilgilendirmemektedir: Çünkü bu durumda Tufan'dan sonra Nuh'un herhangi bir çocuk sahibi olduğuna ilişkin bir şey okumadığımızdan ve Nuh'un altsoyunun sayıldığı sonraki bölümde[5] herhangi bir çocuktan söz edilmediğinden, *ardıllıktan* kaynaklanan bu kutsamanın 350 yıl sonrasına kadar meydana gelmediğini kabul etmemiz gerekir. Bu durumda Yazarımızın hayali monarşisini kurtarmak için dünyanın nüfuslanmasını 350 yıl ertelemek zorunludur. Yazarımız Nuh'un çocuklarının, babalarından, kendi karılarıyla yatmaya son vermesini isteyeceklerini söylemediği sürece, kutsamanın bu bölümünün *tabiyet ilişkisi* içinde de anlaşılması olanaklı değildir. Ancak Yazarımız bütün söylevlerinde bir tek şu noktada değişmez kalmıştır: Yazarımız dünyada monarklar olması gerektiği konusunda çok kaygılanırken, insanlar olması gerektiği konusunda çok az kaygılanmaktadır. Ve gerçekten de Yazarımızın hükümet yöntemi, dünyanın nüfuslanması yöntemi üzerine değildir: Çünkü mutlak monarşinin, içinde sanatların, bilimlerin ve yaşama ilişkin kolaylıkları taşıyan " *verimli olun ve çoğalın; yeryüzünü doldu-*

[5] **Tekvin**'in 10 uncu bölümünde.

run" biçimindeki bu büyük ve temel Kadiri Mutlak Tanrı kutsamasının yerine getirilmesinde ne kadar yardımcı olduğu Türk hükümeti altında mutlu olan o büyük ve zengin ülkelerde görülebilir! Türk hükümeti altında olan bu ülkeler ki, antik tarihteki nüfusla şimdi sahip olduğumuz nüfusu karşılaştıran birine kolaylıkla görünecektir ki, şimdi bunların eskiden sahip oldukları nüfusun 1/3'ü bile bulunamaz, hatta çoğu bölümlerinde olmasa bile, birçoğunda nüfusun 1/30'u bile bulunamaz ve belki de diyebilirim ki nüfusun 1/100'ü bile bulunamaz. Ancak bunu sırası geldiğinde anlatacağım.

34. Bu kutsamanın ya da bu bağışın diğer bölümleri öyle ifade edilmiştir ki, bu bağışın ya da kutsamanın, sadece Nuh'a ve astlık ilişkisi ya da ardıllık ilişkisi içinde Nuh'un çocuklarına değil, tıpkı Nuh'un kendisine yapıldığı gibi Nuh'un çocuklarına da yapıldığını; Nuh ve çocuklarına eşit biçimde birlikte yapıldığını kabul etmek zorunludur. Tanrı der ki " *her hayvan üzerinde sizin korkunuz ve sizin dehşetiniz olacaktır* vs...." Yazarımızdan başka herhangi birisi, yaratıkların sadece Nuh'un dehşetini taşıyacaklarını ve sadece Nuh'tan korkacaklarını ve Nuh'un izni olmadan ya da Nuh'un ölümünden sonrasına kadar çocuklarının korku ve dehşetini taşımayacaklarını söyleyebilir mi? Yine " *onlar sizin ellerinize teslim edilirler*," biçimindeki sözcükler, Yazarımızın dediği gibi, eğer "*baba isterse*" ya da "*bunlar ileride sizin ellerinize teslim edilecektir*" biçiminde anlaşılabilir mi? Eğer bunlar Kutsal Kitaptan alınma tartışma ise, ben bu yöntemle neyin ispatlanamayacağını bilmiyorum. Keza bu yöntemin kurgu ve hayal karşısında ne kadar titrediğini ya da Yazarımızın önsözünde suçladığı filozofların ve şairlerin görüşlerinden daha emin temellerle kendi görüşünü nasıl ispatladığını güçlükle görebiliyorum.

35. Ancak Yazarımız bu bağışın "*en iyi biçimde bir tabiyet ilişkisi ya da ardıllık ilişkisindeki kutsama ile anlaşılabileceğini*" ispatlama yoluna gitmektedir. Çünkü Yazarımız demektedir ki, "*Tanrının Adem'e verdiği ve Adem'in de çocuklarına bağışlama,*

devir ya da vazgeçme ile verdiği özel hükümranlığın kaldırılmış olması ve Nuh ile evlatları arasında şeylerin tümüne ilişkin bir ortaklık kurulmuş olması olanaklı değildir. Nuh dünyanın tek mirasçısı olarak bırakılmıştı. Bu durumda Tanrının Nuh'u onun bu doğuştan gelen hakkından yoksun bıraktığı ve dünyadaki diğer bütün insanlar gibi çocuklarıyla birlikte sadece ortak kiracı hale getirdiği neden düşünülsün ki?" (**Gözlemler** s. 211)

36. Temeli bozuk görüşlerimize dayalı önyargılarımız, tarafımızdan "*olanaklı*" biçiminde adlandırılsa da, bu bizi, Kutsal Kitabı, sözcüklerin doğrudan ve açık anlamına aykırı biçiminde anlama konusunda yetkilendiremez. *Adem'in özel hükümranlığının kaldırılmasının* burada olanaklı olmadığını kabul ediyorum; çünkü Adem'in belirtilen türde bir özel hükümranlığa sahip olup olmadığının ispatlanması olanaksızdan (hiçbir zaman ispatlanamayacağından) da öte bir şeydir. Kutsal Kitabın birbirine paralel bölümleri, anlatımların *en iyi biçimde anlaşılabilmesine* olanak tanıyan bölümler olduğundan, birilerini Tanrının Adem'e bu tür bir *özel hükümranlık* vermediğine inandırmak için yapılması gereken tek şey, Kutsal Kitapta Nuh'a ve oğullarına Tufan'dan sonra yapılan bu kutsamayı, yaratılıştan sonra Adem'e **Tekvin**'in 28. ayetinde yapılan kutsama ile karşılaştırmaktır. Tufan'dan sonra Nuh'un, Adem'in Tufan'dan önce sahip olduğu aynı hakka, aynı mülkiyet ve hükümranlığa sahip olmuş olmasının *olanaklı* olduğunu kabul ederim. Ancak Nuh'un *özel hükümranlığın* kutsamayla oluşmasının olanaksız olması ve Tanrı'nın, bağışlamayı Nuh ve oğullarına ortaklaşa biçimde yapmış olması, Adem'in, hiçbir *özel hükümranlık* yetkisine sahip olmadığı sonucunu çıkarmaya yeterli bir nedendir; çünkü Nuh'a yapılan bağışlamada, *özel hükümranlığa* ilişkin hiçbir sözcük ya da en azından bunun lehine bir sözcük özellikle yoktur. Şu halde tek bir yerde, özel hükümranlığa ilişkin tek bir sözcük bile yokken; yukarıda ispatlanmış olduğu söylenenler söylenememişken; metnin kendisi, söylenenlerin tam zıddını ispatlamışken ve diğer taraftan söz-

cükler ve anlam söylenenlerin tam karşıtı ise bunun *en iyi anlaşılabilmesini* okuyucumun yargılamasına izin verin.

37. Ancak Yazarımız demektedir ki, "*Nuh dünyanın tek mirasçısıydı, şu halde Tanrının Nuh'u bu doğuştan gelen haktan mahrum ettiği neden düşünülsün ki?*" Gerçekten de *İngiltere*'de *mirasçı*, İngiliz yasalarına göre babasının bütün toprağına sahip olan en büyük oğuldur; ancak, Yazarımız, varsa bu tür bir *dünya mirasçısının* Tanrı tarafından nerede görevlendirildiğini; Tanrının bir mirasçıyı *doğuştan gelen hakkından* nasıl yoksun kıldığını ya da dünyadaki tüm şeylerin, sadece Nuh'un kendisinin kullanabileceğinden değil, herkesin kullanabileceğinden çok fazla olduğu, birinin servetinin ya da herhangi bir kullanımının diğerinin zararına olmadığı ve diğerinin servetini azaltmadığı bir zamanda, Tanrının Nuh'un oğullarına kendilerinin ve ailelerinin geçimlerini sürdürmeleri için yeryüzünün bir bölümünü kullanmaları için vermiş olmasının Nuh'a nasıl bir zarar verdiğini göstermiş olsa, çok iyi yapmış olurdu.

38. Yazarımız, muhtemelen insanları kendi anlayışları dışında ikna etmede pek başarılı olamayacağını öngördüğünden ve insanlar Kutsal Kitabın açık sözlerine inanmaya eğilimli olacaklarından onların gördüğü şeyi söyleyecek ve düşünecektir: Bağışlama, Nuh ve oğullarına müşterek olarak bildirilmiştir. Ancak Yazarımız Nuh'a yapılan bu bağışlamanın sanki mülkiyet ve hükümranlık içermediğini ima etmeye çalışır. Çünkü, "*Yeryüzüne itaat ettirmek ve yaratıklar üzerindeki hükümranlık bu bölümde çıkarılmıştır ve orada yeryüzü bir kez bile anılmamıştır..*" Bay Robert demektedir ki, dolayısıyla "*iki metin arasında oldukça önemli bir fark vardır; birinci kutsama Adem'e yeryüzü ve bütün yaratıklar üzerinde hükümranlık verir, sonraki kutsama ise Nuh'a canlı varlıkları yiyecek için kullanma özgürlüğü verir: Burada Nuh'un her şeyin mülkiyetine sahip olma hakkında herhangi bir değişiklik ya da sınırlama yoktur, sadece ortaklaşa mallarda bir genişleme söz konusudur,* (**Gözlemler** s. 211)."

Dolayısıyla, Yazarımızın anlayışına göre, Nuh'a ve oğullarına burada söylenen şeyler, onlara hükümranlık ve mülkiyet vermemektedir, sadece *ortaklaşa malları* genişletmektedir. Şunu söylemeliyim ki *ortaklaşa malını* değil, *ortaklaşa mallarını* demek gerekir, çünkü Yazarımız "*onun*" dese de Tanrı "*şeyler size verilmiştir,*" demektedir. Dolayısıyla Nuh'un oğullarını ifade etmek için kullanılan "*onlar*" öyle görünmektedir ki Bay Robert'in görevlendirmesiyle, babalarının yaşamı boyunca oruç tutturulmuşlardır.

39. Nuh ve oğullarına yapılan bütün bu kutsamada ortaklaşa malların genişlemesinden başka bir şey görememesinden dolayı, başka hiç kimsenin değil ama Yazarımızın önyargıyla körleşmiş olmasından kuvvetle şüphe edilecektir: Yazarımızın, hükümranlığın çıkarıldığını düşünmesine rağmen, Tanrının dediği, "*her hayvan üzerinde sizin korkunuz ve sizin dehşetiniz olacaktır ...*" cümlesinin, insanların canlı varlıklar üzerinde olabildiğince hükümranlık ya da üstünlük kurmalarını ifade ettiğini zannediyorum. Çünkü bu "*korku ve dehşet*" öyle görünmektedir ki adeta bir mutlak monark olan Adem'e, temel olarak, ast hayvanlar üzerinde verilen şeyi içermektedir ki, Adem, **Tekvin**'in birinci bölümünün 29 ve 30. ayetlerinde açık olduğu gibi açlığını gidermek için bir tarlakuşunu ya da bir tavşanı yakalamaya cesaret edemezdi ve hayvanlarla ortaklaşa olmadığı takdirde otlara sahip olamazdı. Ardından gelen bölümde şu açıktır ki, Nuh ve oğullarına yapılan kutsamada sadece Nuh ve oğullarına açık sözcüklerle mülkiyet verilmesiyle yetinilmemiş fakat aynı zamanda Adem'e verildiğinden daha geniş boyutlu bir mülkiyet de verilmiştir. Tanrı, Nuh ve oğullarına "*Bunlar sizin ellerinize verilmiştir.*" demektedir. Eğer bu sözcükler mülkiyet vermiyorsa, hatta servet halindeki mülkiyeti ifade etmiyorsa, mülkiyeti ifade edebilen sözcükler bulmak son derece güç olacaktır. Çünkü bir insanın herhangi bir şeye sahiplendiğini ifade etmek için, o şeyin o *kişinin ellerine verildiğini* söylemekten daha doğal ve daha kesin

bir ifade biçimi yoktur. 3. ayet[6] Nuh ve oğullarına insanın elde edebileceği nihai mülkiyetin verilmiş olduğunu göstermek içindir ki bu nihai mülkiyet hakkı, bir şeyin kullanımı yoluyla yok edilmesine ilişkin bir haktır: Tanrı dedi ki "*hareket eden her canlı varlık size yiyecek olacaktır.*" Oysa ki bu hakka Adem'e verilen imtiyazın içinde yer verilmemiştir. Yazarımız bu ayeti "*bu şeyleri yiyecek olarak kullanma özgürlüğü ve aynı zamanda ortaklaşa mallarda bir genişleme; ancak mülkiyette değişim olmaması*" olarak yorumlamaktadır (**Gözlemler** s. 211)". İnsanın yaratıklarda, "*onları kullanma özgürlüğü*" dışında sahip olabileceği mülkiyetin ne olabileceğinin anlaşılabilmesi güçtür: Dolayısıyla Yazarımızın dediği gibi eğer ilk kutsama Adem'e "*yaratıklar üzerinde hükümranlık*" verdiyse ve Nuh ve oğullarına yapılan kutsama, Adem'in sahip olmadığı biçimde, onlara "*bu yaratıkları kullanma özgürlüğü verecek türde*" bir özgürlük veriyorsa, bu kutsamanın onlara Adem'in tüm hükümdarlığında eksiklik duyduğu şeyleri; birilerinin daha büyük bir mülkiyeti almaya eğilimli olması için gerekli olan şeyleri vermiş olması gerekirdi. Çünkü Adem kesinlikle yaratıkların vahşi olan bölümü üzerinde de mutlak hükümranlığa sahip değildir ve Adem'in yaratıklar üzerinde sahip olduğu mülkiyet oldukça dar ve kısıtlıdır; Adem başka birinin iznine bırakılmış olan şeyleri de kullanamaz. Bir ülkenin mutlak lordu, Yazarımıza, yeryüzüne itaat ettirmesini ve kendisine yeryüzündeki yaratıklar üzerinde hükümranlık verilmesini, ancak açlığını gidermesi için sürüden bir keçi ya da bir kuzu alma izni verilmemiş olmasını önermiş olsaydı, zannederim Yazarımız kendisini güçlükle bu toprağın ya da bu toprak üzerindeki sığırın lordu ya da sahibi olarak düşünecekti. O zaman bir çobanın sahip olabileceği "*hükümranlık hakkı sahibi olmak*" ile bir sahip olarak tam mülkiyete sahip olmak arasındaki farkı bulmuş olacaktı. Bu yüzden, Bay Robert'in kendisinin içinde olduğu bir durum olsaydı inanıyorum ki mülkiyette bir değişim olduğu-

[6] **Tekvin** 9. bölüm 3. ayet.

nu ve hatta mülkiyette bir genişleme olduğunu ve bu bağışlamayla Nuh ve oğullarına onlara sadece mülkiyet verilmemiş olduğunu onlara yaratıklar üzerinde Adem'in sahip olmadığı bir mülkiyet de verildiğini düşünecekti: Çünkü birbirleriyle ilişkileri bakımından insanların yaratıkların belli bölümleri üzerinde mülkiyet sahibi olmalarına izin verilebilirken, cennetin ve yeryüzünün yapıcısı , bütün dünyanın tek lordu ve sahibi olan Tanrıyla ilişkileri bakımından insanların yaratıklar üzerindeki mülkiyeti, Tanrının izin verdiği "*onları kullanma özgürlüğünden*" başka bir şey değildir. Dolayısıyla, burada gördüğümüz gibi, yaratıkların, daha önce izin verilmemişken, Tufandan sonra başka türlü kullanımlarına izin verilmesi örneğinde olduğu gibi insanların mülkiyeti değişebilir ve genişleyebilir. Bütün bunlardan zannederim şu açık hale gelmiştir ki ne Adem ne de Nuh, altsoylar ardıl olarak yaratıklara gereksinim duyarak büyüyünceye ve onları kullanabilecek hale gelinceye kadar, altsoylarını dışlayacak biçimde herhangi bir "*özel hükümranlığa*"; yaratıklar üzerinde herhangi bir mülkiyete sahip olmuşlardır.

40. Böylece, Yazarımızın, **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetinde sözü edilen, kutsamaya dayalı *Adem'in monarşisi* argümanını incelemiş bulunmaktayız. Burada, herhangi bir uyanık okuyucu için, bize ait olan bu yaşanabilir dünyada, insanoğlunu diğer türlerdeki yaratıkların üzerine koymaktan başka bir şey bulmanın olanaksız olduğunu sanıyorum. Burada sözkonusu olan şey, insana; yeryüzünün ana yerleşiği olarak, yaratıcısının suretinde olan insan türünün tümüne, diğer yaratıklar üzerinde hükümranlık vermekten başka bir şey değildir. Bu, öylesine açık sözcüklerle ortadadır ki, Yazarımız dışındaki herhangi birisi, tümüyle tersi anlam taşıdığı görünen bu sözcüklerin, nasıl oluyor da diğer insanlar üzerinde "*Adem'e mutlak monarşik iktidar*" ya da bütün yaratıklar üzerinde bir tek Adem'e mülkiyet hakkı verdiğinin ispatlanmasının zorunlu olduğunu düşünmüş olacaktır. Galiba, bundan sonra söyleyeceklerinin temeli olan şimdiki iş, açıkça O'nun karşısında olan sözcükleri sadece anmaktan daha

öte bir şeyler yapmış olmasıdır. Çünkü itiraf etmeliyim ki, bu sözcüklerde, *Adem'in monarşisine* ya da *özel hükümranlığa* yönelik hiçbir şey görmüyorum, ama tam tersini görüyorum. Dolayısıyla buradaki anlayışımın sıkıcılığından dolayı çok az üzülüyorum, çünkü Havarinin, "*Tanrı bize her şeyi kullanmamız için bol miktarda vermiştir*"[7] derken benim gibi, "*Adem'in özel hükümranlığı*" türünde en küçük bir nosyona ulaştığını görmedim. Hatta Havari eğer bütün bu şeyler monark Adem'e ve onun mirasçıları ve ardılları olan monarklara verilmiş olsaydı bile bu tür bir çıkarsama yapamazdı. Sonuç olarak bu metin Adem'in tek mülk sahibi olduğunu kanıtlamaktan çok uzaktır. Tam tersine tüm şeylerin, insanın oğulları arasında kökensel ortaklığının onaylanması anlamına gelmektedir. Bu onaylama, hem Tanrının bu bağışlamasında, hem de Kutsal Kitabın diğer yerlerinde görünmektedir. Adem'in "*özel hükümranlığı*"na dayalı Adem'in egemenliği ise, kendisini destekleyen hiçbir temele sahip olmadığından çökmek zorundadır.

41. Ancak bütün bunlardan sonra eğer birileri, hala, bu bağışla Adem'in tek başına bütün yeryüzünün sahibi olduğunu düşünme gereksinimi içinde olursa, bunun, Adem'in egemenliğine ne katkısı olacaktır? Bu durumda, topraktaki mülkiyetin, bir insana, bir başkasının yaşamı üzerinde iktidar vermesi nasıl olanaklı olacaktır? Ya da sözkonusu olan bütün dünyanın mülkiyeti bile olsa, bu mülkiyet, herhangi birine, nasıl insanların kişilikleri üzerinde keyfi egemen bir otorite verecektir? Burada söylenebilecek olan en aldatıcı şey, bütün dünyanın sahibi olan kişinin, egemenliğini kabul etmemesi ve iradesine itaat etmemesi halinde insanoğlunun geriye kalanının tümünün yiyeceğini inkar edebilecek ve dolayısıyla keyfine göre insanları açlıktan öldürebilecek olmasıdır. Bu söylenenler eğer doğru olsaydı, hiçbir zaman herhangi bir mülkiyet olmadığının, Tanrının hiçbir zaman herhangi bir özel hükümranlık vermediğinin iyi bir kanıtı olurdu. Çünkü insanlara *art-*

[7] **Timoteosa**, 6. Bölüm, 17. ayet

malarını ve çoğalmalarını emreden Tanrının, varlıklarını sürdürmeleri için, dilediği zaman onları yok etme iktidarına sahip olan bir adamın iradesine bağımlı kılmaktansa; onları, yoksulluk ve kötü talih nedeniyle başka insanlardan daha nitelikli olmayan olası bir ardıla karşı ağır yükümlükler altına koymaktansa; "*artın ve çoğalın*" biçimindeki büyük Tanrısal planı yürütülmesine olanak tanıyan kolaylıkların serbest biçimde tahsisi yerine onları güç hizmetler sunmaya bağlı kılmaktansa; onlar için bol miktarda sağlamış olduğu erzakı, yiyecek ve giyeceği ve yaşamın diğer kolaylıkları kullanma hakkını insanların tümüne kendisinin vermeyi tercih etmiş olması akla daha yatkındır. Bundan kuşku duyan birinin dünyadaki mutlak monarşilere bakmasına ve buralarda yaşama ilişkin rahatlıkların ve halk çoğunluklarının ne durumda olduklarını görmesine izin verin.

42. Ancak şunu biliyoruz ki Tanrı insanı, dilediği zaman onu açlıktan öldürebileceği biçimde bir başkasının merhametine terk etmemiştir. Herkesin Lordu ve babası olan Tanrı, çocuklarından hiçbirine bu dünyada kendi payına düşen şeyler bakımından bu tür bir mülkiyet vermemiştir; tersine muhtaç kardeşe mülkiyet sahibi kardeşin mallarının fazlası üzerinde bir hak vermiştir. Bu nedenle muhtaç olanın acil gereksinimleri sözkonusu olduğunda, bu istem meşru biçimde reddedilemez. Dolayısıyla hiçbir insan, topraktaki ya da malvarlığındaki mülkiyet hakkı nedeniyle bir başkasının yaşamı üzerinde haklı bir iktidara sahip olamazdı. Çünkü mal-mülk içindeki herhangi birinin, içinde bulunduğu bolluğun dışında tutarak yardımını esirgemesinden dolayı kardeşinin telef olmasına izin vermesi her zaman günah olacaktı. Adaletin her insana kendi dürüst çalışmasının ürünlerine ve atalarından kendisine intikal etmiş meşru edinimlere ilişkin bir hak vermesi gibi, yardımlaşma da, başka türlü yaşamını sürdürmesi olanağına sahip olmaması halinde, her bir kişiye, kendisini aşırı yoksulluktan kurtaracak olan bir miktarda başkasının bolluğu üzerinde bir hak verir. Dolayısıyla bir insanın, bir başkasının gereksinimini kullanarak, Tanrının zorunlu kıldığı kardeşinin eksik-

liklerini tedarik etme biçimindeki yardımı esirgemek yoluyla onu kendi vassalı olmaya zorlaması, daha zayıf olan kişi üzerinde daha fazla güç uygulayabilecek olanın, zayıf olanı itaati altına almasından ve elindeki bir hançeri boğazına dayayarak ölüm ya da kölelikten birini seçmesini istemesinden daha adaletli olamaz.

43. Birilerinin, Tanrının kutsamasıyla cömert bir elle kendisine yağdırılan şeyleri böylesine aksi bir yönde kullanabilmesi olanaklı olsa bile; birileri bu aşırılıkta zalim ve merhametsiz olsa bile, tüm bunlar topraktaki mülkiyetin insanların kişilikleri üzerinde, anlaşmanın verebileceğinin dışında, herhangi bir otorite verdiğini ispatlamaz. Çünkü zengin mülk sahibinin otoritesi ve muhtaç dilencinin tabiyeti, lordun malvarlığından değil, açlıktan ölmektense lordun uyruğu olmayı tercih eden yoksul insanın onayından doğmuştur. Bu durumda mülk sahibi, kendisini bu biçimde sunan kişi üzerinde, kendisini sunan kişinin anlaşmada onayladığından daha fazla iktidar sahibi olduğunu iddia edemez. Bu ilkeye göre, bir insanın kıtlık zamanında depolarını doldurtmuş olması, cüzdanında para sahibi olması, denizde bir tekne içinde olması, yüzebiliyor olması vs. tıpkı dünyadaki bütün toprağın sahibi olma kadar yönetim ve hükümranlığın temeli olabilir. Çünkü bu sayılan durumlardan herhangi biri, yardım etmeyi reddettiğim takdirde telef olacak olan bir insanın yaşamını kurtarmamı sağlamaya yeterlidir. Bu kurala göre, bir başkasının yaşamını satması için gereksinimlerini bir fırsat olarak kullanmaya yarayan herhangi bir şey ya da birinin özgürlüğü pahasında değerli olan herhangi bir şey, mülkiyet kadar, egemenliğin bir temeli olabilir. Bütün bunlardan şu açık hale gelmektedir ki Tanrı Adem'e özel hükümranlık vermiş olsaydı bile bu özel hükümranlık ona egemenlik veremezdi: Ancak halihazırda, Tanrı'nın Adem'e "*özel hükümranlık*" da vermediğini yeterli derecede ispatlamış bulunmaktayız.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Adem'in, Havva'nın Tabiyetinden Kaynaklanan Egemenlik Hakkı Üzerine

44. Yazarımızın, Adem'in monarşisini üzerine inşa ettiği Kutsal Kitabın sonraki bölümünün, **Tekvin**'in üçüncü bölümünün 16. ayeti olduğunu görüyoruz: "*Ve arzun kocana olacak ve kocan seni yönetecek. Burada hükümetin (*demektedir Bay Robert*) kökenine ilişkin bağışlamayı buluyoruz.*" Buradan hareketle sayfanın daha sonraki bölümünde şu sonuca ulaşmaktadır(**Gözlemler** s. 244): "*En üstün iktidar babalıkta kuruludur ve bu iktidar, tek bir hükümet biçimiyle sınırlıdır ki bu hükümet biçimi monarşidir*": Yazarımızın önermeleri ne olursa olsun, sonuç her zaman budur; herhangi bir metninde yönetim bir kez adlandırıldıktan sonra hemen Tanrısal bir hakla monarşi kurulmuş olur. Eğer birileri **Gözlemler**'in 244. sayfasındaki bu sözcüklerden Yazarımızın kendi uslamlamasını dikkatlice okursa ve diğer şeyler arasında "*Adem'in ardılları ve zürriyetini*" burada ortaya koyduğu biçimiyle düşünecek olursa, O'nun ne dediğini anlama konusunda biraz güçlük çekecektir. Ancak bunu, şimdilik, onun kendine özgü yazım yöntemine bırakacağız ve elimizdeki metnin gücüne bakacağız: Sözler, Tanrının, itaatsizlikte ilk ve öncü olması nedeniyle, kadını lanetlemesine ilişkindir. Eğer Tanrının ilk ebeveynlerimize söylediklerini düşünecek olursak, burada itaatsizliklerinden dolayı her ikisine de kararını açıklıyor ve kızgınlığını bildiriyor olduğunu görürüz. Bu anın, Tanrının Adem'e hak ve ayrıcalıklar bağışladığı, O'na değer ve yetki verdiği, O'nu hükümranlık sahibi olmaya ve monarşiye yükselttiği an olduğunu

düşünemeyiz. Çünkü Havva'nın Adem'in altında olmasına ve dolayısıyla Havva'nın daha büyük cezası nedeniyle Adem'in Havva üzerinde istemeyerek de olsa bir üstünlüğe sahip olmasına rağmen, kuralın ihlalinde bir ortak olduğu kadar, ilk günahta bir yardımcı olarak Adem'in de, günahta olduğu kadar düşüşte payı vardı ve dolayısıyla daha sonraki ayetlerde görülebileceği gibi O da daha aşağı derecelere düşürülmüştü: Tanrının aynı nefesle Adem'i hem tüm insanoğlu üzerinde evrensel bir monark ve hem de yaşamı boyunca gündelik bir işçi yapmış olmasını; *"cennet bahçesinden yeryüzüne"*(Ayet 23) döndürmesini ve aynı zamanda O'nu bir tahta ve mutlak iktidarın sahip olduğu bütün ayrıcalıklara ve rahatlıklara yükseltmesini hayal etmek güç olacaktır.

45. Bu zaman dilimi, Adem'in, küstürülmüş Yaratıcısından herhangi bir lütuf ve ayrıcalık bağışlanmasını bekleyebileceği bir zaman değildir. Eğer bu, Yazarımızın belirttiği *"hükümetin kökenine ilişkin bağışlamaysa"* ve Adem bu zaman diliminde monark yapıldıysa, Bay Robert ona ne verirse versin, şu açıktır ki Tanrı O'nu, Yazarımızın kendisinin de düşünmüş olduğu gibi, çok büyük ayrıcalıklara sahip olmayan oldukça fakir bir monark yapmıştır. Tanrı, Adem'i yaşaması için hazırlamıştır ve öyle görünmektedir ki Adem'in ellerine dünya üstünde yaşayanları yönetecek bir asa yerine, yeryüzünü itaat ettirecek bir kürek vermiştir. Tanrı üçüncü bölümün 19. ayetinde ona şunları söylemektedir: *"Ekmeğini alnının teriyle yiyeceksin."* Buna muhtemelen şu yanıt verilecektir: Bu kaçınılmazdı, çünkü Adem henüz uyruklara sahip değildi ve kendisi için çalışacak kimsesi yoktu; ancak 900 yılın üstünde yaşadığından, daha sonraları kendisi için çalışmaları konusunda emir verebileceği yeterli miktarda insana sahip olmalıdır. Ancak Tanrı bu yanıta hayır diyor: başka bir yardım olmaksızın, sadece karını korumakla kalmayacaksın, ama aynı zamanda, yaşadığın sürece, emeğinle yaşayacaksın: *"Toprağa dönünceye kadar ekmeğini alnının teriyle yiyeceksin. Çünkü sen topraktan alındın, çünkü topraksın, çünkü toprağa döneceksin."*(**Tekvin** Üçüncü Bölüm, 19. Ayet). Buna da muhtemelen

Yazarımızın lehine olmak üzere şu yanıt verilecektir: Bu sözler kişisel olarak Adem'e söylenmemiştir; ancak insanların temsilcisi olarak Adem'in kişisinde insanoğluna söylenmiştir. Çünkü bu, düşüşten dolayı bütün insanoğluna yapılmış bir lanettir.

46. Tanrının insanlardan farklı konuştuğuna inanıyorum, çünkü Tanrı insanlardan daha fazla doğruyla, daha fazla kesinlikle konuşur. Ancak insanlarla konuşmayı lütfettiğinde, insanlar arasında kullanımda olan dil kurallarında onlarla örtüşme sözkonusu olduğunda onlardan farklı konuştuğunu zannetmiyorum. Bu, Tanrının insanlarla konuşmak için kendini aşağılara indirmesi sırasında, insanların yeteneklerini küçümsemesi nedeniyle değil, kendi düzenini kaybetmesi halinde söylediklerinin insanlar tarafından anlaşılamaması nedeniyledir. Ancak yine de Yazarımızın görüşünü sürdürebilmesi için gerekli olan Kutsal Kitap yorumları resmi yorumlar olarak kabul edilecekse, biz Tanrı hakkında O'nun düşündüğü gibi düşünmeliyiz. Çünkü bu durumda dilin olağan kurallarıyla Tanrının ne dediğini anlamak oldukça güç olacaktır: Örneğin Adem'e tekil hitap ederken, bunun tüm insanoğluna yapılmış hitap olarak anlaşılması; **Tekvin**'in birinci bölümünün 28 ve 29. ayetlerinde çoğul sayıda kişiye söylenen şeylerin, diğer bütün insanları dışlayacak biçimde, sadece Adem'e söylenmiş biçimde anlaşılması ve **Tekvin**'in üçüncü bölümünün dokuzuncu Ayetinde Nuh ve oğullarına söylenen şeylerin sadece Nuh'a söylenmiş biçimde anlaşılması gerektiğinden, olağan dil kurallarıyla Tanrının ne dediğini anlamak oldukça güç olacaktır.

47. Bundan başka dikkat edilmelidir ki, Yazarımızın **Tekvin**'in üçüncü bölümünün 16. ayetinde "*hükümetin kökenine ilişkin bağışlama*" biçiminde adlandırdığı şey Adem'e söylenmediği gibi, burada, gerçekte Adem'e yapılmış bir bağış da yoktur; sadece Havva'ya uygulanan bir ceza söz konusudur. Eğer bu sözcüklerin, özel olarak Havva'ya ya da temsilcileri olarak Havva'da diğer bütün kadınlara yöneltildiği biçiminde alacak olur-

sak, bunlar olsa olsa sadece kadın cinsini ilgilendirecek ve kadınların olağan olarak kocalarına tabi olmaları gerektiğine ilişkin tabiyetten başka bir şey getirmeyecektir. Ancak, ister kadının bulunduğu durumun koşulları, ister kocasıyla yapacağı anlaşma, kadını, çaresi bulunabildiği takdirde, aynı lanetin bir parçası olan çocuklarını ıstırap ve ağrı ile doğurmaktan bağışık tutabilirse, burada bir kadını bu tür bir tabiyete zorlayacak başka yasa da yoktur. Çünkü Ayetin tümünde şunlar söylenmektedir: *"Tanrı kadına dedi ki: Istırabını ve gebeliğini ziyadesiyle çoğaltacağım; ıstırapla çocuklar doğuracaksın. Ve arzun kocana olacak ve kocan seni yönetecek."* Zannederim ki Yazarımız dışındaki herhangi biri için, Adem'e bile söylenmemiş olan bu sözlerde, "*Adem'in monarşik hükümetine*" ilişkin bir bağışlama bulunabilmesi güç bir sorun olmuştur. Sanırım herhangi birileri bu sözlerde, daha zayıf olan cinsin, bu sözcüklerde içerilen lanete, bir yasaya bağlıymış gibi tabi olmalarından ötürü, bu lanetten kaçınmaya kalkışmamalarının onların görevi olduğunu da düşünmeyecektir: Eğer Havva ya da başka herhangi bir kadın, Tanrının kendisini burada tehdit ettiği çoğaltılmış ağrılar olmaksızın doğum yatağına götürülmüş olsaydı, birileri bu kadının günah işlediğini mi söyleyecekti? Ya da kraliçelerimizden Mary ya da Elizabeth'den herhangi biri, uyruklarından biriyle evlenmiş olsalardı, bu metin gereğince, evlendikleri bu kişinin siyasal tabiyetine mi konmuş olacaklardı? Ya da bu kişi kraliçe üzerinde bu sayede monarşik bir yönetime mi sahip olacaktı? Bu metinden şunu anlıyorum ki Tanrı, Adem'e Havva üzerinde ya da erkeklere kadınları üzerinde herhangi bir otorite vermemekte, fakat sadece kadmların kaderlerinin ne olacağını önceden söylemektedir. Kadının kocasına tabi olması gerektiğini Tanrının kendi takdiriyle nasıl emretmiş olduğunu, insanoğlunun yasalarının ve ulusların geleneklerinin de genellikle öyle buyurmuş olmalarından anlıyoruz; ben bu tabiyetin doğada da bir temeli olduğunu kabul ediyorum.

48. Dolayısıyla Tanrı **Tekvin**'in 25. bölümünün 23. ayetinde Yakub ve Esav'dan söz ederken, *"büyüğü küçüğüne hizmet ede-*

cektir" dediğinde, hiç kimse, Tanrının bu yolla Yakub'u Esav'ın egemeni yaptığını düşünmez, ama *de facto* neyin olacağının önceden haber verildiğini düşünür.

Ancak burada Havva'ya söylenmiş olan bu sözlerden, Havva'yı ve diğer bütün kadınları tabi olmak zorunda bırakan bir yasa anlaşılmak zorundaysa, bu tabiyet, her kadının kocasına borçlu olduğu tabiyetten başka bir tabiyet olamaz. Bu tabiyet, eğer " *Hükümetin kökenine ilişkin bağışlama ya da monarşik iktidarın temeli*" ise, koca sayısı kadar monark olacak demektir. Dolayısıyla eğer bu sözler Adem'e herhangi bir iktidar veriyorsa, bu iktidar siyasal değil, sadece evliliğe ilişkin bir iktidar olabilir: Bu iktidar, her erkeğin, ailedeki malların ve toprağın sahibi olarak sahip olduğu, ailesindeki özel işlere ilişkin şeyleri düzenleme iktidarı ve ortak işlere ilişkin tüm şeylerde karısının iradesinden önce kendi iradesinin gerçekleşmesini isteme iktidarıdır; karısı üzerinde ya da az ya da çok bir başkası üzerinde yaşam ve ölüme ilişkin siyasal bir iktidar değildir.

49. Şundan eminim: Eğer Yazarımız bu metni "*bir bağışlama, hükümetin kökenine ilişkin bağışlama,*" siyasal hükümet olarak alacaksa, bunu, sadece "*arzun kocana olacak*" biçimindeki ifadenin, Havva'nın ve "*Havva'dan doğanların*" Adem'in ve Adem'in ardıllarının mutlak monarşik iktidarına tabi olacaklarına ilişkin bir yasa olduğunu söylemekten daha iyi argümanlarla ispatlaması gerekirdi. "*Arzun kocana olacak*" ifadesi aşırı belirsiz bir ifadedir ve bu tür önemli bir ana ilişkin bir konuda, bu kadar önemli ve genel bir alanda, bunun anlamı üzerine güvenle dayanmak konusunda yorumcular uzlaşmış değildir. Ancak Yazarımız kendi yazım yöntemine göre metni bir kez adlandırdıktan sonra, hemen, fazla gürültüye gerek kalmadan metnin anlamının O'nun kullanacağı anlam olacağı sonucuna ulaşır. Yönetim ve uyruk sözcükleri sadece metinde ya da metnin kıyısında[1] bulun-

[1] Metnin kıyısından kastedilen büyük olasılıkla dipnotlar ve alt başlıklardır.

duğu anda bir uyruğun prensine karşı görevi anlamına gelir. İlişki de anında değişir: Tanrı *"koca"* demesine rağmen Bay Robert bu sözcüğü *"kral"* olarak alacaktır. Kutsal Kitap bu konuda tek sözcük bile söylememesine ve Yazarımız da bunu ispatlamak için tek sözcük söylememesine rağmen, Adem, Havva üzerinde ve hatta sadece Havva üzerinde değil *"Havva'dan doğan herkes"* üzerinde mutlak monarşik iktidara sahip olacaktır. Ancak Adem bütün bunlardan dolayı mutlak bir monark olmak ve bölümün sonuna kadar[2] da öyle kalmak zorundadır. Burada, ispatlamak için nedenler sunmaksızın, bu metnin, Yazarımızın varsaydığı Adem'e mutlak monarşik iktidar vermediğine ilişkin ifAdem'in, tıpkı onun sadece bu ifadeyle bu iktidarı kurduğunu iddia etmesi gibi, tek başına bu iktidarı yıkmaya yeterli olup olmadığını düşünmesi için okuyucuma bırakıyorum. Çünkü metin ne prensten ne de halktan söz etmekte; mutlak ya da monarşik iktidara ilişkin hiçbir şey söylememekte; sadece Havva'nın Adem'e; bir kadının kocasına tabiyetinden söz etmektedir. Şu halde bütün bu söylenenler boyunca Yazarımızı izleyen kişi, Yazarımızın üzerinde ilerlediği zeminin büyük bölümüne kısa ve yeterli bir yanıt verecek ve sadece reddederek, söylenenleri bolca yalanlayacaktır. Çünkü Yazarımız için kanıtsız iddiaları herhangi bir neden vermeden reddetmek yeterli bir yanıttır. Dolayısıyla " *egemen iktidar Tanrının kendisi tarafından babalıkta kurulmuş ve babalıkta temellenmiş, monarşiyle sınırlandırılmış ve Adem'in kişisine ve ardıllarına verilmiştir.*" biçimindeki metin ve Yazarımızın aynı sayfada (**Gözlemler**, 244) bu sözcüklerden çıkardığı görülen diğer bütün sonuçlar, tarafımdan başka hiçbir şey söylenmeden, sadece reddedilmiş olmakla, yeterli bir yanıt almış olmaktadır. Herhangi makul bir adamdan, sadece metni okumuş olmasını ve metinde kim ve ne hakkında konuşulduğunu düşünmüş olmasını dileseydim, bu kişi hiç kuşkusuz Yazarımızın bu metinde mutlak monarşik iktidarı nasıl bulduğunu merak edecekti ve bu iktidarı

[2] Bölümün sonundan kastedilen **Patriarcha**'nın ilk bölümüdür.

başkasına da gösteremeyeceği bu metinde, kendisinin de bunu bulmak için aşırı mükemmel bir yeteneğe sahip olmasına gerek olmadığını görecekti. Böylece Kutsal Kitabın iki yerini incelemiş bulunmaktayız. Benim buradan bütün hatırladığım Yazarımızın Adem'in egemenliğini ispatlamaya çalışmasıdır. Yazarımız **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. Ayetine ve üçüncü bölümünün 16. Ayetine dayanarak demektedir ki, bu üstünlüğün" *Adem'in iradesine dayalı tüm eylemler kadar geniş boyutta, sınırsız biçimde Adem'e verilmesi Tanrının buyruğu idi*(**Gözlemler,** 254)". Oysa bu ayetlerden biri sadece ast düzeydeki yaratıkların insanoğluna tabiyetini ve diğeri kadının kocasına görevi biçimindeki tabiyetini ifade etmektedir ve her ikisi de, uyrukların siyasal toplumlarda yöneticilere borçlu oldukları yükümlülükten yeterince uzaktır.

ALTINCI BÖLÜM

Adem'in Babalıktan Kaynaklanan Egemenlik Hakkı Üzerine

50. Söylenecek tek bir şey kaldı ve bu şeyi söyledikten sonra, Yazarımızın Adem'in egemenliği için kanıt olarak getirdiği her şeyi size vermiş olacağım. Bu şey, çocukların babası olmakla, çocukları üzerinde doğal bir hükümranlık hakkına sahip olunduğu varsayımıdır. Bay Robert bu babalık hakkından öylesine memnundur ki, neredeyse her sayfada bu hakkı getirdiğini göreceksiniz. Özellikle " *sadece Adem değil ama onun ardından gelen patriarklar da babalık hakkı sayesinde, çocukları üzerinde krallık otoritesine sahiptirler*"(s. 12) demekten çok memnundur. Yine aynı sayfada şunu söylemektedir: "*Çocukların bu tabiyeti bütün krallık otoritelerinin kaynağıdır.vs*" Bu öylesine sık tekrarlanmaktadır ki, herhangi biri bunun Bay Robert'in bütün sisteminin temeli olduğunu düşünecektir. Dolayısıyla bunun berrak ve açık bir nedeni olduğunu umabiliriz. Çünkü Bay Robert bunu, "*Her insan özgür olmaktan öylesine uzak doğar ki, doğar doğmaz kendisini doğurtan kişinin uyruğu haline gelir*(**Gözlemler,** 156)" biçimindeki, amacına uygun, zorunlu bir temel olarak ortaya koyar. Adem yaratılmış olan tek insan olduğundan ve bu yaratılıştan beri herkes doğurtulmuş olduğundan, hiç kimse özgür doğmamıştır. Eğer Adem'in çocukları üzerinde nasıl bu iktidara sahip hale geldiğini sorarsak, bize tekrar tekrar bunun çocukları doğurtmaya bağlı olduğunu söyler(**Gözlemler,** 223). Bay Robert demektedir ki "*Adem'in bu hükümranlığı Grotius'la da ispatlanabilir*"; *Grotius ki "generations jus acquiritur parentibus in*

liberos[1]."u öğreten kişidir. Ve gerçekten de doğurtma, bir insanı bir baba yapan eylem olduğundan, bir babanın çocukları üzerindeki hakkı, doğal olarak, başka bir şeyden kaynaklanamaz.

51. Grotius burada bize bu "*jus in liberos*[2]"un, yani ebeveynlerin, çocukları üzerindeki bu iktidarının nereye kadar uzandığını anlatmaz. Ancak her konuda her zaman açık olan Yazarımız, burada da bu iktidarın üstün iktidar olduğuna ve mutlak monarkların köleleri üzerinde sahip oldukları ölüm ve yaşama ilişkin mutlak iktidarın benzeri olduğuna ilişkin güvence verir. Bir çocuğu doğurtmanın nasıl ya da hangi nedenle babaya çocuk üzerinde bu tür bir mutlak iktidar verdiğini soran birine hiçbir yanıt vermediğini görürüz. O'nun buradaki sözünü, diğer bazı şeylerde olduğu gibi, doğa yasalarının ve hükümet kuruluşlarının ayakta durmasının ya da başarısızlığa uğramasının nedeni olarak almak durumundayız. Bu konuşma yöntemi mutlak monark olan biri için yeterince uygun olabilir ve "*pro ratione voluntas*"[3] bu kişinin ağzında etkili hale gelmiş olabilir. Ancak bu yöntem, kanıtlama ya da iddia yöntemi anlamında oldukça uygunsuzdur ve mutlak monarşi savunusu konusunda çok az yarar sağlar. Bay Robert, bir şeyi, sadece söyleyerek oluşturma dileğini gerçekleştirmek için bir uyruğun otoritesini aşırı derecede küçültmek zorundadır. Ancak bir kölenin kanıta dayanmayan görüşü, tüm insanoğlunun özgürlüğü ve kaderi üzerinde tasarrufta bulunulmasına yetecek ağırlıkta değildir. Eğer bütün insanlar doğal olarak eşit değilse-ki ben eşit olduklarını düşünüyorum-, şundan eminim ki bütün köleler eşittir. Şu halde herhangi bir varsayıma gerek duymaksızın tek görüşümü onun görüşünün karşısına koyabilirim

---

1 "*Üremeyle birlikte, çocuklar üzerinde ebeveynler tarafından bir hak kazanılır.*"

2 "*Çocuklar üzerindeki hak*"

3 Laslett'in aktardığına göre Grotius ebeveynlerle çocukların ilişkisini incelediği bölümde bu ilişkinin üç dönemden geçtiğini göstermeye çalışmaktadır ve "*pro ratione voluntas*" bu aşamalardan biridir. Laslett'e göre Filmer bu aşamayı kendi görüşüne uyduğu için almaktadır ki Locke bundan dolayı onu suçlarken haklıdır.

ve "*çocukların doğurtulması onları babalarının kölesi yapmaz*" biçimindeki ifAdem'in tüm insanoğlunu kesin olarak özgür kıldığından ve O'nun yaptığı gibi tersi bir durumun kabulünün tüm insanoğlunu köle yaptığından emin olabilirim. Ancak şimdi izin verin, monarşinin "*Jure Divino*" (*Tanrısal Kaynaklı*) olduğunu söyleyenlerin görüşlerinin temeli olan ve meşruiyetlerini sağlayabilecek olan bu duruş için başkalarının hangi nedenleri gösterdiklerini duyalım; çünkü Yazarımız hiçbir neden sunmamaktadır.

52. Babaların çocukları doğurtmakla onlar üzerinde mutlak bir iktidar sahibi oldukları iddiasını ispatlamak için diğerlerinin kullandığını duyduğum argüman şudur: "*Babalar çocuklarının yaşamları üzerinde bir iktidar sahibidirler, çünkü onlara yaşam ve varlık verirler.*" Bu, argümanın getirebildiği tek kanıttır. Oysa bir insanın, diğer bir insanın hakkı üzerinde doğal olarak bir hak iddiasında bulunmasının ya da bir hak sahibi olmasının herhangi bir nedeni yoktur: Çünkü bu hak hiçbir zaman kendisinin olmamış ve kendisine bağışlanmamış, ama bir başkasının cömertliğinden elde edilmiştir.

1. Bu kanıtı şöyle yanıtlıyorum, bir başkasına herhangi bir şey veren her kişi, bunu vermiş olmasından dolayı, her zaman vermiş olduğu bu şeyi geri alma hakkına sahip değildir. Ancak,

2. Babanın çocuklara yaşam verdiğini söyleyenler, monarşi düşüncesine öylesine hayran kalmışlardır ki, hatırlamaları gerektiği halde, "*yaşamın yazarı ve vericisi olan; sadece onun sayesinde yaşadığımız, hareket ettiğimiz ve varlığımıza sahip olduğumuz*" Tanrıyı hatırlamazlar. Kendi yaşamının nasıl oluştuğunu bilmeyen birinin bir başkasına yaşam vermesi nasıl olanaklı olabilir? Filozoflar son derece dikkatli araştırmalardan sonra bile bu konuda şaşkınlık içindedirler. Anatomiciler tüm yaşamlarını ve çalışmalarını insan vücudunu parçalara ayırarak gözden geçirdikten ve vücudu dikkatlice inceledikten sonra bile, insan vücudunun birçok parçasının kullanımı ve yapısı ile bütünsel olarak yaşamın nasıl işlediği konusunda cahilliklerini itiraf etmektedir-

ler. Kaba bir köylü ya da lüks düşkünü daha cahil biri, bunun gibi takdire değer bir makineyi yapabilir ya da biçimlendirebilir ve ardından içine yaşam ve duygu koyabilir mi? Herhangi bir insan çocuğunun yaşamı için gerekli olan parçaları yaptığını söyleyebilir mi? Ya da birileri insan vücudunu elde etmek için hangi parçaların uygun olduğunu bilmeden ve yine bu vücudun varlığını sürdürebilmesi ve yaşamı kabul edebilmesi için hangi eylemlerin ya da organların gerekli olduğunu bilmeden başkasına yaşam verdiğini düşünebilir mi?

53. Henüz varlığı olmayan şeye yaşam vermek demek, yaşayan bir yaratık yapmak, onu biçimlendirmek, parçalarına şekil vermek, bu parçaları kullanılmaları için kalıba dökmek, uygun hale getirmek, aralarında orantı kurdurmak ve bir arada uyumlu hale getirmek ve içlerine yaşayan bir ruh koymak demektir. Bunu yapabilen kişinin, gerçekten de, kendi ustalığının eseri olan bu şeyi, bir ölçüde yok edebilme iddiasının olabilmesi gerekir. Ancak, Tanrının kavranamaz eserlerini kendisinin yaptığını yalan yere iddia edecek kadar ileri gitme cesaretini gösterecek küstah biri var mıdır? Başlangıçta tek başına yaşayan bir ruh yaratan ve halen de yaşayan bir ruh yaratmaya devam eden kişi yaşam soluğunu tek başına soluyabilir. Eğer birisi bu konuda kendisinin sanatçı olduğunu düşünüyorsa, çocuğunun vücudunun hangi parçalarını yapmış olduğunu saysın bakalım; bu kişi, bana bu parçaların kullanımlarını ve işlevlerini; yaşayan ve ussal ruhun ne zaman bu tuhaf yapı içine yerleştiğini, duyumun ne zaman başladığını ve biçimlendirdiği bu makinenin nasıl düşündüğünü ve uslamlamada bulunduğunu anlatsın bakalım. Eğer bu kişi yapmışsa, bu makine bozulduğunda, onu onarsın ya da en azından, sorunların nerede olduğunu söylesin bakalım. İlahi Yazarı 94. ilahinin dokuzuncu bölümünde "*Gözü yapan görmez mi?*" demektedir. Şu adamların kendini beğenmişliklerine bakın: Tek bir bölüme ilişkin kurgu bile tüm yönleriyle bilge olan bir yapıcının varlığı konusunda bizi ikna etmeye yeterlidir ve bu kurguyu, yaratıkları olarak bize son derece açık bir ifadeyle vermiştir.

O kurgu şudur: Kutsal Kitaptaki sıradan adlandırmalardan biri, "*Yapıcımız Tanrı*" ve "*Yapıcımız, efendimiz*" dir. Dolayısıyla Yazarımız, babalık kavramını yüceltmek için "*Tanrının bizzat kendisinin insanoğlu üzerinde kullandığı iktidar bile babalık hakkından kaynaklanır.*"(**Gözlemler**, 159), demekten memnunluk duymasına rağmen, buradaki babalık, yeryüzündeki ebeveynlerin hak iddialarını nihai olarak dışlayıcı nitelikteki bir babalık türüdür. Çünkü, Tanrı gerçekten hepimizin yapıcısı[4] olduğundan, hiçbir ebeveynin, çocuklarının kralı olduklarını iddia edemeyecekleri biçimde *kral*dır.

54. Ancak insanlar çocuklarını yapacak beceri ve iktidara sahip olsalardı bile, insanların çocukları, yaratıcılığın öyle önemsiz bir parçası olmayan tasarlama olmaksızın yapabilmeleri hayal edilemezdi. Oysa bin çocuğun babası olan biri bile, bir çocuk doğurturken, o andaki şehvetini tatmin etmekten öte ne düşünür ki? Tanrı sınırsız bilgeliğiyle, insanın oluşumunun içine, insanoğlunun soyunu sürdürmesini sağlayacak güçlü çiftleşme arzuları koymuş bulunmaktadır. İnsan bu çiftleşmeyi genellikle amaçsız olarak ve çoğu zaman doğuranın tersine onayı ve iradesine rağmen yapar. Gerçekten de çocukları isteyen ve tasarlayanlar, kendi oluşumlarının dışındadırlar ve bunlar çocukları do-

---

[4] "*Yapıcı*" olarak çevrilmiş bulunan "*maker*" sözcüğünün "*yaratıcı*" olarak da çevrilmesi olanaklıdır ve burada ilk bakışta "*yapıcı*" yerine "*yaratıcı*" olarak çevrilmesi daha uygunmuş gibi görünmektedir. Ancak Locke kimi yerlerde "*creation*", kimi yerlerde "*make*" sözcüğünü bilinçli olarak kullanmaktadır. Tanrının yaratması sözkonusu olduğunda "*creation*" sözcüğünü, insanın yaratması sözkonusu olduğunda, "*make*" sözcüğünü kullanmaktadır. Ancak insan eyleminin Tanrı eylemi ile benzerliğini ortaya koymak için Tanrının bazı eylemleri de "*make*" sözcüğü ile karşılanmaktadır. Bu nedenle insanın bütün yaratma eylemleri "*make*" sözcüğü ile karşılanırken ve insanın yaratması için kesinlikle "*creation*" sözcüğü kullanılmazken, Tanrının bazı eylemleri için "*creation*", bazı eylemleri için "*make*" sözcüğü kullanılmaktadır. Bu ayrımın farkında olunarak metinde "*creation*" "*yaratma*", "*make*" "*yapma*" olarak çevrilmiştir.

ğurtmayı istediklerinde ve tasarladıklarında Deucalion[5] ve karısının kafalara taş atarak insanoğlunun yaratılmasına ilişkin efsanede olduğundan ancak biraz daha fazlasını yapmış olurlar.

55. Ancak varsayalım ki ebeveynler çocuklarını yarattılar, onlara yaşam ve varlık kazandırdılar ve diyelim ki bunu da mutlak bir iktidar izledi. Böyle olsaydı bile bu, babaya çocuklar üzerinde ancak anneyle birlikte müşterek bir hükümranlık verirdi. Çünkü hiç kimse kadının, çocuklar üzerinde, babadan daha büyük olmasa bile, babayla eşit bir payı olduğunu inkar edemez. Çünkü kadın, çocuğu uzun bir süre kendi varlığından ayrı olarak, kendi vücudunun içinde besler. Çocuk orada biçimlenir ve kendi yapılanmasının malzemelerini ve ilkelerini kadından alır. Baba üreme eyleminde kendi üzerine düşeni yapar yapmaz, ussal ruhun, henüz biçimlenmemiş embriyo içine yerleştiğini tasarlamak son derece güçtür. Dolayısıyla ebeveynlerden bir şey türetildiği düşünülmek zorundaysa, çocuk kesinlikle bunun çoğunu anneye borçlu olmak zorundadır. Ancak bu da bir yana, annenin, çocuğun doğurtulmasında eşit bir payının olduğu inkar edilemeyeceğinden, babanın mutlak otoritesi, doğurtma eyleminden kaynaklanamayacaktır. Oysa Yazarımız gerçekten de farklı bir düşünceye sahiptir. Çünkü demektedir ki, "*Şunu biliyoruz ki, Tanrı, yaratılışta, daha soylu ve en temel öğe olmasından dolayı erkeğe kadın üzerinde egemenlik verdi.*" (**Gözlemler**, 172). Ben böyle bir şeyi kendi İncilimde hatırlamıyorum. Yine Tanrının, yaratılışta "*erkeğe daha soylu ve en temel öğe olmasından dolayı*" kadın üzerinde egemenlik verildiği bölümün ne zaman getirildiğini de hatırlamıyorum. Bunu düşünmeye ve yanıtlamaya yeterli zamanımız olacaktır. Ancak Tanrısal vahiyler ile Yazarımızın vahiyleri arasında büyük bir farklılık olmasına rağmen, Yazarı-

[5] Deuclion efsanesi, Eski Yunan mitolojisinde Nuh'un efsanesine karşılık gelir. Deuclion ve karısı tufandan korunmak için bir gemi yaparlar ve tufandan sonra bir kahin tarafından, önlerine taş atmaları söylenir. Deuclion tarafından atılan taşlar erkek, karısı tarafından atılan taşlar kadın olur ve böylece dünya yeniden nüfuslanmış olur.

mızın kesin ve Tanrısal doğrular konusunda bize kendi fantezilerini anlatması yeni bir şey değildir: Çünkü Tanrı, Kutsal Kitapta, "*çocuğu doğuran babası ve annesi*"[6]nden söz eder.

56. Çocuklarını sömürmek ya da satmak için, insanoğlunun uygulamalarını, babaların çocuklar üzerindeki iktidarlarının kanıtı olarak gösterenler, Bay Robert ile birlikte diğer mutlu tartışmacılardır ve bunlar, görüşlerini, en utanç verici eylem ile insan doğasının becerebildiği en doğa dışı cinayete dayandırarak önermekten başka şey yapamazlar. Aslanların sığınakları ve kurtların barınakları bu tür bir zulüm görmemiştir: Çölün bu vahşi yerleşikleri, kendi zürriyetlerine merhametli ve özenli olmak konusunda Tanrıya ve doğaya riayet etmektedirler. Bu hayvanlar, küçüklerinin varlığını sürdürebilmeleri için avlayacaklar, gözleyecekler, kavga edecekler ve neredeyse açlıktan ölme tehlikesiyle karşı karşıya kalacaklardır; çocukları kendi başlarına hareket edebilinceye kadar, hiçbir zaman onları terk etmeyecekler, onlardan vazgeçmeyeceklerdir. Şu halde doğaya, yaratıkların vahşi ve en evcil olmayan bölümünden daha aykırı davranmak sadece insana mı tanınmış bir ayrıcalıktır? Tanrı herhangi bir başkasının, bir yabancının yaşamını, tahrikle bile olsa almayı, en ciddi cezayla, yani ölüm cezasıyla yasaklamamış mıdır? Tanrının vahyedilmiş emirleriyle olduğu kadar doğa ve aklın buyruklarıyla da korumamız zorunlu kılınmış olan ve Tanrının bize yükünü çekmemiz ve bakmamız için vermiş olduğu çocukları yok etme iznini Tanrı bize vermiş midir? Tanrı, yaratma eyleminin tüm aşamalarında, yaratıkların belli türlerinin üremesine ve sürmesine özel bir özen göstermiştir; bu yaratıkların bireylerini öylesine güçlü biçimde bu amaca uygun davranmaları yönünde yapmıştır ki, bireyler bu amaç için, bazen kendi özel yararlarını

---

[6] Bu cümle, **Zekarya**'nın 13. bölümünün 3. ayetinde geçmektedir. Ayet şöyledir: "*Ve vaki olacak ki, bir kimse yine peygamberlik ederse, o zaman kendisini doğurmuş olan anası ve babası ona diyecekler: Yaşamayacaksın, Çünkü Tanrının adıyla yalan söylüyorsun ve peygamberlik edince kendisini doğuran anası ile babası onun bedenini delip deşecekler.*"

ihmal ederler ve doğanın, her bir varlığa öğrettiği, kendini korumaya ilişkin genel kuralı unutmuş görünürler: Yavrularını koruma biçimindeki ilke bu bireylerin içindeki en güçlü ilke olarak özel doğalarının yapısını belirler. Sonuçta, yavruları gereksinim içinde olduklarında, bu yaratıkların yüreksizinin yürekli; vahşi ve yabani olanlarının nazik; açgözlülerinin merhametli ve eli açık hale geldiğini görürüz.

57. Ancak yapılmış olanlar, yapılması gerekenin kuralı olsaydı, tarih, Yazarımızı ağırlığı ve mükemmelliğiyle bu mutlak babalık iktidarının örnekleriyle donatmış olacaktı ve bu durumda, Yazarımız bize çocukları şişmanlatarak yemek amacıyla doğurtan Peru'daki halkı örnek olarak gösterebilecekti. Hikaye öylesine dikkat çekicidir ki ben onu Yazarın sözcükleriyle yazmadan edemiyorum: Yazar diyor ki, "*bazı eyaletlerde insanlar insan eti konusunda öylesine oburdular ki, son nefes vücuttan çıkıncaya kadar bekleyecek sabırları yoktu; ölmekte olan insanın yaralarından akan kanı emiyorlardı. Bu insanlar, kamuya ait insan eti mezbahalarına sahiptiler ve buradaki delilikleri şu dereceye ulaşmıştı ki, savaşta aldıkları yabancılardan doğurttukları kendi çocuklarını bile bundan ayrık tutmuyorlardı: Çünkü bunlar esirlerini metresleri yaptılar ve onüç yaşına geldiklerinde keserek yiyinceye kadar, öncülük ettikleri bu çocukları seçkin bir biçimde beslediler. Çocukları çocuk doğurma sonrasında yetiştirdikten sonra annelere aynı adete göre davrandılar ve onlara artık kızartılmış et getirmediler.*" Garcilasso de la Vega, ***Hist. des Incas de Peru***[7], 1. i. c. 12.

58. İnsan, kendisini neredeyse meleklere eşit seviyeye yerleştiren aklını terk ettiğinde, işgüzar kafası, kendisini hayvanların aşağısındaki bir düzeye taşıyabilir. Keza, tek yıldızı ve pusulası olan akılla yönetilmemesi halinde, düşünceleri, kum tanelerinden fazla ve okyanustan geniş olan bir yaratığın, kuruntu ve tutku

[7] Garcilasso de la Vega, ***Peru'daki İnkaların Tarihi***

tarafından acayip akımların içine sürüklenmesi halinde de bundan başka türlüsü olmaz. Hayal gücü her zaman kıpır kıpırdır ve değişik düşünceler önerir. İçinde aklı da taşıyan irade ise her aşırı projeye hazırdır. Bu durumda, yolun dışına en çok çıkmış olan kişinin, yönetmek için en uygun ve yandaşları içinde en güvenilir kişi olduğu düşünülür. Bu düzende biçim bir kez kurumsallaştığında, budalalık ya da beceriden hangisi başlarsa, gelenek onu kutsal kılar ve ona karşı gelmenin ya da onu sorgulamanın yüzsüzlük ya da delilik olduğu düşünülür. Dünyanın uluslarını tarafsız olarak inceleyen biri, insanlar arasında bu biçimde edinilmiş ve sürmekte olan o kadar çok hükümetler, dinler ve görenekler bulacaktır ki, insanlar içinde uygulanmakta olan ve güven kazanmış pratiklere çok az saygı duyacaktır ve bu örneklerden hareketle, içinde, ussal olmayan düşüncesiz yerleşiklerin doğaya öykünerek doğruyu korudukları korular ve ormanların, bize kural sağlamada, kendi yollarının dışına çıkmış olan ve kendilerini uygar ve ussal olarak adlandıran kentlerden ve saraylardan daha elverişli olduğunu düşünmek için nedene sahip olacaktır. Eğer önceki örnekler bu durumda bir kural oluşturmaya yeterli olsaydı, Yazarımız, kutsal yazıtlarda, Tanrının kendi halkları içinde, ebeveynleri tarafından kurban edilen çocukları bulabilecekti. İlahi yazarı bize şunu demektedir (106. ilahi 38. ayet) ki, "*Kenan putlarına kurban eyledikleri, kendi oğullarının ve kızlarının kanını, suçsuz kanı döktüler.*" Ancak Tanrı bunu, Yazarımızın kuralıyla yargılamadığı gibi, kendi adilane yasasına karşı uygulamadaki örneklerin üstün olmasına da izin vermemiştir: Ayetin devamında görüldüğü gibi "*Toprak kanla kirletilmişti; dolayısıyla, Efendinin(Tanrının) öfkesi, kendi halkına karşı, kendi kalıtına tiksinti duyacak derecede tutuşmuştu.*" O dönemde çocuklarını öldürmek moda da olsa, Tanrı tarafından onlara *masum kanı akıtmak* suçu yüklendi ve Tanrı katında, masum kanı akıtmak katillik suçunu; kanı akıtılan çocukları tapınaklara sunmak putperestlik suçunu oluşturdu.

59. Bu bir yana, o zamanlar ya da Bay Robert'in dediği gibi eskiden, insanlar için "*çocuklarını satmak ve hadım etmek*" (**Gözlemler**, 155) olağandı. Diyelim ki çocukları buna maruz bıraktılar. Dilerseniz, halen daha büyük bir iktidarı gösterdiğinden dolayı, buna şunu da ekleyelim ki, insanlar çocuklarını yemek masaları için, onları şişmanlatarak yemek için doğurdular diyelim. Bu, eğer çocukları yemek için bir hak olduğunu kanıtlıyorsa, aynı argümanla zinayı, ensest ilişkiyi ve oğlancılığı da meşrulaştırabiliriz. Çünkü bunların da hem eski hem de modern örnekleri bulunmaktadır. Ben bu günahların temel kötülüğünün, bu zamana kadar, insanoğlunun çoğalması, türlerin en üst mükemmellik düzeyinde sürmesi, evliliğe ait hak ve görevlerin güvenliğini içerecek biçimde ailelerin ayrışması için gerekli olan doğanın ana amacını engellemekten kaynaklandığını düşünüyorum.

60. Yazarımız, bu doğal babalık otoritesini doğrularken Tanrının Kutsal Kitaptaki pozitif emirlerinden inanılması güç bir kanıt getirir. Yazarımızın sözleri şöyledir: "*Doğal krallık iktidarı hakkının doğrulanmasında, on emir içinde krallara itaati buyuran yasada şu ibarelerin yer aldığını görürüz: Babayı onurlandırınız*" *(s. 23). "Birçoğu hükümetin sadece soyut olarak Tanrının buyruğu olduğunu itiraf ederken, bu tür bir emrin Kutsal Kitapta olduğunu kanıtlayamamışlar, sadece babalık iktidarı konusunda bu tür bir emir olduğunu kanıtlamışlardır. Dolayısıyla, Kutsal Kitapta "Babayı Onurlandırınız" terimleriyle aktarılan ve üst olanlara itaati buyuran emri buluyoruz. Bu yüzden, sadece hükümet etme hakkı ve hükümet iktidarı değil, ama hükümet iktidarının biçimi ve iktidara sahip olan kişiler gibi konuların tümü Tanrının emirleridir. İlk baba sadece basit biçimde iktidara değil ama monarşik iktidara sahipti, çünkü bu kişi doğrudan Tanrı tarafından baba kılınmıştı*" (**Gözlemler** s. 254). Yazarımız tarafından aynı yasadan, aynı amaca yönelik olarak, bazı başka yerlerde de, yine aynı yöntemle söz edilir; yani "*ve anne*" sözcükleri, sanki sonradan uydurulmuş sözcüklermiş gibi her zaman dışarıda bırakılır. Bu sav Yazarımızın hüneri ve gösterdiği nedenin

mükemmelliğinden kaynaklanan bir savdır: Yazarımızın mevcut durumuna uysun diye, Tanrının kutsal kuralına ilişkin sözünü eğebilmek için savunucusunu bu savı belirli bir dereceye kadar ısıtmak zorunda bırakır. Bu akıl yürütme yöntemi, akıl ve vahyin sunmuş olduğu doğruları benimsememiş olanlar için sıradışı bir yöntem değildir; ama, doğrulardan farklı amaçlar taşıyan ilkeleri ve taraftarları kabullenmiş olanların ve ardından da bunları belirli bir dereceye kadar savunmayı kararlaştıranların kullandığı bir yöntemdir. Bu kişiler, yazarların sözcüklerini ve algılarını, kendi amaçlarına uydurmak için tıpkı, Procrustes[8]'in misafirlerine yaptığı şeyin aynısını yaparlar: Kendi kavramlarının boyutuna en iyi şekilde uysun diye bu sözcükleri budar ve gererler. Sonuçta da her zaman için bu amaca hizmet eden, bozulmuş, zayıf ve yararsız kavramları ispatlarlar.

61.Yazarımız bu emri tahrif etmeden Tanrının verdiği gibi yazmış olsaydı ve *anayı* da babaya katsaydı, her okuyucu bu emrin Yazarımızın doğrudan karşısında ve *"babanın monarşik iktidarını"* kurumsallaştırmanın oldukça ötesinde olduğunu görmüş olacaktı. Bu emir, *babanın monarşik iktidarını"* kurumsallaştırmanın öylesine ötesindedir ki, *anneyi* babaya eşit kılar ve anne ve babanın her ikisinin payına düşenin ortak olmadığı hiçbir şeyi emretmez: Çünkü Kutsal Kitabın sabit vurgusu şudur: *"Babayı ve anneyi onurlandırınız."*(**Çıkış**, bölüm 20). *"Babasını ya da annesini döven, kesinlikle öldürülecektir* (**Çıkış**, bölüm 21, ayet 15)". 17. ayetteki, *"Annesini ya da babasını lanetleyen kesinlikle öldürülecektir."* biçimindeki kural Levililer'in 20. bölümünün 9 uncu ayetinde ve Kurtarıcımız İsa Tarafından **Matta**'nın 15. bölümünün dördüncü ayetinde tekrarlanmıştır. *"Her insan annesinden ve babasından korkmalıdır.* (**Levililer**, 19. Bölüm üçüncü ayet). *"Herhangi bir insan, babasının veya anne-*

[8] Yunan mitolojisinde Procrustes eve aldığı misafirlerini yatağa yatırdıktan sonra boyları yatağa uysun diye kollarını ve bacaklarını kesmekte ya da çekip uzatmaktadır.

sinin sözünü dinlemeyen asi bir çocuğa sahip olursa, annesi ve babası onu tutup götürerek bizim bu oğlumuz dikbaşlı ve asidir, sözümüzü dinlemiyor diyeceklerdir."(**Tesniye**, 21. bölüm, 18, 19, 20, 21. ayetler). "*Annesine, babasına saygısızca davranana lanet olsun*"(**Tesniye**, 27. bölüm, 16. ayet). "*Oğlum, babanın öğütlerini duy ve annenin yasasını bırakma*" bir baba ya da bir kral olarak kendisine ait olandan habersiz olmayan Süleyman'ın sözleridir. Süleyman ayrıca **Atasözleri** kitabının başından sonuna, çocuklara verdiği tüm öğütlerde anneyi ve babayı birbiriyle birleştirir. "*Babaya 'doğurttuğun nedir'? diyenin ya da kadına, 'dünyaya getirmiş olduğun nedir?' diyenin vay haline!*"(**İşaya**, bölüm 45, 10. ayet). "*Sende anayı veya babayı hiçe saydılar.*"(**Hezekiel**, 22. bölüm, yedinci ayet). " *Ve vaki olacak ki, herhangi biri yine peygamberlik ederse, o zaman kendisini doğurtmuş olan babası ve annesi ona diyecekler ki, yaşamayacaksın ve bu kişi peygamberlik ettiğinde onu doğurtmuş olan babası ve annesi onu delik deşik edecekler*"(**Zekarya**, 13. bölüm, üçüncü ayet). Burada yaşam ve ölüm söz konusu olduğunda, sadece baba değil ama baba ve anne müşterek olarak iktidara sahiptiler. **Eski Ahit** yasaları içinde bu böyle devam eder ve **Yeni Ahit**te anneyle baba çocuklarının itaati konusunda, aynı biçimde, müşterek kılınmışlardır (**Efesliler** altıncı bölüm, birinci ayet): Buradaki kural da "*Çocuklar ebeveynlerinize itaat ediniz.*" biçimindedir ve ben "*Çocuklar babanıza itaat ediniz.*" biçiminde bir kuralı ve daha fazlasını bir yerde okuduğumu hatırlamıyorum. Kutsal Kitap çocuktan kaynaklanan bu sadakate anneyi de katar ve eğer çocukların onurlandırma ya da itaatinin sadece babaya yöneltildiği herhangi bir metin olsaydı, bütün yazdıklarını Kutsal Kitaba dayandırdığını iddia eden Yazarımızın *anneyi* metinden çıkarmış olması olasılığı olmayacaktı. Hatta Kutsal Kitap doğurtmuş oldukları kişiler bakımından babanın ve annenin otoritesini öylesine eşit kılmıştır ki, **Levililer**in 19. bölümünün üçüncü ayeti[9]nde olduğu gibi,

[9] **Levililer** 19. Bölüm üçüncü ayet şöyledir: "Her bir kişi annesinden ve babasından korkacaktır."

Kutsal Kitabın bazı yerlerinde babaya yapıldığı düşünülen bu itaatin öncelik sırası ihmal edilir ve anne ilk sıraya konur. Kutsal Kitabın başından sonuna öylesine değişmez olarak baba ve annenin birbirine katıldığı görülür ki bütün bunlardan şu sonuca ulaşabiliriz: Baba ve annenin çocuklarından kaynaklanan onurlandırılma hakkı öylesine eşit biçimde ikisine de aittir ki anne ve babanın hiçbiri bu hakkın tümüne sahip olduğunu iddia edemeyeceği gibi, hiçbiri bu haktan dışlanamaz.

62. Şu halde birileri Yazarımızın beşinci emirden, nasıl oluyor da "*bütün iktidar kökensel olarak babadaydı*" ifadesini çıkardığını merak edecektir. Keza, "*monarşik yönetim iktidarının, babayı ve anneyi onurlandırınız biçimindeki emre dayalı kurulduğunu ve yerleştirildiğini*" nasıl bulduğunu da merak edecektir. Yazarımızın dediği gibi "*babanın üreme eyleminde daha soylu ve temel bir öğe olmasından dolayı, kadın üzerinde egemenliğe sahip olması*" nedeniyle beşinci emirle kastedilen onurlandırılma, diyelim ki eğer sadece babanın hakkıysa, Tanrı neden daha sonra sürekli olarak onurlandırılmasını paylaşmak için anneyi babanın yanına katmıştır? Baba kendisine ait bu egemenlik sayesinde, çocuğu annesine bu onuru sunmaktan alıkoyabilir mi? Koca ile karısı arasında çok defa boşanmaya ya da ayrılma nedeni olabilecek büyüklükte çatlaklar olsa da, Kutsal Kitapta Yahudilere bu tür bir egemenlik yetkisi verilmemiştir: Dolayısıyla zannederim ki, hiç kimse, babası öyle yapmasını emretmiş olsa bile, bir çocuğun, annesinin, babayı onurlandırmayı ihmal etmesini istemesinden daha fazla, annesinden onurlandırmayı esirgeyebileceğini ya da Kutsal Kitaptaki terimleriyle söylersek annesine lanet edebileceğini söylemeyecektir. Bundan da şu açık hale gelir ki, Tanrının bu emri babaya ne egemenlik ne de üstünlük verir.

63. Yazarımıza şu konuda katılıyorum ki, bu onurlandırılma hakkı, ebeveynlere doğa tarafından verilmiştir; çocukları doğurtmuş olmakla onlara sağlanmış bir haktır ve Tanrı birçok pozitif bildirimde bu hakkın onlara ait olduğunu doğrulamış bu-

lunmaktadır. Yazarımızın şu kuralını da onaylıyorum: "*Kökenini Tanrı ve doğadan alan babanın* (buna "*ve annenin*" eklememe izin verin, çünkü Tanrı bunları birbirine katmış olduğundan hiçbir insanın ayrı parça olarak kalmasına izin vermemiştir.) *iktidarı gibi bağış ve hediyeleri hiçbir ast insan iktidarı sınırlayamaz; bunlara karşı herhangi bir emredici yasa yapamaz* (**Gözlemler** , 158). Şu halde, kadın, bu Tanrı yasası sayesinde, çocukları tarafından, kocasının iradesine bağlı olmayan onurlandırılma hakkına sahip olduğundan, "*babanın mutlak monarşik iktidarının*", ne bu ilişki üzerine kurulabileceğini ne de bu ilişkiden oluşabileceğini görürüz. Babanın sahip olduğu iktidar, bir başkasının uyrukları üzerinde sahip olduğu monarşik iktidardan ve sahip olduğu yetkiden farklı olarak, monarşik olmaktan da Yazarımızın mücadelesini verdiği mutlaklıktan da oldukça uzaktır. Dolayısıyla kendi kendisine, "*Bir insanın çocuklarının ebeveynlerine itaatten kendilerini nasıl özgür kıldıklarını anlayamadığını* s. 12" demekten alıkoyamamaktadır. Oysa ki, yaygın konuşmada, *ebeveynler*, zannediyorum *baba* kadar *anneyi* de işaret eder ya da eğer *ebeveynler* burada sadece *babaya* işaret ediyorsa, ebeveynlerin *babayı* işaret ettiğini ben ilk kez duymuş bulunmaktayım ve sözcüklerin bu tür bir kullanımıyla ilgili olarak kimse bir şey söyleyemez.

64. Yazarımızın görüşüne göre, baba çocukları üzerinde mutlak yetkiye sahip olduğundan, çocuklarının zürriyeti üzerinde de aynı yetkiye sahiptir. Babanın bu tür bir yetkiye sahip olduğu doğru olsaydı, bunun sonuçları ilginç olurdu: O zaman Yazarımıza, büyükbabanın sahip olduğu egemenlik gereğince torununu, çocuğun babaya beşinci emir gereğince borçlu olduğu onurlandırma borcundan özgür kılabilip kılamayacağını soruyorum. Eğer büyükbaba, "*babalık hakkı*" sayesinde, baba üzerinde tek egemen iktidara sahipse ve üst yöneticiye borçlu olunan itaat yükümü "*Babayı onurlandırınız*" sözcükleriyle emredilmişse, şu kesindir ki büyükbaba, torununu babasına itaatten özgür kılabilecektir. Oysa ki sağduyu kuralları gereği büyükbaba bunu yapamaz ve

"*babayı ve anneyi onurlandırınız*" emri, egemen bir iktidara mutlak bir tabiyeti değil fakat başka bir şeyi ifade eder. Dolayısıyla ebeveynlerin doğa sayesinde sahip oldukları ve beşinci emir tarafından da onaylanmış bulunan bu haktan, Yazarımızın yaptığı gibi siyasal hükümranlık türetilemez: Çünkü, bu durumda, herhangi bir yerdeki bir sivil toplumda egemen olmak, herhangi bir uyruğun, diğer bir uyruğa karşı siyasal yükümlülükten özgür kılınmasına neden olabilir. Oysa hangi efendi yasası, bir çocuğa "*babayı ve anneyi onurlandırma*" ma özgürlüğü verebilir ki? Bu yasa, ebeveynlerle çocuklar arasındaki ilişkiye katışıksız olarak eklenmiş sonsuz bir yasadır ve dolayısıyla içinde efendi iktidarından hiçbir şey taşımaz; efendinin iktidarına tabi değildir.

65. Yazarımız demektedir ki, "*Tanrı, bir babaya, çocukları üzerindeki iktidarını bir başkasına devretmeye ilişkin bir hak ya da özgürlük vermiş bulunmaktadır*(**Gözlemler**, 155)." Babanın, çocuklardan kaynaklanan onurlandırılma hakkını tümüyle devredebileceğinden kuşku duysam da, -bu bir tarafa- şundan eminim ki, baba aynı iktidarı hem devredip hem elinde tutamaz. Dolayısıyla eğer yöneticinin egemenliği, Yazarımızın anladığı gibi, "*egemen bir babanın otoritesinden başka bir şey değilse*(s. 23)"; eğer bütün otoritelerin kaynağı babalık ise ve bundan dolayı da yönetici, bütün bu ebeveyn iktidarına sahip olmak zorundaysa, o zaman, uyruklar, baba da olsalar, çocukları üzerinde iktidara sahip olamazlar; çocukları tarafından onurlandırılma hakkına sahip olamazlar. Çünkü hem her şeyi bir başkasının ellerine devretmek ve hem de bu şeylerin bir bölümünü ebeveynlerin elinde bırakmak olanaklı değildir. Bu yüzden, Yazarımızın kendi görüşüne göre bile, "*babayı ve anneyi onurlandırınız*" ifadesinin, siyasal tabiyet ve itaat biçiminde anlaşılması olanaklı değildir. Çünkü hem **Eski Ahit**te, hem de **Yeni Ahit**te çocuklara "*ebeveynlerine itaat etmelerini ve onurlandırmalarını*" emreden yasalar, babaları, sivil hükümet altında yaşayan kişilere ve siyasal toplumlarda bu kişilerle birlikte yaşayan diğer yurttaşlara gönderilmiştir ve Yazarımızın anlayışıyla, çocukları "*ebeveynlerine*

itaat etmeye ve onurlandırmaya" çağırmak, onları, bu haklara sahip olmayan kişilerin uyrukları olmaya çağırmış olmak anlamına gelmektedir: Çünkü uyruklar tarafından itaat edilme hakkı bir başkası tarafından edinilmiştir. Dolayısıyla bu çağrı itaatin öğretilmesi yerine, iktidar olmayan şeyin iktidarlar olarak kurulması yoluyla ayaklanmaya teşvik etmek anlamına gelmiştir. Bu nedenle "*Babanızı ve annenizi onurlandırınız*" biçimindeki emir eğer siyasal hükümranlığa ilişkin olsaydı, doğrudan doğruya Yazarımızın monarşisini yıkardı. Çünkü bu görevin, toplum içinde dahil, her çocuk tarafından babasına karşı ödenmesi gerekeceğinden, her babanın siyasal hükümranlığa sahip olması zorunludur ve bu durumda baba sayısı kadar egemen olacaktır. Dahası, bu durumda, anne de yüce monarkın egemenliğini yıkan kendi yetkisine sahiptir. Ancak "*babanızı ve annenizi onurlandırınız*" biçimindeki emir siyasal iktidardan farklı bir anlama geliyorsa, - ki zorunlu olarak başka anlamdadır- bu Yazarımızın işi dışında demektir ve Yazarımızın amacına uygun hiçbir şey sunmaz.

66. Yazarımız demektedir ki "*Krallara itaati öğütleyen yasa, sanki tüm iktidar kökensel olarak babadaymış gibi, babanızı onurlandırınız sözcükleriyle gönderilmiştir* (**Gözlemler,** 254)". O zaman ben de diyorum ki aynı yasa aynı zamanda sanki bütün iktidar kökensel olarak anadaymış gibi "*Annenizi onurlandırınız*" sözcükleriyle gönderilmiştir. **Eski Ahit** ve **Yeni Ahit**'in başından sonuna kadar, çocuklara onurlandırma ve itaatin öğütlendiği bütün yerlerde baba ve anne birbirine katılmış olduğundan, argümanın her iki taraf için de diğer taraf bakımından aynı biçimde geçerli olup olmadığını düşünmeyi rica ediyorum. Yazarımız yine bize demektedir ki, "*Babanızı onurlandırınız biçimindeki emir, yönetme hakkı vermektedir ve hükümet biçimini monarşik yapmaktadır.*" Ben buna şu yanıtı veriyorum: Eğer "*Babanızı onurlandırınız*" biçimindeki emir, yöneticinin siyasal iktidarına itaati ifade etseydi, aynı emir, kendileri de uyruklar olan doğal babalarımıza borçlu olduğumuz herhangi bir göreve ilişkin olmazdı. Çünkü Yazarımızın görüşüne göre, tümüyle prense bıra-

kılmış olduğundan, babalarımız bütün bu iktidardan yoksun bırakılmışlardır ve dolayısıyla babalar çocuklarıyla birlikte eşit derecede uyruklar ve köleler olduklarından; içinde siyasal itaat bulunduğundan bu tür bir onurlandırılma ya da itaat edilme hakkına yetkili kılınmış olamazlar. Ama eğer kurtarıcımızın **Matta**'nın 15. bölümünün dördüncü ayetindeki ve diğer bütün yerlerdeki açıklamalarında olduğu gibi, "*Babanızı ve annenizi onurlandırınız*" emri doğal ebeveynlerimize olan görev borcumuzu ifade ediyorsa, şu açıktır ki baba ve anne bu hakla yetkili kılınmışlardır. Şu halde bu emir siyasal itaate ilişkin olamaz; egemenliğe ya da yöneticilerin uyrukları üzerinde sahip oldukları siyasal otoriteye benzer herhangi bir hakkı olmayan kişilere karşı borçlu olunan bir görevi ifade eder. Özel bir baba kişiliğine ve egemen yöneticiye uygun düşen bir itaat hakkı birbiriyle uyuşmaz şeylerdir ve bu yüzden zorunlu olarak doğal baba kişilerini kapsayan bu emir, bizim onlara borçlu olduğumuz, yöneticiye olan itaatimizden farklı olan bir görevi ifade etmek zorundadır ve prenslerin en mutlak iktidarı bile bizi görevden bağışık tutamaz. Bu görevin ne olduğunu ise uygun yerde inceleyeceğiz.

67. Böylece bütün bunların sonunda, Yazarımızın Adem'de olduğunu varsaydığı, sınırsız mutlak egemenlik (8. bölüm) için gerekli bir argümanı tanımlar gibi göründüğünü incelemiş bulunmaktayız. Bu yüzden insanoğlu, ezelden beri herhangi bir özgürlük hakkına sahip olmaksızın, köle olarak doğmuş bulunmaktadır. Ancak eğer bir varlıktan başka bir şey vermemiş olan yaratılış Adem'i kendi soyunun prensi yapmamışsa; Adem **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetinde insanoğlunun lordu yapılmamışsa, kendisine çocuklarını dışlayacak özel bir hükümranlık da verilmemişse, fakat sadece insana çocuklarıyla ortaklaşa biçimde yeryüzü ve ast yaratıklar üzerinde bir hak ve iktidar verilmişse; keza eğer Tanrı **Tekvin**'in üçüncü bölümünün 16. ayeti, Adem'e karısı ve çocukları üzerinde herhangi bir özel iktidar vermemişse, fakat sadece Havva'ya bir ceza olarak Havva'yı Adem'e tabi kılmışsa ya da ailelerinin ortak çıkarlarının yönetil-

mesinde daha zayıf olan cinsin tabiyetini önceden haber vermişse, fakat bu sayede Adem'e bir koca olarak, bir yöneticide bulunması zorunlu olan, yaşam ve ölüm üzerinde bir iktidar vermemişse; eğer babalar çocuklarını doğurtmakla çocukları üzerinde yaşam ve ölüme ilişkin bir hak kazanmıyorlarsa ve eğer "*babanızı ve annenizi onurlandırınız*" biçimindeki emir bu tür bir hak vermiyorsa, ama babaya olduğu kadar anneye de olmak üzere, ister uyruk olsunlar ister olmasınlar, ebeveynlere borçlu olunan bir görevi öğütlüyorsa; eğer bütün bunlar böyleyse -ki söylenmiş şeylerden dolayı ben böyle olduğunun açık olduğunu düşünüyorum- Yazarımızın emin biçimde aksini söylemiş olmasına rağmen, bu durumda, insan doğal bir özgürlüğe sahiptir. Çünkü aynı ortak doğayı, yetenekleri ve iktidarları paylaşan bütün bu kişiler doğal bakımdan eşittirler ve dolayısıyla, herhangi bir özel kişinin üstünlüğünü göstermek için "*Herkesin üzerindeki Lord, sonsuza dek kutsanmış olan*[10]" Tanrının açık yetkilendirmesi üretilebilinceye ya da bir insanın kendi onayı, kendisini üstün bir kişiye tabi kılıncaya kadar aynı ortak hakları ve ayrıcalıkları paylaşmalıdırlar. Bu öylesine açıktır ki, Yazarımız şunu itiraf etmektedir: "*kralların haklarının büyük savunucuları*" John Hayward, Blackwood ve Barclay, "*insanoğlunun doğal özgürlüğü ve eşitliğini*" reddedememişler" fakat bunu sorgulanamaz bir doğru olarak "*onaylamayı kabul etmişlerdir.*" Yazarımız "*Adem'in mutlak mònark olduğu*" ve dolayısıyla "*insanların doğal olarak özgür olmadıkları*" konusundaki önemli duruşunu sağlamlaştıracak herhangi bir şey üretmekten öylesine uzak kalmıştır ki, kendi gösterdiği kanıtlar bile onun karşısında olmuştur. Bu nedenle, onun tartışma yöntemi kullanılacak olursa, " *ilk hatalı ilke çöktüğünde, bu muhteşem mutlak iktidar ve tiranlık makinesinin tüm dokusu kendiliğinden yıkılır*"[11] ve bu tür bir yanlış ve zayıf bir temel üzerine kurduğu şeyleri yanıtlamak için çok şey söylemeye gerek kalmaz.

---

[10] **İncil- Romalılara**, dokuzuncu bölüm, beşinci ayet

[11] Locke, Filmer'i Filmer'in kendi cümleleriyle eleştirmektedir.

68. Ancak başkalarını zahmetten kurtarmak için, kendi görüşünün kendi çelişkilerinden kaynaklanan zayıflığını göstermekten kaçınmaması gerekirdi. Adem'in mutlak ve tek hükümranlığı, Yazarımızın her yerde kullandığı ve baştan sona bunlar üzerine dayandığı kavram olmasına rağmen, sayfa 12'de bize, "*Adem'in, çocuklarının lordu olduğunu, dolayısıyla Adem'in çocuklarının da, kendi çocukları üzerinde bir hükümranlık ve iktidar sahibi olduklarını*" söylemektedir. Yazarımızın hesabına göre, Adem'in babalığa ilişkin sınırsız ve bölünmez egemenliği çok kısa bir süre için; sadece ilk kuşak süresince geçerli oldu; ancak Adem torun sahibi olur olmaz, Bay Robert buna ilişkin son derece zayıf bir açıklama getirebilmiştir. Yazarımız demektedir ki, "*Adem çocuklarının babası olarak, çocukları üzerinde mutlak, sınırsız bir krallık iktidarına sahiptir ve bunun sayesinde, çocuklarının doğurdukları ve dolayısıyla tüm kuşaklar üzerinde de bu iktidara sahiptir.*" Ancak Adem'in çocukları yani Kabil ve Şit de, çocukları üzerinde, aynı zamanda bir paternal iktidara sahiptiler. Dolayısıyla Kabil ve Şit aynı zamanda hem mutlak lortturlar hem de vassal ve köledirler. Adem, "*insanların büyükbabası*" olarak bütün otoriteye sahiptir ve çocukları, torunların bir bölümü üzerinde, onların babaları olarak otoritenin bir bölümüne sahiptirler. Adem onları doğurtmakla, çocukları ve onların ardılları üzerinde mutlaktır ve ancak çocukları da aynı yetkiyle çocukları üzerinde mutlaktırlar. Yazarımız, "*Hayır*" diyor, "*Adem'in altındaki çocukları kendi çocukları üzerinde iktidara sahiptiler ancak halen ilk ebeveyne karşı olan tabiyet de devam etmektedir.*": Kulağa hoş gelen güzel bir ayırım: Ancak ne yazık ki bu ayırım, hiçbir anlam taşımadığı gibi Yazarımızın kendi sözleriyle de örtüşmemektedir. Şunu seve seve kabul edebilirim ki, Adem'in soyu üzerinde mutlak iktidar sahibi olduğu varsayılırsa, Adem'in çocuklarından herhangi biri, soyun bir bölümü ya da geriye kalan tümü üzerinde, Adem tarafından devredilmiş ve dolayısıyla ast olan bir iktidara sahip olabilecektir. Ancak bu iktidar, Yazarımızın burada sözünü ettiği iktidar olamaz. Çünkü Yazarımızın bu-

rada varsaydığı iktidar bağış ya da görevlendirmeyle gelen bir iktidar değil fakat bir babanın çocukları üzerinde sahip olduğu doğal paternal iktidardır. Çünkü;

1. Yazarımız demektedir ki, "*Adem'in çocuklarının lordu olması gibi, Adem'in altındaki çocuklar da kendi çocukları üzerinde bir iktidara sahiptiler*:"Aynı yönteme göre ve aynı hakla – yani üremenin verdiği hakla, babalık hakkıyla- Adem'in çocukları da, kendi çocukları üzerinde Adem gibi Lort idiler.

2. Yazarımızın, burada babaların doğal iktidarını kastettiği açıktır, çünkü, Yazarımız bu iktidarı sadece "*kendi çocukları üzerindeki*" iktidarla sınırlamaktadır; oysa devredilmiş bir iktidarın sadece çocukları üzerinde olmak gibi bir sınırı yoktur, bu tür devredilmiş bir iktidar, kendi çocukları üzerinde olabildiği kadar başkaları üzerinde de olabilir.

3. Eğer bu devredilmiş bir iktidar olsaydı, Kutsal Kitapta görülmesi gerekirdi. Ancak Kutsal Kitapta, Adem'in çocuklarının, kendi çocukları üzerinde babalar olarak doğal biçimde sahip oldukları iktidarın dışında bir iktidara sahip olduklarını gösteren bir zemin bulunmamaktadır.

69. Ancak Yazarımızın burada paternal iktidarı kastettiği ve başka bir iktidarı kastetmediği, hemen ardından izleyen sözcüklerle yaptığı çıkarsamadan kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkmaktadır: "*Şu halde Adem'in ya da başka herhangi bir insanın çocuklarının, ebeveynlerine tabi olmaktan nasıl kurtulabileceğini anlayamıyorum.*" Öyle görünmektedir ki Yazarımızın burada bir tarafta iktidar ve diğer tarafta tabiyet olarak söz ettiği *doğal iktidar,* ebeveynler ve çocuklar arasındaki *tabiyet*tir. Çünkü her insanın çocuklarının borçlu olduğu şey, Yazarımızın, her zaman mutlak ve sınırsız olduğunu kabul ettiği şeyden başkası olamaz. Ve Yazarımız demektedir ki, Adem, ebeveynlerin çocukları üzerinde sahip oldukları bu doğal iktidara sahipti. Yazarımız ayrıca demektedir ki Adem'in çocukları, kendi çocukları

üzerinde ebeveynlerin çocukları üzerinde sahip oldukları bu iktidara Adem henüz sağ iken sahiptiler. Bu yüzden, Adem, doğal bir babalık hakkı sayesinde, tüm soyu üzerinde mutlak, sınırsız bir iktidara sahipti ve aynı zamanda çocukları da, aynı hak sayesinde, kendi çocukları üzerinde mutlak ve sınırsız bir iktidara sahiptiler. Şu halde burada iki mutlak, sınırsız iktidar bir arada bulunmaktadır. Ben bunlardan birini diğeriyle ya da sağduyuyla bağdaştıran biri varsa ona hayranlık duyacağım. Çünkü Yazarımızın *tabiyet* ilişkisine tuttuğu *alkış*, bu iktidarı daha saçma hale getirmektedir: Bir başkasına tabi iken, *mutlak, sınırsız ve* hatta *sınırlanamaz iktidara* sahip olmak, başka hiçbir şeyin daha fazla olamayacağı kadar açık bir çelişkidir. "*Adem, tüm soyu üzerinde sınırsız babalık otoritesiyle mutlak prenstir*"; dolayısıyla soyundaki tüm kişiler kesinlikle onun uyruklarıdır ve Yazarımızın dediği gibi Adem'in köleleri, çocukları ve torunları eşit biçimde tabiyet ve kölelik durumundadırlar. Ancak Yazarımız buna rağmen demektedir ki, "*Adem'in çocukları, kendi çocukları üzerinde paternal, yani mutlak, sınırsız iktidara sahiptirler.*" Bunun İngilizce'deki açık anlamı şudur: Adem'in çocukları aynı zamanda ve aynı yönetim içinde hem köledirler hem de mutlak prenstirler ve uyrukların bir bölümü, doğal ebeveynlik hakkı sayesinde diğer bir bölümü üzerinde mutlak, sınırsız bir iktidara sahiptir.

70. Eğer birileri, Yazarımızın lehinde olmak üzere, Yazarımızın ebeveynler sözcüğü ile, kendileri de babalarının mutlak otoritesine tabi olan ve buna rağmen halen çocukları üzerinde de bir miktar iktidara sahip kişileri kastettiğini varsayacaksa, o zaman, bu kişinin doğruya daha yakın olduğunu itiraf ederim: Ancak bu kişi bu durumda da Yazarımıza o kadar yardım etmiş olmayacaktır. Çünkü Yazarımızın ebeveyn iktidarının mutlak, sınırsız olan bir iktidar olduğunu söylemediği hiçbir yer yoktur; zaten, kendisi sınırlamadığı ve nereye kadar uzandığını göstermediği sürece ebeveyn iktidarından başka bir şeyin anlaşıldığı da varsayılamaz ve Yazarımızın paternal otoriteden belirtilen genişlikteki boyutta söz ettiği, hemen izleyen sözlerden de açık hale gelmek-

tedir: "*çocukların tabiyeti, tüm krallık otoritesinin temelidir*(s. 12)." Yazarımız demektedir ki, şu halde daha önceki kuşaktaki "*her insanın ebeveynlerine*" karşı itaati ve dolayısıyla Adem'in torunlarının ebeveynlerine karşı itaati tüm krallık otoritesinin yani Yazarımızın deyimiyle mutlak ve sınırsız otoritenin temeliydi. Şu halde Adem'in çocukları, kendi çocukları üzerinde krallık otoritesine sahipken, bu çocukların kendileri de kendi çocuklarıyla birlikte yurttaşlar olarak babalarına tabiydiler: Ancak Yazarımızı anlatmak istediği şey konusunda özgür bıraktığımızda, tıpkı diğer bütün babaların "*çocukları üzerinde Paternal İktidara sahip olmaları* (s. 156)" gibi, "*Adem'in çocuklarının paternal iktidara sahip olmalarına* (s. 12)" izin verdiği açıktır. Bunu da zorunlu olarak şu iki sonuçtan biri izleyecektir: Ya Adem'in çocukları, Adem sağ olduğu zaman bile, Yazarımızın sayfa 12'de ifade ettiği gibi, "*babalık hakkı sayesinde çocukları üzerinde krallık otoritesine sahiptiler*" ve dolayısıyla diğer bütün babalar aynı otoriteye sahiptirler ya da aksi takdirde, "*Adem, babalık hakkı sayesinde krallık otoritesine sahip değildi.*" Çünkü sahip olanlara *krallık otoritesi* veren ya da vermeyen şey *paternal iktidardan* başka şey değildir. Eğer paternal iktidar krallık otoritesi vermiyorsa, o zaman ne Adem ne de başka herhangi biri bu hak sayesinde egemen olabilir ve bu durumda da Yazarımızın bütün politikasının tek hamlede sonuna gelinmiş demektir. Eğer paternal iktidar krallık otoritesi veriyorsa, *paternal iktidara* sahip olan her kişi *krallık iktidarına* sahip demektir ve bu durumda da Yazarımızın patriarkal yönetimi sayesinde baba sayısı kadar kral olacak demektir.

71. Şu halde Yazarımızın ve onun müritlerinin ne tür bir monarşi kurmuş olduklarını düşünmelerine izin verelim. Prensler, her ülkede çocukların babalarının sayısı kadar mutlak krallar oluşturmuş bulunan bu yeni politikaları nedeniyle Yazarımıza teşekkür etmek için önemli nedene sahip olacaklardır. Ancak bu sonucun, Yazarımızın ilkeleri üzerine tartışan birinin yolu üzerinde kaçınılmaz olarak bulunuyor olmasından dolayı, Yazarımı-

zı kim suçlayabilir ki? Çünkü, Yazarımız, "*doğurtma hakkından dolayı babalara mutlak bir iktidar*" vermiş olmakla, çocuklar doğurtmuş olan bir oğlun, bu iktidara çocukları üzerinde hangi miktarda sahip olduğuna kolaylıkla karar veremeyecektir. Dolayısıyla Yazarımızın yaptığı gibi bütün iktidarı Adem'e vermek ve Yazarımızın çocuklara karşı nasıl inkar edeceğini de iyi bilemediği bu iktidarın bir bölümünü, aynı zamanda Adem'in sağ olduğu süre içinde, ebeveyn olduklarında Adem'in çocuklarına vermek son derece zor bir konu olduğundan çelişkiye neden olur. Bu durum, Yazarımızı, ifadelerinde son derece kuşkulu ve *babalık* olarak adlandırdığı ve bazen Adem'in tek başına tümüne sahip olduğu(sayfa 13, **Gözlemler,** 244, 245 ve Önsözde olduğu gibi) bu mutlak doğal iktidarı nereye yerleştireceği konusunda oldukça belirsiz yapar.

Bazen ebeveynler bu iktidara sahiptirler, ki bu durumda sözcük güçlükle tek başına sadece babayı işaret etmektedir (s. 12, 19).

Bazen çocuklar, babalarının sağ olduğu süre içinde bu iktidara sahiptirler (s. 12).

Bazen ailelerin babaları bu iktidara sahiptirler (s. 78-79).

Bazen babalar süresiz olarak bu iktidara sahiptirler (**Gözlemler,** 155).

Bazen Adem'e miras olarak bırakılmıştır (**Gözlemler,** 253).

Bazen Adem'in soyuna bırakılmıştır (s. 244, 246)

Bazen ilk babalara, Nuh'un bütün çocuklarına ve torunlarına bırakılmıştır (**Gözlemler,** 244).

Bazen en yaşlı ebeveynlere bırakılmıştır (s. 12).

Bazen bütün krallara bırakılmıştır (s. 19).

Bazen egemen güce sahip olan herkese bırakılmıştır (**Gözlemler,** 245).

Bazen başlangıçta bütün insanların doğal babaları olan ilk ataların mirasçılarına bırakılmıştır (s. 19).

Bazen seçimle gelen bir krala bırakılmıştır (s. 23).

Bazen ister bir azınlık ister çoğunluk olsun Devleti yönetenlere bırakılmıştır (s. 23).

Bazen iktidarı ele geçirebilene; bir gaspçıya bırakılmıştır. (s.23, **Gözlemler,** 155)

72. Dolayısıyla bütün iktidarı, otoriteyi ve hükümeti onun içine taşımaktan ibaret olan bu *içi boş yenilik;* insanların itaat etmek zorunda oldukları monarkların tahtlarını kuran ve kişiliklerini düzenleyen bu *babalık*, Bay Robert'e göre herhangi bir biçimde herhangi birilerinin ellerine geçebilir ve dolayısıyla Bay Robert'in politikası, krallık otoritesi demokrasisi[12] yaratabilir ve bir gaspçıyı meşru bir prens yapabilir. Eğer babalık otoritesi bu güzel kahramanlıkları yapacaksa, Yazarımız ve onun müritleri, dünyadaki bütün meşru hükümetleri bozmak ve yok etmekten ve onların yerine düzensizlik, tiranlık ve gaspa yer açmaktan başka bir işe yaramayan yüce *babalık* kavramları ile çok güzel şeyler yapmış olacaklardır.

[12] Buradaki demokrasi "*çokluğu*" anlamında kullanılmıştır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Egemenliğin Kaynağı olarak Babalık ve Mülkiyet (Birlikte) Üzerine

73. Önceki bölümlerde Yazarımıza göre monarşinin ne olduğunu ve onu hangi haklar üzerine kurduğunu gördük. Yazarımızın gelecekteki prensler için monarşik iktidarı türetmeye yarayacağını düşündüğü temeller olarak üzerinde ana vurgu yaptığı temeller iki tanedir: "*Babalık ve mülkiyet*". Dolayısıyla Yazarımızın "*doğal özgürlüğün, saçmalıklarını ve uygunsuzluklarını kaldırmak*" için önerdiği yol, "*Adem'in doğal ve özel hükümranlığını korumaktır*" (**Gözlemler,** 222). Buraya kadar şu söyledikleri uygundur: "*Hükümetin temelleri ve ilkeleri, zorunlu olarak mülkiyet kökenine dayanır* (**Gözlemler,** 108)." "*Çocukların ebeveynlerine tabiyeti bütün krallık otoritesinin temelidir* (s. 12). "*Herhangi bir iktidarın başka bir kökeni bulunamayacağından yeryüzündeki bütün iktidarlar babalık iktidarından türetilmiş ya da gasp edilmiştir* (**Gözlemler,** 158)." "*Hükümetin ilk temelleri ve ilkeleri zorunlu olarak mülkiyet üzerine dayanır*" ve "*Herhangi bir iktidarın babalık iktidarından başka bir kökeni yoktur*" cümlelerinin bir çelişki olmadan nasıl söylenebileceğini incelemek için burada durmayacağım. Mülkiyet ve babalık birbirinden, bir manor lordunun, bir çocuğun babasından farklı olduğu kadar farklı olduğundan, "*babalık dışında bir köken*"in nasıl olamadığını ve yine "*hükümetin temellerinin ve ilkelerinin mülkiyet kökenine dayalı olduğunu*" anlamak güçtür. Keza bu iki cümleden herhangi birinin, Yazarımızın **Gözlemler**'in 244. sayfasında dedikleriyle, yani Tanrının Havva'ya karşı **Tekvin**'in üçüncü bölümünün 16. ayetinde uyguladığı yaptırımın "*hükümetin kökensel bağışlaması olduğu*"yla nasıl uyuştuğunu da anlamıyorum. Dolayısıyla eğer köken bu idiyse, Yazarımızın kendi itira-

fıyla hükümet, kökenini ne mülkiyetten ne de babalıktan almıştı. Şu halde Yazarımızın Adem'in Havva üzerindeki iktidarının kanıtı olarak getirdiği bu metin, zorunlu olarak babalık üzerine söylediklerıyle, yani "*babalığın bütün iktidarların tek kaynağı olduğu*" iddiasıyla çelişki halindedir. Çünkü Adem Havva üzerinde, Yazarımızın mücadelesini verdiği, bir krallık iktidarına sahip olsaydı, bunun doğurtma dışındaki bir haktan kaynaklanması zorunlu olurdu.

74. Yazarımızı, sadece biraz dikkatle okuyan herhangi birinin bol miktarda bulabileceği diğer çok sayıda çelişkiyle birlikte bu son çelişkileri uzlaştırması için onu çelişkileriyle başbaşa bırakıyorum ve şimdi hükümetin "*Adem'in doğal ve özel hükümranlığı*" biçimindeki bu iki kökenin nasıl yapılandırılacakları ve Yazarımızın bütün iktidarlarını bu kökenlerden türetme konusunda kendilerini zorladığı ardıl monarkların haklarını oluşturmaya ve yerleştirmeye nasıl hizmet edecekleri konusunu düşünmek istiyorum. Şu halde Adem'in "*Tanrının bağışlamasıyla*" Bay Robert'in dilediği genişlikteki bir boyutta bütün yeryüzünün lordu ve tek mülk sahibi kılındığını varsayalım. Keza varsayalım ki Adem "*Babalık hakkı sayesinde*" çocukları üzerinde sınırsız bir üstünlükle mutlak yöneticidir. O zaman ben şunu soruyorum: Adem'in ölümü üzerine Adem'in hem doğal hem de özel hükümranlığının her ikisine ne olur? Ve bu sorunun şöyle yanıtlanacağından hiç kuşku duymuyorum: Bu hükümranlıklar, Yazarımızın birkaç yerde bize söylediği gibi, Adem'in ardılı mirasçılarına geçer. Ancak şu açıktır ki bu yolun Adem'in doğal ve özel hükümranlığının her ikisini de aynı kişiye taşıması olanaklı değildir. Çünkü babanın bütün mülkiyetinin, bütün servetinin en yaşlı oğla geçmesine (ki bunun kurumsallaşması da bazı kanıtlara gerek gösterecektir) izin vermemiz gerekse de ve dolayısıyla en yaşlı çocuk bu yetkiyle babasının bütün özel hükümranlık hakkına sahipse de, babanın doğal hükümranlığı yani paternal iktidar miras yoluyla en yaşlı çocuğa inemez. Doğal hükümranlık sadece doğurtma yoluyla bir insana geçen bir hak olduğundan, bir insanın

bir hakkın kurulması için gereken şeyi yapmaksızın bu şeye ilişkin bir hakka sahip olabileceği varsayılamadığı takdirde, hiçbir insan doğurtmadığı bir insan üzerinde bu doğal hakka sahip olamaz. Eğer bir baba başka bir yetkiyle değil ama sadece doğurtma yoluyla çocukları üzerinde doğal bir hükümranlığa sahipse, çocukları doğurtmamış olan birisi çocuklar üzerinde doğal hükümranlığa sahip olamaz. Dolayısıyla ister doğru olsun ister yanlış, Yazarımız **Gözlemler**'in 156. sayfasında şunu söylemektedir: "*Doğan her insan, doğar doğmaz kendisini doğurtan kişinin bir uyruğu olur.*" Bunu zorunlu olarak şu izler ki, bir insan doğmuş olmakla onu doğurtmamış olan kardeşinin uyruğu olamaz; eğer ki bir insanın aynı yetkiyle aynı anda iki farklı insanın "*doğal ve mutlak hükümranlığı*" altına girebileceği varsayılmazsa ya da bir insanın, doğumuyla, sadece onu doğurtmuş olmasından dolayı, babasının doğal hükümranlığı altında olması ve bu insanın aynı zamanda onu doğurtmamış olan en yaşlı kardeşinin de doğal hükümranlığı altında olduğunu söylemek anlamlı değilse.

75. Şu halde eğer Adem'in özel hükümranlığı yani yaratıklar üzerindeki mülkiyeti ölümünde tümüyle mirasçısı olarak en yaşlı oğluna geçiyorsa (Çünkü eğer bu mülkiyet en yaşlı oğla geçmiyorsa, Bay Robert'in monarşisi anında sona erer) ve Adem'in doğal hükümranlığı, yani bir babanın doğurtmakla çocukları üzerinde sahip olduğu hükümranlık, Adem'in vefatı üzerine, babalarının sahip olduğu aynı yetkiyle, anında çocuk sahibi olan bütün oğullarına ait oluyorsa, bu demektir ki mülkiyet üzerine kurulu egemenlik ile babalık üzerine kurulu egemenlik bölünebilir: Çünkü Kabil mirasçı olarak mülkiyete dayalı egemenliğe tek başına sahipti. Şit ve diğer oğullar, Kabille birlikte babalığa dayalı egemenliğe eşit biçimde sahiptiler. Yazarımızın görüşünün ve Adem'de kurduğu iki egemenliğin yapabileceği en iyi şey şudur: Ya bu egemenliklerden biri hiçbir anlam taşımayacaktır ya da bu egemenliklerden eğer ikisi de geçerli olacaksa, bunlar prenslerin haklarını allak bullak etmekten ve Adem'in soyuna ait hükümeti düzensizliğe sürüklemekten başka bir işe yaramaya-

caktır. Çünkü mirasçılara bir arada geçirilemeyecek olan ve bölünebilmesine izin verdiği hükümranlık üzerine iki hak inşa etmek, (çünkü Yazarımız şuna razı olur ki "*Adem'in çocukları özel hükümranlık hakkı sayesinde ayrık hükümranlık alanlarına sahiptirler*"**Gözlemler** 210, s. 40), Yazarımızın kendi ilkeleri üzerine, egemenliğin nerede olduğu ya da itaat yükümünü kime borçlu olduğumuz konusunda sürekli bir şüphe yaratır. Çünkü babalık ve mülkiyet ayrık haklardır ve bu haklar Adem'in ölümüyle birlikte anında ayrı kişilerde olmaya başlarlar. Şu halde bunlardan hangisi diğerine yol vermiştir?

76. İzin verin, Yazarımızın kendisinin ifade ettiği biçimiyle, bunun nedenine bakalım. Yazarımız bize Grotius'tan şunu aktarmaktadır: "*Adem'in çocukları, Adem ölmeden önce, bağışlama, mülkiyetin devri ve belirli türdeki feragat yoluyla gelen özel hükümranlık hakkı sayesinde kendi hükümranlık alanlarına sahiptiler: Habil kendi sürülerine ve bu sürüler için gerekli otlaklara sahipti. Kabil buğday tarlalarına ve Adem'in onun için üzerinde bir kent kurduğu Nod toprağına sahipti*"(**Gözlemler** 210). Burada şunun sorgulanması gerektiği açıktır: Adem'in ölümünden sonra bu ikisinden hangisi egemendi? Yazarımız Kabil diyor (s. 19). Hangi hakla? Yazarımız demektedir ki (s. 19) " *Mirasçı olmak hakkıyla; sadece kendi çocuklarının lordları değil, ama aynı zamanda kardeşlerinin de lordu, kendi halkının doğal ebeveynleri olan en büyük kardeşlere bırakılan miras nedeniyle.*" Peki Kabil'in neyin mirasçısıydı? Bütün malvarlığının; Adem'in özel hükümranlığa sahip olduğu her şeyin mirasçısı değildi. Çünkü Yazarımız Habil'in de, babasından elde ettiği bir yetkiyle "*özel hükümranlık hakkı sayesinde, otlatma için kendi ayrık hükümranlık alanlarına sahip olduğunu*" kabul eder. Şu halde Habil'in özel hükümranlık hakkı sayesinde elde ettiği şeyler, Kabil'in hükümranlık alanının dışındaydı: Çünkü Kabil bir başkasının özel hükümranlığı altında bulunan şey üzerinde özel hükümranlığa sahip olamazdı ve dolayısıyla Kabil'in kardeşi üzerindeki egemenliği bu özel hükümranlıkla birlikte yok olmuştur.

Bu yüzden mevcut durumda iki egemen vardır. Kabil'in hayali babalık yetkisi kapı dışarı edilmiştir ve Kabil kardeşi üzerinde prens değildir. Aksi takdirde, Kabil Habil'in özel hükümranlığına rağmen Habil üzerindeki egemenliğini saklı tutarsa, bunun ardından, Yazarımız aksine ne söylemiş olursa olsun, "*hükümetin ilk temelleri ve ilkelerinin*" mülkiyetle herhangi bir ilişkisinin olmadığı sonucu doğacaktır. Habil'in babası olan Adem'den daha fazla yaşamadığı doğrudur, ama bu, Habil konusunda ya da Şit konusunda ya da Adem'in Kabil'den türememiş olan soyundan herhangi biri konusunda Bay Robert'in karşısında olan argümanın geçerliliğini hiçbir biçimde etkilemeyecektir.

77. Yazarımız "*dünya, babaları tarafından onlar arasında bölüştürülmüştü*" (s. 13) derken de, Nuh'un üç oğlu konusunda da aynı sıkıntıyı yaratmaktadır. Bu durumda Nuh'un ölümünden sonra "*krallık iktidarının kuruluşunu*" bu üçünden hangisinde bulabileceğimizi soruyorum. Eğer Yazarımızın söylüyor göründüğü gibi bu iktidarın her üçünde de olduğunu söylersek, o zaman bunu, krallık iktidarının, paternal iktidara ya da doğal hükümranlığa değil toprak mülkiyetine bağlı olduğunu ve özel hükümranlığın ardından geldiğini ve dolayısıyla paternal iktidara, krallık otoritesinin temeli olmak bakımından son verildiğini ve bu kadar abartılmış olan *babalığın* tümüyle kayıplara karıştığını söylemek izleyecektir. Eğer krallık iktidarı en yaşlı oğul ve babasının mirasçısı olduğundan dolayı Sam'a indiyse, o zaman Yazarımızın bize anlattığı "*Nuh'un dünyayı oğulları arasında paylara ayırarak bölüştürmesi ya da her oğlunu kendi bölgesine atamak için Akdeniz'de on yılını gezerek geçirmesi*" (s. 15) boşa harcanan emekti; dünyayı onlara bölüştürmesi kötü amaca yönelikti ya da amaçsızdı. Çünkü ya Nuh'un Ham ve Yafes'e yaptığı bağışa rağmen, Nuh ölür ölmez Sam, Ham ve Yafes üzerinde Lord olduysa, Ham ve Yafes'e yapılan bağışın çok az değerli olduğunu kabul etmek gerekir. Ya da bunlara tahsis edilmiş olan topraklar üzerinde yapılmış olan bu *özel hükümranlık* bağışı uygun idiyse, biri diğerine tabi olan iki farklı iktidar değil, sadece *halkın mülkiyeti* kavra-

mındaki sözcüklerin yer değiştirip onun kendi sözcüklerine dayanarak ortaya koyacağım gibi, "*halkın iktidarına*"(**Gözlemler,** 158) karşı topladığı bütün uygunsuzluklara rağmen, birbirinden ayrık iki iktidar türü kurulmuş olurdu. "*Herhangi bir iktidarın babalık iktidarından başka bir kökeni bulunamayacağından yeryüzündeki bütün iktidarlar, babalık iktidarından ya türetilmiş ya da gasp edilmiştir: Çünkü biri diğerine tabi olmayan iki tür iktidar bağışlanmış olsaydı, iki üstün güç uzlaşamayacağından, bu iki iktidar, hangisinin üstün olacağı konusunda sürekli bir çekişme içinde olacaklardı.Eğer babalık iktidarı üstün olursa, o zaman* özel hükümranlık üzerine dayalı *iktidar tabi olmak ve babalık iktidarına bağımlı olmak zorundadır; eğer* mülkiyete dayalı *iktidar üstün olursa, o zaman da babalık iktidarı mülkiyete dayalı iktidara itaat etmek zorundadır ve bu durumda mülk sahiplerinin yetkilendirmesi olmadan babalık iktidarı kullanılamaz ki bu da doğanın biçim ve akışını kökünden yok eder.*" Bu sözler Yazarımızın iki ayrı bağımsız iktidara karşı itirazına ilişkin sözleridir. Ben bu itirazı O'nun kendi sözcükleriyle ortaya koydum; bunu yaparken sadece *halkın iktidarı* kavramı yerine *mülkiyetten kaynaklanan iktidar* kavramını koydum. İki ayrık iktidara karşı ileri sürmüş olduğu yanıtı verirken, biz burada, hoşgörülü bir yaklaşımla Yazarımızın, bütün krallık otoritesini nasıl oluyor da, birbirinden ayrı haklar olan ve her zaman aynı kişide buluşamayan, "*Adem'in doğal ve özel hükümranlığından*"; *babalık* ve *mülkiyetin* her ikisinden birden türetebildiğini daha iyi görebileceğiz. Ancak Yazarımızın kendi itiraflarından şu açık hale gelmektedir ki, Adem ve Nuh'un her ikisinin de ölümleri, ardıllığın doğmasına yol açtığı anda bu iki hükümranlık ayrılmış durumdadır. Buna rağmen, Yazarımız amacına en uygun olduğunu düşündüğü durumlarda, yazılarında sık sık bunları bazen birbirine karıştırır ve bazen de hiçbirini kullanmamak için çıkarır. Ancak bunun saçmalıkları, tam olarak, Adem'in egemenliğinin Adem'den sonra hüküm sürecek prenslere taşınmasının yollarını inceleyeceğimiz gelecek bölümde görülecektir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Adem'in Egemen Monarşik İktidarının Aktarılması Üzerine

78. Eğer izlediği politika doğru olsaydı, prenslerin tüm yetkilerini bu ilk monarktan[1] türetmek zorunda kalacak olan Bay Robert, Adem'in egemenliği konusunda getirdiği kanıtlardan herhangi birinden çok mutlu olmadığı gibi, bu egemenliği gelecekteki prenslere taşıma konusunda da bundan daha fazla talihli değildir. Yazarımızın yazdıklarının değişik yerlerinde dağınık halde belirlediği yöntemleri O'nun sözcükleriyle ortaya koyacağım. Önsözünde bize demektedir ki, "*Adem bütün dünyanın monarkı olduğundan, Adem'in kendi soyundan olan hiçbir kimsenin, Adem'in bağışı ya da izni olmaksızın ya da Adem tarafından miras bırakılmadığı sürece herhangi bir şeyi sahiplenme hakkı olmamıştır.*" Yazarımız burada Adem'in konumu nedeniyle sahip olduğu herhangi bir şeyin aktarılmasının iki yolunu gösterir: Bunlar, bağışlama ve mirastır. Yazarımız yine şunu söyler: " *Bütün krallar, başlangıçta bütün insanların doğal babaları olan bu ilk ataların ya ardılı olan mirasçılardır ya da ardılı sayılması gereken mirasçılarıdır. s. 19.*" "*Kendi halinde düşünüldüğünde, içlerinde Adem'in ardıl varisi olan birinin, doğal olarak diğerlerinin kralı olma hakkına sahip olmadığı herhangi bir insan topluluğu olamaz (***Gözlemler,** *253).*" Buradaki yerlerde miras, Yazarımızın, monarşik iktidarı prenslere taşımaya izin verdiği tek yoldur. Başka yerlerde (**Gözlemler,** *155).*bize şunu söylemektedir: "*Yeryüzündeki bütün iktidarlar*

[1] Bu ilk monarkın da Adem olduğu kuşkusuzdur.

babalık iktidarından ya türetilmiş ya da gasp edilmiştir(**Gözlemler,** *158)". "Şimdiki ya da eskiden yaşamış bütün krallar kendi halklarının babalarıdırlar ya da kendi halklarının babaları idiler ya da tüm krallar bu tür babaların mirasçılarıdırlar ya da bu tür babaların haklarının gaspçılarıdırlar,* (**Gözlemler,** *253)"* Burada kralların bu orijinal iktidarı ele geçirmelerinin tek yolu olarak miras ya da gaspı gösterir: Ancak sonra bize şunu söyler: " *Bu babalık imparatorluğu, mirasa dayalı olduğundan, ebeveynler tarafından imtiyaz yoluyla devredilebilir ve bir gaspçı tarafından el konabilir niteliktedir*(**Gözlemler,** *190)*" Bu durumda burada miras, bağışlama ya da gasp bu iktidarı taşıyacaktır. Yazarımız tüm bunların sonunda bize, en takdire değer olan şu görüşünü söylemektedir: (s. 100): "*Kralların seçim ,bağış, ardıllık, ya da başka bir yolla iktidara gelmeleri maharet değildir. Çünkü, kralları tam olarak kral yapan taçlarını ele geçirme yöntemleri değil, hala egemen iktidar tarafından belirlenen hükümet biçimidir.*" Bu söyledikleri, bence, Adem'in krallık otoritesine ilişkin tüm hipotezinin ve söyleminin tam bir yanıtıdır ve bütün prensler kendi otoritelerini bu söylediği kaynaktan türetmişlerdir. Eğer birini tam olarak kral yapmak için gereken şey "*egemen iktidarın yetkilendirmesiyle yönetmek olduğunu ve iktidara hangi araçlarla ulaştığının önemli olmadığını*", baştan söyleseydi, yazdıklarının değişik yerlerinde mirasçı ve mirasa ilişkin bu kadar çok şey söyleme sıkıntısından kendisini kurtarabilirdi.

79. Bu dikkat çekici yöntemle, Yazarımız Oliver[2]'i, düşündüğü başka herhangi biri gibi tam olarak kral yapabilir. Yine Yazarımız Masaniello[3]'nun yönetimi altında yaşamaktan mutlu olmuş olsaydı, kendi belirlediği bu yönetim altında "*Yaşasın ya Kralımız sonsuza dek yaşa!*" diyerek, Masaniello'ya sadakatini sun-

---

[2] Oliver Cromwell

[3] Asıl adı Tomasso Aniello olan Napoli'de İspanya yönetimine ve soylulara karşı yapılan bir halk ayaklanmasının lideri

maktan sakınmayacaktı. Çünkü, egemen iktidarın belirlediği hükümet biçimi, sadece bir gün önce tam anlamıyla bir balıkçı olan Masaniello'yu tam olarak kral yaptı. Yine eğer Don Kişot, efendisine egemen otoriteyle yönetmeyi öğretmiş olsaydı, Yazarımız hiç kuşkusuz Sancho Panza'nın Adasında en sadık uyruğu yaratmış olurdu. Yazarımız bu tür hükümetlerde, bir miktar terfi' yi mutlaka hak etmiş bulunmaktadır. Çünkü zannederim, Yazarımız, hükümeti doğru temelleri üzerine kurduğunu iddia eden ve meşru prenslerin tahtlarını kurmak için, şimdiye kadar "*hangi yöntemle ele geçirmiş olursa olsun, hükümet biçiminin egemen iktidar tarafından belirlendiği kişiye ait hükümetlerde bu kişinin tam anlamıyla bir kral olduğunu*" dünyaya söyleyen ilk politikacıdır. Bunun İngilizce'deki açık anlamı şudur ki krallık iktidarı ve egemen iktidar tam olarak ve gerçekten herhangi bir yolla onu ele geçirebilenindir: Eğer bu kişi tam anlamıyla bir kral ise, ben Yazarımızın aklında nasıl bir gaspçı olduğunu ve bu gaspçıyı nerede bulabileceğini merak ediyorum.

80. Bu öylesine tuhaf bir doktrindir ki, bu doktrinin sürprizleri, Yazarımızın içine girdiği çelişkilere gereken tepkiyi göstermeden bu doktrini önemsemememe neden olmuş bulunmaktadır. Yazarımız, gelecekteki krallara ve yöneticilere halkın itaatine ve tabiyetine ilişkin bir hak verebilmek amacıyla, çelişkili biçimde, bazen sadece mirası, bazen sadece bağış ve mirası, bazen sadece miras ve gaspı, bazen bunların her üçünü ve bunlara, son olarak seçimi ya da başka bazı araçları ekleyerek, bunları, Adem'in krallık otoritesinin, yani Adem'in egemen yönetim hakkının gelecekteki krallara ya da yöneticilere aktarılabilmesinin yolları olarak göstermektedir. Ancak bu çelişkiler öylesine açıktır ki, sadece Yazarımıza ait sözlerin dikkatli biçimde okunmasıyla herhangi bir sıradan anlama yetisi tarafından bile anlaşılabilecektir. Ancak Yazarımızdan yapmış olduğum alıntılar (Onda bulunabilecek olan aynı çaba ve tutarlılıktan daha bol miktarda) beni bu argümandaki daha öte sorunlardan bağışık kılabilecek olmasına rağmen, kendime, Yazarımızın doktrininin ana bölüm-

lerini incelemeyi önermiş olmama rağmen, mirasın, bağışın, gaspın ya da seçimin herhangi bir biçimde Yazarımızın ilkeleri üzerine nasıl oluyor da dünyada hükümet oluşturabildiğini ya da herhangi birine, Adem'in bu krallık otoritesinden nasıl oluyor da bir imparatorluk hakkı türetebildiğini; Adem'in mutlak monark ve bütün dünyanın lordu olmuş olduğunun hiçbir zaman o kadar iyi ispatlanamamış olduğunu biraz daha özel olarak inceleyeceğim.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Adem'den Miras Yoluyla Kalan Monarşi Üzerine

81. Dünyada, Tanrısal görevlendirmeyle, yönetimin *monarşik* olması gerektiği hiçbir zaman o kadar açık olmamasına rağmen, bütün insanlar Yazarımızla aynı görüşte olsaydı bile, insanlar, emredemeyen bir şeye itaat edemeyeceklerinden; hiçbir zaman o kadar mükemmel, o kadar doğru olmamış hayali hükümet fikirleri yasalar veremeyeceğinden ve insanların eylemlerine yönelik kurallar koyamayacağından, hükümet iktidarına sahip olma ve diğerleri üzerinde hükümranlık uygulama hakkının ait olduğu kişinin nasıl bilineceğinin öğretilmesinin de bir yolu olmadığı takdirde, düzen kurmanın ve insanlar arasında denemesi ve uygulaması olan hükümet kurmanın herhangi bir yararı olmayacaktı. Şu halde, kime itaat edeceğimiz bize söylenmediği sürece, tabiyet ve itaatten söz etmek boşunadır. Çünkü eğer dünyada bir hükümranlık alanı ve yönetim olması gerekliliği konusunda tam olarak ikna edilmiş olsaydım bile, benim itaatime ilişkin hakka sahip olan kişi görününceye kadar, ben yine de özgürlük içinde olurum. Çünkü yönetmeye hakkı olan bu kişiyi tanımaya ve diğer insanlardan ayırt etmeye yarayacak işaretler yoksa, bu kişi bir başkası kadar ben de olabilirim. Dolayısıyla hükümete itaat herkesin görevi olmasına rağmen, bu itaat, emretme yetkisine sahip olan bir insanın yönetimine ve yasalarına karşı sunulmadığı sürece hiçbir anlam ifade etmez. Bir insanı uyruk yapmak için bu kişiyi dünyada krallık iktidarı olduğuna inandırmak yetmez. İnsanı uyruk yapmak için bu krallık iktidarına ilişkin hakkın kime ait olduğunu belirleme ve bilme yollarının da olması zorunludur.

Ayrıca bir insan kendisi üzerinde iktidar uygulamaya ilişkin bir hakka sahip olan kişinin kim olduğu konusunda tatmin edilemediği sürece, hiçbir zaman, vicdanen herhangi bir iktidara itaat etmeye zorlanamaz. Eğer bu böyle olmasaydı, korsanlarla meşru prensler arasında fark olmazdı; güç sahibi olana, başka şeye gerek olmadan hemencecik itaat edilirdi ve taçlar ile asalar, sadece zorbalık ve yağmacılığın mirası haline gelirdi. Beni yönetmeye ilişkin bir hakkı olan ve emirlerine uymak zorunda olduğum kişi bilinemezse, insanlar da, tıpkı hekimlerini değiştirdikleri gibi, sıkça ve safça yöneticilerini de değiştirebilirler. Dolayısıyla insanların vicdanlarını itaat yükümlülüğü altına koyabilmek için, insanların sadece dünyanın bir yerlerinde bir iktidar olduğunu bilmeleri yetmez, ancak kendileri üzerinde, hak yoluyla, bu iktidarla donatılmış olan kişiyi de bilmeleri gerekir.

82.Yazarımızın, Adem'de mutlak monarşik bir iktidarı kurumsallaştırma çabalarında ne kadar başarılı olduğunu okuyucu şu ana kadar söylenenlere bakarak yargılayabilir. Ancak mutlak monarşi Yazarımızın arzuladığı kadar belirgin olsaydı bile –ki ben bunun tersi olduğunu sanıyorum- Yazarımız aşağıdaki iki şeyi de yapmadığı takdirde, bunun dünyada şu anda bulunan hükümetler açısından herhangi bir yararı olmayacaktı.

İlk olarak Adem'in bu iktidarı vefatıyla birlikte sona ermedi, tümüyle diğer kişilere ve dolayısıyla alt soyuna nakledildi.

İkinci olarak, yeryüzünde şu anda Adem'in bu iktidarına sahip olan prensler ve yöneticiler bu iktidarı meşru bir nakil yöntemiyle türetmişlerdir.

83. Eğer bunlardan ilki çökerse, Adem'in iktidarı çok büyük ve belirgin olmuşsa bile, dünyadaki mevcut hükümetler ve toplumlar açısından hiçbir anlam ifade etmeyecektir: Bu durumda devletlerin hükümetleri için Adem'in bu iktidarından farklı bazı iktidar kökenleri bulmalıyız. Aksi takdirde dünyada hiçbir hükümet olmayacaktır. Eğer ikincisi çökerse, bu çöküş, mevcut

yöneticilerin otoritelerini yok edecek ve insanları onlara tabiyetten özgür kılacaktır. Çünkü yöneticiler tüm otoritelerinin tek kaynağı olan Adem'in bu iktidarından daha iyi olan başka iddialara sahip olmadıklarından, insanları yönetme hakkına sahip olamazlar.

84. Adem'de mutlak bir egemenlik olduğunu hayal etmiş olan Yazarımız, bu egemenliğin, Adem'in ardılları olan prenslere nakli konusunda birkaç yöntemden söz eder. Ancak bunlardan Yazarımızın üzerinde ısrarla durduğu, birkaç söyleminde de sıklıkla vurgulanan yöntem miras yöntemidir. Daha önceki bölümlerde, bu parçalardan birkaçını alıntıladığım için burada onları tekrarlamayı gerekli görmüyorum. Yazarımız bu egemenliği, daha önce söylendiği gibi, ikili bir temel üzerine kurar: Mülkiyet temeli ve babalık temeli. Bunlardan biri, Yazarımızın bütün yaratıklarda olduğunu varsaydığı yeryüzünü, yeryüzündeki hayvanlarla ve daha ast düzeydeki diğer şeylerle birlikte kendi özel kullanımı için diğer insanları dışlayacak biçimde sahiplenmeye ilişkin bir haktır. Diğeri Yazarımızın, insanoğlunun geriye kalanını yönetme ve idare etmek için sahip olunduğunu varsaydığı haktır.

85. Bu hakların her ikisinde de diğer bütün insanların dışlandığı varsayıldığından, her iki hakkın da bazı nedenlerle Adem'e özgü olarak kurulmuş olmaları zorunludur.

Yazarımız, Adem'in mülkiyetinden kaynaklanan hakkının Tanrının doğrudan bağışlamasından (**Tekvin** birinci bölüm ayet 28) ve Adem'in babalıktan doğan hakkının doğurtma eyleminden kaynaklandığını varsaymaktadır. Şu durumda, bütün miraslarda, mirasçı eğer babasının hakkının üzerine dayalı olduğu nedenin ardılı olamayacaksa, babasının hakkından kaynaklanan hakların da ardılı olamaz. Örneğin Adem, bütün her şeyin lordu ve mülk sahibi olan Yüce Tanrının bağışı ve tahsisi sayesinde yaratıklar üzerinde bir mülkiyet hakkına sahip oldu. Yazarımızın bize dediğini kabul etsek bile, yine de aynı neden, yani Tanrının bağışı,

varisi bir hakla donatmadığı takdirde, varis yeryüzündeki yaratıklar üzerinde yetkiye, onlar üzerinde bu tür bir mülkiyet hakkına sahip olamaz. Çünkü eğer Adem, Tanrının pozitif bağışlaması olmaksızın şeylerde mülkiyete ya da yaratıkların kullanımına sahip olamamışsa ve bu bağış kişisel olarak sadece Adem'e yapılmışsa, mirasçıları bu bağış yoluyla herhangi bir hakka sahip olamazlardı: Bu durumda mülkiyet, Adem'in ölümü üzerine, lort ve sahip olan Tanrıya yeniden geri dönmek zorunda olurdu. Çünkü pozitif bağış, açık sözcüklerin taşıdığından fazlasına ve bu bağışı elinde tutandan başkasına yetki vermez. Böylece, eğer Yazarımızın kendisinin iddia ettiği gibi, **Tekvin**'in birinci bölümünün 28. ayetindeki bağış kişisel olarak sadece Adem'e yapılmış olsaydı, Adem'in mirasçıları Adem'in yaratıklardaki mülkiyetinin ardılı olamazlardı. Bu bağış, eğer başka hiç kimseye değil de sadece Ademe yapılmış olsaydı, Yazarımızın anlayışıyla bunun Adem'in mirasçılarına da, yani diğer herkesi dışlayacak biçimde çocuklarından birine geçmiş olduğunun ispatlanmış olduğunu varsayalım.

86. Ancak Yazarımızı yolun çok fazla dışında izlemediğimizde, açık durumun şu olduğunu görürüz: Tanrı kendi düzenine hizmet etmesi amacıyla, insanı yarattı ve insana diğer hayvanlarda olduğu gibi kendini korumaya ilişkin güçlü bir istek yerleştirdi; yeryüzünü yiyecek ve giyecek olmaya ve diğer yaşamsal gereksinimlere uygun olan şeylerle donattı ki insan yeryüzü üzerinde belirli bir zaman için yaşasın ve varlığını sürdürsün; Tanrı bu nedenle insanı sadece kısa bir süre varlığını sürdürdükten sonra, ihmali nedeniyle ya da gereksinimlerin karşılanamaması yüzünden hemencecik yeniden açlıktan ölsün diye bir ustalık eseri olan meraklı ve harika bir parça olarak yaratmadı. Dolayısıyla zannediyorum ki, Tanrı insanı ve dünyayı bu amaçla yarattığından, insana varlığını sürdürmesi amacına yarayan ve ona varlığını sürdürmesinin araçları olarak verilen ast hayvanları kullanmasını söyledi (yani) insanı, duyuları ve aklıyla bu kullanıma yöneltti. Aynı biçimde, ast hayvanlara da bu amaca uygun duyu ve içgüdü

yerleştirdi. Dolayısıyla sadece **Tekvin**'in birinci bölümünün 28, 29. ayetlerinde (eğer bunlar harfi harfine anlatıldıkları biçimde anlaşılmak zorundaysa) tebliğ edilen sözcüklerden önce de ve herhangi bir sözlü bağış yapılmadan da, insanın, Tanrının iradesi ve bağışı sayesinde, yaratıkların kullanımına ilişkin bir hakka sahip olduğundan kuşku duymuyorum. Çünkü istek, yani yaşamını ve varlığını sürdürmeye ilişkin güçlü istek, Tanrının kendisi tarafından bir eylem ilkesi olarak insanın içine yerleştirilmiş olduğundan; "*Tanrının insandaki sesi*" olan akıl, insana, kendi varlığını sürdürmek zorunda olduğu biçimindeki doğal eğilimi öğretmekten ve insanı buna inandırmaktan başka şey yapamadığından, insan, kendi yaratıcısının iradesine uydu ve bu nedenle aklıyla ya da duyularıyla o ana kadar kendisine yararlı olduğunu keşfedebildiği yaratıkları kullanmaya ilişkin bir hakka sahip oldu. Sonuçta, insanın yaratıklar üzerindeki mülkiyeti, kendi varlığını sürdürmek için kullanmak zorunda olduğu gerekli ya da yararlı olan şeylerdeki hakkı üzerine temellendi.

87. Bu, Adem'in mülkiyetinin nedeni ve temeli olduğundan, aynı zemin üzerinde, sadece ölümünden sonra değil, sağlığında da Adem'in tüm çocuklarına aynı hakkı verdi. Bu nedenle burada Adem'in varisi olan kişinin, diğer çocuklar üzerinde, onları rahat bir biçimde varlıklarını sürdürmeleri için gereken ast düzeydeki yaratıkların kullanımına ilişkin eşit haktan-ki insanların ast yaratıklar üzerinde sahip olabilecekleri *mülkiyet* de bundan ibarettir-dışlayabilecek bir ayrıcalığı bulunmamaktaydı. Bundan dolayı *mülkiyet* üzerine temellenmiş bulunan egemenlik ya da Yazarımızın adlandırdığı biçimiyle *özel hükümranlık* suya düşmektedir. Her insan, Adem'in sahip olduğu hakkın aynısıyla; yani, her bir insanın kendi varlığını sürdürmek için gerekeni sağlama ve kendi varlığına özen gösterme zorunda olmasından dolayı yaratıklar üzerinde bir hakka sahip oldu: Böylece insan ortaklaşa bir hakka sahip oldu; Adem'in çocukları, Adem'le ortaklaşa bir hakka sahip oldular. Ancak eğer birileri özel bir şeyde bir mülkiyet edinmeye başlamış idiyse ve mülkiyet edindiyse (Şunun ya da bunun

nasıl mülkiyet edinebileceği başka bir yerde gösterilecektir.) bu şey üzerinde, bu malvarlığı üzerinde o kişi, pozitif bir bağışlamasıyla tasarrufta bulunmadıysa, bu malvarlığı doğal olarak çocuklarına geçti ve çocukları bu malvarlığını miras edinme ve sahiplenme hakkına sahip oldular.

88. Burada, akla yatkın olarak, şu soru sorulabilir: Çocuklar nasıl oluyor da ebeveynlerinin vefatı üzerine, bu sahiplenme hakkı sayesinde, başkalarından önce ebeveynlerinin mülkiyetine sahip hale geliyorlar? Çünkü ebeveynler kişisel olarak, bu mülkiyet haklarını başkasına fiili olarak devretmeksizin öldüklerinde, bu mülkiyet, neden yeniden insanoğlunun ortak stokuna geri dönmemektedir? Buna muhtemelen şu yanıt verilecektir ki, insanoğlunun ortak onayı, bu mülkiyetin ebeveynlerin çocuklarına bırakılmasını istemiştir. Gerçekten de ortak uygulamanın, mülkiyet üzerinde bu tür bir tasarrufta bulunduğunu görmekteyiz; ama bunun insanoğlunun ortak onayı olduğunu söyleyemeyiz. Çünkü bu onay ne herhangi bir zamanda sorulmuştur ne de fiili olarak verilmiştir. Eğer insanoğlunun gizli bir ortak onayı bu hakkı kurmuşsa, o zaman bu, çocukların ebeveynlerinin mallarını miras edinmelerine ilişkin doğal bir hakkı değil, sadece pozitif bir hakkı yaratacaktır: Ancak nerede bir uygulama evrensel ise, bunun nedeninin doğal olduğunu düşünmek akla uygun görünmektedir. Bu durumda, temelin şu olabileceğini düşünüyorum: Tanrının insana ektiği ve insanların doğalarına ilişkin temel ilkelere işlediği en güçlü istek kendini koruma isteğidir; bu istek, her bireyin kendi kişisinin özel yararı ve savunusu için yaratıklar üzerinde sahip olduğu bir hakkın temelidir. Ancak Tanrı bu isteğin ardından insanlara kendi türlerini çoğaltma ve kendi soylarını sürdürme konusunda güçlü bir istek ekti. Bu istek çocuklara ebeveynlerinin mülkiyetlerinde paya sahip olmaya ilişkin bir yetki ve ebeveynlerinin servetlerini miras edinmeye ilişkin bir hak verdi. İnsanlar ellerinde tuttukları şeylerin, sadece kendileri için sahibi değildirler; çocukları bunun bir bölümü üzerinde bir yetkiye sahiptirler. Çocuklar bu servette ebeveynleriyle müşterek olarak

kendilerine ait hakka sahiptirler. Ölüm, ebeveynlerinin bu serveti kullanmalarına bir son verdiği, ebeveynleri servetlerinden alıkoyduğu zaman, bu servet tümüyle çocukların olur ve biz bunu miras olarak adlandırırız. İnsanlar doğurtmuş olduklarının varlığını korumaya ilişkin olarak kendilerini korumaya benzer bir yükümlülük altında olduklarından, ebeveynlerden doğanlar, ebeveynlerinin sahip oldukları üzerinde bir hak sahibi haline gelirler. Çocukların bu tür bir hakka sahip oldukları Tanrının yasalarında açıktır; çocukların bu tür bir hakka sahip oldukları konusunda insanların ikna edildikleri toprak yasalarında da açıkça görülmektedir. Bu yasaların her ikisi de, ebeveynlerin, çocukların geçimini sağlamalarını gerektirir.

89. Çocuklar doğanın akışı nedeniyle zayıf doğduklarından ve kendi geçimlerini sağlayamadıklarından, doğanın akışının böyle olmasını emretmiş olan Tanrının kendi görevlendirmesiyle, ebeveynleri tarafından beslenme ve korunmaya ilişkin bir hakka sahip kılınmışlardır. Hatta sade bir varlığını sürdürme hakkına değil, ama ebeveynlerinin durumunun elverdiği ölçüde, yaşamın rahatlıklarının ve konforunun sağlanmasına ilişkin bir hakka da sahiptirler. Çocukların ebeveynleri dünyadan ayrıldıklarında ve dolayısıyla ebeveynlerin çocuklara karşı görevi kesintiye uğradığında, ebeveynlerin yaşamları boyunca olanaklı olduğu ölçüde biriktirdikleri malların ve üretmiş oldukları erzakın, doğanın ebeveynleri zorunlu kılması nedeniyle, ebeveynlerin ölümünden sonra da bakmakla yükümlü oldukları çocukları için amaçlanmış olduğu anlaşılmalıdır: Ölen ebeveynler, mülkiyetleri hakkında açık sözlerle hiçbir şey açıklamamalarına rağmen, doğa, mülkiyetlerinin intikalinin çocuklara olmasını kararlaştırır ve çocuklar bu sayede, insanoğlunun geriye kalanının üzerinde hak iddia edemediği babalarının malları üzerinde bir yetkiye ve doğal miras hakkına sahip hale gelirler.

90. Tanrı ve doğanın çocuklara vermiş olduğu ve ebeveynlere bir görev olarak yüklediği bu ebeveynleri tarafından beslenme ve

korunma hakkı yüzünden olmasaydı, babanın, oğlunun servetini miras edinmesi akla yatkın olurdu ve mirasta baba, torundan önce tercih edilirdi: Çünkü, büyükbabanın çocuğuna uzun süreli bir bakımı ve çocuğunun yetişmesi ve eğitimi için yaptığı harcamalar dolayısıyla, büyükbabaya bir borç vardır: Adaletli düşünen biri, bunun ödenmesi gerektiğini düşünecektir. Ancak bu borç, aynı yasaya uyularak yerine getirilmiştir: Büyükbaba da kendi ebeveynleri tarafından beslenmiş ve eğitim almıştır. Bir insanın babasından aldığı bu uzun süreli eğitim, bu babanın kendi çocuklarının bakımı yapılarak ve geçimi sağlanarak ödenir. Ödenir derken şunu kastediyorum ki, bu borç, ebeveynlerin mevcut gereksinimi, kendi geçimlerini sağlamaları ve varlıklarını sürdürmeleri için gereken mallarda bir geri dönüşü zorunlu kılmadığı takdirde, gerekli olduğu kadar mülkiyetin değişimi biçimindeki ödemeyle gerçekleşir. Çünkü biz şimdi burada her zaman için çocukların ebeveynlerine borcu olan saygı, onaylama, hürmet ve onurdan değil ama parasal değere sahip yaşamsal edinimler ve mallardan söz ediyoruz. Ancak ebeveynler çocuklarını yetiştirmek ve geçindirmekle yükümlü olmalarına rağmen yine de çocuklarına karşı olan bu borç, çocukların ebeveynlerine karşı olan borcu tümüyle ortadan kaldırmaz, ama doğa tarafından, sadece çocuklara karşı olan bu borç, ebeveynlere karşı olan borca tercih edilir kılınmıştır. Kişinin altsoyunun olmaması nedeniyle, çocuklarının hakkının büyükbabanın yetkisini dışlamadığı durumlarda, altsoyu olmayan bu kişinin, babasına bir borcu doğar ve bu durum, babaya, oğlunun mallarını miras edinme hakkı verir. Dolayısıyla bir insan, yoksulluk içinde olduğunda, çocukları ve torunlarına gerekli olan erzak elverecekse, varlığının çocukları tarafından sürdürülmesi hakkına; keza çocuklarından yaşamını konfor içinde sürdürmeyi isteme hakkına sahiptir: Eğer babanın çocuğu, altsoyu olmadan ölürse, baba doğal olarak çocuğun mallarını sahiplenme ve servetini miras edinme hakkına sahiptir (Her ne kadar bazı ülkelerin yerel yasaları saçma biçimde başka türlüsünü öngörse de). Yine babanın çocukları ve çocukların bu

babadan türeyen çocukları miras hakkına sahiptirler ya da bunların hiçbirinin bulunmaması durumunda, ölen kişinin babası ve babanın altsoyu miras hakkına sahiptir. Ancak bunlardan hiçbiri bulunmadığında, yani kan bağına dayalı akrabalar olmadığında, özel bir kişinin malvarlığının topluluğa geri döndüğünü ve siyasal toplumlarda da malvarlığının aynı biçimde kamusal yöneticinin ellerine geçtiğini görürüz. Ancak doğa durumunda bu malvarlığı, hiç kimse bunları miras edinme hakkına sahip olmadığından, tam anlamıyla yeniden ortaklaşa hale gelir: Hiç kimse bunlarda, doğada ortaklaşa halde bulunan başka bir şeyde edindiği mülkiyetten farklı bir biçimde, bir mülkiyete de sahip olamaz. Bu konuyu yeri geldiğinde konuşacağım.

91. Çocukların, hangi temel üzerinde, babalarının mülkiyetinin sahiplenilmesinde ardıl olmaya ilişkin bir hak sahibi olduklarını gösterme konusu üzerinde daha geniş durmuş bulunmaktayım. Bunun nedeni, bu yolla, sadece, şunun görünecek olması değildir: Adem tüm yeryüzü ve yeryüzünün ürünleri üzerinde bir mülkiyet (bu sadece adı olan, önemsiz, yararsız mülkiyetti; bu mülkiyetle çocuklarını ve alt soyunu beslemek ve geçindirmekle yükümlü olduğundan daha iyi bir mülkiyet olamazdı.) sahibi olsaydı bile, Adem'in bütün çocukları doğa yasası ve miras hakkı sayesinde babalarının ölümünden sonra babalarının mülkiyeti üzerinde müşterek bir yetkiye ve miras hakkına sahip olacaklarından, bu miras hakkı Adem'in alt soyundan herhangi birine, diğerleri üzerinde herhangi bir egemenlik hakkı taşımayacaktı; çünkü her biri kendi payına bir miras hakkına sahip olduğundan, her biri kendine düşen mirası ya da mirasın herhangi bir bölümünü ortaklaşa kullanacak ya da kendilerine en uygun gelen bölüştürme ile bu mirası ya da bu mirasın bazı bölümlerini paylaşacaklardı. Mirasçılardan hiç biri bütün mirasa ya da bu mirasa eşlik ettiği düşünülen bir egemenliğe ilişkin hak iddia edemeyecekti. Çünkü miras hakkı, babasının mallarını paylaşmada, mirasçıların herhangi birine, mirasçıların diğerlerinin herhangi biri kadar yetki verdi. Ancak çocukların babalarının mülkiyetlerini

miras edinmelerinin nedenini bu kadar titiz incelemiş olmamın nedeninin sadece bu anlatılanlar olmadığını belirtmiştim. Bunun bir başka nedeni, *yönetim* ve *iktidarın* miras edinilmesi konusunda da, bu incelemenin, bize daha fazla ışık tutabileceğidir: Kendine özgü yerel yasalarının, toprak mülkiyetini, tümüyle ilk doğan çocuğa verdiği ve iktidarın intikalinin de aynı geleneğe göre aynı adama gittiği ülkelerde, bazıları servet ve iktidarın her ikisinin de doğal ya da Tanrısal bir ilk evlat hakkı olduğu biçimindeki bir fikirle aldatılmaya eğilimli olmuşlardır. Bu fikre göre, insanlar üzerindeki yönetimin ve şeylerdeki mülkiyetin her ikisinin miras edinilmesi aynı kökene dayanır ve bunlar aynı kurallarla alt kuşaklara intikal eder.

92. Kökenini, bir insanın geçimini ve yaşamının konforunu sağlaması için ast düzeydeki herhangi bir yaratığı kullanması zorunluluğuna dayalı haktan alan mülkiyet, mülk sahibinin yararına ve sadece onun çıkarınadır. Bu yüzden bir şeyde mülkiyeti olan birisi, gereksinimleri zorunlu kıldığında, bu şeyi kullanma yoluyla yok edebilir de. Ancak hükümet, başkalarının şiddetinden ve verecekleri zararlardan korumak yoluyla, her insanın hak ve mülkiyetini korumak amacıyla varolduğundan yönetilenlerin yararınadır. Yöneticinin kılıcı, "*kötülere karşı korku*"[1] olduğundan ve bu *korku*, toplumun yapabildiği diğer ortak kurallarla birlikte, insanları toplumun, doğa yasalarına uygun yapılmış pozitif yasalarına kamu yararının yani toplumun her bir üyesinin yararının sağlanması amacıyla uymaya zorladığından, kılıç yöneticiye kendi yararı için verilmiş değildir.

---

[1] Bu alıntı, **İncil**'den alınmıştır. **Romalılara** 13. Bölüm 3 ve 4 üncü ayetler şöyledir: "*Çünkü hükümdarlar iyi işe değil fakat kötü işe korkudurlar. Ve hükümetten korkmamak ister misin? İyi olanı yap ve onun tarafından metholunursun; / çünkü sana iyilik için Tanrının hizmetçisidir. Fakat kötü olanı yaparsan, kork; çünkü kılıcı boş yere taşımıyor; çünkü Tanrının hizmetçisidir, kötülük yapana gazap için intikamcıdır.*"

93. Dolayısıyla, ispatlanmış olduğu gibi, çocuklar varlıklarını sürdürebilmek için ebeveynlerine olan bağımlılıkları nedeniyle, babalarının mülkiyetinin miras edinilmesine ilişkin bir hakka sahiptirler. Bu mülkiyet ve dolayısıyla kendilerine özgü iyilikleri ve yararları için kendilerine ait kılınmıştır. Dolayısıyla, ilk doğan çocuğun herhangi bir Tanrı yasası ya da doğa yasasıyla özel ya da tek başına bir hakka sahip olmadığı, uygun biçimde koşullara bağlanmış mallar üzerinde, daha küçük olan çocuklar da en büyük çocukla birlikte eşit bir hakka sahip olduklarından, mülkiyet hakkı, başka hiçbir şey üzerine değil ama tümünün sahip olduğu ebeveynleri tarafından sağlanacak bakım, geçim ve konfor üzerine kuruludur. Oysa hükümet, sadece yöneticilerin avantajına değil yönetilenlerin de yararına olduğundan (ancak hükümet edenler siyasal bütünün bir parçasını oluşturduklarından ve bu siyasal bütünün her bir parçasına ve üyesine özen gösterildiğinden ve her bir parça ile üye, kendine özgü işlevinde, toplumun yasaları kullanılarak bütünün yararına yönlendirildiğinden, kendi çıkarlarını da sadece toplumun diğer parçalarıyla birlikte korumuş olurlar) çocukların, babalarının mallarına ilişkin sahip oldukları aynı yetkiye dayanarak miras edinilemez. Bir oğlun varlığını sürdürmesi ve geçimini sağlaması için yaşamın zorunlulukları ve rahatlıklarına gerekli olan şeyleri babasının mal stokundan sağlaması hakkı, ona babasının mülkiyetine kendi yararı için babasının ardılı olmaya ilişkin bir hak verir. Ancak bu hak ona babasının diğer insanlar üzerinde sahip olduğu yönetme hakkına da ardıl olma hakkı veremez. Bir çocuğun babasından isteme hakkına sahip olduğu tüm şeyler beslenme, eğitim ve doğanın, yaşamın sürdürülmesi için sağladığı diğer şeylerdir. Ancak çocuk babasından *yönetim* ya da *hükümranlık* isteme hakkına sahip değildir. Çocuk babasından *imparatorluk* ve *hükümranlık* almaksızın varlığını sürdürebilir ve doğal olarak kendisine borçlu olunan eğitim avantajlarını ve kendi payına düşen iyi şeyleri babasından alabilir. Bu *imparatorluk* ve *hükümranlık* (eğer babası bunlardan herhangi birine sahipse) diğerlerinin iyiliği ve yararı

için babaya verilmiştir. Dolayısıyla oğul tümüyle özel iyiliği ve yararı üzerine temellenmiş bir yetkiye dayanarak yönetimle ilgili hak iddiasında bulunamaz, yönetimi miras edinemez.

94. Bir *imparatorlukta*, kimin *imparatorun* ardılı olmaya ve kimin, *imparatorluğu imparatordan* miras olarak devralmaya ilişkin bir hakkı olduğunu bilemeden önce, kendisinden *imparatorluk* talebinde bulunulacak ilk yöneticinin otoritesini nasıl edindiğini, bu kişinin *imparatorluğa* hangi temele dayalı olarak sahip olduğunu ve bu kişinin *imparatorluğa* ilişkin yetkilerinin ne olduğunu bilmek zorundayız. Eğer ilk olarak insanların onayı ve uzlaşısı birilerinin eline hükümdar asasını verdiyse ya da birilerinin başına bir taç koyduysa, bu onay ya da uzlaşının aynı zamanda iktidardan alt kuşaklara inişini ve iktidarın başkasına taşınmasını da yönetmesi zorunludur. Çünkü ilkini meşru bir yönetici yapan otoritenin aynısı, ikincisini de meşru bir yönetici yapmak ve dolayısıyla bu otoriteye ardıllık hakkını vermek zorundadır. Bu durumda miras ya da ilk evlat hakkı, kendi başına, hükümet biçimini kuran ve dolayısıyla ardıllığı buna göre belirleyen onayın ötesinde hiçbir hakka sahip olmadığı gibi, buna ilişkin bir iddiada da bulunamaz. Bu yüzden de çeşitli ülkelerde taçların ardıllığının, taçları farklı başlara koyduğunu ve başka bir yerde uyruk olan kişinin, başka bir yerde, ardıllık hakkıyla bir prens olabildiğini görüyoruz.

95. Eğer Tanrı ilk olarak pozitif bağışı ve vahyedilmiş bildirisiyle birilerine yönetim ve hükümranlık verdiyse, bu yetkiyi talep edecek sonraki kişinin, kendi ardıllığı için de Tanrının aynı pozitif bağışına sahip olması zorunludur. Çünkü eğer bu ilk bağış bu yetkinin altsoydan kime ineceğinin ve kime taşınacağının yönünü belirlememişse, hiç kimse ilk yöneticinin bu hakkının ardılı olamaz. Bu anayasanın yazarı olan Tanrı öyle emretmediği sürece, çocuklar bu yönetimi miras edinme hakkına sahip olamazlar ve ilk evlat buna ilişkin herhangi bir iddia ileri süremez. Dolayısıyla tacını Tanrının doğrudan görevlendirmesinden alan Saul' ün

ailesinde, Saul' ün krallığının sona ermesiyle birlikte hak iddialarının da sona erdiğini görüyoruz. Davut, Saul'ün hükümdarlık sürdüğü yetkinin aynısıyla, yani Tanrının görevlendirmesiyle Yonathan'ı[2] dışlayarak ve tüm paternal miras iddialarına karşın Saul'ün tahtının ardılı oldu. Yine eğer Süleyman babasına ardıllık etmeye ilişkin bir hakka sahip olduysa, bunun ilk evlat hakkından değil, başka bir yetkiden kaynaklanmış olması zorunludur. *Küçük bir kardeş* ya da kız kardeşin oğlu, eğer ilk meşru prensin sahip olduğu hakkın aynısına sahip olursa, ardıllıkta önceliğe sahip olmak zorundadır. Temelini Tanrının sadece kendisinin pozitif görevlendirmesinden alan hükümranlıkta, en genç kardeş olan Benyamin, Tanrının öyle emretmesi nedeniyle, tıpkı bu kabileden birinin ilk sahiplenmeye sahip olması gibi, tacı miras edinmiş olmak zorundadır.

96. Paternal hak, yani doğurtma eylemi bir insana yönetim ve hükümranlık verse bile, miras hakkı ya da ilk evlat hakkı bu yetkiyi veremez. Çünkü çocuk, babasının doğurtma hakkının ardılı olamayacağından, ilk evlat, babasının paternal hakka dayanarak çocukları üzerinde sahip olduğu iktidara, kardeşleri üzerinde kullanılmak üzere ardıllık edemez. Buna ilişkin olarak başka bir yerde daha fazla şey söyleme fırsatı bulacağım. Ancak şimdiye kadar anlatılanlardan şu açıktır ki, herhangi bir hükümetin, başlangıçta, ister paternal hak üzerine, ister insanların onayıyla ya da ister Tanrının pozitif görevlendirmesiyle kurulduğu varsayılsın – ki bu hükümetlerden biri zaman içinde diğerinin yerine geçebilir ve yeni hükümet bu yeni temel üzerine kurulabilir- demek istiyorum ki, bu söylenen temellerden herhangi biri üzerine kurulan herhangi bir hükümet, ardıllık hakkı sayesinde, sadece ardıllık yapılacak kişinin, ardıllık yetkisi verdiği, ardıl kişilerin eline geçebilir: Sözleşme üzerine dayalı iktidar, sadece bu sözleşmeyle ardıllık hakkı sahibi kılınmış kişiye inebilir. Doğurtma üzerine dayalı iktidara, sadece doğmuş olan kişi sahip olabilir. Tanrının

[2] Kral Saul'un oğlu

pozitif bağışına ya da imtiyazı üzerine dayalı iktidar, ardıllık hakkı sayesinde, sadece bu bağışın, ardıllık hakkını yönlendirdiği kişinin olabilir.

97. Söylemiş olduklarımdan sanırım şu açık hale gelmiştir ki, yaratıkları kullanmaya ilişkin bir hak, köken olarak, bir insanın varlığını sürdürmesine ve yaşamın kolaylıklarından yararlanmasına ilişkin hakkın içinde kurulu olduğundan; çocukların ebeveynlerinin mallarını miras edinmeye ilişkin doğal hakları, doğal sevgi ve şefkatin kendilerine, kendilerinin bir parçası olan çocuklarının geçimlerini sağlamayı öğrettiği ebeveynlerinin mal varlığından, çocukların aynı varlığını sürdürme araçlarına ve eşyalara sahip olma haklarının içinde kurulu olduğundan; bütün bunlar sadece mülk sahibinin ya da mirasçının yararına olduğundan, çocuğun, *yönetim* ve *hükümranlığı* da bu süreçte miras edinmesinin herhangi bir nedeni olamaz: *Yönetim* ve *hükümranlığın* başka bir kökeni ve farklı bir amacı vardır. Keza, uygun yerinde daha kapsamlı olarak göreceğimiz gibi, ilk evlat da, *mülkiyet* ya da *iktidar*dan herhangi birini tek başına miras edinmeye ilişkin bir hak iddiasında bulunamaz. Burada *Adem'in mülkiyeti* ya da *özel hükümranlığının*, herhangi bir egemenlik ya da yönetimi, babasının bütün servetini bile miras edinmeye ilişkin bir hakkı olmayan mirasçılarına nakledemeyeceği, dolayısıyla kardeşi üzerinde, herhangi bir egemenliğe sahip olamayacağı konusu yeterince gösterilmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla, eğer mülkiyetinden dolayı Adem'e herhangi bir egemenlik verilmiş olsaydı bile, -ki aslında böyle bir şey yoktu-bu egemenlik Adem'le birlikte ölmüş olacaktı.

98. Adem, dünyanın sahibi olmak sayesinde, insanlar üzerinde herhangi bir otoriteye sahip olsaydı bile, Adem'in egemenliği, çocuklarından herhangi biri tarafından, başkaları üzerinde kullanılmak üzere miras edinilemezdi, çünkü çocuklar mirasın bölüşümünde aynı hakka sahiptirler ve her bir çocuk babasının servetinin bir parçası üzerinde bir hakka sahiptir: Dolayısıyla

Adem sözü edilen türde bir egemenliğe sahip olsaydı bile, bu egemenlik, babalık hakkı sayesinde çocuklarından birine inemezdi. Yazarımızın hesabına göre doğurtma ile kazanılan bir hak, doğurulmuş olanlar üzerinde yönetim hakkı anlamına geldiğinden, doğrulanların yönetimine ilişkin bu iktidar, miras edinilebilecek bir iktidar değildi. Çünkü, sözkonusu hak, tam olarak kişisel bir eylemin dolayımıyla gerçekleştiğinden ve bu kişisel eylem üzerine kurulu olduğundan, bu hak, aynı biçimde iktidarı da kişisel bir eylemin sonucu ve kişisel eylem üzerine kurulu yapar ve dolayısıyla da miras edinilmesini olanaksız kılar. Paternal iktidar, baba ile oğlu arasındaki ilişkiden doğan doğal bir hak olduğundan, tıpkı ilişkinin kendisinin miras edinilemez olması gibi, miras edinilmesi olanaksız bir iktidardır: Dolayısıyla birisi, bir babanın çocukları üzerinde sahip olduğu paternal iktidarı miras edinebilirse, tıpkı bunun gibi, mirasçısı olduğu kocanın, karısı üzerinde sahip olduğu aile içi iktidarı da miras edindiğini iddia edebilir. Kocanın iktidarı sözleşmeye, babanın iktidarı, doğurtmaya dayalıdır. Bu nedenle, birisi doğurtma eylemi ile elde edilmiş iktidarı miras edinebiliyorsa, tıpkı bunun gibi, sadece kişisel nitelikte olan, aileye ilişkin sözleşmeyle elde edilmiş iktidarı da edinebilmesi gerekir. Oysa, doğurtma, eğer doğurtmayı yapmamış kişiye iktidara ilişkin bir hak vermiyorsa, doğurtan kişiden daha ötesine hak doğurmaz.

99. Adem'in, Havva'dan önce ölmesi halinde, varisi (varsayalım Kabil ya da Şit) Adem'in babalığını miras edinme hakkı sayesinde, annesi Havva üzerinde egemen iktidara sahip olmalı mıdır sorusunu anlamlı bir soru kılan bir şey var mıdır? Adem'in babalığı, çocuklarını doğurtmuş olmaktan dolayı çocuklarını yönetmek zorunda olmasından kaynaklanan bir haktan başka bir şey olmadığından, Adem'in babalığını miras edinen kişi, Yazarımızın anlayışında bile, Adem'in çocukları doğurtmuş olmasından dolayı çocukları yönetmek zorunda olmasından kaynaklanan hak dışında hiçbir şey miras edinmez. Dolayısıyla varisin monarşisi ya Havva'yı içine almamış olacaktı ya da Havva'yı içine

alsaydı, burada sözkonusu olan Adem'in babalığının miras yoluyla aşağı inmesinden başka bir şey olmadığından, varis, Adem'in Havva'yı doğurtmuş olmasından dolayı, Havva'yı yönetme hakkına sahip olacaktı; çünkü babalık birini doğurtmaktan başka bir şey değildir.

100. Yazarımızla birlikte belki şu söylenecektir ki, bir insan, çocuğu üzerindeki iktidarını devredebilir ve anlaşma ile aktarılabilen şey miras yoluyla sahiplenilebilir. Ben buna şu yanıtı veriyorum: Bir baba çocuğu üzerinde sahip olduğu iktidarını devredemez. Baba belki bu iktidarı belirli bir dereceye kadar kaybedebilir, ancak onu devredemez ve eğer başka biri bu iktidarı kazanırsa bu babanın bağışlaması yoluyla değil, ancak kendisinin bazı eylemleri nedeniyledir. Örneğin doğaya aykırı biçimde çocuğuna ilgisiz olan bir baba onu bir başkasına satar ya da verir ve yine onu korunmasız bırakır, üçüncü bir kişi çocuğu bularak kendi çocuğu gibi yetiştirir, bağrına basar ve geçimini sağlar: Zannederim bu durumda şundan kuşku duymayacaktır ki, burada, evlatlık görevinin ve tabiyetin en büyük kısmı çocuğu evlatlık alan babaya aittir ve ona ödenmelidir. Ancak eğer çocuktan, bu iki babadan biri tarafından bir şey istenebilecek olsaydı, bu sadece doğal babaya ait olurdu; çünkü, doğal baba, muhtemelen "*ebeveynlerinizi onurlandırınız*" emrine içkin görevdeki hakkının çoğunu kaybetmiş bulunmaktadır, ancak bu hakkın hiçbir bölümünü bir başkasına aktaramazdı. Çocuğu satın alan ve ihmal eden kişi, bu satın alma ve babanın bağışıyla, çocuğun borcuna ya da onurlandırmasına ilişkin herhangi bir hak elde etmemiştir. Bu kişi, kendi otoritesiyle sadece, terkedilmiş ve donmakta olan çocuğa karşı bir babanın üslendiği görev ve bakımı yerine getirmekle, paternal bakım yoluyla, kendisine, paternal iktidarın belli bir oranında bir yetki elde etmiştir. Paternal iktidarın doğası üzerine düşünceler

dikkate alındığında, bu daha kolay kabul edilecektir. Bunun için okuyucuma ikinci kitabı[3] okumalarını öneririm.

101. Şimdi elimizdeki tartışmaya geri dönersek şunun açık olduğunu görürüz: Sadece doğurtma eyleminden doğan paternal iktidar, -çünkü Yazarımız bu konuda paternal iktidarın tek nedeni olduğunu kabul eder- ne aktarılabilir, ne de miras edinilebilir. Dolayısıyla doğurtmamış olan kişi, doğurtmadan kaynaklanan paternal iktidara, bir koşula bağlanmış olan bir hakkı, bu koşulu yerine getirmeden sahip olabilen birinden daha fazla sahip olamaz. Eğer birileri, bir babanın çocuğu üzerinde, hangi yasa sayesinde iktidar sahibi olduğunu soracak olursa, bu soruya, hiç kuşkusuz şu yanıt verilecektir: Çocukları doğurtan kişiye çocuklar üzerinde bu tür bir iktidar veren doğa yasası sayesinde. Benzer biçimde birileri eğer Yazarımızın varisinin hangi yasa sayesinde bir miras edinme hakkına sahip hale geldiğini soracak olsaydı, zannederim buna da doğa yasası sayesinde olduğu yanıtı verilecekti. Çünkü Yazarımızın, söz ettiği bu tür bir varisin hakkını ispatlamak için Kutsal Kitaptan tek bir sözcük bile getirdiğini görmedim. Bu duruma göre, babaların çocukları doğurtmuş olması nedeniyle babalara çocukları üzerinde paternal iktidar veren doğa yasası, neden, varise doğurtmamış olduğu kardeşleri üzerinde paternal iktidar versin ki? Bunun sonucu şudur: Ya baba doğurtmayla paternal iktidarına sahip olmaz ya da mirasçılar hiçbir biçimde paternal iktidara sahip olmazlar. Çünkü aynı zamanda akıl yasası olan doğa yasasının, sadece doğurtma eyleminden dolayı, nasıl oluyor da, babaya çocukları üzerinde paternal iktidar verdiğini ve yine aynı yasanın, ilk doğan çocuğa, bu tek neden de olmaksızın, yani nedensiz olarak, kardeşleri üzerinde paternal iktidar verebildiğini anlamak güçtür. Yine, eğer en yaşlı çocuk doğa yasası sayesinde, bu hakkı veren bu tek neden de olmadan paternal iktidarı miras edinebiliyorsa, en genç kardeş, en yaşlı kardeş kadar ya da bir yabancı da bu kardeşlerden

---

[3] Bu kitap hiç kuşkusuz, ***Hükümet Üzerine İkinci İnceleme***'dir.

herhangi biri kadar bu iktidara sahip olabilir. Çünkü paternal iktidara sahip olmak için eğer burada olduğu gibi, doğurtan kişi dışında kimse için, bir neden aranmıyorsa, bu durumda, herkes eşit bir hakka sahip demektir. Şundan eminim ki Yazarımız bu konuda herhangi bir neden sunmamaktadır ve birileri bir neden sunduğunda, söylenenlerin hala geçerli olup olmadığını göreceğiz.

102. Bu arada aklıselime dayanarak şu söylenebilir: Bir insan doğa yasası sayesinde bir başkasının mülkiyetini miras edinebilir. Çünkü bu insan, sözkonusu olan bir başkasının akrabasıdır ve onun kanından olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla aynı doğa yasası gereğince, bu kişinin kanına en uzak olan bir yabancının bile bu kişinin servetini miras edinme hakkı vardır. Böyle bir şey söylemek şuna benzer: Çocukları doğurtan bir kişi, doğa yasası sayesinde çocukları üzerinde paternal iktidara sahiptir ve dolayısıyla doğurtmayan varis de aynı doğa yasası sayesinde, çocuklar üzerinde paternal iktidar sahibidir. Ya da toprak yasasının, çocuklarını yetiştiren ve onları besleyen kişilerin kendilerine, çocukları üzerinde mutlak iktidar verdiğini varsaydığımızda, herhangi birileri, bu yasanın bu tür şeyleri yapmayan kişilere, kendisinin olmayan çocukları üzerinde mutlak iktidar verdiğini iddia edebilecek midir?

103. Dolayısıyla aileye ilişkin iktidarın, koca olmayan bir kişiye ait olabildiği gösterilebildiğinde, Yazarımızın doğurtma yoluyla kazanılan paternal iktidarının bir oğul tarafından miras edinebileceğinin ve babasının iktidarının varisi olan bir kardeşin, kardeşleri üzerinde paternal iktidarın ve yine aynı kurala göre, aileye ilişkin iktidarın da sahibi olabileceğinin ispatlanmış olacağına inanıyorum. Ancak, zannederim bu ispatlanıncaya kadar, Adem'in paternal iktidarının; eğer herhangi bir türü varolmuşsa bu egemen babalık iktidarının, altsoya intikal edemediği, ardıl varis tarafından da miras edinilemediği bilgisiyle tatmin edilmiş olarak kalmalıyız. Eğer Yazarımıza herhangi bir katkısı olacaksa, onunla birlikte kolaylıkla şunu kabul ederim ki, babalık iktidarı hiçbir zaman yok olmayacaktır, çünkü dünyada babalar olduğu

sürece babalık iktidarı da olacaktır. Ancak bu babalardan hiçbiri Adem'in paternal iktidarına sahip olmayacak ya da iktidarlarını ondan türetmeyeceklerdir. Her bir baba, iktidarını, Adem'in iktidarını aldığı yetkinin aynısından yani doğurtmadan alacaktır: Babalar, bu yetkilerini, aileye ilişkin iktidarlarını Adem'den miras yoluyla almış olan babalardan daha fazla, miras ya da ardıllıktan almayacaklardır. Şu halde sonuçta şunu görüyoruz ki, Adem kendisine insanoğlu üzerinde egemen hükümranlık yetkisi verici türde mülkiyete ve paternal iktidara sahip olmamıştır. Bu nedenle, tıpkı bunun gibi, eğer Adem, bu egemenliğini, eğer sahip olmuşsa bu hakların herhangi biri üzerine kurmuş olsaydı bile bu egemenlik Adem'in varisine intikal etmiş olamazdı ve onunla birlikte sona ermiş olmak zorundaydı. Dolayısıyla ispatlanmış olduğu gibi hem Adem monark olmadığından, hem de Adem'in hayali monarşisi kalıtsal olmadığından, dünyada şu anda bulunan iktidar, Adem'in sahip olduğu iktidar değildir. Çünkü Adem'in, Yazarımızın anlayışına göre sahip olabildiği her şey ister mülkiyet ister babalık olsun zorunlu olarak onunla birlikte öldü ve bunun Adem'in alt soyuna miras yoluyla nakledilmesi olanaksızdı. İzleyen bölümde Adem'in iktidarını, Yazarımızın söz ettiği türde miras edinecek bir varis olup olmadığı konusu üzerinde düşüneceğiz.

ONUNCU BÖLÜM

Adem'in Monarşik İktidarının Varisi Üzerine

104. Yazarımız bize şunları söylemektedir: (**Gözlemler**, 253): "*Şu inkar edilemez bir gerçektir ki, ister küçük ister büyük olsun, dünyanın farklı köşelerinden ve en uzak bölgelerinden bir araya toplanmış da olsa, aynı toplulukta, kendi halinde düşünüldüğünde, içlerinde Adem'in ardıl murisi olan birinin, doğal olarak diğerlerinin kralı olma hakkına sahip olmadığı ve diğer herkesin bu varisin uyrukları olmadığı herhangi bir insan topluluğu olamaz: Her insan doğa tarafından ya bir kral ya da bir uyruk kılınmıştır.*" Yine şunları söylemektedir(sayfa 20): "*Adem yaşıyor olsaydı ve şu anda ölmek üzere olsaydı, dünyada ardıl varis olan bir insan ama sadece bir insan bulunurdu.*" Diyelim ki Yazarımızın dilemesi halinde, bu topluluktaki insanların tümünün yeryüzü üzerinde prensler olduğunu varsayalım. O zaman Yazarımızın kuralına göre "*aralarından biri, Adem'den sonra gelen meşru varis olması dolayısıyla doğal olarak diğerlerine kral olmaya ilişkin bir hakka sahip olacaktır.*" Dünyada şu anda hüküm sürmekte olan herhangi bir krala karşı, -Yazarımızın zemininde, taç giyen her birinin diğeri kadar iyi olduğu,- yüz ya da belki de bin prenslik hakkı (eğer dünyada bu kadar prens varsa) oluşturmak yoluyla prenslerin tahtlarını kurmanın ve uyrukların itaatini sağlamanın mükemmel bir yolu! Yazarımızın bize söylüyor göründüğü gibi (**Gözlemler** 244), eğer bu veraset hakkı bir ağırlık taşısaydı, eğer bu Tanrının buyruğu olsaydı, en üsten en alta kadar herkesin ona tabi olması zorunluluk olmaz mıydı? Prenslerin adlarını taşıyanlar, Adem'e varis olma hakkına sahip olmadan,

bu prenslik yetkisiyle uyruklarından itaat isteyebilirler mi ve aynı yasa gereğince aynı yükümlülüğe bağımlı kalmayabilirler mi? Ya dünyadaki mevcut hükümetlerin Adem'in bu varislik hakkına sahip oldukları ve bu hakkı ellerinde tuttukları iddia edilemez. O zaman bu görüşün başlangıç noktası hiçbir amaca hizmet etmez; Adem'in varisi olmak ya da olmamak hükümranlığa yetki vermesi bakımından hiçbir anlam ifade etmez. Ya da eğer gerçekten de Yazarımızın dediği gibi varislik hükümet ve egemenliğe doğru yetki veren kavram ise, yapılması gereken ilk iş Adem'in doğru varisini bulmak, onu tahtına oturtmaktır. Bunun hemen ardından da dünyadaki bütün krallar ve prensler bu varise gelmeli ve taçlarını ve saltanat asalarını ona bırakmalıdırlar. Çünkü bu durumda, bu taçlar ve asalar, uyruklarının herhangi birine ait olduğundan daha fazla biçimde bu kral ve prenslere ait değildir.

105. Adem'in varisinin tüm insanoğlu ırkı üzerine bir kral olmaya ilişkin bu doğal hakkı (çünkü insanların tümü bir topluluğu oluştururlar) ya meşru bir kral yaratma konusunda zorunlu olmayan bir haktır ve bu durumda bu hakka sahip olmayan meşru krallar olabilir ve o zaman kralların yetkileri ve iktidarı bu hakka dayalı değildir; ya da biri dışında, dünyadaki bütün krallar meşru krallar değildirler ve dolayısıyla kendilerine itaat edilmesine ilişkin hakka sahip değildirler. Adem'e varis olmaya ilişkin bu yetki, ya kralların sayesinde taçlarını ellerinde tuttukları ve sayesinde uyrukları tarafından itaat edilmeye ilişkin bir hak sahibi oldukları bir yetkidir ve bu durumda sadece tek bir kişi bu hakka sahip olabilir; diğerleri uyruk olduklarından, kendileri gibi sadece yurttaş olan diğer insanlardan kendilerine itaat edilmesini isteyemezler; ya da bu yetki, kralların sayesinde yönettikleri ve sayesinde uyrukları tarafından itaat edilmeye ilişkin bir hak sahibi oldukları bir yetki değildir ve o zaman, krallar bu yetki olmaksızın kraldırlar. Bu durumda, Adem'in varisinin doğal egemenliği hayalidir; itaat ve hükümet konularında kullanılamaz demektir. Eğer Adem'in varisi olmayan ve olmaları da olanaklı olmayan krallar, uyruklarına ilişkin bir hükümranlık ve itaat edilme hak-

kına sahip iseler, bu varislik yetkisi olmaksızın da itaat etmeye zorlanıyorsak, bu tür bir yetkinin yararı nedir? Eğer Adem'in varisleri olmayan krallar egemenliğe ilişkin hakka sahip değillerse, Yazarımız ya da onun adına herhangi biri bize Adem'in meşru varisini gösterinceye kadar hepimiz özgürüz. Eğer Adem'in tek bir varisi varsa, dünyada tek bir meşru kral olabilir ve bu kişinin kim olduğu çözülmediği sürece vicdani olarak hiç kimse itaat etmeye zorlanamaz. Çünkü bu kişi Adem'in ardılı olduğu bilinmeyen bir evdeki herhangi bir olabilir ve diğer herkes bu kişi olma konusunda eşit yetkiye sahiptir. Eğer Adem'in birden fazla varisi varsa, her bir kişi Adem'in varisidir ve dolayısıyla her bir kişi krallık iktidarına sahiptir. Çünkü eğer iki oğul birlikte varis olabiliyorlarsa, o zaman, bütün oğullar eşit derecede varistirler. Bu durumda da insanların tümü Adem'in oğulları ya da oğullarının oğulları olduklarından, hepsi birlikte varistirler. Veraset hakkı, bu iki durumun arasında bir yerde duramaz: çünkü bu hakla, ya sadece tek bir kişi ya da bütün insanlar kraldırlar. Bunlardan hangisini alırsanız alın, bu, hükümet ve itaat bağlarını çözer, çünkü eğer bütün insanlar varis iseler, hiç kimseye itaate borçlu olamazlar; eğer sadece bir kişi varis ise, bu varisin kim olduğu bilininceye ve yetkisi anlaşılıncaya kadar hiç kimse ona itaat etmeye zorlanamaz.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Varis Kimdir?

106. İnsanoğlunu tüm çağlar boyunca rahatsız eden, kentlerin yıkılmasına yol açan hataların en büyük bölümüne neden olan, ülkelerin nüfusunu azaltan ve dünyanın barışını bozan büyük sorun, dünyada iktidar olup olmadığı ya da nereden geldiği değil ama iktidarın kime ait olması gerektiğidir. Bu noktanın yerli yerine oturtulması prenslerin güvenliğinden, ülkelerinin ve krallıklarının barış ve refahından daha az önemli olmadığından, birileri, bir siyaset reformistinin bunu kesin biçimde ortaya sermesi ve bu konuda oldukça açık olması gerektiğini düşünebilecektir. Çünkü eğer bu nokta tartışmalı durumda kalırsa, geriye kalan her şeyin çok küçük amacı olacaktır ve mutlaklığın iktidara ekleyebileceği tüm ihtişamı ve günaha cezp ediciliği de iktidara giydiren beceri, kimin bu iktidara ilişkin bir hakkı olduğu gösterilmeksizin kullanılırsa, bu sadece, kendi başına aşırı keskin olan insanın doğal hırsına daha büyük bir keskinlik kazandıracaktır. Bunun yapabileceği ise, hükümetin işi ve insan toplumunun amacı olan barış ve huzur yerine, insanı daha istekle çekişmeye ve böylece çekişme ile düzensizliğin kesin ve süreğen temellerini atmaya yöneltmekten başka ne olabilir ki?

107. Yazarımız bu kişiliğin düzenlenmesiyle sıradanın ötesinde ilgilenmek zorundadır, çünkü Yazarımız "*Sivil iktidarın atanması, Tanrısal kurum tarafından gerçekleştirilir.*" diyerek, iktidarın kendisi gibi naklini de kutsal kılmış bulunmaktadır. Bu nedenle hiçbir düşünce, hiçbir insan eylemi ya da becerisi, iktidarı, Tanrısal hakla atanmış olan kişiden başka yöne çeviremez;

hiçbir zorunluluk ya da entrika bu kişinin yerine başka birini ikame edemez. Çünkü eğer "*Sivil iktidarın atanması Tanrısal kurum tarafından gerçekleştiriliyorsa*" ve önceki bölümde Yazarımızın bize anlattığı gibi, Adem'in varisi bu biçimde atanmış olan kişiyse, Adem'in varisi olmayan birinin kral olması, Aaron[1]'un soyundan olmayan herhangi birinin Yahudiler arasında papaz olması kadar küfür sayılacaktır. Çünkü sadece papazlığın kendisi "*genel olarak Tanrısal kurumla oluşturulmuş*" değildir, ama aynı zamanda, "*papazlığın atanmasının da*" yalnızca Aaron'un kuşağı ve soyundan olan kişilerden yapılması, papazlığın Aaron'un dölünden olmayan herhangi biri tarafından yürütülmesi ve kullanılmasını olanaksız kılar: Aaron ki, ardılları dikkatle gözlenirdi ve bu sayede papaz olmaya hakkı olan kişiler kesinlikle bilinirdi.

108. Şu halde izin veriniz, "*Tanrısal kurum tarafından, tüm insanlar üzerinde kral olmaya ilişkin bir hakkın sahibi kılınan bu varisin*" kim olduğunu bilmemiz için Yazarımızın hangi özeni gösterdiğini görelim. Yazarımızın karşılaştığımız ilk açıklaması, 12. sayfada şu sözcüklerle yapılan açıklamadır: "*Çocukların tabiyeti, Tanrının kendisinin emri ile tüm krallık otoritelerinin kaynağı kılındığından, bunun arkasından şu gelir: Sivil iktidar sadece genel olarak Tanrısal kurum tarafından belirlenmemiştir ama aynı zamanda atanma bakımından da Tanrısal kurum tarafından özel olarak en yaşlı ebeveynlere verilmiştir.*" Buradaki gibi sonucun içeriği, kuşku ve kaçamaklara en düşük düzeyde maruz kalacak açık sözcüklerle ifade edilmelidir ve zannederim eğer dil herhangi bir şeyi belirgin ve açık biçimde açıklama yeteneğinde ise akrabalık ve belirli düzeydeki kan hısımlığı bunlardan biridir. Dolayısıyla Yazarımızın burada daha anlaşılır bir dil kullanmış olması dilenirdi ki bu sayede Tanrısal kurum tarafından sivil iktidar olarak atananın kim olduğunu daha iyi bilmiş olabilelim ya da en azından en yaşlı ebeveynlerle kimi kastettiği-

[1] Yahudi papazlığının kurucusu ve geleneksel lideri

ni bize anlatmış olsun. Çünkü inanıyorum ki, toprak eğer kendisine ve ailesindeki *en yaşlı ebeveynlere* tahsis edilmiş ya da bağışlanmış olsaydı, bir yorumcuya gereksinim duyulduğu düşünülecekti ve bu toprağın O'nun ardından kime ait olacağı güçlükle bilinmiş olacaktı.

109. Doğrusunu söylemek gerekirse -ve bu nitelikteki bir söylevde doğrusunu söylemek kesinlikle zorunludur- en yaşlı ebeveynler, ya çocuk sahibi olan en yaşlı erkeği ve kadını ya da en uzun süreli evlatlara sahip olanları işaret eder ve o zaman Yazarımızın iddiası şu olacaktır ki anneleri ve babaları dünyada en uzun süre kalmış olanlar ya da en uzun süre verimli olanlar Tanrısal kurum tarafından sivil iktidara ilişkin bir hakka sahip kılınmışlardır. Eğer bunda bir saçmalık varsa, Yazarımız bunu yanıtlamak zorundadır: Ayrıca eğer onun kastettiği benim açıklamamdan farklı ise, açıkça konuşmamaktan dolayı suçlanacak olan O'dur. Şundan eminim ki, *ebeveynler* sözcüğü, erkek varisleri ifade etmediği gibi, *en yaşlı ebeveynler*, -sadece tek çocuk olduğu durumlarda bazen doğru varis olabilmesine rağmen,- bebek olan bir çocuğu ifade edemez. Dolayısıyla biz burada hala, bu "*Tanrısal kurum tarafından atama*" ya rağmen, sanki bu tür bir atama yapılmamış gibi ya da Yazarımız bu konuda hiçbir şey söylememiş gibi, sivil iktidarın kime ait olduğu konusunda şaşkınlık içindeyiz. Tanrısal kurum tarafından sivil iktidara ilişkin hak sahibi kılınan bu *en yaşlı ebeveynler* kavramı, bizi, varis ya da tevarüs konusunda hiçbir zaman herhangi bir şey duymamış olanlardan bile daha fazla karanlıkta bırakmıştır ki Yazarımız bu kavramların tam bilgisine sahiptir. Yazarımızın yazdıklarının ana konusu, bize verasetle intikal ettiğini söylediği itaate ilişkin bir hak sahibi olanlara itaati öğretmek olmasına rağmen, Yazarımız itaat edilecek bu kişilerin kim olduğunu, verasete ilişkin bu hakkın kime ait olduğunu, birinin, siyasetteki iksir gibi O'nun yazdıklarından çıkarmasını ulaşılma alanı dışında bırakmaktadır.

110. Bu karanlık, ne söyleyeceği konusunda kararlı olan Bay Robert gibi büyük bir biçim ustası sözkonusu olduğunda, dilin eksikliklerine atfedilemez. Dolayısıyla, korkarım ki Yazarımız, Tanrısal kurumun verasete ilişkin kurallarını oluşturmanın ne kadar güç olduğunu ve bunun amacına ne kadar az yarayacağını ya da eğer verasete ilişkin bu tür kurallar oluşturulsaydı bile prenslerin haklarını açıklığa kavuşturma ve kurumsallaştırma konularına ne kadar az yardımcı olacağını bularak, Adem'in bu babalığının intikaline ilişkin, insanların vicdanlarının kime indiği konusunda tatmin de olacağı ve krallık iktidarına ilişkin bir hak sahibi olan ve bu iktidar sayesinde kişilerin itaatini hak eden kişileri bilmeyi sağlayan açık kurallar önermektense, kulağına gelmekte olan seslerden memnun kalmayı isteyen insanların kulağına kötü gelmeyecek olan kuşkulu ve genel terimlerle yetinmeyi seçmiştir.

111. Onun yaptığı gibi *veraset* ve *Adem'in varisi, sonraki varis, doğru varis* üzerine bu kadar vurgu yaptıktan sonra bize hiçbir zaman, ne *varisin* ne olduğunu, ne de *sonraki* ya da *doğru varisin* kim olduğunu bilme yöntemini göstermemesi başka türlü nasıl olanaklı olabilirdi ki? Bu kavramı herhangi bir yerde açıkça ele aldığını hatırlamıyorum; kavrama sadece yoluna çıktığı zaman oldukça sakınarak ve kuşkulu şekilde dokunur. Oysa bu kavram öylesine önemlidir ki, bu kavram olmadan Yazarımızın ilkeleri üzerine dayalı tüm hükümet ve itaat söylevleri amaçsız hale gelecektir ve o kadar iyi üretilmiş olmasına rağmen, babalık iktidarının hiç kimseye yararı olmayacaktır. Bu nedenle Yazarımız bize şunları söyler (**Gözlemler**'in 244): " *Sadece iktidarın genel olarak kurulması değil ama bu iktidarın tek türle yani monarşiyle sınırlandırılması ve iktidarın birey kişi ve Adem'in soyu olarak belirlenmesi buyrukları Tanrının üç buyruğudur; ne Havva ne de onun çocukları Adem'in iktidarını sınırlayabilir ya da diğerlerini ona katabilir ve Adem'e verilen şey Adem'in kişisinde onun soyuna verilmiştir.*" Burada yine Yazarımız bizi Tanrısal buyruğun Adem'in monarşik iktidarının intikalini sınırlamış ol-

duğu konusunda bilgilendirmektedir. Peki ama kime? Yazarımız demektedir ki, "*Adem'in soyu ve zürriyetine.*" Dikkate değer bir sınırlama; tüm insanoğluna bir sınırlama: Çünkü eğer Yazarımız insanoğlu içinde Adem'in zürriyeti ya da soyundan olmayan birini bulabilirse, bu kişi muhtemelen ona Adem'in bu sonraki varisinin kim olduğunu söyleyebilir. Ancak bizim için, Adem'in imparatorluğunun, zürriyetine ve soyuna intikaline ilişkin bu sınırlamanın, tek varisi bulma konusunda bize nasıl yardımcı olacağı konusunda ümidimi kesmiş durumdayım. Gerçekten de Yazarımızın bu sınırlaması, bu tek kişiyi, eğer bu tür biri var idiyse, hayvan ırkı içinde arayan kişilerin emeğinden tasarruf edilmesini sağlayacaktır. Ancak bu sınırlama, Adem'in krallık iktidarının intikali hakkındaki sorunun, bu iktidarın, *Adem'in soyu* ve *zürriyetine* ait olduğunu söyleyerek, kısa yoldan ve kolay bir saptamasını yapmasına rağmen, insanlar içinde ardıl olan tek varisin kim olduğunun keşfi konusunda çok az katkı sağlayacaktır: Bu iktidarın *Adem'in soyu* ve *zürriyetine* ait olduğunu söylemenin İngilizce'deki açık anlamı, herhangi birinin bu iktidara sahip olabileceğidir, çünkü yaşıyor olup da Adem'in soyundan ve zürriyetinden olma hakkına sahip olmayan hiçbir kişi yoktur ve bu iktidar orada durdukça, Yazarımızın, Tanrının buyruğu gereği koyduğu sınırlar içinde bulunur. Gerçekten de Yazarımız bize demektedir ki (sayfa 19) " *bu tür varisler sadece kendi çocuklarının lortları değildirler fakat kardeşlerinin de lordudurlar.*" Yazarımız, bu sözcüklerle ve hemen şimdi üzerinde duracağımız aşağıdaki paragraftaki sözcüklerle, en yaşlı oğlun varis olduğunu ima eder görünmektedir. Ancak Yazarımız, benim bildiğim hiçbir yerde bunu doğrudan sözcüklerle söylemez, ama bunu bu sözlerin ardından gelen Kabil ve Yakup örnekleri aracılığıyla söyler. Biz bundan sonra, bu görüşün, Yazarımızın varislere ilişkin görüşü olmasına izin verebiliriz: Birkaç çocuğun olduğu yerde, en yaşlı çocuk varis olma hakkına sahiptir. İlk evlat hakkının, paternal iktidara ilişkin herhangi bir hak veremeyeceğini göstermiş bulunmaktayız. Bir babanın, çocuğu üzerinde

belirli türde iktidara ilişkin doğal bir hakka sahip olabileceği de kolaylıkla kabul edilir. Ancak daha yaşlı olan kardeşin kardeşleri üzerinde bu tür iktidara sahip olduğu iddiası ispatlanmayı beklemektedir. Tanrı ve doğa benim bildiğim hiçbir yerde bu tür bir yetkiyi ilk doğana vermemiştir: Akıl da kardeşler üzerinde bu tür bir doğal üstünlük bulamaz. *Musa* Yasası, en yaşlı kardeşe mal ve mülkten, iki pay vermiştir, ancak doğal olarak ya da Tanrısal bir kurum tarafından üstünlüğün ya da hükümranlığın bu kardeşe ait olduğunu herhangi bir yerde bulamıyoruz. Ayrıca Yazarımızın getirdiği örnekler, sivil iktidar ve hükümranlığa ilişkin bir hakkın sadece ilk doğan kardeşte bulunduğuna dair zayıf örneklerden başka bir şey değildir ve hatta bu örnekler tam tersini gösterirler.

112. Yazarımızın yukarıda üzerinde duracağımızı söylediğimiz sözleri şöyledir: "*Ve dolayısıyla Tanrının, Kabil'e, kardeşi Habil hakkında şunu söylediğini görüyoruz: Onun istekleri sana tabi olacaktır ve sen onu yöneteceksin.*" Buna ben şu yanıtı veririm:

1. Tanrının Kabil'e söylediği bu sözler, bir çok yorumcu tarafından, çok önemli nedenlerle, Yazarımızın onları kullandığı anlamlardan tamamen farklı anlamda anlaşılmıştır.

2. Bu sözlerle ne anlatılmak istenmiş olursa olsun, daha yaşlı kardeş olması nedeniyle Kabil'in, Habil üzerinde doğal bir hükümranlık sahibi olduğu anlatılmış olamaz. Çünkü sözcükler koşulludur: "*Eğer iyi davranırsan*" biçiminde koşulludur ve bu koşulla kişisel olarak Kabil'e söylenmiştir. Keza bu sözcüklerle kastedilen ne olursa olsun, kastedilen şey Kabil'in mevcut konumuna dayalıdır ve doğumla kazanılan hakla bir ilişkisi yoktur; dolayısıyla, hiçbir biçimde, genel olarak hükümranlığın ilk doğan kardeşte kurumsallaştırılması anlamına gelmez. Çünkü Yazarımızın itiraf ettiği gibi (**Gözlemler**' 210), Habil, bundan önce, kendisine ait "*özel hükümranlık hakkı sayesinde ayrı topraklarına*" sahipti. Oysa Kabil "*eğer Tanrısal kurum tarafından*" belirlenen varis olarak babasının tüm hükümranlığını miras edinmiş

olsaydı, Habil, varisin hakkına zarar vermiş olacağından bu topraklara sahip olmuş olamazdı.

3. Bu, eğer Tanrı tarafından bir ilk evlat hakkı imtiyazı ve genel olarak miras hakkı yoluyla, en yaşlı kardeşe hükümranlık bağışı olarak planlanmış olsaydı, Kabil'in bütün kardeşlerinin bunun içinde içerilmiş olmasını bekleyebilirdik. Çünkü dünyanın, kendisinden türeyen nüfusa sahip olduğu Adem'in, yetişerek adam olmuş bu ikisinden daha çok oğlu olduğunu kolaylıkla kabul edebiliriz: Oysa Habil'in adı Kutsal Kitapta çok fazla geçmez ve iyi bir yapılandırmayla dahi, Kutsal Kitabın orijinalindeki sözcükler, O'na güçlükle gönderide bulunabilir.

4. Kutsal Kitabın, kolaylıkla tamamen farklı bir anlamda anlaşılabilecek olan, hatta farklı anlamda anlaşılması halinde daha iyi olacak olan, bu kadar kuşkulu ve karanlık bir yeri üzerine bu kadar iddialı sonuçları olan bir doktrin inşa etmek çok aşırıya gitmektir. Dolayısıyla, özellikle Kutsal Kitap'ta ya da akılda bu kanıtı destekleyen ya da bu kanıtın lehine başka bir şey bulunamadığı takdirde, ispatlamaya çalıştığı şeyin kendisi kadar kuşkulu olmanın yanında sadece kötü bir kanıtı olabilir.

113. Yazarımız şöyle devam eder (Sayfa 19): " *Yakup kardeşinin ilk doğum hakkını satın aldığında, İshak onu şöyle kutsadı: Kardeşlerinin üzerinde lort ol ve annenin oğulları senin önünde baş eğsinler.*" İlk doğum hakkından kaynaklanan hükümranlığı göstermek için Yazarımızın getirdiği bir başka örneği aldım; bu örnek takdire şayan bir örnektir! Kralların doğal iktidarı için yalvaran ve hükümranlığın kanıtı olarak sunulan tüm anlaşmalara karşı olan bir insanın, eğer alım-satımın anlaşma olmadığı söylenmeyecekse, kendi açıklamalarında tüm hükümranlık hakkını anlaşma üzerine kurmasını ve imparatorluğu daha genç olan kardeşe vermesini olağan bir uslamlama yöntemi örneği olarak almamak gerekir. Çünkü Yazarımız bize demektedir ki "*Yakup ilk doğum hakkını satın aldığında.*" Şimdi izin verin bunu geçici olarak geçip Yazarımızın kullanım biçimini de dikkate alarak

tarihin kendisini düşünelim. Bu durumda aşağıdaki hataları buluruz:

1. Yazarımız, bunu, sanki Yakup *doğum hakkını* satın aldığında, İshak, Yakup'u derhal kutsamıştır gibi açıklar.[2] Çünkü Yazarımız demektedir ki " *Yakup satın aldığında, İshak onu kutsadı*," Oysa Kutsal Kitaptaki durum tümüyle başka türlüdür. Çünkü öyle görünmektedir ki bu iki olay arasında bir zaman aralığı vardı ve eğer bir hikayeyi geliştiği düzen içinde alacaksak, bu küçük aralık olmamalıdır. İki olay arasına **Tekvin**'in 26. bölümündeki İshak'm Gerar'da misafirliği ve Abimelek ile ilişkileri girer. Rebeka o zaman güzel ve dolayısıyla genç olmasına rağmen İshak Yakup'u kutsadığında yaşlı ve bitkindi. Keza Esav **Tekvin**'in 27. bölümünün 36. ayetinde iki defa ayağını kaydırarak yerini almaya kalkmasından dolayı Yakup'u şikayet eder (şöyle der): *"benim ilk oğulluk hakkımı aldı ve şimdi de görüyorum ki kutsamamı da almış bulunmakta,"* Zannediyorum sözcükler iki olay arasında zaman aralıkları olduğuna ve eylemlerde farklılık olduğuna işaret etmektedir.

2. Yazarımızın bir başka hatası şudur: Yazarımız zannetmektedir ki, Yakup'un ilk doğum hakkına sahip olmasından dolayı, İshak Yakup'u kutsamıştır ve ona, *"kardeşleri üzerinde lord"* olmasını emretmiştir. Çünkü Yazarımız bu örneği, ilk doğum

---

[2] **Tekvin**'in 27. bölümünde anlatılan öykü şöyledir: İshak yaşlandığında ardılını belirlemeye ve bu amaçla büyük oğlu Esav'ı kutsamaya karar verir. Esav'ı kutsamak için bir hayvan avlamasını ve pişirerek kendisine sunmasını ister. Esav bu amaçla avlanmaya çıktığında, oğullarından Esav yerine Yakub'un kutsanmasını isteyen anne Rebeka duruma müdahale eder. Yakub'a sürüden iki oğlak getirmesini ve onları pişirerek gözleri görmeyen babasına Esav gibi sunmasını ister. Yakup vücudu kıllı olan Esav'a benzesin diye O'na Esav'ın kıllı elbisesini giydirir. Baba İshak avlanmanın bu kadar çabuk olmasına şaşırır ve Yakub'u testten geçirir. Ancak hileye aldanır ve Yakub'u Esav sanarak kutsar. Esav avdan geldiğinde iş işten geçmiş, Yakup kutsanmıştır. Yakup ikinci kez kendisini aldatan kardeşine çok öfkelenir ancak kutsama yapıldığından durumu değiştiremez.

hakkına sahip olanın, bu haktan dolayı "*kardeşleri üzerine lord olma*" hakkına sahip olduğunu ispatlamak için getirmiştir. Ancak metinde şu da açıktır ki, İshak Yakup'un ilk doğum hakkını satın almış olmasıyla ilgili herhangi bir fikre sahip değildir, çünkü İshak Yakup'u kutsadığında onu Yakup olarak düşünmemiş, ama Esav olduğunu zannetmiştir. Keza Esav da ilk doğum hakkı ile kutsama arasında bu tür bir ilişki olduğunu anlamamıştır. Çünkü demektedir ki "*Yakup bu iki keredir kendini benim yerime koyarak ayağımı kaydırdı; ilk doğum hakkımı elimden aldı ve şimdi de görüyorum ki kutsamamı almış bulunmakta.*" Oysa "*kardeşleri üzerinde lort olma*" anlamına gelen kutsama, ilk doğum hakkına ait olsaydı, Esav bu ikincisinden bir aldatma olarak söz etmiş olamazdı, çünkü, Esav, Yakup'a ilk doğum hakkını sattığında, Yakup, Esav'ın kendisine sattığının dışında bir şeye sahip olmadı. Dolayısıyla şu açıktır ki, eğer bu sözcükler hükümranlığı ifade ediyor idiyse bile, hükümranlığın ilk doğum hakkına ait olduğu anlamı çıkmazdı.

114. Keza patriarklarm o günlerinde, hükümranlığın, veraset hakkı olarak anlaşılmadığı, sadece mallar üzerinde daha büyük bir paya sahip olmak biçiminde anlaşıldığı **Tekvin**'in 21. bölümünün 10. ayetinde açıktır. Çünkü Sara İshak'ın varis olmasını sağlamak için, "*Bu cariyeyi ve oğlunu dışarı at, çünkü bu cariyenin oğlu benim oğlum İshak ile birlikte varis olmayacaktır.*" Bununla şundan başka bir şey ifade edilmiş olamaz: Cariyenin oğlu, babasının ölümünden sonra, onun servetinde eşit bir pay iddiasında bulunmayacak, ancak kendi payını şimdi alacak ve gitmiş olacaktır. Buna uygun olarak **Tekvin**'in 25. bölümünün 5 ve 6. ayetlerinde şunu okuyoruz: "*Ve İbrahim kendisine ait olan her şeyi İshak'a verdi. İbrahim'in, cariyelerinden sahip olduğu oğullarına ise İbrahim hediyeler verdi ve henüz hayatta iken onları oğlu İshak'tan uzağa gönderdi.*" Bu demektir ki, İbrahim diğer bütün oğullarına paylar vermek ve onları uzağa göndermekle, maddi varlığının en büyük bölümünü saklamış oldu ve İshak babasının ölümünden sonra varis olarak İshak bu payı sahiplendi.

Ancak İshak varis olmakla "*Çocukları üzerinde lort*" olmak hakkına sahip değildi. Çünkü eğer İshak diğer çocuklar üzerinde lort olsaydı Sara neden O'nu uyruklarından birinden mahrum etmeye ya da İsmail'in uzağa gönderilmesini isteyerek İshak'ın kölelerinin sayısını azaltmaya kalksın ki?

115. Dolayısıyla, yasaya bağlıymış gibi, ilk doğum hakkının verdiği ayrıcalık, iki kat pay vermekten başka bir şey değildir. Bu nedenle Yazarımızın modelini aldığını söylediği Musa'dan önce, patriarklar zamanında, ilk doğum hakkının herhangi bir kişiye, kardeşleri üzerinde paternal ya da krallık otoritesi biçiminde yönetim ya da imparatorluk verdiğine ilişkin herhangi bir bilgi ya da düşünce yoktu. Eğer bu İshak ve İsmail'in hikayesinden yeterince açık biçimde ortaya çıkmıyorsa, **Tarihler**'in birinci kitabının beşinci bölümünün birinci ayetine bakacak olan biri şu sözleri okuyacaktır: "*Ruben ilk doğan oğul olmasına rağmen, babasının yatağını kirlettiğinden, onun ilk doğum hakkı İsrail'in oğlu Yusuf'un oğullarına verildi ve soy kütüğü ilk doğum hakkına göre hesaplanmadı, çünkü, Yahuda kardeşleri üzerinde hüküm sürdü ve onun soyundan gelenler ana yönetici oldular, ama ilk doğum hakkı Yusuf'undu.*" Bu ilk doğum hakkının ne olduğunu Yakup, Yusuf'u kutsarken **Tekvin**'in 48. bölümünün 22. ayetinde bize şu sözlerle açıklamaktadır: "*Ben sana, kardeşlerinden, Amori'nin elinden kılıcım ve yayımla aldığım bir pay fazla verdim.*" Bundan da sadece ilk doğum hakkının iki kat paydan başka bir şey olmadığı değil ama, **Tarihler**'deki metinlerin Yazarımızın doktrinine açıkça aykırı olduğu sonucu çıkar. Bu metin ayrıca hükümranlığın, ilk doğum hakkının parçası olmadığını gösterir. Çünkü metin bize şunu anlatmaktadır ki, Yusuf ilk doğum hakkına sahipken Yahuda hükümranlığa sahiptir. Birileri, Yazarımızın, varisin kardeşi üzerinde hükümranlığa sahip olduğunu ispatlamak için, sözkonusu Yakup ve Esav örneğini getirirken, ilk doğum hakkı adlandırmasına aşık olduğunu düşünebilecektir.

116. 1[3]. Hükümranlığın Tanrının buyruğuyla en büyük oğula ait kılındığını ispatlamak için verdiği örnek, en küçük oğlan olan Yakup hükümranlığa sahip kılındığından sadece kötü bir örnek olduğundan, ona izin vererek bunu nasıl elde ettiğini görelim: Çünkü eğer bu örnek herhangi bir şeyi ispatlıyorsa, sadece, Yazarımızın zıddına, "*hükümranlığın en yaşlı oğula atamasının Tanrısal kurum tarafından yapılmadığını*" ispatlayabilir ki bu, ispattan sonra da değiştirilemez olur. Çünkü eğer Tanrı yasası ya da doğa yasasıyla mutlak iktidar ya da imparatorluk en yaşlı oğula ve onun varislerine ait olacaksa, bu nedenle de bunların tümü egemen monark ve geriye kalan bütün kardeşleri köleler olacaksa, Yazarımız en yaşlı oğlun soyunun zararına olmak üzere, terk edebileceği bir iktidarının olup olmadığı konusunda kuşkulanmamıza neden olmaktadır. Çünkü Yazarımız bize şunu söylemektedir(**Gözlemler,** 158): "*Kökenini Tanrıdan ya da doğadan alan armağan ve bağışları, hiçbir ast iktidar sınırlayamaz ya da bunlara karşı herhangi bir buyurucu yasa yapamaz.*"

117. 2. Çünkü Yazarımız tarafından getirilen bu yer (**Tekvin**'in 27. bölümünün 29 uncu ayeti) ne bir kardeşin diğer kardeş üzerindeki hükümranlığı ne de Esav'ın Yakup'a tabiyeti hakkındadır: Tarihte de açık olduğu gibi Esav hiçbir zaman Yakup'a tabi olmadı fakat ayrı bir halk ve hükümet kurduğu Seir dağında ayrı yaşadı ve Yakup'un kendi ailesi üzerinde prens olması gibi, O da bu dağdaki halk üzerinde prens oldu. Bu metin, eğer düşünülecek olursa, hiçbir zaman Esav'ın kendi hükümranlığı ya da Yakup'un Esav üzerinde kişisel hükümranlığı biçiminde anlaşılamaz. Çünkü *kardeşler* ve *annenin oğulları* sözcükleri Yakup'un sadece tek kardeşi olduğunu bilen İshak tarafından düz anlamıyla kullanılmış olamazdı. Keza bu sözcükler düz bir anlamda doğru olmaktan ya da Yakup'a Esav üzerinde bir hükümranlık kurmaktan öylesine uzaktırlar ki, hikayede bunun tamamen tersini buluruz: Çünkü **Tekvin**'in 32. bölümünde Yakup

[3] Bu paragraftaki düşüncenin devamı 117 nolu paragrafta (2) olarak verilmiştir.

Esav'ı defalarca lort ve kendisini O'nun hizmetlisi diye adlandırır. Keza **Tekvin**'in 33. bölümünde "*Yakup yedi kez Esav'ın bulunduğu yerde yere eğilir.*" Esav'ın o zaman bir uyruk ve vassal olup olmadığını, hatta (Yazarımızın dediği gibi, bütün uyrukların) Yakup'un kölesi olup olmadıklarını ve Yakup'un ilk doğum hakkı sayesinde, Esav'ın prensi olup olmadığını yargılamayı ve eğer yapabilirse, İshak'ın "*Kardeşlerinin üzerinde lort ol ve annenin oğulları senin önünde baş eğsinler.*" biçimindeki sözlerinin, Yakup'un Esav'dan aldığı ilk doğum hakkı hikayesi üzerine, Yakup'un Esav üzerindeki bir egemenliği onayladığına inanmayı okuyucuya bırakıyorum.

118. Esav ve Yakup'un hikayesini okuyan biri, babalarının ölümünden sonra, birinin diğeri üzerinde hiçbir zaman herhangi bir yetkisi ya da otoritesinin olmadığını görecektir. Bunlar arkadaşlık ve kardeşlik eşitliği içinde yaşadılar ve kardeş olarak birbirlerine karşı ne lort ne de köle oldular; her ikisi de, birbirlerinden bağımsız olarak, birbirlerinden yasalar almadıkları kendilerine ait ayrı ailelerin başları idiler; birbirlerinden ayrı yaşadılar ve iki ayrı hükümet altında kendilerinden türeyen iki ayrı halkın kökleri idiler. O zamanda, Yazarımızın üzerine büyük kardeşin hükümranlığını inşa ettiği İshak'ın bu bağışı, Rebeka'ya Tanrı tarafından **Tekvin**'in 25. bölümünün 23 üncü ayetinde söylenmiş bulunan şu sözlerin işaret ettiğinden daha fazlası değildir: "*İki kavim senin rahmindedir ve senin karnından iki kavim ayrılacaktır ve bir kavim diğer kavimden daha güçlü olacaktır ve büyüğü küçüğüne kulluk edecektir.*" Yakup da aynı şekilde **Tekvin**'in 49. ayetinde Yahuda'yı kutsadı ve ona hükümdarlık asası ile hükümranlık verdi. Yazarımız buradan da pekala tıpkı İshak tarafından yapılan kutsamanın yetki ve hükümranlığı Yakup'a ait kılması gibi, bu kutsamanın yetki ve hükümranlığı üçüncü oğula ait kıldığını iddia edebilirdi. Oysa her iki yer de uzun zaman sonra bu kişilerin soylarına ne olacağına ilişkin tahminleri içermekte olup her ikisinde de hükümranlığın miras edinilmesi hakkının bildirimine ilişkin bir içerik bulunmamaktadır. Böylece

"*varisler kardeşleri üzerinde lortturlar* cümlesinin ispatlanması amacıyla Yazarımızın iki önemli ve eşsiz argümanına sahibiz:

1. Tanrı, **Tekvin**'in 4. bölümünde günahı *Kabil*'in üzerine yüklemesine rağmen, *Kabil*'in O'nun efendisi olması gerektiğini ya da olacağını söyler:[4] Oysa en bilgili yorumcular, burada "*O*" ile Habil sözcüğünü değil günah sözcüğünü anladıklarından ve buna ilişkin çok güçlü nedenler verdiklerinden, bu tür kuşkulu bir metinden Yazarımızın amacına hizmet edecek ikna edici bir şey çıkarılamaz.

2. Yazarımız demektedir ki, İshak, **Tekvin**'in 27. bölümünde Yakub'un soyu olan İsraillilerin Esav'ın soyu olan Edomlular üzerinde hükümranlığa sahip olacağını önceden haber verdiğinden, "*varisler kardeşlerinin lordudurlar.*" Ben bu sonucu değerlendirmeyi herhangi bir kişiye bırakıyorum.

119. Şimdi Yazarımızın Adem'in monarşik iktidarının ya da paternal hükümranlığının, babasının tüm otoritesine ardıllık eden varisi tarafından, miras edinilmesi yoluyla zürriyetine inişini ve naklini ve varisin, babasının ölümü üzerine, "*sadece kendi çocukları üzerinde değil ama kardeşleri üzerinde*" ve babasının nesebi olan herkes üzerinde babası gibi lort oluşunu ve bunun sonsuza kadar böyle oluşunu nasıl ispatlamış olduğunu görüyoruz. Ancak bize hala bu varisin kim olduğunu bir kez bile söylemiş değildir ve bu kadar temel bir konuda ondan aldığımız bütün ışık Yakup örneğidir: Burada Esav'dan Yakup'a geçen ilk doğum hakkı sözcüğünü kullanarak, bizi, varis sözcüğü ile en büyük çocuğu kastettiğini tahmin etmek durumunda bırakır. Ki ben Yazarımızın herhangi bir yerde, açıkça ilk doğanın hakkından

---

[4] Sözü edilen 4. bölümün 6,7 ve 8. ayetleri şöyledir: "*Ve Rab Kabil'e dedi: ve niçin çehreni astın? Eğer iyi davranırsan o yükseltilmeyecek mi? ve eğer iyi davranmazsan, **günah** kapıda pusuya yatmıştır; ve onun istediği sensin: fakat sen ona üstün ol. Ve Kabil kardeşi Habil'e söyledi. Ve vaki oldu ki, kırda oldukları zaman, Kabil, kardeşi Habil'e karşı kalktı, ve onu öldürdü. (Vurgular benim. ç. n.)*

açıkça söz ettiğini hatırlamıyorum, ama kendisini baştan sona belirsiz varis sözcüğünün barınağında saklar. Ancak diyelim ki en büyük oğlanla O'nun kastettiğinin varis olduğunu (Çünkü eğer en büyük oğlan varis değilse, bütün oğulların benzer biçimde varis olmamalarının bahanesi bulunamaz) ve dolayısıyla bu kişinin ilk evlat olma hakkı dolayısıyla kardeşleri üzerinde hükümranlık sahibi olduğunu kabul edelim. Bu, ardıllığın kurumsallaştırılmasında sadece bir adımdır, ancak bize belli bir andaki sahibin oğlunun olmadığı tüm durumlarda doğru varisten kimin kastedildiğini bize gösterebilinceye kadar, güçlükler eskiden olduğu gibi devam edecektir. Yazarımız bunu sessizce ve belki de akıllıca geçer: Çünkü, "*bu iktidara sahip olan kişinin de, bu iktidar ve hükümet biçimi kadar Tanrı buyruğu olduğunu ve Tanrısal kurum tarafından belirlendiğini*"(**Gözlemler** 254, s.12) kabul eden biri için, iktidara sahip bu kişiye ilişkin herhangi bir soruyla başlamamak konusunda -bu kişiyle başlayan bir çözümleme, Yazarımızı kesinlikle, Tanrı ve doğanın, bu kişi hakkında hiçbir şey belirlemediği biçimindeki bir itirafa sürükleyeceğinden- dikkatli olmaktan daha akıllıca ne olabilir ki? Yazarımız eğer uğrunda bu kadar zahmet çekmiş olduğu bir oğlu olmadan ölen bu doğal monarkın hükümranlığını miras edinme hakkına, kimin doğal hakla ya da Tanrının açık bir pozitif yasasıyla sahip olduğunu gösteremezse, zahmetini geriye kalan her şeyden esirgemiş olacaktır. Çünkü insanların vicdanlarını oluşturmak ve tabiyetleri ile sadakatlerini yönlendirmek için, kimin, insanın iradesine ya da herhangi bir eylemine öncül ve üstün olan kökensel bir hakla bu paternal yetkiye sahip olduğunu göstermek, doğa tarafından bu tür bir yetkinin olduğunu göstermekten daha gereklidir. Bence, hak sahibi olduğunu iddia eden çok sayıda kişinin olduğu yerde, meşru biçimde kendisine iktidar verilmiş ve iktidarla donatılmış olan kişiyi de bilmediğim takdirde, itaat etmem gereken ve itaat etmeye hazır olduğum bu tür bir paternal iktidarın olduğunu bilmek hiçbir amaç taşımaz.

120. Burada sözkonusu temel konu, hak sahibi olan lordum ve yöneticime karşı olan itaat görevime ve ödemek yükümlüğü altında olduğum vicdan borcuma ilişkin olduğundan, bu paternal iktidar hakkına yetkili kılınan ve benden itaat etmemi isteme yetkisiyle donatılmış kişiyi bilmek zorundayım. Sayfa 12'de söylediği, *"sivil iktidar sadece genel olarak Tanrısal kurum tarafından belirlenmemiştir ama aynı zamanda atanma bakımından da Tanrısal kurum tarafından özel olarak en yaşlı ebeveynlere verilmiştir."* ve **Gözlemler,** s. 254'te söylediği, *"Bu yüzden, sadece hükümet etme hakkı ve hükümet iktidarı değil, ama hükümet iktidarının biçimi ve iktidara sahip olan kişiler gibi konuların tümü Tanrının emirleridir."* ifadelerinin doğru olduğunu kabul etsek bile, tüm durumlarda Tanrı tarafından emredilmiş olan bu kişiyi; bu en yaşlı ebeveynin kim olduğunu bize göstermediği takdirde, Yazarımızın monarşik iktidara ilişkin tüm bu soyut nosyonları, uygulamaya konduğunda ve insanlar yükümlülüklerini vicdanen ödedikleri sürece hiçbir anlam ifade etmeyecektir. Paternal yetki itaat edilecek bir şey değildir. Çünkü paternal yetki emir veremez ama sadece bir insana bir başkasının sahip olmadığı bir hak verir. Paternal yetki, miras yoluyla gelirse, varis dışında başka biri emretme yetkisine ve itaat edilme hakkına sahip olamaz. Dolayısıyla itaat ettiğim kişiye, paternal iktidar tarafından benim itaatime ilişkin bir hak verilmemişse, paternal iktidara itaat ettiğimi söylemek aptalca olur. Çünkü beni yönetme iktidarına ilişkin Tanrısal hakka sahip olduğunu ve aynı zamanda dünyada Tanrısal hakla yetkili kılınmış bu tür bir iktidar olduğunu ispatlayamayan kişi, itaat etmeme ilişkin Tanrısal hakka sahip olamaz.

121. Yazarımız, Adem'in varisi olan herhangi bir prensin hükümete ilişkin yetkisi olduğunu ispatlayamadığından, bunun hiçbir yararı olmadığını ve bir köşede bırakılmasının daha uygun olacağını düşünerek bütün her şeyi şu ana kadar elde ettikleriyle çözmeye ve bu nedenle bir gaspçıya yükümlü olunan itaati, meşru bir krala yükümlü olunan sivil itaat haline getirmeye, dolayı-

sıyla gaspçının yetkilerini kralın yetkilerine benzer hale getirme eğilimindedir. Yazarımızın hatırlanmayı hak eden sözleri şöyledir(**Gözlemler,** 253): "*Eğer bir gaspçı doğru varisin malına-mülküne el koyarsa, uyrukların babalık iktidarına karşı olan itaatleri de aynı doğrultuda yer değiştirmek ve Tanrının ilahi takdirini beklemek zorundadır.*" Ancak Yazarımızın gaspçılara verdiği yetkilerin incelemesini uygun yerinde yapmak üzere burada bırakacağım ve ciddi okuyucumdan, prenslerin, paternal iktidarın, yani hükümete ilişkin bir hakkın, bir Cade[5] ya da bir Cromwell'in ellerinde olduğunu varsayabilen bu tür bir siyasete nasıl şükran borçlu olduklarını düşünmesini dileyeceğim: Bu durumda paternal iktidara borçlu olunan itaat yükümünün tümü, meşru prenslere borçlu olunan itaat yükümünün üzerine dayalı olduğu hakkın ve kökenin aynısına dayalı olarak, uyrukların gaspçılara karşı borçlu oldukları itaat yükümü haline gelecektir. Olabildiği kadar tehlikeli olan bu doktrin, bütün siyasal iktidarların, iktidarın varisinin kim olduğunu ve iktidarın kime indiğini ispatlayamadan, Adem'e hak yoluyla ve *Tanrısal Kurum* tarafından verilen paternal iktidardan başka bir şey olmadığı düşüncesinden türemek zorundadır.

122. Dünyaya hükümeti yerleştirmek ve herhangi bir insanın vicdanına itaat etme yükümlülüğünü yüklemek için, bu kişiye, babanın ölümü üzerine iktidarın en yaşlı oğla ait olduğunu söylemek kadar, bu kişinin, (Yazarımızın, bütün iktidarların, *Adem'in babalığından* başka bir şeyle elde edilmediği varsayımıyla) iktidar sahibinin ölümünün hemen ardından bu iktidara ardıllık yapacak çocuk sahibi olmadan ölmesi halinde, bu iktidara yani bu *babalık hakkına* ilişkin olarak kimin bir hakka sahip olduğu konusunda da tatmin edilmesi zorunludur. Çünkü önemli sorunun hala şu olduğu hatırlanmalıdır (Yazarımız bazen unutmasaydı, uğrunda mücadele ettiği düşünülecek olan büyük so-

[5] Jack Cade İngiltere'de, halk ayaklanmalarının sembolü olan 1450 kent ayaklanmasının lideriydi.

run): Sorun, dünyada kimde olduğu bilinmeyen paternal olarak adlandırılacak olan bir iktidar olup olmadığı değil, hangi kişilerin kendilerine itaat edilme hakkına sahip olduklarıdır: Çünkü bunun, bir iktidar, yani yönetme hakkı olması için, buna kimin sahip olduğunu bilmemiz sağlanmadığı sürece, bu iktidarın hepsi aynı anlama gelecek olan paternal ya da krallık iktidarı, doğal ya da kazanılmış iktidar olarak adlandırılması ya da bu iktidardan üstün babalık ya da üstün kardeşlik olarak söz etmeniz fark etmez.

123. Şu halde sormaya devam ediyorum: Bu paternal iktidarın, bu üstün babalığın miras edinilmesinde, bir kız çocuğundan olan torun, bu kız kardeşin bir kardeşinden olan bir yeğeninden önce bir hakka sahip midir? Babanın en büyük oğlandan olan torunu, çocuk olmasına rağmen, bir adam olan ve ayırt etme yeteneğine sahip olan babanın küçük oğlundan daha önce bu hakka sahip midir? Kız çocuğu, amcadan önce ya da erkek soyundan gelen başka bir erkekten önce bu hakka sahip midir? Daha küçük olan kız kardeşten olan erkek torun daha büyük olan kız kardeşten olan kız torundan önce bir hakka sahip midir? Bir cariyenin büyük çocuğu, eşin daha küçük çocuğundan önce bu hakka sahip midir? Ki bu sorudan da birçok meşruiyet sorusu ve doğada bir eş ile bir cariye arasındaki farkın ne olduğu sorusu doğacaktır. Çünkü yerel ve pozitif insan yasalarına göre sorulan bu sorular burada hiçbir anlam ifade etmezler. Daha başka sorular da sorulabilir: Büyük oğlanın bir aptal olması halinde de bu *paternal iktidar,* akıllı bir adam olan küçük oğlandan önce miras edinilebilecek midir? Aptal olan bu kişiyi iktidarın miras edinilmesi hakkından dışlamak için hangi düzeyde aptallık zorunludur ve bu aptallık düzeyini kim takdir edecektir? Aptallığından dolayı iktidardan dışlanmış bir aptalın çocuğu, iktidarda bulunmuş olan akıllı kardeşin çocuğundan önce bu hakka sahip midir? Vefat etmiş kraldan hamile olan boşanmış kraliçe sözkonusu olduğunda ve hiç kimsenin doğacak çocuğun bir oğlan ya da kız olacağını bilememsi durumunda paternal iktidara kim sahip olacaktır?

Annenin parçalanması yoluyla dünyaya getirilmiş iki erkek ikizden hangisi varis olacaktır? Melez bir kız kardeş, bir erkek kardeşin safkan kızından önce bu hakka sahip midir?

124. Ardıllık yetkileri ve miras hakkı ile ilgili olarak bunlar ve bunlara benzer daha çok sayıda kuşku ileri sürülebilecektir ve bunlar boş spekülasyonlar olmayacaktır, tersine tarihte taçların ve krallıkların miras edinilmesinde bunlarla ilgili benzer örnekler bulabiliriz. Eğer bizim Krallığımız bu tür örneklere gerek gösterirse, bunun meşhur örnekleri için, hakkında daha fazla şey söylemeye gerek duymadığım "**Patriarcha non Monarcha**"nın usta ve bilgili yazarı[6] tarafından tam olarak bunlarla ilişkilendirilmiş olan bu adadaki Krallıktan daha öte bir krallığa gitmemiz gerekmez. Yazarımız ardıl varis hakkında doğacak kuşkuları giderinceye ve varislerin, açıkça doğa yasası ya da Tanrının vahyedilmiş yasası tarafından belirlendiği gösterinceye kadar, Yazarımızın Adem'deki monarşik, mutlak, üstün paternal iktidara ve bu iktidarın Adem'in varislerine intikaline ilişkin tüm varsayımlarının otoriteyi kurumsallaştırmaya ve yeryüzünde şu anda bulunan herhangi bir prensin yetkisini yapılandırmaya en küçük bir yararı olmayacak; bu durum, tam tersine, tüm prenslikleri huzursuz ve sorgulanır hale getirecektir. Çünkü, Yazarımızın bize istediği kadar Adem'in paternal bir iktidara ve dolayısıyla monarşik bir iktidara sahip olduğunu; bu iktidarın (Dünyadaki tek iktidarın) O'nun varislerine intikal ettiğini ve dünyada bundan başka iktidar olmadığını söylemesine ve bütün insanların da buna inanmasına izin versek bile; bütün bu söylenenlerin açık hata olmasına rağmen, bunları, açık hata oldukları düzeyde açıkça ispatlanmış doğrular olarak kabul etsek bile, bu paternal iktidarın kime intikal ettiği ve şu anda kimde olduğu konularındaki kuşkular giderilmezse, hiç kimse herhangi bir itaat yükümlülüğü altında olamaz: Tabi ki eğer birisi, "ben, benden daha fazla *paternal iktidara* sahip olmayan birinde bulunan *paternal iktidara* itaat etmekle

[6] Bu yazar John Tyrell'dir.

yükümlüyüm" demezse. Bu tür bir şeyi söyleyen kişinin söylediği tüm şey aslında şudur: Ben birine itaat ediyorum çünkü o yönetmeye ilişkin bir hakka sahiptir ve eğer bana onun yönetmeye ilişkin bir hakkı olduğunu nereden bildiğim sorulacak olursa, onun böyle bir hakkı olup olmadığının bilinemeyeceği biçiminde cevap vermeliyim. Ancak niye öyle olduğunu bilmediğim şey itaatimin nedeni olamayacağından, hiç kimsenin niye öyle olduğunu bilemediği şey hiçbir şekilde benim itaatimin nedeni olamaz.

125. Dolayısıyla insanlar kime itaat edeceklerini açıklayamazlarsa ya da kimin yönetileceği ve kimin itaat edeceği bilinemezse, *Adem'in babalığı*, iktidarının büyüklüğü ve onun varsayımlarının zorunluluğu konularında çıkarılan bütün bu gürültü, yönetecek olanların iktidarını kurmada ya da itaat edecek uyrukların itaatini belirlemede hiçbir katkı sağlamaz. Dünyanın, şu anda geri dönülmez biçimde içinde bulunduğu Adem'in varisinin kim olduğundan habersiz olunduğu durumda, Adem'in varislerine intikal eden bu *babalığı* ya da *Adem'in bu monarşik iktidarı*, insanoğlunun hükümetlerine, Yazarımızın, insanları, bu varisin kim olduğunun bilinmesi olanaksızken, Adem'in Tanrısal kurum tarafından varislere de intikal eden günahları affetmeye ya da hastalıkları iyileştirmeye ilişkin bir iktidarı olduğuna inandırması durumunda, bunun, insanların vicdanlarını yatıştırması ya da sağlıklarını güvenceye almasından daha fazla yarar sağlamayacaktır. Yazarımızın bu güvencesi üzerine, gidip günahlarını itiraf eden ve papaz ya da doktor olarak adlandıran birinden, günahlarının tümüyle affını uman ya da sağlığını iyileştirme umuduyla ilaç alan ya da "*ben Adem'den intikal etmiş olan günah bağışlayıcı iktidarı kabul ediyorum*" ya da "*Adem'den intikal etmiş olan şifa verici iktidar tarafından iyileştirileceğim*" diyerek kendisini bu tür işlerin içine sokan biri, bütün bu iktidarların sadece Adem'in tek varisine intikal ettiğinin itiraf edildiği ve bu varisin de kim olduğunun bilinmediği durumda, "*ben Adem'dein intikal*

etmiş olan paternal iktidara boyun eğeceğim ve itaat ediyorum" diyen biri kadar ussal davranmış olmayacak mıdır?

126. Sivil Avukatlar'ın[7], prenslerin ardıllığıyla ilişkili bu durumlardan bazılarını belirlemiş olduklarını iddia ettikleri doğrudur. Ancak Yazarımızın ilkelerine göre bunlar kendilerine ait olmayan bir konuya burunlarını sokmuş bulunmaktadırlar. Çünkü eğer siyasal iktidarın tümü, Tanrısal buyruk ve Tanrısal kurum tarafından sadece Adem'den türetilecek ve sadece Adem'in ardılı olan varislere intikal edecek olursa, bu hak, tüm hükümetlere öncül ve üstün olan bir hak demektir ve bundan dolayı da kendisi tüm hukukun ve hükümetlerin temeli olan ve kuralını sadece Tanrı ve doğa yasalarından alan bu hakkı, insanların pozitif yasaları belirleyemez. Ben bu konuda sessiz kalarak, bu yolla nakledilecek bu tür hak olmadığını düşünmeye eğilimliyim. Şundan eminim ki eğer bu tür bir hak olsaydı amaçsız olacaktı ve bu tür hak olsaydı, insanlar, hükümete ve hükümet edenlere yapılacak itaate ilişkin olarak bu tür hak olmamasından daha fazla kayıp içinde olacaklardı. Çünkü Tanrısal kurumun (eğer varsa) önünü kestiği pozitif yasalar ve anlaşma yoluyla bütün bu sonu gelmeyen içinden çıkılmaz kuşkuların güvenli olarak üstesinden gelinebilir. Ancak bu tür bir hak varsa, nakle ilişkin açık bir doğal ya da Tanrısal kural olmadan, Tanrısal doğal bir hakkın ve dünyada şu anda bulunmakta olan türde düzen ve barışın altsoya nasıl nakledileceği hiçbir zaman anlaşılamaz. Eğer sivil iktidar, Tanrısal kurum tarafından varise tahsis edilmiş olsaydı ve Tanrısal kurum tarafından varis olarak atanan kişi hala bilinemeseydi, bu, tüm sivil hükümetlerin bir sonu olurdu. Bu paternal krallık iktidarı, Tanrısal hakla sadece bir kişiye ait kılındığından, bu iktidarı başka bir yere konumlandıracak insan basiretine ya da uzlaşmasına yer olmaz. Çünkü eğer insanoğlunun itaatine ilişkin

---

[7] Sivil Avukatlar'la kastedilen Locke'un zamanında Roma Hukuku ya da medeni hukuk profesörleridir ki bunların içinde Grotius ve Pufendorf gibi yazarların olduğu tahmin edilmektedir.

Tanrısal bir hakka sadece bir insan sahipse, bu hakkı ispatlayanın dışındaki hiç kimse bu itaate ilişkin bir iddiada bulunamaz; insanların vicdanları da başka bir iddiayla bu itaate zorlanamaz. Böylece bu doktrin, tüm hükümetleri köklerinden koparır.

127. Böylece, Yazarımızın, nasıl sağlam bir temel olsun diye yönetecek kişinin Tanrı buyruğu olduğunu ve Tanrısal kurum tarafından belirlendiğini, bize geniş anlamda sadece bu kişinin varis olduğunu söylediğini, ancak bu varisin kim olduğunu nasıl bizim tahminimize bıraktığını görüyoruz. Dolayısıyla Tanrısal kurumun, bizim bilmek için bir kurala sahip olmadığımız bir kişiye yaptığı atamanın, hiç kimseye yapılmamış bir atama kadar iyi bir atama olduğunu görüyoruz. Ancak Yazarımız her ne yaparsa yapsın, Tanrısal kurum bu tür bir saçma atama yapmaz. Tanrının da, belirli tek kişiyi işaret edecek ve bilmeyi sağlayacak kuralları vermeden bu kişinin bir şeye hakkı olacağına ilişkin kutsal bir yasa yaptığı ya da varisin kim olduğunu göstermeden, bir varise iktidara ilişkin Tanrısal bir hak verdiği düşünülemez. Tanrının, varisin kim olduğunu kuşkulu ve belirlenemez bırakarak varise bu tür bir hak vereceğini düşünmektense, bir varisin Tanrısal kurum tarafından bu tür bir hakka sahip kılınmadığını düşünmek daha doğrudur.

128. Tanrı eğer Kenan toprağını İbrahim'e ve İbrahim'in zürriyetinin adını anmadan genel terimlerle ondan sonraki birilerine, bu birilerinin kim olduğunun bilinebileceği şekilde vermiş olsaydı, bu, tıpkı taçlara ilişkin hakkın belirlenmesinde imparatorluğun Adem'e ve onun ardıl varislerine Adem'in varislerinin kim olduğunu söylemeden verdiğinde olduğu gibi, Kenan toprağına ilişkin hakkı belirlemede iyi ve yararlı bir görevlendirme anlamına gelecekti. Çünkü *varis* sözcüğü, varis olan kişinin kim olduğunu bilmeye yarayan bir kural olmaksızın, benim kendisini tanımadığım "birileri"nden başkasını ifade etmez. Tanrı, insanların yakın akraba olanlarla evlenmemeyi Tanrısal bir kurum yaptığından, sadece "*Hiçbiriniz yakın akrabanıza onun çıplaklığını*

açmak için yaklaşmayacaksınız"[8] demenin yeterli olmayacağını düşünmüş, ayrıca Tanrısal kurum tarafından yasaklanmış olan yakın akrabaları bilebilmeye yarayan kuralları da vermiştir. Aksi takdirde, bu kuralın hiçbir yararı olmazdı. Çünkü ilgili kişinin bu tür genel terimlerle bilinemeyecek olması halinde insana sınırlamalar getirmenin ya da ayrıcalıklar vermenin herhangi bir amacı yoktur. Ancak Tanrı hiçbir yerde ardıl varisin babasının tüm servetini ya da hükümranlığını miras edineceğini söylememiş olduğundan, biz hiçbir yerde atamamış olduğu bu varisin kim olduğunu merak etmiyoruz. Tanrı bu tür bir şeyi hiçbir zaman amaçlamamış olduğundan; bu anlamda hiçbir varisi hiçbir zaman yaratmamış olduğundan, biz aksi olmuş gibi düşünerek, herhangi bir yerde varisliğe herhangi bir kişiyi aday gösterdiğini veya atadığını umamayız. Dolayısıyla Kutsal Kitapta varis sözcüğü bulunmasına rağmen, Yazarımızın anladığı anlamda, doğal hak sayesinde, kardeşlerini dışlayacak biçimde, babasının sahip olduğu her şeyi miras edinecek biri anlamında bir varis yoktur. Saray, İsmail[9]'in, İbrahim'in ölümünden sonra İbrahim'in servetini paylaşmak için evde kalırsa, bir cariyenin bu oğlunun İshak'la birlikte varis olacağını düşündüğünden şunları söyler: "*Bu cariyeyi ve oğlunu dışarı at, çünkü bu cariyenin oğlu benim oğlum İshak ile birlikte varis olmayacaktır.*" Ancak bu, her bir çokluktaki insan içinde Adem'in doğru ve ardıl varisi olan biri olduğunu söyleyen ve bu mirasın intikali ile ilgili yasaların da ne olduğunu söylemiş olması gereken Yazarımızı mazur göstermez. Yazarımız varisin kim olduğunu nasıl bileceğimizin kurallarını bize öğretmede son derece cimri davranmış olduğundan, bundan sonraki bölümde, Yazarımızın hükümetini tümüyle üzerine inşa ettiğini iddia ettiği Kutsal Kitap tarihinin, bu zorunlu ve temel konuda ne verdiğine bakmamıza izin verin.

---

[8] Locke'un bu alıntısı Levililer 18. bölüm 6. ayettendir. Locke kaynak göstermemiştir.

[9] İsmail, İbrahim'in karısı Sara(y)'dan olmayan, bir cariyeden olan oğludur. Sara oğlu İshak'ın tek varis olmasını istemektedir.

129. Yazarımız kitabının başlığını iyileştirmek için (s. 13) Adem'in krallık iktidarının intikalinin tarihiyle ilgili olarak şu sözleriyle başlar(s. 13): "*Adem'in emirle bütün dünya üzerinde Tanrısal buyruk sayesinde sahip olduğu ve ondan intikal etmiş olan hakla patriarkların kullandığı bu lortluk geniş bir.... vs. idi.*" Yazarımız Patriarkların lortluğu intikal yoluyla kullandıklarını nasıl kanıtlamaktadır? Yazarımız demektedir ki, "*Baba Yahuda yaşam ve ölüm üzerinde hükümranlığa sahip olduğundan, şunu görüyoruz ki üvey kızı Tamar'a karşı, fahişelik yapmaktan dolayı ölüm cezasına hükmetti.*"(s. 13) "*Yahuda ölüm cezasına hükmetti*" cümlesi, nasıl olur da, Yahuda'nın mutlak ve egemen otoriteye sahip olduğunu ispatlar? Ölüm cezasına hükmetmek, kesin bir egemenlik işareti değildir, ama genellikle ast yöneticilerin görevidir. Yaşam ve ölüme ilişkin yasalar yapma iktidarı, gerçekten de egemenliğin bir işaretidir ancak bu yasalara dayanarak yaptırıma hükmetmek başkaları tarafından yapılabilir ve dolayısıyla bu, Yahuda'nın egemen otoriteye sahip olduğunu ancak kötü biçimde ispatlamaktadır. Bu, birinin son zamanlar için, tıpkı "*Yargıç Jefferies ölüm cezalarına hükmetti, bu yüzden de egemen otoriteye sahipti*" demesine benzer. Ancak Yahuda'nın bir başkasının görevlendirmesiyle ölüme hükmetmediği ve dolayısıyla bunu kendi hakkına dayanarak yaptığı söylenecektir. Oysa Yahuda'nın bu tür bir hakka sahip olup olmadığını kim bilmektedir?: Öfkenin şiddeti de Yahuda'yı yapmaya yetkili olmadığı bu şeyi yapmaya sürüklemiş olabilir. "*Yahuda yaşam ve ölüme ilişkin hükümranlığa sahiptir.*": Bu iddia nasıl ortaya çıkmıştır? Bu iddia, Yahuda'nın bu yetkiyi kullanmış olmasından, yani "*Tamar'a karşı ölüm cezasına hükmetmiş*" olmasından kaynaklanmıştır. Yazarımız Yahuda'nın ölüm cezasına hükmetmiş olmasından dolayı, ölüm cezasına hükmetmeye ilişkin bir hakkı olmasının çok iyi bir kanıt olduğunu düşünür. Eğer bir şeyi yapmaktan dolayı o şeyi yapmaya ilişkin bir hak doğduğu sonucu çıkıyorsa, Yahuda, ayrıca *Tamar'la* yatmıştır ve aynı kanıtlama yöntemiyle, *Tamar'la* yatmaya ilişkin bir hakkı

da vardır. Bu kanıtlama yöntemiyle *Absalom*[10] da Yazarımızın egemenleri arasında sayılabilir, çünkü eğer bu yöntem yaşam ve ölüme ilişkin bir hükümranlığı ispatlamaya yeterli ise, *Absalom* kardeşi *Amnon'a* karşı bu tür bir ölüm cezasına hükmetmiştir ve benzeri bir çok olayda *Absalom* bunu uygulamıştır. *Yahuda* diyor Yazarımız; bu lortluğa sahip olanlar, *Yakub'un* küçük oğlu *Yahuda*, babası ve yaşayan büyük kardeşleridir.

Ancak bütün bunların egemen iktidarın açık göstergeleri olduğunu kabul ettiğimizde "*En mutlak hükümran bir monarkın sahip olduğu genişlik ve büyüklükte, Adem'den hak yoluyla intikal eden bu Lortluk*"a sahip olan kişi kimdi? Dolayısıyla eğer Yazarımızın kendi kanıtları dikkate alınırsa, küçük bir kardeş, babası ve daha büyük kardeşleri yaşarken, "*veraset hakkıyla, Adem'in monarşik iktidarını kullanabiliyorsa*" ve eğer bu nitelikteki biri veraset yoluyla bir monark olabiliyorsa, her insan niye monark olamasın? Eğer *Yahuda*, babası ve daha büyük kardeşleri yaşarken, Adem'in varislerinden biri idiyse, ben bu mirastan kimin dışlanabileceğini bilmiyorum; bu durumda bütün insanlar, miras yoluyla *Yahuda* gibi monark olabilirler.

130. "*Savaşa değinirsek, İbrahim'in kendi ailesinden oluşan 318 askerlik bir orduyu yönettiğini ve Esav'ın kardeşi Yakup'la 400 silahlı adamıyla karşılaştığını görüyoruz; Barış konusunda: İbrahim, Abimelek ile bir birlik kurdu vs.*" s. 13. Bir insanın Adem'in varisi olmadan da ailesinden 318 insana sahip olması olanaklı değil midir? Batı Hint Adalarındaki bir çiftçi, istediği takdirde, (bunu isteyeceğinden kim kuşku duyar?) kendilerine verdikleri zararların giderilmesi amacıyla Kızılderililere karşı adamlarını toplamıştır ve yönetmiştir; bundan sonra da öyle yapacaktır ve bütün bunları "*Adem'den intikal etmiş olan bir monarkın mutlak hükümranlığı*" olmadan yapmıştır. Bu durumda, bu çiftçinin, kendi evinde doğan ve kendi parasıyla satın alı-

[10] Davut'un üçüncü ve en sevdiği oğlu. Yahudi Kralı.

nan ailesindeki hizmetliler üzerinde iktidara sahip olmasından dolayı, bu, Tanrının kurumu tarafından Adem'dem miras edinme yoluyla intikal etmiş olan tüm iktidarların ve bu çiftçinin kendisinin ve iktidarının Tanrının buyruğu olduklarını ispatlayan takdire şayan bir argüman olmayacak mıdır? Bugün Batı Hint Adalarında olduğu gibi Patriarklar zamanında, zenginlerin, erkek ve kadın hizmetçi köleler satın aldıkları ve bunların savaşta ve barışta kullanılmalarına rağmen satın alınma yoluyla olduğu kadar üreme yoluyla da çoğalmaları sayesinde, geniş ve kalabalık ailelere sahip hale geldikleri İbrahim örneğindeki durumdur: Bu durumda, bu zengin kişiler, hizmetliler üzerinde sahip oldukları iktidarı, paralarıyla satın alırken, bunun Adem'dem intikal etmiş bir miras olduğu düşünülebilir mi? Bir adamın bir panayırdan satın aldığı atını, bir sefer sırasında düşmanı üzerine sürmesi, "*Adem'in Tanrısal emir yoluyla kendisine intikal etmiş hakla dünya üzerinde sahip olduğu lortluğun*" bir at sahibi tarafından kullanılmasının iyi bir kanıtıdır: Tıpkı *İbrahim'in*, ailesindeki hizmetlilere önderlik etmesinin, Patriarkların, lortluğu Adem'dem intikal etmesi yoluyla kullanmalarının iyi bir kanıtı olması gibi. Çünkü efendinin ister at üzerinde ister köle üzerinde her iki durumda da iktidara ilişkin sahip olduğu yetki efendinin atı ya da köleyi sadece satın almasından kaynaklanmıştı ve herhangi bir şey üzerinde birinin pazarlık ya da parayla bir hükümranlık sahibi olması, onu veraset ve miras yoluyla edindiğini ispatlamanın yeni bir yoludur.

131. "*Ancak savaş ve barış yapmak egemenliğin işaretleridir.*" Diyelim ki siyasal toplumlarda bu böyledir. Bu durumda, Batı Hint Adalarında kendisiyle birlikte kendi oğullarına, arkadaşlara ya da ortaklara, ücretli askerlere ve parayla satın alınmış kölelere ya da muhtemelen bütün bunlardan oluşturulmuş bir birliğe sahip olan biri, bir egemen ya da kendisiyle birlikte gidenlerin kralı olmaksızın, koşulların gerektirmesi halinde savaş ve barış yapamayacak ve "*anlaşma maddelerini bir yeminle onay*"layamayacak mıdır? Bu kişinin bunları yapamayacağını

söyleyen kişi, bu durumda, birçok gemi yöneticisinin, çok sayıda özel çiftlik sahibinin mutlak monark olmalarına izin vermek zorundadır, çünkü bunlar savaş ve barış yapmışlar ve anlaşma maddeleri onaylamış bulunmaktadırlar. Savaş ve barış, siyasal toplumlarda, bu toplumların egemen iktidarı dışında kimse tarafından yapılamaz. Savaş ve barış bu tür bir siyasal bütünün gücüne farklı bir devinim kazandırdığından, tüm vücudun güçlerinin yönetimine sahip olan iktidar dışında hiç kimse savaş ve barış yapamaz ve siyasal toplumlarda bu iktidar sadece egemen iktidardır. Gönüllü[11] toplumlarda, onaylama yoluyla bu tür bir iktidara sahip olan kişi, o an için savaş ve barış yapabilir ve savaş durumu, çok sayıda taraftardan değil ama insanların başvurmak için bir egemene sahip olmadıkları bir durumda, taraflar arasındaki düşmanlığa bağlı olduğundan, tek bir insan da kendisi için savaş ve barış yapabilir.

132. Fiili olarak savaş ya da barış yapmak, birbirlerine düşmanlık yapanların düşmanlık eylemlerinin yürürlüğe konması ya da sona erdirilmesi amacıyla verilen iktidar dışında başka bir iktidarın varlığının kanıtı sayılmaz ve bu iktidara, birçok durumda, herhangi bir politik üstünlüğe sahip olmayan birileri sahip olabilir. Dolayısıyla savaş ya da barış yapmak, savaş ya da barış yapan her bir kişinin bir kral olmak şöyle dursun, siyasal bir yönetici bile olduğunu ispatlamaz. Çünkü o zaman, devletler de kesinlikle monarşik hükümetler kadar savaş ve barış yaptıklarından, devletlerin de kral olması gerekir.

---

[11] "Gönüllü" sözcüğü, "voluntary" sözcüğünün karşılığı olarak çevrilmiştir. Metinde "voluntary society", "politick society"nin karşıtı olarak kullanılmıştır. Aslında doğa durumu-siyasal toplum karşıtlığı kullanılmakta ve doğa durumundaki gönüllü birlikteliklerdeki savaş ve barış yetkisi ile siyasal toplumdaki savaş ve barış yetkisi karşılaştırılmaya çalışılmaktadır. Siyasal toplum da sözleşmeyle kurulmuş olması nedeniyle hiç kuşkusuz gönüllü bir toplumdur. Locke burada gönüllü sözcüğünü burada belirtilen farklı anlamda kullanmaktadır: doğa durumundaki gönüllü birleşmeler.

133. Ancak bunu "*İbrahim'in egemenliğinin bir işareti*" olarak kabul ettiğimizde, bu, Adem'in tüm dünya üzerindeki egemenliğinin, İbrahim'e veraset yoluyla intikal ettiğinin bir kanıtı mıdır? Eğer kanıtıysa, bu, kesinlikle Adem'in lortluğunun diğerlerine de intikal ettiğinin iyi bir kanıtı olacaktır. Bu durumda İbrahim kadar savaş ve barış yaptıklarından devletler de İbrahim kadar Adem'in varisi olacaklardır. Eğer derseniz ki, "*Adem'in lortluğu*", veraset hakkıyla, savaş ve barış yapmalarına rağmen devletlere intikal etmemiştir, ben de aynı şeyi İbrahim için söylerim ve bu durumda sizin argümanınızın sonu gelmiş demektir. Eğer argümanınızın arkasında durursanız ve devletler gibi savaş ve barış yapanlar, kuşkusuz biçimde, "*Adem'in lortluğunu miras edinirler*" derseniz, "*Adem'in lortluğunu mirasın intikali yoluyla kullanmakta olan*" devletler monarşidirler demediğiniz takdirde, monarşinizin sonu gelmiş demektir. Bu da gerçekten dünyadaki bütün hükümetleri monarşik yapmanın yeni bir yöntemi olacaktır.

134. İtiraf ediyorum ki, bu keşif, onun ilkelerini izleyerek ilk defa bulmuş olduğum ve dolayısıyla ona yüklediğim bir keşif olmadığından, Yazarımıza bu yeni keşfin onurunu vermek için, okuyucularımın, Yazarımızın, kendisini bu keşif konusunda yetiştirmek için açık yüreklilikle söylediği şu şeyi bilmesi uygun olur (Her ne kadar olabildiğince saçma görünse de): "*Dünyadaki bütün krallıklar ve devletlerde, prens ister halkın yüce babası olsun, ister sadece bu tür bir babanın gerçek varisi olsun, ister tacı gasp ya da seçim yoluyla elde etsin ya da devleti, ister az sayıda kişi ya da bir çoğunluk yönetsin, yine de, herhangi bir kişide, çok sayıda kişide ya da bunların hepsinde otorite, sadece üstün bir babanın hakkı ve doğal otoritesidir.*" Ki Yazarımız özellikle sözü edilen *İbrahim* örneğinin verilmesinden hemen önceki sayfada (sayfa 12), bize sıkça *babalık* hakkının "*krala ait ve krala yakışır otorite*" olduğunu söyler. Yazarımız demektedir ki bu krallık otoritesine devletleri yönetenler sahiptirler ve eğer krallık ve krallığa yaraşır otoritenin devletleri yönetenlerde olduğu doğruysa, devletlerin krallar tarafından yönetildikleri de bu-

nun kadar doğrudur. Çünkü eğer bu krallık otoritesi yöneten kişide ise, yöneten kişinin bir kral olması zorunludur ve dolayısıyla bütün devletler tümüyle monarşi olmaktan başka bir şey değildirler. Bu durumda da bu konu hakkında daha fazla gürültü koparmaya ne gerek var ki? Dünyadaki hükümetler olmaları gerektiği gibidir; dünyada monarşiden başka bir şey yoktur. Bu, hiç kuşkusuz, Yazarımızın dünyanın dışındaki tüm hükümetlerin de monarşik hükümete dönüştürülmesi için bulabilmiş olduğu en güvenilir yöntemdir.

135. Ancak bütün bunlar İbrahim'in Adem'in varisi olmaktan dolayı bir kral olduğunu güçlükle kanıtlar. Eğer İbrahim miras edinme yoluyla kral olmuş olsaydı, İbrahim'in bu yetkisi nedeniyle, aynı aileden olan Lut'un da ailesindeki hizmetlilerden önce İbrahim'in uyruğu olması gerekirdi. Oysa bunların arkadaşlar ve eşitler olarak yaşadıklarını ve çobanları anlaşamadığında aralarında herhangi bir yetki ya da üstünlük iddiası olmadığını ama uzlaşarak ayrıldıklarını ve dolayısıyla gerçekte İbrahim'in yeğeni olmasına rağmen, hem İbrahim tarafından hem de kutsal metinde, yetki ve otorite adıyla değil, arkadaşlık ve eşitliğin adı olan *İbrahim'in kardeşi* adıyla anıldığını (**Tekvin** 13. bölüm)[12] görüyoruz. Eğer Yazarımız, *İbrahim'in*, Adem'in varisi ve bir kral olduğunu biliyorsa, öyle görünüyor ki *İbrahim'in* kendisinin ve oğlu için bir kız istemeye gönderdiği hizmetlisinin bildiğinden daha fazlasını biliyor demektir. Çünkü hizmetli **Tekvin**'in 24. bölümünün 35. ayetinde genç kadın[13] ve arkadaşları üzerinde

---

[12] Sözkonusu 13. bölümün ilgili 5-9 uncu ayetleri şöyledir: "*İbrahim'le beraber giden Lut'un da koyunları ve sığırları ve çadırları vardı. Ve birlikte oturmak için yer onları taşıyamıyordu; çünkü onların malı çoktu ve birlikte oturamıyorlardı. Ve İbrahim'in sürülerinin çobanları ile Lut'un sürülerinin çobanları arasında çekişme oldu. Ve İbrahim Lut'a dedi: Rica ederim, benimle senin aranda ve benim çobanlarımla senin çobanların arasında çekişme olmasın; çünkü biz kardeşiz. Bütün memleket senin önünde değil mi? rica ederim benden ayrıl; eğer sola gidersen ben sağa, sağa gidersen ben sola giderim.*"

[13] Genç kadın İshak'ın karısı olacak olan Rebeka'dır.

etkili olmak için eşleşmenin avantajlarını ortaya koyarken şunları söylemektedir(**Tekvin** bölüm 24, ayet 35): "*Ben İbrahim'in hizmetlisiyim. Lord Tanrı efendimi alabildiğine kutsadı ve efendim yüceldi; Tanrı ona davar ve sığır sürüleri, altın ve gümüş, erkek ve kadın hizmetliler, develer ve eşekler verdi ve efendimin karısı Sara ileri yaşta efendime bir oğlan doğurdu ve efendim sahip olduğu her şeyi oğluna verdi.*" Bu tür bir durumda, efendisinin büyüklüğünü ortaya koymak için özel olarak hazırlanmış ihtiyatlı bir hizmetli, eğer İshak'ın taç sahibi olduğunu bilseydi, bunu söylemeyi atladığı düşünebilir mi? Bu tür bir olayda, hizmetli ya da efendisi İbrahim'in kral olduğuna ilişkin bir şey düşünmüş olsaydılar, efendinin gönderdiği şahsın başarıya ulaşması için diğer bütün şeyler içinde en uygun olan ve kralların dokuzunun İbrahim'in komşusu olması dolayısıyla o zamanlarda çok iyi bilinen bir ad olan *krallık* kavramı nedeniyle, İbrahim'in kral olduğunu onlara söylemeyi ihmal etmiş olması hayal edilebilir mi?

136. Ancak öyle görünmektedir ki bu keşif, Yazarımız tarafından yapılsın diye 2000 ya da 3000 boyunca saklı tutulmuştur. Bunun kredisini kullanması için ona izin verdiğimizde, burada dikkat etmiş olması gereken tek şey şuydu ki, Adem'in toprağının da, Adem'in lortluğu gibi mirasçısına intikal etmiş olması gerekirdi. Çünkü İbrahim'in de (eğer Yazarımıza inanabilirsek) diğer patriarklar gibi "*hak yoluyla intikal ederek kullandığı bu lortluk*, yaratılış*tan beri varolmuş en mutlak hükümran bir monarkın sahip olduğu genişlik ve büyüklükteydi.*" Oysa buna rağmen İbrahim'in serveti, toprakları ve hükümranlık alanları oldukça dar ve kıttı. Öyle ki Sara'yı gömmek[14] için Het'in oğullarından bir arazi ve bir mağara alıncaya kadar bir ayak ölçüsünde[15] bir toprağa bile sahip değildi.

---

[14] Sara'nın gömülüş öyküsü Tekvin'in 23 üncü bölümünde anlatılmıştır.

[15] Bir ayak ölçüsü, "foot" sözcüğünün karşılığı olarak çevrilmiştir. Foot 30. 48 cm ölçüsündeki bir ölçü birimidir.

137. "*Adem'in tüm dünya üzerinde sahip olduğu lortluğu, ondan intikal eden hakla patriarkların kullandığı*"nı ispatlamak için *İbrahim* örneğine eklenen *Esav* örneği, *İbrahim* örneğinden daha da keyif vericidir. "*Esav kardeşi Yakup'la 400 silahlı adamıyla karşılaştı,*" bu yüzden, Esav Adem'e varis olma hakkı sayesinde bir kral idi. Şu halde dört yüz silahlı adam, sadece toplanmış bile olsalar, onlara liderlik eden kişinin bir kral ve Adem'in varisi olduğunu ispatlamak için yeterlidir. Özellikle kendilerinin 400 kişilik silahlı adama dayalı krallık otoritelerini sorgulayacak daha iyi yetkilerle donatılmış 500 kişiye yakın silahlı adama sahip hiç kimse olmamışsa, İrlanda'da, Yazarımıza onların bu kadar saygıdeğer bir görüşünü yansıttığı için teşekkür edecek olan Tory'ler (Başka ülkelerde de her ne varsa) bulunmaktadır. Bu, böylesine ciddi bir argümanla, ondan daha kötü olanını söylemeyerek, oyun oynayan insanların bir ayıbıdır. Esav örneği burada, Adem'in lortluğunun, "*Adem'in mutlak hükümranlığının, herhangi bir monarkın hükümranlığı genişliğinde, hak sayesinde patriarklara intikal ettiğinin*" bir kanıtı olarak getirilmiştir. Aynı bölümün 19. sayfasında ise Yakup, "*ilk doğum hakkıyla kardeşi üzerinde lort olan*" birinin bir örneği olarak getirilmiştir. Dolayısıyla burada aynı yetkiye sahip ve Adem'e aynı zamanda varis olan iki mutlak monark kardeşe sahibiz: En yaşlı olan Adem'e varistir, çünkü kardeşiyle 400 adamla karşılaşmıştır ve en genç olan Adem'e ilk doğum hakkı sayesinde varistir. "*Esav, Adem'in tüm dünya üzerinde sahip olduğu lortluğu, kendisine intikal eden hak sayesinde, herhangi bir monarkın en mutlak hükümranlığı kullandığı genişlik ve kapsamda kullanmıştır ve Yakup da, aynı zamanda, varislerin kardeşleri üzerinde lort olmalarını sağlayan varislik hakkıyla Esav üzerinde lort olmuştur.*" *Risum teneatis*?[16] Şunu itiraf ediyorum ki ben hiçbir zaman bu tartışma yönteminde Bay Robert kadar becerikli biçimde parçalara bölen biriyle karşılaşmadım. Ancak Yazarımızın talihsizliği şeylerin doğası ve insani

[16] *Gülmeme yardım eder misiniz?*

konularla bağdaşamayan bir hipotezi aydınlatmaya çalışmasıdır. Yazarımızın ilkeleri, Tanrının dünyada yerleştirmiş bulunduğu yapı ve düzenle uzlaştırılamazdı ve dolayısıyla Yazarımız sıkça ortak sağduyu ve deneyimle çarpışma gereği duymuş olmalıdır.

138. Sonraki bölümde Yazarımız bize şunları söylemektedir: "*Bu patriarkal iktidar sadece tufana kadar devam etmedi ama tufandan sonra da devam etti: Patriark sözcüğü bunu kısmen ispatlamaktadır.*" Dünyada patriarklar olduğu sürece patriarkal iktidar devam ettiğinden patriark sözcüğü "*kısmen*"den fazlasını ispatlar. Çünkü tıpkı babalar ya da kocalar olduğu sürece paternal ya da aileye ilişkin iktidarın varlığının zorunlu olması gibi, patriarklar olduğu sürece de patriarkal iktidarın olması zorunludur. Ancak bu, adlarla oynamaktan başka bir şey değildir. Yazarımızın temelsiz biçimde ispatlayacağını ima ettiği sorgu altındaki şey şudur: "*Adem'in dünya üzerinde sahip olduğu lortluğu, Adem'in* varsayılan mutlak evrensel hükümranlığını, *Adem'den intikal eden hakla patriarklar kullanmıştır.*" Yazarımız eğer bu tür mutlak bir monarşinin dünyada tufana kadar sürdüğünü kabul ediyorsa, bunu, hangi kaynaklardan elde ettiğini bilmekten memnuniyet duyacağım. Çünkü itiraf etmeliyim ki, ben kendi **İncil**imde bu konuda tek bir sözcük bile bulamadım: Eğer Yazarımız patriarkal iktidarla başka bir şeyi kastediyorsa, bunun elimizdeki konuyla hiçbir ilgisi yoktur: Yine itiraf etmeliyim ki, patriark adının, bu adı taşıyanların, mutlak monarşik iktidara sahip olduklarını nasıl kısmen nasıl ispat edebildiğini anlamadım ve dolayısıyla zannederim bundan kaynaklanan argüman biraz daha açıklığa kavuşturuluncaya kadar bu sorunun yanıta da ihtiyacı yoktur.

139. Yazarımız demektedir ki "*Dünya babaları tarafından Nuh'un üç oğlu arasında bölüştürülmüştü, çünkü tüm dünya onlar tarafından kaplanmıştı.*" (s. 14.) Nuh dünyayı çocukları arasında hiçbir zaman bölmemiş olsaydı bile, Nuh'un oğullarının evlatları tarafından kaplanmış olabilirdi. Çünkü dünya bölünme-

den de yeniden doldurulabilirdi. Dolayısıyla Yazarımızın buradaki iddialarının tümü bu tür bir bölünmeyi ispatlamaz. Buna rağmen ben bunu ona bırakıp şu soruyu soruyorum: onların aralarında bölünen dünyada bu üçünden hangisi Adem'in varisidir? Eğer Adem'in lortluğu, Adem'in monarşisi, hakka dayalı olarak sadece en büyük oğlana intikal ettiyse, o zaman, diğer ikisi sadece bu büyüğün uyrukları, köleleri olabilirlerdi; bu lortluk eğer hakka dayalı olarak her üç kardeşe de intikal ettiyse, aynı hakka dayalı olarak tüm insanoğluna da intikal edecektir. Bu durumda Yazarımızın sayfa 19'da söylediği "*varisler kardeşlerinin lordudurlar.* "ifadesinin doğru olabilmesi olanaksız olacak, ama herkes kardeş olacak ve dolayısıyla tüm insanlar eşit ve bağımsız olacak, tümü Adem'in monarşisinin varisleri olacak ve dolayısıyla herkes aynı zamanda bir diğeri kadar monark olacaktır. Ancak denecektir ki babaları Nuh dünyayı çocukları arasında böldü; bu durumda Yazarımız, Nuh'a, Tanrı'ya verdiği izinden fazlasını vermiş olacaktır: Çünkü Yazarımız **Gözlemler** s. 211'de, Tanrının kendisinin dünyayı Nuh'un ilk doğum hakkının aleyhine olmak üzere, Nuh ve Oğullarına vermesi gerektiğini sağlam biçimde düşünmüştür. Yazarımızın sözleri şöyledir: "*Nuh dünyanın tek mirasçısı olarak bırakılmıştı. O halde Tanrı'nın Nuh'u ilk doğum hakkı mirasından mahrum ettiği ve onu dünyadaki tüm insanlardan biri olarak, çocuklarıyla birlikte ortaklaşa biçimde sadece kiracı yaptığı neden düşünülsün ki?*" Oysa Yazarımız oğlu Sam'ın ilk doğum hakkı mirasından mahrum edilmesinin ve mirasın Sam ile kardeşleri arasında bölünmesinin uygun olacağını düşünmektedir. Dolayısıyla Nuh'un ilk doğum hakkı, Yazarımız dilediğinde kutsal ve dokunulmaz olmak zorundadır; dilediğinde değildir.

140. Eğer Nuh dünyayı oğulları arasında böldüyse ve onları, belirlediği hükümranlık alanlarına ataması uygun idiyse, Tanrısal kurumun sonu gelmiş, Yazarımızın Adem'in varislerine ilişkin tüm söylemi, üzerine inşa ettiği şeylerle birlikte tamamen kapı dışarı edilmiş, kralların doğal iktidarları yerlere düşmüş demek-

tir. Bu durumda "*yönetici iktidarın biçimi ve bu iktidara sahip kişiler, Tanrının buyruğu* değil (**Gözlemler**, s. 254'te Tanrının buyruğu olduğunu söylemektedir.) insanların *buyrukları* olacaktır." Çünkü eğer varisin hakkı Tanrının buyruğu ise, Tanrısal bir haksa, baba olsun ya da olmasın hiçbir insan onu değiştiremez. Eğer bu bir Tanrısal hak değilse, insan iradesine bağlı sadece insani bir haksa, bu durumda insan kurumunun bu hakkı vermediği yerde, ilk doğan kişi tüm kardeşleri üzerinde hiçbir hakka sahip değildir ve insanlar hükümeti diledikleri ellere, diledikleri biçime büründürerek verebilirler.

141. Yazarımız şöyle devam ediyor: "*Yeryüzünün en uygar uluslarının çoğu, kökenlerini Nuh'un bazı oğulları ya da yeğenlerinden getirmeye çalışırlar.*"(s. 14). En uygar ulusların çoğunluğunun miktarı ne kadardır ve bunlar hangi uluslardır? Korkarım ki oldukça büyük ve sivil bir halk olan Çinliler, doğu, batı, kuzey ve güneydeki diğer bazı halklar gibi kendilerini bu konuda sıkıntıya sokmazlar. **İncil**'e inanan bütün insanlar -ki ben bunların Yazarımızın "*en uygar uluslar*"ı olduğuna inanıyorum,- kendilerini zorunlu olarak Nuh'tan türetmek zorundadırlar, ancak dünyanın geriye kalan kısımları, kendilerini Nuh'un oğulları ve yeğenleri ile çok az ilişkili görürler. Ancak, eğer, genellikle ulusların kökenlerini bulmaya çalışan insanlar olan ulusların habercileri ve antik tarihçileri ya da tüm ulusların kendileri, "*kökenlerini Nuh'un bazı oğulları ya da yeğenlerinden getirmeye çalışmalıysalar" da*, bunun, "*Adem'in dünya üzerinde sahip olduğu lortluğun bir hak sayesinde patriarklara intikal ettiğini*" ispatlamada ne yararı vardır? Ulusların ya da insan ırklarının kökenlerini onlardan almaya çalıştıkları kişilerin ünlü kişiler, erdemleri ve eylemlerinin yüceliği nedeniyle soy tarafından tanınmış kişiler olarak düşünüldükleri sonucu çıkarılabilir. Ancak bunun ötesinde bunların kimin varisi olduklarına bakılmaz ya da böyle bir şey düşünülmez; bu kişilere, kendilerini kişisel erdemleriyle, ilerideki çağlarda, kendilerini onlardan türettiklerini iddia edecek olan kişilere parıldayacak bir derecede yükseltmiş olan

kişiler gözüyle bakılır. Ancak eğer Ogyges[17], Hercules[18], Brama[19], Tamberlain[20], Pharamond[21]; hatta Jupiter ve Saturn adları hem antik hem de modern olmak üzere farklı insan ırklarının kökenlerini onlardan türetmeye çalıştıkları adlar olsaydı, bu, bu adamların, "*onlara intikal eden hakla Adem'in lortluğunu kullandıklarını*" ispatlayacak mıydı? Eğer ispatlamayacak idiyse, bu, Yazarımızın okuyucusunu yanlış yönlendirmek için, özünde hiçbir anlam ifade etmeyen bir gösterişinden başka bir şey değildir.

142. Yazarımız, amacına uygun biçimde, dünyanın bölünmesine ilişkin olarak şunları söyler: "*Bazıları kader sayesinde, diğer bazıları ise Nuh'un on yıl içinde Akdeniz'in etrafını gemiyle gezdiğini ve dünyayı üç oğlunun payı olarak Asya, Afrika ve Avrupa biçiminde böldüğünü söylerler.*" Bu durumda, öyle görünmektedir ki, Amerika onu kapabilen kişiye bırakılmıştı. Yazarımızın, dünyanın Nuh tarafından oğulları arasında bölünüşünü ispatlamak için bu tür acılar çekmesini ve bu bölüşümü önermek için herhangi bir yerde bulabileceği bir rüyadan daha iyi olmayan, bir tahayyüle bırakmamasının nedenini tahmin etmek güçtür. Çünkü bu tür bir bölüşüm, eğer herhangi bir şeyi ispatlayacaksa, zorunlu olarak Adem'in varisinin yetkilerini alıp götürmek zorundadır: Tabi eğer üç kardeşin üçünün birden Adem'in varisleri olabilmeleri olanaksız değilse. Dolayısıyla, "*bu bölüşüm yönteminin belirsiz olması derecesinde, Nuh ve çocukları tarafından, başlarında ebeveynlerin başlar ve prensler oldukları ailelere yapılan bölüşüm çok belirgindi* (s. 15)." biçimindeki sözler, O'nun dünyadaki tüm iktidarların, Adem'in lortluğunun hakla intikal etmesinden başka şey olmadığı biçimindeki sözlerinin doğru olmasına

---

[17] Thebe'lerin ilk kralı, tufan zamanında krallık yapmıştır.

[18] Antik Yunanda Dorianların, ataları olarak düşündükleri kişi.

[19] Hindistan'daki egemen kast olan Brahmanların ataları olarak düşündükleri kişi, Brahma.

[20] Timur, Moğolların ataları olarak düşündükleri kişi

[21] Merovinglerin efsanevi kralı

izin verirse ve bu sözlerin herhangi bir kanıtlama gücü varsa, bu, sadece çocukların babalarının tümünün Adem'in bu lortluğuna varis olduğunu ispatlayacaktır. Çünkü eğer o günlerde en büyük oğuldan başka, Ham, Yafes ve diğer ebeveynler de kendi ailelerinin prensleri idiyseler ve yeryüzünü ailelere bölmeye ilişkin bir hakka sahip idiyseler, ailelerin babası olan en küçük kardeşlerin aynı hakka sahip olmasını engelleyecek olan nedir? Eğer Ham ve Yafes, en büyük kardeşlerinde bulunan herhangi bir veraset yetkisine rağmen, kendilerine intikal eden hakla prens idi iseler, küçük kardeşler de kendilerine intikal eden aynı hakla şimdi prenstirler ve dolayısıyla, Yazarımızın tüm kralların doğal iktidarı, kralların kendi çocukları üzerindeki iktidarından daha öteye geçemez ve bu doğal hak yoluyla hiçbir krallık bir aileden daha büyük olamaz. Çünkü ya Adem'in tüm dünya üzerindeki bu lortluğu hak yoluyla en büyük oğla intikal eder ve bu durumda Yazarımızın 19. sayfada söylediği gibi tek bir varis olabilir ya da bu lortluk hak yoluyla tüm oğullara eşit biçimde intikal eder ve bu durumda her bir ailenin babası, Nuh'un üç oğlu kadar bu lortluğa sahip olacaktır. Hangisini alırsanız alın, şu anda dünyada mevcut hükümetleri ve krallıkları yıkar, çünkü kendisine intikal eden hakla, bir kralın bu doğal iktidarına sahip olan kişi, ya Yazarımızın dediği Kabil'in sahip olduğu biçimde ona sahip olmak ve kardeşleri üzerinde lort olmak ve dolayısıyla tüm dünya üzerinde tek başına kral olmak zorundadır ya da burada bize söylediği gibi, üç kardeş olan Sam, Ham ve Yafes'in sahip olduğu biçimde ona sahip olmak ve dolayısıyla sadece kendi ailesinin prensi olmak zorundadır, ki bu durumda tüm aileler birbirinden bağımsız olur. Ya bütün dünya, ardıl olan varise intikal eden hakla sadece tek bir imparatorluk olmak zorundadır ya da her aile, "*Adem'in lortluğunun ailelerin ebeveynlerine intikali yoluyla*" kendi başına ayrı bir hükümet olur. Ve Yazarımızın Adem'in lortluğunun intikaline ilişkin olarak verdiği tüm kanıtlar, sadece Yazarımızın söylediği bu veraset hikayesini devam ettirme amacına yöneliktir.

143. *"Babil'in dağılışında, dünyanın bütün krallıkları için, kesinlikle krallık iktidarının kuruluşunu bulmak zorundayız(s.14)."* Eğer bu kuruluşu bulmak zorundaysanız, lütfen bunu yapın ve bu durumda, bize tarihin yeni bir bölümü hakkında yardımcı olacaksınız. Ancak biz buna inanmaya yükümlü hale gelmeden önce, bize dünyadaki krallıkların sizin ilkeleriniz üzerine kurulduğunu göstermek zorundasınız. Çünkü zannederim bu krallık iktidarının *"dünyadaki krallıklarda"* kurulduğuna kimse itiraz etmeyecektir, ancak, dünyada bazı kralların taçlarını *"Adem'den intikal eden hakla"* kullandıkları krallıkların olması gerektiği zannediyoruz ki sadece uydurma değildir, ama aynı zamanda tamamen olanaksızdır. Eğer Yazarımız, monarşisi için, Babil'in dağıtılışında yapılanlara ilişkin bir varsayımdan daha iyi bir temele sahip değilse, bu dağıtılış üstüne kurulan, en üst noktasında insanoğlunu birleştirmek için cennete ulaşmayı amaçlayan bu monarşi tıpkı Babil Kulesinin yaptığı gibi sadece insanları bölmeye ve dağıtmaya hizmet edecek ve dünyada sivil hükümeti ve düzeni kurmak yerine karmaşadan başka bir şey üretmeyecektir.

144. Yazarımız bize, insanların bölündükleri ulusların, *"kendilerini yönetmek için babalara sahip olan ayrı aileler olduğunu; bu süreç karmaşa içinde görünüyor olsa da, Tanrı'nın babalık otoritesini farklı dilleri farklı ailelere dağıtma yoluyla koruma konusunda dikkatli olduğunu (s. 14)"* söylemektedir. Yazarımızın getirmiş olduğu metinde Yazarımız dışındaki herhangi biri için, bu kadar açıkça, bu dağıtılış sırasında bütün ulusların babalar tarafından yönetildikleri ve *"Tanrının babalık otoritesini koruma konusunda dikkatli olduğu"*nu bulmak oldukça güç bir sorun olacaktır. Metnin sözleri şöyledir: *"Ailelerine, topraklarında dillerine, uluslarına göre Sam'ın oğulları bunlardır.*[22]*"* Metinde, alt soylarının sıralanmasından sonra, aynı şey Ham ve Yafes için de söylenir. Ancak bunların hiçbirinde, bunların yöneticilerine ya

[22] Tekvin 10. Bölüm 31. Ayet

da hükümet biçimlerine ilişkin; babalarına ya da babalık otoritelerine ilişkin söylenmiş tek bir söz yoktur. Ancak babalığı gizlice anlama konusunda son derece hızlı görüşlü Yazarımız, başka hiç kimsenin göze ilişecek en küçük bir şey göremediği babalık konusunda, bize, onların "*yöneticilerinin babalar olduğunu ve Tanrının babalık otoritesini koruma konusunda dikkatli olduğunu*" söyler. Peki ama neden? Çünkü aynı aileden olan kişiler aynı dili konuşuyorlardı ve dolayısıyla aynı dili konuşma zorunluluğu bölünme sırasında onları bir arada tutmuştu. Sanki biri şöyle tartışmalıymış gibi: Hannibal farklı uluslardan oluşan ordusunda aynı dili konuşanları bir arada tuttu, dolayısıyla babalar, her bir birliğin komutanlarıydılar ve Hannibal babalık otoritesi konusunda dikkatliydi ya da Carolina'mn nüfuslanması sırasında, orada bulunan İngiliz, Fransız, İskoç ve Gal ahalisi kendilerini bir arada tuttular ve ülke onlar tarafından "*onların dillerine, ailelerine, uluslarına göre topraklarına*" bölündü, dolayısıyla babalık otoritesi konusunda özen gösterilmişti ya da Amerika'nın bir çok yerinde her küçük kabile farklı dile sahip ayrı bir halk olduğundan, birileri, bu yüzden "*Tanrının babalık otoritesini koruma konusunda dikkatli olduğu*" ya da biz onların ne yöneticilerinin kim olduğunu ne de hükümet biçimlerinin ne olduğunu bilmesek de, ama sadece farklı dilleri konuşan küçük bağımsız toplumlara bölünmüş olmaları yüzünden, bunların yöneticilerinin "*onlara intikal eden hakla, Adem'in lortluğunu kullandıkları*" sonucunu çıkarmalıdır.

145. Kutsal Kitap insanların yöneticilerine ya da hükümet biçimlerine ilişkin olarak tek bir sözcük bile söylemez, ama sadece insanoğlunun nasıl farklı dillere ve uluslara bölündüğünün bir açıklamasını verir. Dolayısıyla, Kutsal Kitabın babaların pozitif olarak insanların yöneticileri olduğunu söylemediği durumda, bu tür bir şey söylemek, Kutsal Kitabın yetkilendirmesiyle tartışma yapmak değil ama kayıtların tamamen sessiz kaldığı yerde gerçeğin kendisini güvenli olarak kanıtlamaya çalışırken, birinin, kendi beyninin hayallerini kurması anlamına gelir. Bunun gibi

bir zemin üzerinde, yani aslında hiçbir zemin üzerinde, Yazarımız demektedir ki, "*Bunlar başları ve yöneticileri olmayan kafaları karışmış ve diledikleri yöneticileri ya da hükümetleri seçecek özgürlüğe sahip çoğunluklar değildiler.*"

146. Bu nedenle, şunu soruyorum: İnsanoğlunun tümü Shinar Ovası'nda toplanmışken, tümü tek bir dili konuşurken bile, "*kendisine intikal eden hakla, Adem'in lortluğunu kullanan*" tek bir monarkın yönetimi altında mıydı? Eğer tek monarkın yönetimi altında değildiyseler, o zaman şu açıktır ki, Adem'in varisine ilişkin herhangi bir düşünce de yoktu; bu yetki üzerine dayalı olduğu bilinen hükümet etme hakkı da yoktu; Adem'in babalık otoritesine ilişkin olarak, Tanrı ya da insan tarafından gösterilen bir özen de yoktu. İnsanoğlu hep birlikte yaşayan tek bir halk iken, tek bir dile sahipken ve birlikte bir kent inşa ediyorken ve Sam, İshak'ın zamanına kadar Babil'deki bölünmeden uzun bir süre sonrasına kadar yaşadığından, insanların meşru varisin kim olduğunu bilemedikleri açık idiyse, diyorum ki, insanlar, varise intikal eden hakla Adem'in monarşik babalık hükümeti altında değil idiyseler, şu açıktır ki, o zaman, babalığa ilişkin zorunlu bir saygı yoktu, Adem'in varisine bağlı olarak kabul edilmiş monarşi de yoktu, Sam'ın Asya'da imparatorluğu da yoktu ve dolayısıyla Yazarımızın sözünü ettiği türde Nuh tarafından dünyanın bölünüşü sözkonusu değildi. Eğer bu konuda, Kutsal Kitap'taki bu yerden herhangi bir şey çıkarabileceksek, öyle görünmektedir ki o da şudur: İnsanlar eğer herhangi bir hükümete sahip olmuşlarsa, bu bir mutlak monarşi olmaktan çok bir devlet idi. Çünkü Kutsal Kitap bize demektedir ki (**Tekvin** 11. Bölüm), "*Onlar dediler.*": Burada kentin ve kulenin inşa edilmesini emreden bir prens değildi; bu inşa bir monarkın emriyle de değildi; ama bu çok sayıda insanın, özgür bir halkın tartışmasıyla yapılmıştı. "*Gelin bir kent inşa edelim.*": İnsanlar bu kenti köleler olarak lortları ve efendileri için değil, özgür insanlar olarak kendileri için inşa ettiler. "*Dışarıya dağılmayalım.*": Meskenlerimizi ve ailelerimizi yerleştirmek için ilk önce bir kent ve sabit ikamet-

gahlar inşa edelim. Bu, parçalara ayrılma özgürlüğüne sahip olan ancak tek bir vücut olmayı arzulayan ve tek bir monarkın yönetimi altında, bir insanda birbirine bağlanmayı zorunlu ya da olanaklı görmeyen bir halkın tartışmasının sonucu ve düzenlemesi idi. Bu insanlar ki, eğer tümü, Yazarımızın dediği gibi, mutlak bir monarkın hükümranlığı altındaki köleler olsaydılar, kendilerini bu mutlak monarkın hükümranlığının erişim alanında bulunmaktan sakınmak için özen göstermeye gerek duymazlardı. Şimdi bunun, Kutsal Kitapta, *Adem'in varisine* ya da *babalık otoritesine* ilişkin herhangi bir şeyden daha açık olup olmadığını soruyorum.

147. Eğer Tanrının **Tekvin**'in 11. bölümünün altıncı ayetinde dediği gibi insanlar tek bir halk olmakla, üzerlerinde doğal hak yoluyla mutlak ve egemen olan tek yöneticiye, tek krala sahip idiyseler; Tanrı, aniden bu tek halktan, farklı yöneticiler altında 72 (Çünkü Yazarımız bu miktarda ulustan söz etmektedir) farklı ulusun kurulması için 72 halkı çekip aldıysa ve bu kişilerin egemen yöneticilerine itaatten derhal çekilmesini istediyse, o zaman, *"üstün babalığa ilişkin paternal otoritenin korunması için hangi özeni göstermiş"*ti? Bu, Tanrının özeninin nasıl ve hangi tarafa olacağının dilediğimiz yöne yönlendirilmesidir. Tanrının, babalık otoritesine sahip olmayanların bu otoritelerini koruma konusunda dikkatli olduğunu söylemenin anlamı olabilir mi? Çünkü eğer bunlar egemen bir prensin yönetimi altındaki uyruklar idi iseler, ne otoritesine sahiptiler ki? Tanrı doğal monarkın gerçek, üstün babalığını elinden aldığında, bu, Tanrının babalık otoritesinin korunmasına ilişkin özeninin bir örneği miydi? Tanrının, babalık otoritesini koruma nedeniyle, yeni hükümetleri, tümü babalık otoritesine sahip olamayan yöneticileriyle başlatmasına izin verdiği söylemek ussal olabilir mi? Tanrı, babalık otoritesine sahip olan birine, hükümetini parçalara böldürmeye ve onu uyruklarına paylaştırmaya katlanmak durumunda bıraktığında, Tanrının babalık otoritesini yok etme konusunda dikkatli olduğunu söylemek de bunun kadar ussal değil midir? Bu durumda, herhangi bir

monarşi parçalandığında ve ayaklanan uyruklar arasında bölündüğünde, monarşik hükümet açısından, Tanrının, kurulmuş bir imparatorluğu bir küçük hükümetler çokluğuna bölerek monarşik iktidarı koruma konusunda dikkatli olduğu söylenirse, tıpkı bu söylenen argüman gibi bir argüman olmayacak mıdır? Eğer birileri ilahi takdirle oluşan şeylerin korunması gerektiğinden, Tanrının korumaya özen gösterdiği bir şeye insanlar tarafından gerekli ve yararlı bir şeymiş gibi değer verilmesi gerektiğini söyleyecekse, bu herkesin örnek almayı uygun bulmayacağı, kendine özgü bir uygunluğu olan bir konuşmadır. Ancak ben bunun hem uygun hem de doğru bir konuşma olabilmesinin olanaksız olduğundan eminim. Örneğin bu konuşmaya göre Sam (çünkü o zaman hala sağdı) Babil'deki tek halk üzerinde babalık hakkı sayesinde, babalık otoritesi ya da egemenlik sahibi olmalıydı ve bunun ardından, Sam yaşarken, 72 ayrı kişi, babalık hakkı sayesinde, 72 ayrı hükümete bölünmüş aynı halk üzerinde babalık otoritesine ya da egemenliğe sahip olmalıydı: oysa ya bu 72 baba karmaşadan hemen önce de gerçekten yönetici idiler ve bu durumda bunlar tek bir halk değillerdi ki Tanrının kendisi bunların tek halk olduğunu söylemektedir, ya da bunlar bir devlettiler ve o zaman da monarşi neredeydi? Ya da bu 72 baba, babalık otoritesine sahiptiler ancak bunu bilmiyorlardı: Tuhaf! Babalık otoritesi, insanlar arasındaki hükümetin tek kökeni olacak ve buna rağmen tüm insanoğlu bunu bilmeyecek! Daha tuhaf olanı, dillerin karmaşıklığı ansızın onların tümüne bildirilecek; bu anda bu 72 kişi kendilerinin babalık iktidarına sahip olduklarını bilecekler; diğer herkes bu 72 kişideki babalık iktidarına itaat edecek ve her bir kişi kendisinin bir uyruğu olduğu özel babalık iktidarının hangisi olduğunu bilecek! Kutsal Kitaptaki bu tartışmayı bilen kişi, buradan, kendi hayallerine ya da çıkarına en uygun düşen bir ütopya modelini yaratabilecektir. Bu biçimde kullanılan bu babalık, hem evrensel bir monarşi iddiasında olan bir prensi ve hem de bu prensin, prense itaati terk etmek ve prensin imparatorluğunu kendileri için daha küçük yönetimlere bölmek isteyen

aile babası olan uyruklarını meşru kılacaktır. Çünkü Yazarımız bize, o zaman halen yaşamakta olan Sam'ın mı, yoksa onun hükümranlığında uyrukları üzerinde ve 72 yeni imparatorlukta yöneticiliğe başlayan bu 72 prensin mi yönetme hakkı olduğunu çözmediği sürece bu babalık otoritesinin kime ait olduğu konusunda her zaman için bir kuşku kalacaktır. Çünkü Yazarımız bize hem birinin ve hem de ötekinin, yani her ikisinin de üstün otorite olan babalık otoritesine sahip olduklarını söylemektedir ve bunlar Yazarımız tarafından, "*En mutlak hükümran bir monarkın sahip olduğu genişlik ve büyüklükte, Adem'dem hak yoluyla intikal eden bu Lortluk"u* kimin kullandığının örneği olarak sunulmaktadır. Eğer "*Tanrı yeni kurulmuş 72 ulusta babalık otoritesini koruma konusunda dikkatli olsaydı,*" bunun ardından, en azından, Tanrı'nın Adem'in varisinin tüm hak iddialarını da yok etme konusunda da bu kadar dikkatli olduğu cümlesinin gelmesi kaçınılmazdır. Çünkü Sam o zaman halen sağ olduğundan ve tüm insanlar tek bir halk olduklarından, doğru mirasçının(eğer Tanrı bu tür bir mirası emretmişse) bilinemez olduğu bu zamanda, Tanrı Adem'in varisleri olmaları olanaksız olan bu kadar çok kişide, -en azından 71 kişide- babalık otoritesine özen göstermek ve bu otoriteyi korumak zorundaydı.

148. Nemrut, Yazarımızın bu patriarkal iktidarı kullananlara ilişkin gösterdiği sonraki örneğidir (s. 16). Ancak Yazarımızın Nemrut'a karşı biraz kaba görünmesinin ve Nemrut "*hakka aykırı olarak, ailelerin diğer lortlarının haklarına şiddet yoluyla el koyarak imparatorluğunu genişletti.*" demesinin nedeninin ne olduğunu bilmiyorum. Buradaki *ailelerin lortları* kavramı, Yazarımızın Babil'in dağıtılışı açıklamasında, *ailelerin babaları* biçiminde adlandırılmıştı. Ancak biz bunların kim olduğunu bildiğimizden, bunların nasıl adlandırıldıkları önemli değildir: Bunlardaki babalık otoritesi ya Adem'in varisleri olmalarından onlarda olmak zorundadır ve bu durumda bunların sayısı 72 olamayacağı gibi, belli bir anda birin üstünde de olamazdı; ya da bunlardaki babalık otoritesi, çocukları üzerinde doğal ebeveynler olmaların-

dan dolayı onlarda olmak zorundadır ve bu durumda, her baba, aynı hakla, çocukları üzerinde, bu 72 babanın sahip olduğu genişlikte paternal otoriteye sahip ve dolayısıyla kendi zürriyeti üzerinde bağımsız prens olacaktır. Yazarımız, bu son anlamdaki *ailelerin lortları* kavramını alarak (çünkü burada bu sözleri başka bir anlamda vermek güçtür), bize sayfa 16'daki şu sözlerle, oldukça hoş bir monarşinin kökeni açıklaması verir: *"Bu anlamda, O'nun monarşinin yazarı ve kurucusu olduğu söylenebilir."* Yani, babaların çocukları üzerinde sahip olduğu *babaların hakkına* şiddet yoluyla el koymanın karşısında olarak, eğer bu paternal otorite, doğal hak tarafından onlara verilmişse (aksi takdirde, bu 72 kişi, nasıl bu iktidara sahip olabilirdi?) bunu, kendi onayları olmadan kimse onlardan alamaz. Ve ben bu durumda Yazarımızın ve arkadaşlarının, bunun diğer prensleri ne derece ilgilendireceğini ve bu paragrafın sonucuna göre hükümranlıkları, ailelerinin ötesine taşan kişilerin, tüm krallık iktidarını, ister tiranlığa ve gaspa doğru, ister halkın onayı bakımından çok az farklılık gösterecek olan *ailelerin babalarının* onayına ve seçime doğru çözüp çözmeyeceğini düşünmelerini diliyorum.

149. Yazarımızın sonraki bölümdeki (s. 17) 12 Edom Dükü ne, İbrahim zamanında Asya'nın küçük bir köşesindeki dokuz krala, Kenan'da Yeşu tarafından yok edilen 31 krala ilişkin tüm örnekleri ve bunların tümünün egemen prens oldukları ve o zamanlarda, her kasabanın bir kralı olduğunu ispatlamaya yönelik özeni, kendisine karşı olan çok sayıdaki kanıttır; çünkü bunları kral yapan şey, Adem'in, hak yoluyla onlara intikal eden lortluğu değildir. Çünkü eğer krallar krallıklarını Adem'den intikal eden bu hakla elde tutmuş olsalardı, ya insanlar üzerinde tek bir egemen olmak zorundaydı ya da aksi takdirde her aile babası, tıpkı yukarıda sayılanlar gibi hem iyi bir prens ve hem de krallığa ilişkin de iyi bir iddia sahibi olacaktı. Şöyle ki, eğer Esav'ın oğullarının, yaşlısı da genci kadar olmak üzere, her biri, babalık hakkına sahip olsaydı ve dolayısıyla çocuklar babalarının ölümünden sonra egemen prens olsaydı, onlardan sonra gelecek

oğullar da aynı hakka ve dolayısıyla tüm altsoy aynı hakka sahip olacaktı. Bu da babalığa ilişkin tüm doğal iktidarı, sadece kendi vücutlarından türemiş olanlarla ve kendi varisleri ile sınırlayacaktı. Bu babalık iktidarı da, her bir ailenin başının ölümüyle beraber ölür ve her bir oğlun kendi altsoyu üzerinde, benzeri bir babalık iktidarına sahip olmasının yolunu açar. Bu yol sayesinde babalık iktidarı gerçekten korunacaktır ve bu akla da yatkındır, ancak bunun Yazarımızın amacına hiçbir yararı olmayacaktır. Yazarımızın getirdiği örneklerin hiçbiri, babaların Adem'in paternal otoritesinin varisçileri olarak, Adem'in babalığa ilişkin hakkının onlara intikal etmesiyle sahip oldukları herhangi bir iktidarın kanıtı değildir. Hatta bu örneklerin hiçbiri, bu kişilerin kendi yetenekleri ile kazandıkları herhangi bir iktidarın da kanıtı değildir. Adem'in babalığı tüm insanoğlu üzerinde geçerli olduğundan, belirli bir anda, sadece tek bir kişiye ve bu kişiden de, sadece Adem'in meşru varisine inebilirdi. Dolayısıyla bu hak sayesinde dünyada, belirli bir zamanda, sadece tek bir kral olabilirdi ve bu yüzden Adem'den intikal etmiş olmayan babalık hakkı sayesinde, bu kişiler sadece babalar olabilirlerdi ve kendi altsoyları dışında kimse üzerinde baba olmazlardı. Dolayısıyla eğer 12 Edom dükü; eğer İbrahim ve onun komşusu olan dokuz kral; eğer Yakup ve Esav ile Kenan'daki 31 kral, Adonibeseck tarafından sakatlanan 72 kral, Benhadad'a gelen 32 kral, Truva'da savaşan 70 Yunan kralının hepsi Yazarımızın iddia ettiği egemen prensler olsaydılar, bu, kralların iktidarlarının kökenini babalıktan başka kaynaktan türettiklerinin açık olduğunu gösterir, çünkü bunlardan bazıları kendi altsoylarının ötesinde iktidara sahiptirler ve bu da göstermektedir ki bunların tümü Adem'in varisi olamazlardı. Çünkü iktidarın, ya Adem'in varisi olan birinden ya da kendisinden doğal olarak türemiş alt soyun atası olan birinden başkasında olmasının akla uygun ya da olanaklı olduğunu iddia eden kişiye meydan okuyorum. Ve eğer Yazarımız bize, burada vermiş olduğu bu geniş prensler katalogundaki prenslerden herhangi bir prensin, otoritesini bu iki yetkiden herhangi biriyle

aldığını gösterebilseydi, bu kanıtların tümü açık biçimde küstahça olmalarına ve "*Adem'in dünya üzerinde sahip olduğu lortluğun hak yoluyla patriarklara intikal etti*"ğini ispatlamak için getirdiği kanıtların doğrudan doğruya tam tersini ispatlamalarına rağmen, zannederim onun hakkını teslim edebilecektim.

150. Sayfa 16'da bize "*patriarkal hükümetin Mısır köleliğine kadar, İbrahim'de, İshak'ta ve Yakup'ta devam ettiğini*" söyleyen Yazarımız, sayfa 17'de şunları söyler: "*İsraillilerin, daha güçlü bir prensin tabiyeti altında girmeleri nedeniyle egemen patriarkal hükümetin kesintiye uğrayacağı Mısır'a gelişlerine kadar, bu paternal hükümetin, açık ayak izleri sayesinde, izini sürebiliriz.*" Paternal hükümetin, yani Adem'dem intikal eden ve babalık hakkı sayesinde kullanılan mutlak monarşik iktidarın bu ayak izlerinin, Yazarımızın anlayışına göre ne olduğunu görmüş bulunmaktayız: Bu demektir ki 2290 yıl boyunca hiçbir ayak izi yoktur; çünkü Yazarımız bütün bu zamanda babalık hakkı sayesinde krallık otoritesi talep eden ya da kullanan herhangi bir kişiye ait tek bir örnek üretememiş ya da bir kral olmuş birinin Adem'in varisi olduğunu gösterememiştir. Yazarımızın kanıtlarının ulaşabildiği tek nokta sadece dünyanın o zamanlarında babaların, patriarkların ve kralların olduğudur. Oysa Kutsal Kitap, babaların ve patriarkların herhangi bir mutlak keyfi iktidara sahip olup olmadıkları ya da kralların hangi yetkilendirmelere dayanarak iktidarlarına sahip oldukları ve bu iktidarın boyutlarının ne olduğu konusunda tümüyle sessizdir. Öte yandan bu kişiler babalık hakkına dayanarak ne hükümranlık ya da imparatorluk yaptılar ne de hükümranlık ya da imparatorluğa ilişkin herhangi bir yetki talebinde bulunabilirlerdi.

151. "*Onlar (İsrailliler ç.n) daha güçlü bir prensin tabiyeti altında olduklarından egemen patriarkal hükümetin işleyişi kesintiye uğradı.*" demek daha önce şüphelenmiş olduğum şeyi, yani "*Patriarkal yetki ya da hükümetin*" hatalı bir ifade olması dışında hiçbir şeyi ispatlamaz ve Yazarımızda, Yazarımızın A-

dem'dei olduğunu varsaydığı türde paternal (Yazarımız bununla ne ima etmiş olmak isterse etsin) ve krallık iktidarı biçiminde bir mutlak egemenlik olduğuna işaret etmez.

152. Eğer *patriarkal yetkiden* kastedilen *mutlak monarşik yetki* ise, Mısır'da Patriarkal yetkinin kesintiye uğradığını nasıl söyleyebilir? Çünkü Mısır'da bir kral bulunmaktaydı ve İsrailliler bu kralın krallık hükümeti altında yaşamaktaydılar. Eğer *patriarkal yetki sözcüğü mutlak monarşik yetkiyi* ifade etmiyor ama başka bir şeyi ifade ediyorsa, o zaman, Yazarımız sorgulama konusu olmayan ve amacına hiçbir katkısı olmayan bir iktidar hakkında niye böylesine bir gürültü koparmaktadır? Eğer *patriarkal* sözcüğü *krallığa ait olanı* ifade ediyorsa, Patriarkal yetki uygulaması, İsrailliler Mısır'da iken kesilmemişti. Şu doğrudur ki, o zaman, krallık iktidarının kullanımı, İbrahim'in, kendilerine söz verilmiş evlatlarından herhangi birinin ellerinde değildi- ki benim bildiğim kadarıyla, daha önce de onların ellerinde değildi.- Ancak Yazarımız, İbrahim'in seçilmiş soyunun Adem'in lortluğunun miras edinilmesi hakkına sahip olduğunu iddia etmeyecekse, bunun Adem'den intikal eden krallık otoritesinin kesintiye uğramasıyla ilgisi nedir? Yine bu durumda, Yazarımızın Babil'deki karışıklıkta, babalık otoritesini sakladığı 72 yönetici örneği ne amaçla verilmiştir? Eğer Yakup'un varisleri, egemen iktidara sahip olmadıklarında, paternal yetkinin kullanımı dünyada kesintiye uğradıysa, Yazarımız, İsmail'in 12 prens oğlu ve Edom dükleri örneklerini niye getirmektedir ve doğru patriarkal iktidar kullanımı örnekleri olarak niye onları İbrahim, İshak ve Yakup örneklerine katmaktadır? Korkarım ki, egemen patriarkal yetki sadece kesintiye uğramadı ama Mısır'daki kölelik zamanından itibaren dünyayı tümüyle terk etti. Çünkü bu tarihten ileriye doğru Patriarklar İbrahim, İshak, ve Yakup'tan kendisine intikal eden bir miras olarak patriarklığı kullanan herhangi birini bulmak güçtür. Ben, monarşik hükümetin, Yazarımızın döngüsünü, Firavunun ya da herhangi birinin ellerinde sürdürmüş olacağını sandım. Ancak herhangi biri, özellikle burada olduğu gibi,

her yerde Yazarımızın söylevinin neye eğilimli olduğunu kolaylıkla keşfedemez: Yazarımız burada "*egemen patriarkal yetkinin Mısır'da kullanımı*" derken, bununla neyi amaçladığını ya da bunun, *Adem'in lortluğunun patriarklara* ya da başka herhangi birine intikalini nasıl sağladığını tahmin etmek açık değildir.

153. Bu yüzden, Yazarımızın, bize Kutsal Kitaptan, bir halk olduktan çok yıllar sonra bile aralarında henüz herhangi bir kral bulamadığımız ve krallar, onların yöneticileri olduğunda bu kralların, Adem'in varisleri ya da paternal otoriteye sahip krallar olduklarına ilişkin en küçük bir bahis ya da iddiaya ilişkin yer olmayan bir Yahudi tarihi değil, paternal otorite üzerine kurulmuş Adem'den intikal etmiş monarşik hükümete ait kanıtlar ve örnekler veriyor olduğunu düşündüm. Kutsal Kitaptan bu kadar çok konuşunca, Yazarımızın Kutsal Kitaptan, Adem'in babalığına ilişkin yetkileri açık olan ve Adem'in varisleri olarak uyrukları üzerinde Paternal yetkiye sahip olan ve bu yetkiyi kullanan bir dizi monark üreteceğini ve bunun gerçek patriarkal hükümet olacağını umdum. Oysa Yazarımız ne patriarkların kral olduklarını ne de kralların ya da patriarkların Adem'in varisleri olduklarını ya da ona ilişkin bir iddiada bulunduklarını ispatlar. Birileri, pekala bu biçimde, patriarkların tümünün mutlak monarklar olduklarını, hem patriarkların hem de kralların iktidarlarının sadece paternal olduğunu ve bu iktidarın onlara Adem'den intikal ettiğini ispatlayabilir: Demek istiyorum ki, bütün bu önermeler, Ferdinando Soto'nun Batı Hint Adaları'ndaki bir küçük krallar çokluğuna ilişkin karmaşık bir açıklamasıyla ya da bizim Kuzey Amerika'ya ilişkin herhangi bir geç tarihimizle ya da Yazarımızın tıpkı Kutsal Kitaptan kabul etmiş olduğu krallar çokluğu gibi, Homer'den yaptığı 70 Yunan Kralıyla da pek güzel ispatlanabilir.

154. Zannederim Yazarımız, Homer ve onun Truva Savaşlarını kendi başlarına bırakmış olmalıydı, çünkü doğruya ya da monarşiye yönelik büyük çabası, kendisini filozoflara ve şairlere karşı bu tür bir nakil münakaşası içine sokmuştur ki bu konuda

önsözünde bize şöyle demektedir: *"Bugünlerde, özgürlüğe, büyük Hıristiyanlık skandalına belirli bir yetki vermeye söz verebilecek ve ateizmi getirecek olan bir hükümet kökeni keşfetmek için fllozofların ve şairlerin fikirleri peşinde koşmaktan memnuniyet duyan aşırı sayıda kişi bulunmaktadır."* Ancak, bu dinsizler, filozof Aristo ve şair Homer, Yazarımızın amacına hizmet ediyor görünen herhangi bir şey sunduklarında *"büyük Hıristiyanlık skandalına ve ateizmi getirmeye"* yol açsa bile bizim bağnaz Hıristiyan politikacılarımız tarafından reddedilmezler: Yazarımızın buna nasıl baktığına bakalım. Hıristiyanlığı kendi planlarına uygun hale getirmek ve görüşlerine, bu görüşleri incelemeksizin itaat etmeyecek ve saçmalıklarını körü körüne yutmayacak olan kişilere *ateizmi* yüklemek amacını taşıyan yararlar ve taraflar için hazır gayretlere sahip olmayı, hakikat için yazmadıkları gözle görünür olan yazarlar dışında kimsede gözlemlemiyorum.

Ancak şimdi Yazarımızın Kutsal Kitap tarihine geri dönersek, sayfa 18'de bize demektedir ki *"İsraillilerin kölelik dışına geri dönüşlerinden sonra, Tanrı, onlara gösterdiği özel bir özenle, üstün babalar yerine prensler olarak yönetmeleri için birbirine ardıl olarak Musa ve Yeşu'yu seçti."* Eğer Yazarımız, efendileri değiştirmenin ya da bir kölenin kölelikten kurtarılarak neşe içinde başka bir köleliğe sokulmasının kölelik dışına geri dönme anlamına geldiğini söylemeyecekse, İsraillilerin kölelik dışına geri döndükleri doğruysa, geri dönülen durumun bir özgürlük durumu olması gerekirdi ve bunun, bu köleliğin öncesinde ve sonrasında İsraillilerin özgür olduklarını ima etmesi gerekirdi. Şu halde eğer İsrailliler kölelik dışına geri döndülerse, Yazarımız önsözünde bunun aksine ne söylemiş olursa olsun, şu açıktır ki, o günlerde, bir oğul, bir uyruk ve bir köle arasında bir fark vardı ve ne İsraillilerin daha önceki patriarkları ne de bu *"Mısır köleliğinden"* sonraki yöneticileri, *"oğulları ile uyruklarını servetleri arasında say"*madılar ve bunlara diğer mallara uyguladıkları türde bir mutlak hükümranlık uygulamadılar.

155. Benyamin'in Mısır'dan güvenli dönüşü için Ruben'in, iki oğlunu Yakub'a rehin olarak sunduğu ve sonunda Yahuda'nın kefil olduğu açıktır[23]: Eğer Yakup kendi maddi varlıklarının bir sahibi olarak, öküzleri ve eşekleri üzerinde sahip olduğu iktidarın aynısına, ailesinin her bir üyesi üzerinde de sahip olmuş olsaydı ve Ruben ya da Yahuda'nın yapmış oldukları teklifler, sanki bir insanın, lordunun sürüsünden iki koyun alması ve bunlardan birini, diğerinin güvenli olarak geri vereceğinin güvencesi olarak vermeyi önermesinde olduğu gibi, Benyamin'in geri dönüşünün bir tür güvenceye alınması olsaydı, bütün bu anlatılanlar boş, gereksiz ve sadece bir tür maskaralık olurdu.

156. İsrailliler, bu köleliğin dışına çıktıktan sonra ne olmuştur? "*Tanrı onlara, yani İsraillilere özel bir özen göstermiştir.*" Yazarımızın, kitabında, bir kez olsun Tanrının, insanlara özen göstermesine izin verecek olması çok iyi bir şeydir. Çünkü diğer yerlerde insanoğlundan öyle söz eder ki, sanki Tanrı, insanların monarkları dışındaki hiçbir bölümüne özen göstermez ve insanların, monarklar dışında geriye kalanı, yani insan toplumları, tıpkı

---

[23] Tekvin'in 37-45 bölümlerinde anlatılan öyküye göre, Yakup 12 oğlundan en çok Yusuf'u sevmektedir. Diğer kardeşler kıskançlıklarından önce onu öldürmek için kuyuya atarlar, arkasından da İsmailoğullarına 20 gümüşe satarlar. Yusuf, Firavun'un bir askeri tarafından satın alınır ve kısa zamanda evin güvenilir kişisi haline gelir. Ancak daha sonra efendinin karısıyla olan anlaşmazlık yüzünden zindana atılır. Zindanda iken firavun tarafından fark edilir ve Mısır'a vezir yapılır. Yusuf'un Benyamin dışındaki 10 kardeşi kıtlık yüzünden Mısır'a yiyecek aramaya gelince vezir olmuş kardeşleri ile karşılaşırlar, ancak onu tanımazlar. Kardeşlerini tanıyan Yusuf, tek öz kardeşi olan Benyamin'i göremeyince onu getirtmek için kardeşlerden Şimon'u rehin alır ve Benyamin getirildiği takdirde serbest bırakılacağını söyler. Benyamin'in aynı anneden doğan iki kardeşten biri olması ve kardeşi Yusuf'un öldüğünün sanılması nedeniyle baba Yakup tarafından verilmek istenmez. Ruben, tekrar Mısır'a gidebilmek için Benyamin'in verilmesini babası Yakup'tan isterken oğullarını teminat gösterir. Yakup bunu kabul etmez. Ancak kıtlıktan dolayı Mısır'a gitmek zorunlu olunca, Yahuda aynı amaçla kendi kefaletini koyar ve bu kefaletten sonra Yakup, Benyamin'in diğer kardeşleri ile birlikte Mısır'a Yusuf'un yanma gitmesine izin verir.

sığır sürüsünde olduğu gibi sadece prenslerinin hizmeti, yararı ve keyfi için yaratılmıştır.

157. Tanrı, "*Prensler olarak yönetmeleri için birbirine ardıl olarak Musa ve Yeşu'yu seçti.*" ifadesi, Yazarımızın Tanrının, babalık otoritesine ve Adem'in varislerine gösterdiği özeni ispatlamak için bulmuş olduğu öyle ustaca bir argümandır ki, burada, Tanrının kendi halkına gösterdiği özenin bir ifadesi olarak, babalık otoritesinin ve Adem'in varisliğinin her ikisine de ilişkin en küçük bir iddiası olmayan Musa ve Yeşu'yu İsraililer üzerinde prensler olarak seçer. Seçilen kişilerden Musa, Levi kabilesinden; Yeşu, Efraim kabilesindendi ve bunlardan hiçbiri babalığa ilişkin bir yetkiye sahip değildi. Ancak Yazarımız demektedir ki, bu kişiler, üstün babaların yerine seçilmişlerdi. Eğer Tanrı, Musa ve Yeşu'nun yönetici olmaları tercihini açıkça açıklamış olduğu gibi, babaların yönetici olmaları biçimindeki tercihini herhangi bir yerde açıkça açıklamış olsaydı, o zaman, Musa ve Yeşu'nun, üstün babaların yerine seçilmiş olduklarına inanabilecektik. Ancak bu iddia daha iyi ispatlanmadığı sürece, bu konu tartışmalı bir sorun olarak kalacağından, Musa'nın Tanrı tarafından halkı üzerinde yönetici olmak için seçilmiş olması, Levi kabilesinden Aron'un, Tanrı tarafından papaz olması için seçilmiş olmasının, papazlığın, Adem'in varisine ya da ilk babalara ait olmasını ispatlamaktan daha fazla, Musa'nın hükümetinin, Adem'in varislerine ya da babalığa ait olduğunu ispatlamaz. Çünkü her iki görev de *Adem'in varisliği* ya da *babalık* üzerine kurulmamış olmasına rağmen, Tanrı İsrail'de, Aron'u papaz olması ve Musa'yı yönetici olması için seçecekti.

158. Yazarımız devam ediyor: "*Ve onlardan sonra, benzeri biçimde, tehlike anında halkını korumak için, belirli bir zaman için yargıçları öne çıkardı.*"(s. 18) Bu ifade, babalık otoritesinin, hükümetin kökeni olduğunu ve bu otoritenin Adem'den varislerine intikal ettiğini, ancak daha önce ispat edildiği kadar ispatlar. Yazarımız yalnız burada, insanların o zaman sahip oldukları,

tümü de yönetici olan ve tehlike anında kendilerini korumaları için generalleri yapılan bu yargıçların sadece cesaret adamları olduklarını itiraf ediyor görünmektedir. Bu durumda, babalık, hükümet etmeye ilişkin bir yetki vermediği takdirde, Tanrının bu adamları yöneticiliğe yükseltemeyeceği söylenebilir mi?

159. Ancak Yazarımız şunu söylemektedir: "*Tanrı, İsrailliler-e krallar verdiğinde, paternal hükümete ilişkin başlangıçtaki ve antik, soya dayalı hakkı yeniden kurdu.*"(s. 18)

160. Tanrı bu hakkı nasıl yeniden kurdu? Bir yasa, pozitif bir emirle mi? Biz bu tür bir şey bulamıyoruz. Şu halde Yazarımız demek istemektedir ki, Tanrı İsraillilere bir kral verdi; onlara bir kral vermekle bu hakkı yeniden kurdu vs. Paternal hükümete ilişkin soya dayalı ardıllık hakkını fiili olarak yeniden kurmak demek, bir insana, babasının kullanmış olduğu ve soydan gelen ardıllık sayesinde üzerinde hakka sahip olduğu hükümetin sahipliğini vermek demektir. Çünkü, birincisi, eğer bu hükümet bu kişinin atalarının sahip olduğu hükümetten başka bir hükümet idiyse, bu antik bir hükümete ardıllık etmek değildi, ama yeni bir hükümete başlamak demekti: Çünkü eğer bir prens bir adama, bu adamın, ailesinin belirli çağlarda el koymuş olduğu kendi antik mirasından başka, daha önceden atalarının malvarlığı içinde hiç yer almamış ek bir servet verecek olursa, bu adamın, eskiden ataları tarafından kullanılmış olandan daha fazlasına sahip olacak biçimde soydan gelen ardıllık hakkını yeniden kurduğu söylenemez. Dolayısıyla eğer İsrail krallarının sahip oldukları iktidar, İshak ya da Yakup'un sahip oldukları iktidardan daha fazla idi ise, bu, ardıllık hakkı sayesinde eski bir iktidarın yeniden kurulması değil ama, ister paternal iktidar olarak adlandırınız ister adlandırmayınız, İsrail krallarına yeni bir iktidar verilmesi anlamını taşır. Ayrıca herhangi birinin yukarıda söylenmiş olanlar ışığında, İshak ve Yakup'un, İsrail krallarının sahip oldukları iktidarın aynısına sahip olup olmadıklarını düşünmesini rica ediyorum ve bu kişinin, İbrahim,

İshak ya da Yakup'tan herhangi birinin, herhangi bir krallık iktidarına sahip olduklarını bulacağını zannetmiyorum.

161. Sonra, kendisine bir şeyin sahipliği verilen kişi bu şeye ilişkin ardıllık hakkına sahip olmadığı ve ardıllık edeceği kişinin doğru ve ardıl varisi olmadığı takdirde, bir şeye ilişkin *"başlangıçtaki ve antik, soya dayalı hakkın yeniden kurulması "* sözkonusu olamaz. Yeni bir ailede başlayan bir şey, bir şeyin yeniden kurulması anlamına gelebilir mi? Ya da hükümdarlığa ilişkin ardıllık hakkı ve soya dayalı ardıllık sürdürülmüş olsaydı, bu ardıllığa ilişkin talepte bulunma olasılığı olmayan bir kişiye hükümdarlık verildiğinde, bu, *"antik, soya dayalı hakkının yeniden kurulması"* anlamına gelebilir mi? Tanrının İsrailliilere verdiği ilk kral olan Saul, Benyamin'in kabilesindendi. Bu durumda, *"antik ve başlangıçtaki, soya dayalı hak"* Saul'de mi *"yeniden kurul"*muştu? İşay'ın en küçük oğlu olan sonraki kral Davut, Yakup'un üçüncü oğlu olan Yahuda'nın soyundandır. Bu durumda, *antik ve başlangıçtaki, soya dayalı hak"* Davut'ta mı *"yeniden kurul"*muştu? Ya da bu hak Davut'un en küçük oğlu ve tahtının ardılı olan Süleyman'da mı yeniden kurulmuştu? Ya da bu hak, on kabileye krallık yapan Yeroboam'da mı yeniden kurulmuştu? Ya da bu hak, krallık soyuna tamamen bir yabancı olan ve altı yıl krallık yapan bir kadın olan Atalya mı yeniden kurulmuştu? Eğer *"paternal hükümete ilişkin soya dayalı, başlangıçtaki ve antik ardıllık hakkı"* bu kişilerden ya da bu kişilerin altsoyundan herhangi birinde *"yeniden kuruldu ise"*, *"paternal hükümete ilişkin soya dayalı, başlangıçtaki ve antik ardıllık hakkı"* küçük kardeşe de büyük kardeş kadar aittir ve dolayısıyla yaşayan herhangi bir insanda yeniden kurulabilir. Çünkü genç kardeşlerin, *"soya dayalı, başlangıçtaki ve antik ardıllık hakkı"* sayesinde, yaşlı kardeşler kadar sahip olabilecekleri şey her ne ise, yaşayan her insan, soya dayalı ardıllık sayesinde bu şeye ilişkin bir hakka sahip olabilir ve Bay Robert de başka herhangi biri gibi bu hakka sahip olabilir. Dolayısıyla, Yazarımızın, hükümdarlıkların haklarını ve miras edinilmesini güvenceye almak

amacıyla, paternal hükümetine ya da krallık hükümetine ilişkin, her bir insanın sahip olabileceği nasıl cesur bir soya dayalı ardıllık hakkını yeniden kurduğunu dünyanın takdirine bırakalım.

162. Ancak Yazarımız buna rağmen sayfa 19'da şunları söylemektedir: " *Ne zaman ki Tanrı, belirli özel bir kişinin kral olması yönünde bir tercih yapmıştır, aynı anda, bu kişinin zürriyetinin de bundan yararlanmasını amaçlamıştır. Çünkü bağışta sadece baba adlandırılmış olmasına rağmen, babanın zürriyeti de, yeterli derecede, babanın kişiliği içinde kapsanmış durumdadır.*" Ancak bu da ardıllığa herhangi bir katkı sağlamayacaktır: Çünkü eğer Yazarımızın dediği gibi, bağış yapılan kişinin, zürriyetinin de bağıştan yararlanacağı kastedilseydi bile bu, ardıllığı yönlendiremeyecektir. Çünkü Tanrı eğer herhangi bir şeyi bir insana ve onun zürriyetine genel olarak verirse, bu zürriyet içindeki herhangi bir kişiye özel olarak talep hakkı verildiği söylenemez; bağış yapılan kişinin soyundaki her bir kişi, bu şeye ilişkin eşit bir hakka sahip olacaktır. Eğer burada Yazarımızın burada sözü edilen kişiyle varisi kastettiği söylenecek olursa, zannederim, eğer bu sözcük onun amacına hizmet edecek olsaydı, en az bu sözcüğü kullanmış herhangi biri kadar, Yazarımız da bu sözcüğü kullanmaya razı olurdu. Ancak Davut'un tahtına ardıllık eden Süleyman Davut'un dölündendi. Buna rağmen Süleyman on kabile üzerindeki hükümetiyle Davut'a ardıllık eden Yerobam'dan daha fazla biçimde Davut'un varisi değildi.[24] Do-

[24] Krallar kitabının 1. cildinin 11. bölümünde anlatıldığına göre Davut'un küçük oğlu Süleyman (Solomon) iktidarı başarılı yönetmekte iken birden doğru yoldan ayrılır; Babasının izlediği yolu bırakır, başka Tanrıların övülmesine ve onlar için tapınaklarla ibadet yapılmasına olanak tanır. Tanrı bu nedenle Süleyman'ı cezalandırmak ister ve İsrail soyundan olmayan Nebat'ın oğlu Yeroboam'ın on kabile üzerinde kral olmasını sağlar. Ancak İsrail soyunun taht dışında kalmaması için Süleyman'ın oğlu Rehoboam'a bir kabile üzerinde krallık verir. Dolayısıyla Locke burada hem Süleyman'ın en büyük kardeş olmadığından en büyük kardeşin varis olma hakkının uygulanmadığını ve hem de krallığın bu soy dışında başka kişiler tarafından yü-

layısıyla Yazarımız, krallığın bir ardıllık yoluyla geçmediği durumlara bakarak, Tanrının, krallığı varislere vermeyi amaçladığını söylemekten kaçınmak için nedene sahipti: Yazarımız ardıllığa bir istisna da getirememiştir ve dolayısıyla ardıllık konusunda sanki daha önce hiçbir şey söylememiş gibi bu kavramı burada belirsiz bırakmıştır. Çünkü eğer krallık iktidarı, tıpkı Kenan toprağının İbrahim ve onun evlatlarına verilmesinde olduğu gibi, Tanrı tarafından bir insana ve onun soyuna verildiyse, bunların tümünün bu toprağa ilişkin bir haklarının olması, tümünün bunda payı olması zorunlu değil midir? Dolayısıyla Tanrı tarafından bir insana ve onun soyuna yapılan bu hükümranlık bağışının, soyun diğer üyelerini dışlayacak biçimde, özel olarak bu adamın soyundan birine yapıldığı söylenebilirse, tıpkı bunun gibi, Tanrının İbrahim'e ve onun evlatlarına Kenan toprağına ilişkin olarak yaptığı bağışın, diğer bütün evlatları dışlayacak biçimde, evlatların sadece birine yapıldığı da söylenebilir.

163. Ancak Tanrı, belirli bir kişinin bir kral olması yönünde tercih yaptığında, "*soyun* (zannediyorum ki *bu kişinin) da bundan yararlanmasını*" amaçladığı sonucunu Yazarımız nasıl ispatlayacaktır? Yazarımız ilgili bölümde, Musa ve Yeşu için "*Tanrı onları yönetmeleri için özel bir özenle prensler olarak seçti*" dediğini ve Tanrının, yönetmek için yükselttiğini söylediği yargıçları ne çabuk unuttu? Aynı üstün babalık otoritesine sahip olan bu prensler, kralların sahip olduğu iktidarın aynısına sahip değiller miydi ve Tanrının bizzat kendisi tarafından özel olarak seçilen bu prenslerin soylarının da, tıpkı Davut ve Süleyman'ın soyları gibi, Tanrının yapmış olduğu bu seçimden yararlanması gerekmemekte midir? Eğer paternal otorite, bu prenslerin eline doğrudan doğruya Tanrı tarafından verildiyse, bunların soyları, bu iktidarın bir ardıllık yoluyla devri yoluyla bu bağıştan neden yararlanmasın? Ya da eğer bu prensler bu otoriteye Adem'in varisleri olarak sahip idilerse,

---

rütülebildiğini anlatmaktadır, krallığın veraset kurallarıyla gelmediğini örneklemektedir.

onlardan sonra, varisleri bu otoriteyi hakka dayalı olarak kendilerine intikali yoluyla neden kullanmadılar? Çünkü bunların biri diğerlerine varis olamazdı! Musa, Yeşu ve Yargıçların sahip oldukları iktidar, Davut ve kralların sahip oldukları iktidarla aynı mıydı ve aynı kökten mi gelmekteydi ve birinde miras edinilmesi olanaklı iken diğerinde olanaklı değil miydi? Eğer bu iktidar paternal otorite değil idiyse, o zaman Tanrının kendi halkı paternal otoriteye sahip olmayan kimseler tarafından yönetiliyordu ve yöneticiler pekala paternal otoriteye sahip olmadan da yapabiliyorlardı demektir. Eğer bu iktidar paternal otorite idiyse ve Tanrı bu otoriteyi kullanmakta olan kişileri seçiyor idiyse, Yazarımızın "*Ne zaman ki Tanrı, belirli özel bir kişinin egemen* yönetici *olması* (Çünkü zannediyorum bu tercihin içinde bir kral adı telaffuz edilmediğinden, farkı yaratan unvan değil ama iktidardır) *yönünde bir tercih yapmıştır, aynı anda, bu kişinin zürriyetinin de bundan yararlanmasını amaçlamıştır.*" biçimindeki kuralı çöker. Çünkü İsraillilerin Mısırdan çıkışlarından Davut'un zamanına kadar geçen 400 yıllık sürede, Davut'un soyu hiçbir zaman "*babanın kişiliği içinde o kadar yeterli biçimde kapsanmamıştı*": Öyle ki, hiçbir oğul babasının ölümünden sonra, İsrail'e hükümdarlık eden bütün bu yargıçların hükümeti içinde asla yer almamıştır. Bundan kaçınmak için, Tanrının her zaman ardıl kişiyi seçtiği ve babalık otoritesini ona naklettiği, iktidardaki kişinin soyunu, ardıllık etmekten dışladığı söylenecek olursa, Yargıçların 11. bölümünde açık olduğu gibi, halkla birlikte toplanan ve insanların kendisini kendi üzerlerinde yargıç yaptıkları Yeftah[25]'ın hikayesinde açıkça böyle olmadığı görülür.

---

[25] Yeftah (Jephtha)'ın hikayesi Yargıçlar bölüm 11'de anlatılmaktadır. Buna göre Yeftah Gileadlıdır ve Gilead ile bir fahişenin oğludur. Gilead'ın meşru karısından da çocukları olur. Bu çocuklar Yeftah'ın babalarının mirasından pay almasını engellemek için onu kovarlar. Kardeşlerinden kaçarak Tob diyarına giden Yeftah daha sonra Ammon oğullarının İsrail'e savaş açmaları üzerine Gileadlıların yaşlıları tarafından kendilerine baş olması için geri çağrılır. Daha sonra tek başına Ammonluları alt eden Yeftah altı yıl süreyle İs-

164. Şu halde, Yazarımızın "*Ne zaman ki Tanrı, paternal otoriteyi* (Çünkü paternal otoriteyi kullanmak kral olmak anlamında değilse, o zaman bir kral ile paternal iktidarı kullanıyor olmak arasındaki farkı bilmek istiyorum) *kullanması için özel bir kişiyi seçmiştir, aynı anda, bu kişinin zürriyetinin de bundan yararlanmasını amaçlamıştır.*" biçimindeki sözleri boştur, çünkü, yargıçların otoritelerinin kendileriyle birlikte sona ermiş olduğunu ve otoritenin bunların soylarına intikal etmediğini görüyoruz. Eğer yargıçlar paternal otoriteye sahip değil idilerse, korkarım ki bu durum, o zaman kimin paternal otoriteye sahip olduğunu, yani İsrailliler içinde hükümet ve egemen iktidarın kim olduğunu söyleme konusunda Yazarımızı ve Yazarımızın ilkelerine bağlı olan arkadaşlarını sıkıntıya sokacaktır. Ayrıca, Tanrının seçilmiş insanlarının, bu paternal otoriteye ilişkin herhangi bir bilgiye ya da düşünceye ya da hiçbir bir monarşik hükümet görüntüsüne sahip olmaksızın birkaç yüzyıl boyunca bir halkı sürdürdüklerini itiraf etmeleri gerektiğini zannediyorum.

165. Yazarımızın bu konuda tatmin olması için, sadece *Yargıçlar* Kitabının son üç bölümündeki[26] Levili'in hikayesini ve

---

rail'e hükmeder. Locke iktidardaki her zaman Tanrı tarafından belirlenmediği, insanlar tarafından da göreve getirilebildiği ve bu çerçevede ardıl kişinin Tanrı tarafından belirlenmediğini bu örnekle göstermeye çalışmaktadır.

[26] Bu bölümler 19, 20, 21. bölümlerdir. Hikayeye göre bu dönemde kral bulunmamaktadır ve kralın olmadığı bu dönemde bir Levili Beyt-lehem, Yahuda'dan kendisine bir cariye alır. Cariye Leviliyi aldatır ve zina ettiği için babasının evine gider. Levili sonra pişman olur ve cariyesini geri almaya babasının evine gider. Baba çok sevinir ve damadını ısrarla birkaç gün konuk eder. Daha sonraki ısrarlara karşılık vermeyen Levili evine geri dönmek için yola çıkar. Yolda karanlık bastığı sırada Benyamin'in, Gibea Kasabasının yakınındadır. Kasabada kimse onları evine almaz. Gibea'da misafir olan yaşlı bir adam onu evine alır. Ancak kasabalılar gece evi basarak genç adamın kendilerine verilmesini isterler. Yaşlı adam genç adamın yerine kızını ve cariyeyi vermeyi önerir. O sırada efendi cariyesini dışarı çıkarır. Kasabalılar sabaha kadar cariyeyle birlikte olur ve sabah olduğunda cariye ölür. Levili cariyeyi 12 parçaya bölerek İsrail bölgesine dağıtır. İsrailliler buna

orada Benyaminoğullarıyla yapılan savaşı okuması gereklidir. Yazarımız burada, Levili'nin adalet için başvuruda bulunduğu şeyin, olay hakkında her şeyi tartışan, kararlaştıran ve yöneten kabileler ve cemaat olduğunu gördüğünde, şu iki sonuçtan birine ulaşmak zorundadır: Tanrı ya kendi seçtiği halkı içinde, "*babalık otoritesinin korunması konusunda dikkatli değildi*" ya da aksine monarşi hükümetin olmadığı bu yerde babalık otoritesi korunabilir. Eğer bu sonuncu sonuç doğruysa, o zaman bunun ardından şu gelir: Babalık otoritesi, bu kadar iyi kanıtlanmış olmasına rağmen, bu otoritenin monarşik hükümetin zorunlu bir koşulu olduğu sonucu doğmaz. Eğer ilk sonuç doğruysa Tanrının, olmadığında hiç bir iktidarın ya da hükümetin varolamayacağı bu babalık otoritesinin, insanın oğulları arasında bu kadar kutsal olmasını emretmiş olması ve kendi halkı içinde insanlar için bir hükümet sağlarken ve bu hükümet içinde insanların belirli durumlarına ve ilişkilerine ilişkin kurallar öngörürken, bu en önemli ve temel kuralı, geriye kalanlar içinde en özdeksel ve zorunlu olan bu kuralı gizlemiş olması ve 400 yıl ihmal etmiş olması oldukça tuhaf ve olanaksız görünmektedir.

166. Bu konuyu bırakmadan önce Yazarımıza " *Ne zaman ki Tanrı, belirli özel bir kişinin kral olması yönünde bir tercih yapmıştır, aynı anda, bu kişinin zürriyetinin de bundan yararlanmasını amaçlamış*" olduğunu nereden bildiğini sormak zorundayım. Tanrı bir doğa yasası ya da vahiy ile mi böyle demiştir? Tanrı aynı yasayla, aynı zamanda ya bu kişinin soyundan hangi kişinin ardıl olarak tahtı kullanması gerektiğini söylemek ve dolayısıyla varisi göstermek zorundaydı ya da aksi takdirde soyu, hükümeti bölmeye ve birbiriyle kapışmaya terketmiş olurdu. Her ikisi de benzer biçimde saçmadır ve soyun yararına yapılan bağışları yok edecektir. Tanrının amacının bu tür bir açıklaması üretildiğinde, Tanrının, bunu açıklamada söylendiği biçimiyle amaçladığına

---

karşı birleşerek Benyaminlilere savaş açarlar. Hakimler'in son cümlesine göre "*O günlerde İsrail'de kral yoktu ve herkes gözünde doğru olanı yapardı.*"

inanmak bizim görevimiz olacaktır. Ancak bu açıklama üretilinceye kadar, Yazarımızı, Tanrının amaçlarının sahici vahiy edicisi olarak kabul etmek zorunda kalmadan önce, Yazarımızın bize bu konuda daha iyi bazı güvenceler göstermesi gerekir.

167. *"Babanın zürriyeti de"* demektedir Yazarımız, *"bağışta sadece baba adlandırılmış olmasına rağmen, yeterli derecede, babanın kişiliği içinde kapsanmış durumdadır."* Dolayısıyla Tanrı **Tekvin**'in 13. bölümünün 15. ayetinde Kenan toprağını İbrahim'e verirken bağışa onun evlatlarının da konmasının uygun olacağını düşündü. Aynı biçimde papazlık da Aron'a ve onun evlatlarına verildi. Yine aynı biçimde, Tanrı tacı sadece Davut'a değil ama aynı zamanda onun evlatlarına da verdi. Ancak Yazarımızın bizi, *"Tanrının bir insanı kral olmak üzere seçerken zürriyetinin de bundan yararlanmasını amaçladığına"* inandırmaya çalışmasına rağmen, Tanrının, ondan sonra gelecek olan evladı belirtmeden Saul'e verdiği krallığa, Saul'un zürriyetinden hiç kimsenin gelmediğini görürüz. Tanrı bir insanı kral olmak üzere seçerken, bu kişinin zürriyetinin, bu bağıştan, İsrail'de yargıç olmak üzere seçtiği birinin zürriyetinden neden daha fazla yararlanmasını amaçlamıştır? Bunun bir nedenini bilmekten memnuniyet duyacağım. Ya da bir krala yapılan babalık otoritesi bağışı, neden benzeri bir bağış bir yargıca yapıldığında olduğundan daha fazla biçimde zürriyeti kapsamaktadır? Paternal otorite hak yoluyla birinin zürriyetine intikal ederken, diğerinin zürriyetine intikal etmemekte midir? Tanrı tarafından verilen aynı babalık otoritesi iken ve bu babalık otoritesinin veriliş biçimi yani Tanrının kişiyi seçmesi yoluyla bu otoriteyi vermesi aynı iken, adlardan daha çok, bu farklılığın bazı nedenlerinin gösterilmesi gereği vardır. Çünkü, zannediyorum ki Yazarımız, *"Tanrı yargıçları yükseltti"* derken, bunların aracısız olarak halk tarafından seçildiklerini kabul etmektedir.

168. Ancak Yazarımız, Tanrının *babalığı* korumaya gösterdiği özen konusunda bizi öylesine güvenle inandırmış bulunmaktadır ki ve tüm söylediklerinin Kutsal Kitap üzerine inşa edildiğini öylesine güvenle iddia etmektedir ki, bu (İsrail ç.n) halkın, yasası, kuru-

luşu ve tarihi, ana hatlarıyla, Kutsal Kitapta içerilmiş olduğundan, Kutsal Kitabın, Yazarımızı, Tanrının, özel bir önem verdiği konusunda üzerinde uzlaşılmış bulunan bu halk içinde babalık otoritesini koruma özeni gösterdiğine ilişkin en açık örneklerle donatmış olması gerektiğini pekala umabiliriz. O halde izin verin başlangıçtan itibaren bir halk oluncaya kadar Yahudiler içinde bu babalık otoritesinin ya da hükümetin ne durumda olduğuna bakalım. Yazarımızın itiraflarında, Yahudilerin Mısır'a gelişlerinden itibaren, bu köleliğin dışına geri dönüşlerine kadar geçen 200 yılın üstündeki süre açıklama dışında bırakılmıştır. Yazarımız bu zamandan başlayarak, Tanrının İsrailliilere bir kral verdiği zamana kadar geçen 400 yılın üstündeki zamanın ise sadece zayıf bir açıklamasını verir. Gerçekten de, bütün bu zaman boyunca İsrailliler arasında paternal ya da krallık hükümeti olduğuna ilişkin en küçük ayak izleri bulunmamaktadır. Ancak Yazarımız buna rağmen, o zaman *"Tanrı soya dayalı, başlangıçtaki ve antik paternal hükümet hakkını yeniden kurdu."* demektedir.

169. O zaman kurulan bir *"paternal* bir *hükümete ilişkin soya dayalı ardıllık"*in ne olduğunu görmüş bulunmaktayız. Ben şimdi bunun ne kadar sürmüş olduğunu düşünüyorum: Bu süre, İsrailliilerin tutsaklıklarına ilişkin 500 yıl civarında bir süre ve bu zamandan Romalılar tarafından yıkılmalarına kadar geçen 650 yılın üzerindeki süredir. Bu süreden sonra, bu *"paternal hükümete ilişkin soya dayalı, başlangıçtaki ve antik ardıllık hakkı"* yeniden kayboldu ve İsrailliler bir halk olarak, vaat edilmiş topraklarda, bu hakka dayanmadan varlıklarını sürdürdüler. Dolayısıyla İsrailliilerin Tanrının seçilmiş halkı oldukları 1150 yılın, ardıllığa dayalı krallık hükümetine sahip oldukları bölümü toplam sürenin üçte biri bile değildir ve bütün bu zaman boyunca, ister kökeninden, yani Davut'tan, Saul'den, İbrahim'den türetildiğini, ister sadece Yazarımızın ilkelerine göre doğru olan Adem'den türetildiğini varsayalım, *"ne paternal hükümete ne de paternal hükümete ilişkin soya dayalı, antik ve başlangıçtaki ardıllık hakkının yeniden kuruluşuna"* ilişkin tek bir anlık, en küçük bir ayak izi bile yoktur.

"Kölelik, insanın... kötü ve alçaltıcı bir durumu ve Ulusumuzun cömert karakterine ve cesaretine öylesine doğrudan doğruya zıttır... parlatmak ve sivriltmek için ne kadar özen gösterilmiş olursa olsun, bu zincirlerin kötü giysiler olduğundan başka bir şey düşünülemez..../...Kutsal Kitap ya da akıl... herhangi bir yerde, ...Tanrısal otoritenin bizi başkalarının sınırsız iradesine tabi kıldığı yönünde herhangi bir şey söylememektedir..../...sadece ...yaratıcı güç tarafından ... varoluş... hükümranlık hakkı veriyorsa,... bu argüman ... aslanın atalarının Adem kadar bir yetkiye sahip olmalarını sağlayacaktır./...Tanrı insanı, dilediği zaman onu açlıktan öldürebileceği biçimde bir başkasının merhametine terk etmemiştir. Herkesin Lordu ve babası olan Tanrı çocuklarından hiçbirine bu dünyada kendi payına düşen şeyler bakımından bu tür bir mülkiyet vermemiştir; tersine muhtaç kardeşe mülkiyet sahibi kardeşin mallarının fazlası üzerinde bir hak vermiştir.../...bir insan kendisi üzerinde iktidar uygulamaya ilişkin bir hakka sahip olan kişinin kim olduğu konusunda tatmin edilemediği sürece, hiçbir zaman, vicdanen herhangi bir iktidara itaat etmeye zorlanamaz. /....İnsanoğlunu tüm çağlar boyunca rahatsız eden, kentlerin yıkılmasına yol açan hataların en büyük bölümüne neden olan, ülkelerin nüfusunu azaltan ve dünyanın barışını bozan büyük soru, dünyada iktidar olup olmadığı ya da nereden geldiği değil ama iktidarın kime ait olması gerektiğidir.../ Kutsal Kitap insanların yöneticilerine ya da hükümet biçimlerine ilişkin olarak tek bir sözcük bile söylemez, ama sadece insanoğlunun nasıl farklı dillere ve uluslara bölündüğünün bir açıklamasını verir. Dolayısıyla, bu (konuda) ... bir şey söylemek, Kutsal Kitabın verdiği yetkiyle tartışma yapmak değil ... kendi beyninin hayallerini kurma(k) anlamına gelir."

JOHN LOCKE

ISBN 978-975-8752-22-5